

**Nijolė Juchnevičienė
Mindaugas Strockis**

**SENOSIOS GRAIKŲ KALBOS
CHRESTOMATIJA**

**Vilnius
2015**

Apsvarstyta ir rekomenduota išleisti
Vilniaus universiteto Filologijos fakulteto Taryboje
2015 m. vasario 27 d.
Protokolo nr. 4.

Recenzavo
doc. dr. Vytautas Ališauskas
doc. dr. Audronė Kairienė

ISBN 978-609-459-482-3

© Nijolė Juchnevičienė, 2015
© Mindaugas Strockis, 2015

TURINYS

Tarimo ir kirčiavimo pratimai	5
I pamoka	7
II–III pamoka.....	8
IV pamoka	11
V–VI pamoka	13
VII pamoka.....	16
VIII pamoka	18
IX pamoka	20
X pamoka.....	23
XI pamoka	25
XII–XIII pamoka	28
XIV–XV pamoka.....	29
XV pamoka.....	32
XVI–XVII pamoka	32
XVIII–XIX pamoka	34
XX pamoka	36
XXI pamoka.....	38
XXII pamoka	41
XXIII–XXIV pamoka	42
XXV–XXVI pamoka.....	45
XXVII pamoka	48
XXVIII pamoka	50
XXIX–XXX pamoka	52
XXXI–XXXII pamoka	54
XXXIII–XXXV pamoka	57
XXXVI pamoka	59
XXXVII pamoka.....	60
XXXVIII–XL pamoka	63
XLI–XLII pamoka	65
XLIII–XLIV pamoka.....	66
XLV pamoka.....	67
XLVI pamoka	69
XLVII pamoka	71
XLVIII pamoka.....	73
XLIX pamoka	76
L–LII pamoka.....	79
LIII–LIV pamoka	83
LV–LVII pamoka.....	84
LVIII pamoka	87
LIX pamoka.....	90
LX–LXI pamoka	91
LXII pamoka.....	93

LXIII–LXIV pamoka.....	94
LXV–LXVI pamoka.....	95
LXVII–LXIX pamoka.....	97
LXX pamoka.....	100
LXXI–LXXII pamoka.....	102
LXXIII–LXXV pamoka.....	104
LXXVI–LXXVII pamoka.....	106
LXXVIII–LXXIX pamoka.....	108
Graikų kalbos gramatinės kategorijos ir kalbos dalys.....	111
Pradžios knyga.....	112
1–3. Pasaulio ir žmogaus sutvėrimas.....	112
6–8. Tvanas.....	115
ADDENDA LITUANICA.....	119
ANTIKOS AUTORIAI APIE BALTŲ PROTĖVIUS.....	119
Herodotas apie vilkolakius neurus.....	119
Klaudijus Ptolemajus apie galindus.....	120
VIDURAMŽIŲ LIETUVA.....	122
Algirdo laiškas Konstantinopolio patriarchui.....	122
RENASANSO IR NAUJŲJŲ LAIKŲ LIETUVOS AUTORIAI.....	126
Pranciškus Lackis: vilniečiai, giedokite pajaną.....	126
Kristupas Šemeta, sveikinimas Vilniaus vaivadais.....	128
Grigalius Svencickis. <i>Odarion</i>	129
Tomas Klagijus apie Vytį (1642).....	133
Dievas davė dantis, Dievas duos ir duonos: indoeuropeistikos pradžia.....	134
Užrašas po Apolono statula Klasikinės filologijos katedroje.....	135
ΕΠΙΕΛ ΠΙΤΕΡΟΕΝΤΑ.....	136

Tarimo ir kirčiavimo pratimai

Κύριε, ἀγαθὸν νοῦν χάρισαί μοι, ἵνα μάθω τὰ γράμματα καὶ νικῶ τοὺς ἐταίρους μου.

BALSIAI

Ilgieji	Trumpieji
ā	ă
ī	ĭ
ū	ŭ
ω	ο
η	ε

Dvibalsiai

αι, ει, οι, υι, αυ, ευ, ηυ, /ου!/
/ου!/: ου, ουι, ουυ

Netikrieji dvibalsiai

-α(<- āι), -η(<- ηι), -ω(<- ωι)

PRIEBALSIAI

Sprogstamieji

Gomuriniai			Lūpiniai			Dantiniai		
Skard.	Dusl.	Aspir.	Skard.	Dusl.	Aspir.	Skard.	Dusl.	Aspir.
Γ, γ	Κ, κ	Χ, χ	Β, β	Π, π	Φ, φ	Δ, δ	Τ, τ	Θ, θ

Sklandieji

Λ, λ; Ρ, ρ

Nosiniai

Μ, μ; Ν, ν; (Γ, γ)

Spirantai

Σ, σ, ς

Dvigubi priebalsiai

Ξ, ξ; Ψ, ψ; Ζ, ζ

1. Tarimo pratimai:

a) dvigubi priebalsiai:

τράπεζα, δόξα, παράδοξος, δυσπεψία, προᾶξις, Κύκλωψ, ζώνη, ζῶον, ψεύδω, ξένος, ὄξύς;

b) aspiruoti priebalsiai:

φιλόσοφος, θεός, θάνατος, φάντασμα, ψυχή, θέατρον, θώραξ, καθέδρα, Ἀθηνᾶ, ἄνθρωπος;

c) dvibalsiai:

αἰών, εἶδος, πολλοί, υἱός, εἰδυῖα, μυῖα, Οἰδίπους, τραῦμα, προᾶνω(!), εὐρίσκω, ἠῦρηκα, ἠῦχετο, Αἴσωπος, οἰκονομικός, αὐτόματος, οὐρανός, εἰρήνη, Αἴγυπτος, Εὐρώπη, Δελφοί;

d) netikrieji dvibalsiai:

τιμᾶ(τιμᾶι), τιμῆ(τιμῆι), ῶδῆ(ῶιδῆ), Ὠιδεῖον, τῆι φίληι, τῶι φίλῳ, λέγῃς, τῆ τραγωδία;

e) γγ, γκ, γξ, γχ

παγκράτιον, σῦριγξ, φόρμιγξ, Σφίγξ, φάλαγξ, φαλαγγάρχης, σύγχρονος, ἄγγελος, λόγχη;

f) spiritus:

έν – ἔν, εἰς – εἶς, ἦ – ἧ, ἐξ – ἔξ, εἶ, αἶ, ὤς, Ὠς, Οὐκ, ὄν, ἦδη, ἦβη, οὐ – οὔ, ὀδός – ὀδός, Ὅμηρος, Ἄιδης, Αἴας;

g) didžiosios raidės:

ΤΗΛΕΜΑΧΟΣ, ΥΑΚΙΝΘΟΣ, ΦΙΛΙΠΠΟΣ, ΧΡΙΣΤΟΣ, ΨΑΛΜΟΣ, ΤΗ ΤΡΑΓΩΔΙΑΙ, ὄν, ΒΑΒΥΛΩΝ, ΖΕΥΣ, ΠΗΝΕΛΟΠΗ, ὨΡΙΩΝ, ἌΝΘΡΩΠΟΣ, ἸΗΣ[ΩΥΣ], ΞΕΡΕΗΣ, ἸΧΘΥΣ.

2. Kirčiavimo pratimai:

a) acutus:

τά – τάδε; Τάνταλος – Ταντάλου; Κόρινθος – Κορίνθου; Κιλικία; γεωργός; Σαπφώ; ἀρετή; ἄνθρωπος – ἀνθρώπου; λόγος – λόγου – λόγον; φιλόλογος – φιλολόγου;

b) circumflexus:

γῆ – γῆς; θεός – θεοῦ; ἀρετῆς; θεῶν; ἀρετῶν; θεοῖς; ἀρεταῖς; δρᾶμα – δράματα; δῶρον – δῶρων; τοῦτο – τούτου; σῆμα – σήματα; Ἀθηναῖος – Ἀθηναῖοι; βασιλεύς – βασιλεῦ;

c) gravis:

τό, γράμμα > τὸ γράμμα

τά, γράμματα > τὰ γράμματα

ἱερά, ὀδός > ἡ ἱερά ὀδός

αὐτό, τό, σημείον > αὐτὸ τὸ σημείον.

3. Suskirstykite žodžius skiemenimis ir sudėkite kirčius:

κυριῶ; δουλων; νομιζεις; διαφερομεν; πολις; ἐπαινουμεν; ὁμολογουσιν; ὁ καλος κροσμος; ἄνθρωπου; οἱ σοφοι λογοι; χαλεπα τα καλα; ἄνθρωπος; Κυριε, ἐλεησον; Τισσαφερνης; προς τον ἀδελφον; δια παντος γαρ τρεχει; περισπωμενος; οἰς; σοφοις.

4. Nurašykite ir perskaitykite tekstą:

Ἦν γάρ ποτε χρόνος ὅτε θεοὶ μὲν ἦσαν, θνητὰ δὲ γένη οὐκ ἦν. ἐπειδὴ δὲ καὶ τούτοις χρόνος ἦλθεν εἵμαρμένος γενέσεως, τυποῦσιν αὐτὰ θεοὶ γῆς ἔνδον ἐκ γῆς καὶ πυρὸς μείξαντες καὶ τῶν ὅσα πυρὶ καὶ γῆ κεράννυται. ἐπειδὴ δ' ἄγειν αὐτὰ πρὸς φῶς ἔμελλον, προσέταξαν Προμηθεῖ καὶ Ἐπιμηθεῖ κοσμήσαι τε καὶ νεῖμαι δυνάμεις ἑκάστοις ὡς πρέπει. Προμηθεῖα δὲ παραιτεῖται Ἐπιμηθεὺς αὐτὸς νεῖμαι, «Νείμαντος δέ μου», ἔφη, «ἐπίσκεψαι»· καὶ οὕτω πείσας νέμει. νέμων δὲ τοῖς μὲν ἰσχὺν ἄνευ τάχους προσῆπτεν, τοὺς δ' ἀσθενεστέρους τάχει ἐκόσμει· τοὺς δὲ ὥπλιζε, τοῖς δ' ἄοπλον διδοὺς φύσιν ἄλλην τιν' αὐτοῖς ἐμηχανᾶτο δύνάμιν εἰς σωτηρίαν.

(τοῦ Πλάτωνος *Πρωταγόρας* 320d1–e1)

I pamoka

Φιλολόγος ὁ φιλῶν λόγους καὶ σπουδάζων περὶ παιδείαν (Phryn. 371).

Φύσει Ἀθηναῖοι φιλόλογοι (Str. 2.3.7).

Λακεδαιμόνιοι ... ἥκιστα φιλόλογοι ὄντες (Arist. *Rh.* 1398b 14).

Οἶνος φιλολόγους ποιεῖ (Alex. 284).

Praesens indicativi activi; imperativus praesentis activi; infinitivus praesentis activi

-ω	-ο-μεν	—	—	-ειν
-εις	-ε-τε	-ε	-ε-τε	
-ει	-ουσι(ν)	-έ-τω	-ό-ντων	

1. Išasmenuokite:

χρῶ, σημαίνω, νέμω, ἄγω, κελεύω, φροντίζω.

2. Sudėkite kirčiūs:

ἐκδιδρασκομεν, κελευειν, φροντιζουσι, κελευετε, χαλεπαινεις, ἀρχουσιν, κελευε, ἀρχοντων, ἀρχειν, λεγεις, λεγετε, λεγοντων, λουε, λουετω, λουειν, λυει, λουουσι.

3. Išverskite:

θαυμάζουσιν, ἔχεις, ἀκούει, οὐ νομίζετε, μανθάνω, μὴ νομίζετε, πλέομεν, φεύγειν, εὖ μανθάνομεν, φέρεις, νομίζουσιν, μὴ θαύμαζε, οὐκ ἔχετε, μανθάνεις, μὴ ἄκουε, οὐ λέγω.

4. Nurašykite ir perskaitykite ištrauką iš Naujojo Testamento:

Τοῦ δὲ Ἰησοῦ γεννηθέντος ἐν Βηθλέεμ τῆς Ἰουδαίας ἐν ἡμέραις Ἡρῶδου τοῦ βασιλέως, ἰδοὺ μάγοι ἀπὸ ἀνατολῶν παρεγένοντο εἰς Ἱεροσόλυμα λέγοντες· ποῦ ἐστὶν ὁ τεχθεὶς βασιλεὺς τῶν Ἰουδαίων; Εἶδομεν γὰρ αὐτοῦ τὸν ἀστέρα ἐν τῇ ἀνατολῇ καὶ ἠλθομεν προσκυνῆσαι αὐτῷ. (Matth. 2, 1–2)

5. Naudodamiesi žodynais paaiškinkite šiuos tarptautinius žodžius ir nurodykite, iš kokių graikiškų žodžių jie kilę:

antropologija, semantika, akustika, matematika, politika, kosmosas, dialogas, gramatika, dramatiškas, teologija, nostalgija, kosmogonija.

Žodžiai

ἄγω – vedu, varau

(ὁ) Ἀθηναῖος – Atėnų; atėnietis

ἀκούω – klausau, girdžiu

ἄρχω – pradedu; valdau

ὁ βάρβαρος – barbaras

ἐκδιδράσκω – išbėgu, pabėgu, išvengiu

ἔχω – turiu

θαυμάζω – stebiuosi, žaviuosi

κελεύω – raginu, skatinu, liepiu

μανθάνω – išmokstu, sužinau

νέμω – dalinu; ganau; gyvenu

νομίζω – manau, laikau (ką kuo)

πλέω – plaukiu

σημαίνω – ženklinu, reiškiu

φέρω – nešu

φεύγω – bėgu, vengiu, esu ištremtas, esu kaltinamas

φροντίζω – rūpinuosi

χαλεπαίνω – pykstu, esu rūstus

χρῶ – patepu; dažau

II–III pamoka

II-oji linksniuotė (*masculinum*)

Vyriškosios giminės artikelio linksniavimas ir II-osios linksniuotės vyriškosios giminės daiktavardžių bei būdvardžių galūnės:

Linksnių pavadinimai	Vienaskaita (<i>singularis</i>)		Daugiskaita (<i>pluralis</i>)	
Nominativus	ὁ	-ος (-ός)	οἱ	-οι (-οί)*
Genitivus	τοῦ	-ου (-οῦ)	τῶν	-ων (-ῶν)
Dativus	τῷ	-ω (-ῷ)	τοῖς	-οις (-οῖς)
Accusativus	τόν (τόν)	-ον (-όν)	τούς (τούς)	-ους (-οὺς)
Vocativus	—	-ε (-έ)	—	-οι (-οί)*

* Galūnė –οι kirčio atžvilgiu laikoma trumpa.

1. Išlinksniuokite:

ὁ δῆμος, ὁ δούλος, ὁ ἵππος, ὁ ἑταῖρος, ὁ ποταμός, ὁ Ἀθηναῖος, ὁ πόλεμος, ὁ κίνδυνος, ὁ κοινὸς πολέμιος, ὁ ἐσθλὸς ἰατρός, ὁ δεινὸς θάνατος.

2. Sukirčiuokite:

των – τους – ὁ – τον – οἱ – τοις – ἡλιου – πλουσιον – πλουσιοι – οἱ χαλεποι
συμμαχοι – των ἀγαθων – θεων – βαρβαροι – βαρβαροις – ὀφθαλμοις.

3. Atsakykite į klausimus:

1. Τί ὁ βίος πολλάκις φέρει;
2. Τί ἄγουσιν οἱ δούλοι;
3. Πῶς τὸν τοῦ φίλου τρόπον γινώσκομεν;
4. Τίς πλοῦτον φέρει;
5. Τί τοῖς ἀνθρώποις ὁ πόλεμος φέρει;
6. Ἐρα μανθάνεις τὰ γράμματα;
7. Ἐρ' ἀκούεις τῶν φιλοσόφων;
8. Ἐρα χρὴ λέγειν τὰ κακά;
9. Τί χρὴ λέγειν;

4. Išverskite:

ὁ ἀγαθὸς φίλος – ὁ φίλος ὁ ἀγαθός – ὁ φίλος ἀγαθός – ἀγαθὸς ὁ φίλος – ὁ τοῦ Κροίσου φίλος – ὁ φίλος ὁ τοῦ Κροίσου – τὸν τοῦ Κροίσου φίλον – τὸν φίλον τὸν τοῦ Κροίσου – τὸν δεινὸν θάνατον – τὸν θάνατον τὸν δεινόν – ὁ θάνατος δεινός – δεινὸς ὁ θάνατος – ὁ τοῦ τῶν δεινῶν πολεμίων στρατηγοῦ θάνατος.

5. Išverskite:

τῶ πόνῳ – οἶνον – τοὺς οἴκους – ἐκ τοῦ οἴκου – ἐξ οἴκου – τῶ οἴκῳ – ἐν τῶ οἴκῳ – ἐν τοῖς οἴκοις – εἰς τὸν οἶκον – ἐκ τοῦ πόντου – οἱ τοῦ βίου πόνοι – ἐκ τοῦ οὐρανοῦ – εἰς τὸν οὐρανόν – ἐν τῶ οὐρανῶ – ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ – περὶ οὐρανοῦ.

6. Išverskite:

1. Κέλευε, ὦ κύριε.
2. Θεραπεύετε, ὦ ἄνθρωποι, τὸν θεόν.
3. Μὴ θαύμαζε τοὺς τῶν ξένων τρόπους.
4. Ἐν τῶ βίῳ πόνους καὶ κινδύνους φέρομεν.
5. Ὁ φίλος τὸν ξένον εἰς τὸν οἶκον ἄγει.
6. Ἐκ τοῦ οἴκου θόρυβον ἀκούομεν.
7. Ἐξ Ἐφέσου ἄγγελος ἦκει.

7. Perrašykite tekstą :

Μῆνιν ἄειδε θεὰ Πηληϊάδεω Ἀχιλῆος
οὐλομένην, ἣ μυρὶ' Ἀχαιοῖς ἄλγε' ἔθηκε,
πολλὰς δ' ἰφθίμους ψυχὰς Ἄϊδι προΐαψεν
ἠρώων, αὐτοὺς δὲ ἐλώρια τεῦχε κύνεσσιν

οἰωνοῖσί τε πᾶσι, Διὸς δ' ἔτελείετο βουλή,
ἔξ οὗ δὴ τὰ πρῶτα διαστήτην ἐρίσαντε
Ἄτρεΐδης τε ἄναξ ἀνδρῶν καὶ δῖος Ἀχιλλεύς. (Il. I, 1–7)

8. Paaiškinkite tarptautinius žodžius, nurodykite, iš kokių graikiškų žodžių jie kilę: polemika, eutanazija, heliocentrisis, barbariškas, demografinis, hipopotamas, oftalmologas, ekonomika, uranas, akrobatas, antonimas, anonimas, akustika.

Žodžiai

ἀγαθός – geras, doras, drąsus
ὁ ἄγγελος – pasiuntinys
ἄρα – ar ?
ἄριστος – geriausias, doriausias
ὁ βίος – gyvenimas
γινώσκω – pažįstu, žinau, sužinau
δεινός – baisus, smarkus
ὁ δῆμος – tauta, žmonės, demas
ὁ δοῦλος – vergas
ἔσθλος – šaunus
ὁ ἑταῖρος – bičiulis, draugas
ἡ Ἐφεσος – Efasas
ἦκω – esu atėjęs
ὁ ἥλιος – saulė
ὁ θάνατος – mirtis
ὁ θεός – dievas
θεραπεύω – tarnauju, prižiūriu, rūpinuosi, garbinu, gydau
ὁ θόρυβος – triukšmas, sąmyšis
ὁ ἰατρός – gydytojas
ὁ ἵππος – arklys, žirgas
κακός – blogas, nedoras, bailus
ὁ κίνδυνος – pavojus
κοινός – bendras, viešas
ὁ Κροῖσος – Kroisas, Lidijos valdovas (VI a. pr. Kr.)
(ὁ) κύριος – valdovas, viešpats, šeiminkas
λέγω – renku; sakau, kalbu
ὁ ξένος – draugas; svetimšalis; samdinys
ὁ οἶκος – namas
ὁ οἶνος – vynas
ὁ οὐρανός – dangus
ὁ ὀφθαλμός – akis
πλούσιος – turtingas
(ὁ) πολέμιος – priešiškas; priešas
ὁ πόλεμος – karas

πολλάκις – dažnai
 ὁ πόνος – vargas, sunkusdarbas, kančia
 ὁ πόντος – jūra
 ὁ ποταμός – upė
 πῶς – kaip? kokiu būdu?
 ὁ στρατηγός – karo vadas
 ὁ σύμμαχος – sąjungininkas
 τίς, τί – kas? (*klaus. įvardis*)
 ὁ τρόπος – būdas
 φέρω – nešiu
 (ὁ) φίλος – mielas, mielasis; draugas
 χαλεπός – sunkus, skausmingas
 χρῆ – reikia
 χρίω – patepu, dažau

IV pamoka

II-oji linksniuotė (*neutrum*)

Niekatrosios giminės artikelio linksniavimas ir II-osios linksniuotės niekatrosios giminės daiktavardžių bei būdvardžių galūnės:

Linksnių pavadinimai	Vienaskaita (<i>singularis</i>)		Daugiskaita (<i>pluralis</i>)	
Nominativus	τό (τὸ)	-ον (-όν)	τά (τὰ)	-α (-ά)
Genitivus	τοῦ	-ου (-οῦ)	τῶν	-ων (-ῶν)
Dativus	τῷ	-ῳ (-ῷ)	τοῖς	-οις (-οῖς)
Accusativus	τό (τὸ)	-ον (-όν)	τά (τὰ)	-α (-ά)
Vocativus	—	-ον (-όν)	—	-α (-ά)

1. Išlinksniuokite:

τὸ ἀγαθὸν ἔργον, τὸ καλὸν πεδῖον, τὸ ἄγριον θηρίον, τὸ ὑμέτερον πλοῖον, τὸ μικρὸν τέκνον.

2. Išverskite būdvardžius su formantu –ικ-ός, kuris nurodo ypatybę, sąsają, tinkamumą:

ἀνθρωπικός, τοπικός, ἐμπορικός, γεωργικός, πατρικός, βαρβαρικός, βουκολικός, γραφικός, βασιλικός, ἰατρικός, Αἰγυπτιακός, Μηδικός, μουσικός, ναυτικός, Ὀλυμπιακός, πολιτικός, πρακτικός, τραγικός, ἄρμονικός, στρατηγικός, ἠθικός, ἐνθουσιαστικός, πραγματικός.

3. Išverskite į graikų kalbą :

darbai rodo; įvairūs medžiai duoda (= neša) vaisius; laukiniai žvėrys laukuose buvo; gydytojai žmones gydo įvairiais vaistais; strategai atėniečius į baisųjį karą veda.

4. Sukirčiuokite ir išverskite :

προς τον φίλον – εις τους αγρους – δια τους αδελφους – δια του ποταμου – εν τω ποταμω – προ του οικου – εις τα ιερα – εν ιεροις – προς τους γεωργους.

5. Atsakykite į klausimus :

1. Πῶς γινώσκομεν τὸν χρηστὸν φίλον;
2. Τί φέρουσιν οἱ ἡμέτεροι ἀγροί ;
3. Ποῦ ἦσαν οἱ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοί ;
4. Τί φέρει τὰ τῶν Ἀθηναίων μέταλλα ;

Žodžiai

ἄγριος,-ον – laukinis, kaimo

ὁ ἀγρός – laukas

ὁ ἀδελφός – brolis

(ὁ) Αἰγύπτιος, -ον – egiptietiškas; egiptietis

ἄρμόζω, ἄρμόττω – derinu, rengiu

ἡ ἄρμονία – jungtis, vienovė, sąranga, dermė

ὁ βασιλεύς (*trečioji linksniuotė*) – karalius

ὁ βουκόλος – jaučiū, karvių piemuo

ὁ γεωργός – žemdirbys

γινώσκω – pažįstu, žinau

ὁ ἔμπορος – pirklys

ἐνθουσιάζω – esu dievo įkvėptas, užvaldytas

τὸ ἔργον – darbas, žygis, paminklas

τὸ ἦθος,-εος (*trečioji linksniuotė*) – būstas, buveinė; paprotys; būdas, charakteris

ἡμέτερος,-ον – mūsų (savyb. įvardis; linksniuojamas kaip būdvardis)

τὸ θηρίον – žvėris

ἱερός, -όν – šventas

καλός, -όν – gražus, puikus, tobulas

τὰ μέταλλα – metalo kasyklos

(ὁ) Μῆδος – medas; medų (kartais graikai taip vadindavo persus)

μικρός, -όν – mažas

ἡ Μοῦσα (*pirmoji linksniuotė*) – mūza

ὁ ναύτης (*pirmoji linksniuotė*) – jūreivis

τὰ Ὀλύμπια – olimpinės žaidynės

ὁ πατήρ, -τρός (*trečioji linksniuotė*) – tėvas

τὸ πεδίον – lyguma

τὸ πλοῖον – plaustas, laivas

ὁ πολίτης (*pirmoji linksniuotė*) – pilietis

ποῦ – kur?

πράττω – veikiu, darau

τὸ τέκνον – kūdikis, vaikas
 ὁ τόπος – vieta
 ὁ τράγος – ožys
 ὑμέτερος, -ον – jūsu (savyb. įvardis; linksniuojamas kaip būdvardis)
 χρηστός, -όν – doras, naudingas

rodau – φαίνω
 įvairus, visoks – παντοῖος, -ον
 medis – τὸ δένδρον
 vaisius – ὁ καρπός
 jie, jos buvo – ἦσαν
 jis, ji buvo – ἦν
 vaistas – τὸ φάρμακον

V–VI pamoka

I-oji linksniuotė. II-osios linksniuotės moteriškos giminės daiktavardžiai ir būdvardžiai. Sudurtiniai būdvardžiai

Moteriškosios giminės artikelio linksniavimas ir I-osios linksniuotės **moteriškosios giminės** daiktavardžių ir būdvardžių galūnės:

Linksniai	Artikelis (sing.)	Daiktavardžių ir būdvardžių galūnės (<i>singularis</i>)			Artikelis (plur.)	Daikt. ir būdv. galūnės (<i>plur.</i>)
Nominativus	ἡ	-ᾱ (-ᾶ)*	-η (-ή)	-ᾶ	αἱ	-αι (-αί)**
Genitivus	τῆς	-ᾶς (-ᾷς)	-ης(-ῆς)	-ης	τῶν	-ῶν
Dativus	τῇ	-ᾱ (-ᾷ)	-ῃ (-ῆ)	-ῃ	ταῖς	-αῖς (-αῖς)
Accusativus	τήν (τήν)	-ᾶν (-ᾶν)	-ῆν (-ῆν)	-ᾶν	τάς (τάς)	-ᾶς (-ᾶς)
Vocativus	—	-ᾶ (-ᾶ)	-η (-ή)	-ᾶ	—	-αι (-αί)**

*Ilgoji ᾱ Atikos dialekte būna pozicijoje po ρ, ε, ι (χώρᾱ, σκιά, πολιτεία). Tokia α vadinama *alpha pūrum* (grynoji a). Po kitų garsų einanti α vadinama *alpha impūrum* (negryna a), ji būna trumpa. Moteriškosios giminės būdvardžiai vienaskaitos vardininko galūnėje turi arba arba -ᾶ (po ρ, ε, ι), arba -η (visais kitais atvejais (μακρά, ἀνδρεία, ἀγαθή, κακή, καλή)).

Alpha pūrum kartais gali būti trumpa:

daugiaskiemeniuose žodžiuose, tokiuose kaip ἀλήθεια, εὐσέβεια, εὐνοια, Φώκεια ir kt.);

žodžiuose γραῖα, μαῖα, μυῖα;

dviskiemeniuose žodžiuose, kurie baigiasi –ρα: μοῖρα, πείρα, πρῶρα, σφαῖρα, σφῦρα.

Tai paprastai matyti iš vardininko kirčio.

** Galūnė -αι kirčio atžvilgiu visada laikoma trumpa.

I-osios linksniuotės **vyrīškosios giminės** daiktavardžių galūnės:

Linksnių pavadinimai	Vienaskaita (<i>singularis</i>)	Daugiskaita (<i>pluralis</i>)
Nominativus	ὁ -ης (-ής) -ᾶς	οἱ -αι (-αί)
Genitivus	τοῦ -ου (-οῦ) -ου (-οῦ)	τῶν -ῶν
Dativus	τῷ -ῃ (-ῆ) -ᾱ	τοῖς -αῖς (-αῖς)
Accusativus	τόν (τόν) -ήν (-ήν) -ᾶν	τούς (τούς) -ᾶς (-ᾶς)
Vocativus	— -ῃ, -ᾶ* -ᾶ	— -αι (-αί)

*Kai kurie vyrīškosios giminės I-osios linksniuotės daiktavardžiai, vardininke besibaigiantys –ης, šauksmininke turi galūnę -ᾶ:

etnonimai (ᾶ Πέρσα, ᾶ Σκύθα);

žodžiai, besibaigiantys –της (ᾶ πολῖτα, ᾶ δικαστά, ᾶ δέσποτα);

sudurtiniai žodžiai, besibaigiantys -άρχης, -μέτρης, -πώλης, -τριβης, -ώνης ir pan. (ᾶ γυμνασιάρχᾶ, ᾶ γεωμέτρᾶ, ᾶ παντοπῶλᾶ, ᾶ παιδοτριβᾶ, ᾶ τελῶνᾶ).

1. Išlinksniuokite:

ἡ ἀθάνατος θεός, ἡ μακρὰ νῆσος, ἡ κλεινὴ Κόρινθος, ἡ ὥρα, ἡ νίκη, ἡ ἡμέρα ἡ καλή.

2. Pakeiskite IV-osios pamokos antro pratimo būdvardžių giminę moteriška.

3. Parašykite šių žodžių atitinkamus vienaskaitos linksnius:

ἄγοραί, γυνῶμαι, ἀγαθάς, οἰκίας, ἡμετέρας, ψυχαῖς.

4. Parašykite šių žodžių vienaskaitos ir daugiskaitos kilmininką:

ἀλήθεια, δόξα, θεράπεινα, Μούσα, εὐσέβεια, δικαία, ἀγαθή, θυσία, γλῶττα, δικαιοσύνη, ἀνδρεία (2), ὁμόνοια, ἰσχυρά, Θερμοπύλαι, γέφυρα, στρατιώτης, ποιητής.

5. Sukirčiuokite šiuos žodžius:

Μουσα, Μουσων, Μουσης, εὐσεβειας, εὐσεβεια, ἀναγκαιας, ψυχην, ψυχης, ψυχων.

6. Išverskite daiktavardžius, nustatykite formanto –της reikšmę:

ποιητής, παρασκευαστής, κολαστής, διώκτης, κελευστής, θεραπευτής, κωλυτής, δικαστής, μαθητής, βουλευτής, τεχνίτης, πολίτης, οἰκέτης, ὀπλίτης, στρατιώτης, μισθοδότης, ναύτης, πλεονέκτης, συμπότης.

6. Paaiškinkite sudurtinius būdvardžius (ἀ- – nebuvimas, neigimas, δυσ- – stiprus paneigimas, blogųjų aspektu, nesėkmės išreiškimas, εὐ- („gerai“) – teigimas, reikšmės sustiprinimas):

δύσφορος, εὐφορος, δύσεργος, εὐεργος, δύσθυμος, ἄθυμος, ἄδικος, δύσμορφος, ἄμορφος, ἀδύνατος, ἀκίνδυνος, ἄνομος, εὐνομος, ἄτομος.

7. Paaiškinkite šių tarptautinių žodžių reikšmę :

atrofija, distrofija, euforija, anonimas, analginas, ateistas, analfabetas, evangelija, aritmija, euritmija, eutanazija, asimetriškas, eufemizmas, eutrofija, eukaliptas, disharmonija, apolitiškas, eufonija, simfonija, simpatija, apatija.

Žodžiai

ἡ ἀγορά – aikštė

ἀδύνατος, -ον – neįmanomas, negalimas

ἀθάνατος, -ον – nemirtingas

ἡ ἀλήθεια – tiesa, teisybė

ἀναγκαῖος, -α, -ον – būtinas, privalomas

ἄτομος, -ον (τέμνω) – nedalomas

βουλεύομαι – svarstau, tariusi

βούλομαι – noriu

ἡ γνώμη – nuomonė

δικάζω – teisiu, sprendžiu, pasmerkiau

δίκαιος, -α, -ον – teisingas, teisėtas

διώκω – persekioju, vejuosi

ἡ δόξα – nuomonė, šlovė

κωλύω – trukdau

ὁ μαθητής (μανθάνω) – mokinys

μακρός, -ά, -όν – ilgas

ὁ μισθοδότης – samdytojas, mokantis algą

ἡ νῆσος – sala

ἡ νίκη – pergalė

οἰκέω – gyvenu, įsikuriu, apgyvendinu

τὸ ὄπλον – apskritas skydas, ginkluotė, įrankis, įranga

δύσεργος, -ον (ἔργον) – netinkamas darbui

δύσμορφος, -ον (μορφή) – beformis

ἡ εὐσέβεια – pamaldumas, pagarba dievams

ἡ ἡμέρα – diena

ἡ θεός – deivė

ἡ θεράπεινα – tarnaitė

κλεινός, -ή, -όν – garsus, šlovingas

κολάζω – baudžiu

ἡ Κόρινθος – Korintas

παρασκευάζω – rengiu, ruošiu

πλεονεκτέω – piktnaudžiauju, prisiglemžiu, esu godus

ποιέω – darau, kuriu
 ό στρατιώτης – kareivis
 ό συμπότης – sugėrovas, puotos dalyvis
 ή τέχνη – amatas, menas
 ή ώρα – metų laikas, paros laikas, valanda

VII pamoka

Praesens indicativi medii-passivi. Imperativus praesentis medii-passivi, infinitivus pr. m.-pass. Verba deponentia

-ο-μαι	-ό-μεθα	—	—	-ε-σθαι
-η (*<-ε-σαι)	-ε-σθε	-ου (<*-ε-σο)	-ε-σθε	
-ε-ται	-ο-νται	-έ-σθω	-έ-σθων	

1. Išsmenuokite :

γίγνομαι, πορεύομαι, μάχομαι, έρχομαι, βούλομαι.

2. Išverskite, įsidėmėkite prielinksnio υπό vartosena :

υπό παντί λίθω σκορπίος εΰδει – υπό τών θεών διώκεται – υπό πολλών θαυμαζόμεθα – υπό τών φίλων αναγκάζη – ίππους λύουσιν υπό ζυγού – μαίνεται ύφ' ήδονής – υπό δεσπότη εΐναι – υπό ζυγόν άγειν.

3. Nustatykite formas ir išverskite:

άκούεται, φέρονται, θαυμάζη, θεραπευόμεθα, κελεύεσθε(2), πράττεται, λύη, λέγεται, άγόμεθα, θεραπεύου, μη λύεσθε, λύεσθαι, ού λύεσθε.

4. Išverskite, atkreipkite dėmesį į priešdėlio απο- reikšmę:

άποβάλλω, άπολαμβάνω, άπολύω, άποπλέω, άποπορεύομαι, άποφέρω, άποφεύγω, άπέρχομαι, άφαιρέω, άποδίδωμι, άπάγω.

5. Nurašykite ir perskaitykite tekstą :

Ή γη̄ μέλαινα πίνει,
 πίνει δένδρεα δ' αῡ γην̄
 πίνει θάλασσ' αν̄ύρους,
 ό δ' ήλιος θάλασσαν,
 τόν δ' ήλιον σελήνη·
 τί μοι μάχεσθ', έταϊροι,
 καῡτῳ̄ θέλοντι πίνειν; (*Anacreontica*, 21B)

Juodoji žemė geria,
 o medžiai geria žemę.
 Upės štai jūra geria,
 o saulė geria jūrą;
 mėnulis saulę geria.
 Kodėl, bičiuliai, draudžiat
 ir man ištroškus gerti?

(S. Narbuto vertimas: *Anakreontiniai eilėraščiai / Carmina Anacreontea*. Vilnius, MELI, 1995)

6. Išverskite į graikų kalbą :

1. Kur vyksta draugai ? – Vyksta į naująją šventyklą.
2. Kur draugai vaikšto ? – Vaikšto apie naująją šventyklą.
3. Kur yra draugo namas ? – Draugo namas yra prie upės.
4. Kur yra pirklių laivai ? – Pirkliai plaukia į Samą.

7. Paaiškinkite žodžius; iš kokių graikiškų žodžių jie kilę?

Analizė, terapeutas, Filadelfija, melaninas, skorpionas, rododendras, melancholija, filologija, filomatai, filaretai, megalomanija, oligofrenija, zoologija, pedagogas, paleolitas.

Žodžiai

αἰρέω – griebiu, čiumpu

ἀναγκάζω – verčiu

ὁ ἄναυρος – čia srautas, srovė, liūtis

αὖ – vėl, savo ruožtu

ἡ αὖρα – oras, gairus dvelksmas

βάλλω – metu, sviedžiu

ἡ γῆ – žemė

γίγνομαι – tampu, atsirandu, esu

τὸ δένδρον (jon. δένδρον) - medis

ὁ δεσπότης – valdovas, šeimininkas

δίδωμι – duodu (*antroji asmenuotė*)

εἶναι – (*infinit < εἶμι*) būti

ἔρχομαι – vykstu, einu

εὕδω – miegu; guluosi; tūnau

τὸ ζυγόν – jungas

ἡ ἡδονή – malonumas

θέλοντι – es. I. veikiamosios rūšies dalyvio *sg.dat.* <θέλω – noriu

λαμβάνω – imu, gaunu

ὁ λίθος – akmuo

μαίνομαι – dūkstu, šėlstu, esu pamišęs

μάχομαι (*dat.*) – kaunuosi, kovoju

μέλας, μέλαινα, μέλαν – juodas

μοι – *sg. dat.* < ἐγώ – aš

παντί – *sg. dat.* < πᾶς – čia „kiekvienas“

πίνω – geriu

πολλῶν – *gen.pl.* <πολύς – daug

πορεύομαι – keliauju

ἡ σελήνη – mėnulis

ó σκορπίος – skorpionas

τί – *čia* kodėl?

vykstu – ἔρχομαι

kur? (į kur?) – ποῖ

naujas -νέος,-α, -ον

šventykla – τὸ ἱερόν

vaikščioju, vaikštinėju – βαδίζω

kur? – ποῦ

apie, aplink – περί (su *acc.*)

prie – ἐπί (su *dat.*)

Samas – ἡ Σάμος

VIII pamoka

Linksniavimo kartojimas. Enklitikai

νόμῳ ψυχρόν, νόμῳ θερμόν, ἔτεῃ δὲ ἄτομα καὶ κενόν (Democr.)

1. Išverskite veiksmazodžius su priešdėliu συν- (= συ-, συμ-, συλ-, συγ-):

Συνάγω, συνάδω, συναιρέω, συνακούω, συνάρχω, συνεισφέρω, συνέρχομαι, σύνειμι, συστρατεύομαι, συγγράφω, συγκατέρχομαι, συμφέρει, συλλαμβάνω, συμμανθάνω, συνήμι, συνεπιλαμβάνω, συγκαλέω, συλλέγω, συγκαταθάπτω, συμβάλλω, σύννοια.

2. Išverskite prielinksnes konstrukcijas :

ἐν ἀρχῇ – σὺν ἀγαθοῖς στρατιώταις – ἐν τῇ ἀγορᾷ – ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ – ἐκ τῆς οὐσίας – πρὸ τῆς νίκης – κατὰ τὴν σὴν δόξαν – παρὰ τὴν ἐμὴν δόξαν – εἰς τὴν ἐκκλησίαν -ἐν νέᾳ μάχῃ – διὰ τοῦ πεδίου – ἀνὰ τὸν Μηδικὸν πόλεμον –πρὸς τὸν θεόν – εἰς τὸν οὐρανόν.

3. Išverskite, paaiškinkite kirčiavimą :

εἶ – εἶ τις; τινες – τινές γε; ὁ ἀδελφός σου; τὴν εὐσέβειαν αὐτῶν – τὴν εὐσέβειαν τινά; δῆμός ἐστιν αἷτιος τούτων; λόγοι τινές οὐκ ἀρέσκουσιν; σὺ δὲ δὴ τίς εἶ, ὦ ἄνθρωπε, καὶ τί τὸ σὸν ἔργον (Plat. *Gorg.* 452b); ἔρχεταιί ποτε – πότε ἔρχεται; πάντων χρημάτων μέτρον ἐστὶν ἄνθρωπος (Protag.); ποῦ γράφεται – γράφεταιί που; πῶς λέγει – λέγει πῶς; ἀδικοῦσί (ἀδικέουσι) γε; Ἀθηναίους οὐ νόμος ἐστὶν ἄνθρώπους θύειν, Καρχηδόνιοι δὲ θύουσιν; τὸ σὸν δῶρόν ἐστιν; τοῖς μὲν λόγοις φίλοι εἰσὶν; τοῖς δὲ ἔργοις οὐ; ἔστι γὰρ [ἡ ψυχὴ] οἶον ἀρχὴ τῶν ζῶων (Arist.); χαῖρε, ὦ φίλε – καὶ σὺ, χαῖρε – τί πράττεεις (πῶς ἔχεις); – καλῶς πράττω (καλῶς ἔχω) – καὶ σὺ, τί πράττεεις;

4. Išverskite frazes, paaiškinkite būdvardžio funkciją jose :

1 .Οἱ φίλοι κακοί.

2. Κακοὶ οἱ φίλοι.
3. Οἱ φίλοι οἱ κακοί.
4. Οἱ κακοὶ φίλοι.

5. Įrašykite trūkstamus žodžius

1. Τὸ δῶρον καλόν ἐστιν.
2. --- παρθένος--- ἐστιν.
3. --- Νεῖλος --- ἐστιν.
4. --- νῆσος --- ἐστιν.
5. --- καρπὸς --- ἐστιν.
6. --- ὁδὸς --- ἐστιν.
7. --- κυπάρισσος --- ἐστιν.
8. --- χώρα--- ἐστιν.
9. --- ῥόδα --- ἐστιν.

10. --- Δῆλος ---
11. --- Κόρινθος ---
12. --- Ἀθῆναι ---
13. --- νεανίαι ---
14. --- ἔργα ---
15. --- βιβλία ---
16. --- σοφία ---
17. --- πλάτανοι ---

Žodžiai

- αἷτιος, -α, -ον – kaltas
ἀδικέω – nusikalstu įstatymams
ᾄδω – giedu, dainuoju
ἀρέσκω – patinku
ἡ ἀρχή – pradžia, valdžia
γέ – pabrėžianti, sustiprinanti dalelytė
δεῖ – *čia* reikia
δή – taigi; štai; iš tikrųjų
τὸ δῶρον – dovana
εἶ – *praes. ind. act. sg. 2* < εἰμι – esu
ἡ ἐκκλησία – tautos susirinkimas; *vel.* – bažnyčia
ἐμός, -ή, -όν – mano (savyb. įv., linksniuojamas kaip būdvardis)
ἐστὶν – *praes. ind. act. sg. 3* < εἰμι
ἐτεός, -α, -ον – tikras, realus
εὖ – gerai
θερμός, 3 – karštas
(ὁ) Καρχηδόνιος – kartaginetis
κενός, -ή, -όν – tuščias

ἡ κυπάρισσος – kiparisas
 τὸ μέτρον – matas, saikas
 ὁ Νεῖλος – Nilas
 νέος, -α, -ον – naujas, jaunas
 ὁ νόμος – paprotys, įstatymas
 οἶδα – žinau
 ἡ ὁδός – kelias
 ὅμως – vis dėlto
 ἡ οὐσία – turtas, nuosavybė
 πάντων – pl. gen. < πᾶς – visas, kiekvienas (trečioji linksniuotė)
 ἡ παρθένος – mergina, mergelė
 ἡ πλάτανος – platanas
 πότε – kada
 ποτὲ – kada nors, kažkada
 ποῦ – kur
 πού – kur nors, kažkur
 πῶς – kaip, kokiu būdu
 πως – kažkaip, kažkokiu būdu
 τὸ ῥόδον – rožė
 σός, -ή, -όν – tavo (savyb. įv., linksniuojamas kaip būdvardis)
 σοῦ- sg. gen. < σύ – tu (asmeninis įvardis)
 ἡ σοφία – išmintis
 συνίημι – suprantu
 σύννοια – suvokiu, įsisąmoninu
 τινές – pl. nom. < τις – kažkas, kažkoks (nežymimasis įvardis)
 τούτων – pl. gen. < οὗτος, αὕτη, τοῦτο – šitų (rodomasis įvardis)
 τὸ χρῆμα, -ατος – daiktas, reikalas; pl. pinigai (trečioji linksniuotė)
 ἡ χώρα – kraštas, šalis, dirbama žemė
 ψυχρός, -ά, -όν – šaltas

IX pamoka

Accusativus cum infinitivo

νόμος ἀρχαῖος ἄριστος [ἐστίν] (Id. Fr. 221) – λέγει νόμον ἀρχαῖον ἄριστον εἶναι.
 νόμος πάντων βασιλεύς [ἐστίν] (Pi. Fr. 169.1) – λέγουσι νόμον πάντων βασιλέα εἶναι.
 νόμος δεσπότης [ἐστίν] (Hdt. 7. 104) – Ἡρόδοτος γράφει νόμον δεσπότην εἶναι.
 νόμος τύραννος τῶν ἀνθρώπων (Id. Prt. 337d) – ἐγώ γε οἶδα νόμον τύραννον τῶν ἀνθρώπων εἶναι.

1. Suraskite ir pabraukite *verbum regens* bei *accusativus cum infinitivo* konstrukcija. Išverskite tekstą:

1. Ἀκούω ὑμᾶς πλουσίους γίνεσθαι.
2. Νομίζει ὑπὸ τῶν ἐμπόρων βλάπτεσθαι.
3. Ὑφ' ἡμῶν πείθονται ὀλίγον χρόνον μένειν.
4. Τοὺς δούλους τὸ δεῖπνον εἰσφέρειν κελεύουσιν.
5. Εἰς τὸν οἶκον ἔρχεσθαι αὐτὸν πείθεις.
6. Οἱ Ἀθηναῖοι νομίζουσι Ξέρξην οὐκ εἶναι ἀγαθὸν κύριον.
7. Περικλῆς τοῖς Ἀθηναίοις τὴν τῶν Ἑλλήνων ἡγεμονίαν παρασκευάζειν βούλεται.

8. Ποῖόν με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι;
9. Οὐδένα νομίζω δαιμόνων εἶναι κακόν. (Eurip.)

10. ΣΩΚΡΑΤΗΣ : ὦ θαυμάσιε Μέλητε, ἵνα τί ταῦτα λέγεις; οὐδὲ ἥλιον οὐδὲ σελήνην ἄρα νομίζω θεοὺς εἶναι, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἄνθρωποι;

ΜΕΛΗΤΟΣ: Μὰ Δί', ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐπεὶ τὸν μὲν ἥλιον λίθον φησὶν εἶναι, τὴν δὲ σελήνην γῆν. (Plat. Apol. 14d)

2. Iš dviejų sakinių sudarykite vieną su *accusativus cum infinitivo* konstrukcija:

1. Οἱ ποιηταὶ λέγουσιν. Ὁ βίος θεάτρον ἐστίν.
2. Οἱ ἄνθρωποι νομίζουσιν. Οἱ θεοὶ σύμμαχοι τῶν ἀνθρώπων εἰσίν.
3. Πάντες Ἑλληνές τε καὶ βάρβαροι νομίζουσιν. Οἱ θεοὶ εἰσὶν ἐν οὐρανῷ.
4. Ὁ φιλόσοφος οἶεται. Ἡ ἀρετὴ καὶ ἡ σοφία τὸ αὐτό ἐστίν.
5. Ὁ Ξενοφῶν φησιν. Ὁ Σωκράτης ἐν τῷ δεσμοτηρίῳ διαλέγεται τοῖς ἐταίροις.

3. Šalutinį sakinį su jungtukais *ὅτι*, *ὡς* (*kad*) paverskite *accusativus cum infinitivo* konstrukcija:

1. Ὁ ἀδελφὸς λέγει, ὅτι ἡ ὁδὸς μακρὰ ἐστίν.
2. Οἱ Ἕλληνες λέγουσιν, ὅτι ἡ μουσικὴ τοῖς ἀνθρώποις θησαυρὸς ἐστίν.
3. Ξενοφῶν λέγει, ὅτι οἱ θεοὶ τοὺς μεγάλους ταχέως μικροὺς ποιοῦσιν (ποιέουσιν).
4. Λέγει ὁ κατήγορος, ὡς ὑβριστὴς εἰμι.
5. Ἀριστοτέλης λέγει, ὅτι ἡ φύσις οὐδὲν ἀλόγως οὐδὲ μάτην ποιεῖ (ποιεῖ).
6. Μένανδρος λέγει, ὅτι ὀργὴ φιλοῦντων (φιλεόντων) ὀλίγον ἰσχύει χρόνον.

4. Sukirčiuokite bendratis:

ἀκουεῖν, ἀκουεσθαι, κολακευεῖν, κολακευεσθαι, κλεπτεῖν, κλεπτεσθαι, γιγνεσθαι, λαμβανεῖν, εὐρισκεῖν, ἔχειν, ἔχεσθαι, ἰσχυεῖν, ἰσχυεσθαι.

5. Sudarykite iš šių būdvardžių daiktavardžius su formantu *-ια* (naudojamas sudaryti iš būdvardžių abstrakčius daiktavardžius, nurodančius kokybės, ypatybės būvimą, pvz., σοφός > σοφία):

ἀνδρεῖος, ἐλεύθερος, ἡσυχος, φίλος, κακός, ἄθυμος, δυστυχής, ἀτυχής.

6. Sudarykite iš šių veiksmazodžių daiktavardžius su formantu *-εια* (naudojamas sudaryti iš veiksmazodžių veiksmą žyminčius daiktavardžius, pvz., δουλεύω > δουλεία):

μαντεύω, παιδεύω, πολιτεύω, πρесеβεύω, θεραπεύω, βασιλεύω.

Žodžiai

ἀδικέω – nusikalstu, klystu, skriaudžiu
ἄλλος, -η, -ο – kitas
ἄλογως – neprotingai, neracionaliai
ἄνδρεῖος, -α, -ον – narsus, vyriškas
ἄνδρες – *pl. nom., voc.* < ἀνήρ – vyras, žmogus (*trečioji linksniuotė*)
ἄρα – štai, gi, žinoma
ἡ ἀρετή – dorybė
ἄριστος, -η, -ον – geriausias
αὐτός, -ή, -ό – jis, ji; pats, pati; tas pats, ta pati
ἀρχαῖος, -α, -ον – senas, senovinis
βασιλεύω – karaliauju
ὁ δαίμων – dievybė (*trečioji linksniuotė*)
τὸ δεῖπνον – pietūs, puota
διαλέγομαι (*dat.*) – kalbėtis
τὸ δεσμοτήριον – kalėjimas
μὰ Δί(α) – prisiekiu Dzeusu
ὁ δικαστής – teisėjas
δυστυχής, ἔς – nesėkmingas, nelaimingas (*trečioji linksniuotė*)
ἐλεύθερος, -α, -ον – laisvas
ἐπεὶ – kai; kadangi
εὐρίσκω – randu, išrandu
ὁ Ζεύς, Διός – Dzeusas (*trečioji linksniuotė*)
ἡ ἡγεμονία – vadovavimas
ἡμῶν – *pl. gen.* < ἡμεῖς – mes (*asmėninis įvardis*)
ἦσυχος, -ον – ramus
τὸ θέατρον – teatras
θαυμαστός, -ή, -όν – nuostabus; keistas
ἵνα τί – kokiu tikslu? dėl ko?
ἰσχύω – esu stiprus; galioju
ὁ κατήγορος – kaltintojas
κλέπτω – vagiu
κολακεύω – pataikauju
μαντεύομαι – pranašauju; klausiu orakulo
μάτην – veltui, tuščiai
με – *acc.* < ἐγώ (*1 asmėninis įvardis*)
μεγάλους – *pl. acc.* < μέγας – didelis, didis
ὁ Ξέρξης – Kserksas
οἶομαι – manau, galvoju
ὀλίγος, -η, -ον – negausus
ἡ ὀργή – pyktis
οὐδένα – *sg. acc.* < οὐδεῖς niekas, nei vienas (*trečioji linksniuotė*)
ὁ Περικλῆς – Periklis (*trečioji linksniuotė*)

ποῖος, -α, -ον – koks
 πολιτεύω – esu polio pilietis; turėti kokią nors valdymo formą
 πρεσβεύω – esu vyresnis; pirmauju; esu pasiuntinys
 ταῦτα – nom., acc. pl. n. < οὗτος – šitas (rodomasis įvardis)
 ταχέως – greitai
 ὁ ὑβριστής – smurtautojas, įžūlus žmogus, nusikaltėlis
 ὑμᾶς – pl. acc. < ὑμεῖς – jūs (asmeninis įvardis)
 φησὶν – sg. 3 a. < φημί – sakau, kalbu (antroji asmenuotė)
 ἢ φύσις – prigimtis (trečioji linksniuotė)
 ὥσπερ – taip kaip, kaip

Χ pamoka

Savybiniai įvardžiai (ἐμός, σός, ἡμέτερος, ὑμέτερος). Įvardžiai αὐτός, ἄλλος, ἐκεῖνος

αὐτὸς ὁ θεός – ὁ θεὸς αὐτός; αὐτοῦ τοῦ θεοῦ – τοῦ θεοῦ αὐτοῦ; αὐτῶν τῶν θεῶν
 ὁ αὐτὸς θεός – τὸν αὐτὸν θεόν – τῶν αὐτῶν θεῶν
 ἐκεῖνος ὁ θεός – ὁ θεὸς ἐκεῖνος

1. Išlinksniuokite:

αὐτὸς ὁ διδάσκαλος, ἐκείνη ἡ γνῶμη, τὸ ἄλλο βιβλίον, ὁ αὐτὸς στρατιώτης.

2. Atsakykite į klausimus:

1. Ποῦ οἰκέουσιν οἱ Ἑλληνικοὶ θεοί;
2. Τίνας ἄλλους θεούς, πλὴν Διός, ἴστε; (Οἶδα, ἴσμεν...)
3. Τίς ἐστὶν ὁ τοῦ Διὸς πατήρ;
4. Τίνες εἰσὶν αἱ τοῦ Διὸς ἀδελφαί;
5. Ποῖον βίον ἐκεῖνοι οἱ θεοὶ ἄγουσιν;

3. Išverskite į graikų kalbą:

kitas strategas; anie strategai; tą pačią strategų; pačiam strategui; jų strategai; kita deivė; pati deivė; juos; mano brolius; mano brolio; tavo piliečiai; jūsų piliečiai; tavo dovana; aną dovaną; jo knygos; jo knygas; mūsų dievai; mūsų dievus; anuos dievus; pačius dievus; tuos pačius dievus; gini savo namus; giname savo namus; ginu tavo namus; ginu jų namus; tie patys atėniečiai gina pačių dievų namus.

4. Išverskite žodžius su priešdėliais παρα-(palei, prie, pro, per) ir περι-(apie, aplink, virš):

παραβάλλω, παραγράφω, παραφέρω, παρατάττω, παρασκεύαζω, παραπλέω, παράνοια, παρασιτέω, παρατίθημι, πάρεδρος, πάρειμι, παρωδία, περιάγω, περιβάλλω, περίοικος, περιπλέω, περιφέρω, περίοδος, περίμετρον, περιμένω, περιπατέω, περιπατος, περιήγησις, περιέρχομαι, περίσημος, Περικλής.

5. Paaiškinkite tarptautinius žodžius:
periferija, paradoksas, paragrafas, parazitas, periodas, perimetras, parabolė, parapsichologija, parafrazė, paralelė, perifrazė, perikardas, periskopas.

6. Išverskite sakinius:

1. Αὐτοὶ οἱ κατήγοροι ὁμολογοῦσιν (ὁμολογέουσιν).
2. Σὺ δὲ καὶ αὐτὸς ἀγαθὸς εἶ καὶ ἄλλους οἷός τ' εἶ ποιεῖν (ποιέειν) ἀγαθούς. (Plat.)
3. Οὐδέποτε τοὺς αὐτοὺς ἀκούω λόγους.
4. Οὐ γάρ εἰμι ὁ αὐτὸς νῦν καὶ τότε. (Plut.)
5. Οὐ μόνον ἀεὶ τὰ αὐτὰ λέγω, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν. (Xen.)
6. Ἐγὼ μὲν κελεύω, σὺ δ' οὐκ ἐθέλεις πράττειν αὐτά.
7. Αὐτὸς μὲν γὰρ ὁ Ἡρακλῆς ἐν τῷ οὐρανῷ τοῖς θεοῖς σύνεστι, ἐγὼ δὲ εἶδωλὸν εἰμι αὐτοῦ. (Luc.)
8. Ἐπιβουλεύουσιν αὐτῷ.
9. Οὐδέποτε ταῦτ' ἀλέγεις περὶ τῶν αὐτῶν. (Plat.)

7. Nurašykite tekstą; įsidėmėkite 9 Mūzų vardus:

ταῦτ' ἄρα Μοῦσαι ἄειδον Ὀλύμπια δώματ' ἔχουσαι,
ἐννέα θυγατέρες μεγάλου Διὸς ἐκγεγαυῖαι,
Κλειώ τ' Εὐτέρπη τε Θάλεια τε Μελπομένη τε
Τερψιχόρη τ' Ἐρατώ τε Πολύμνια τ' Οὐρανὴ τε
Καλλιόπη θ'· ἡ δὲ προφερεστάτη ἐστὶν ἀπασέων.

(Hes. Th. 75–79)

Žodžiai

- εἶ – *praes. ind. act. sg. 2* <εἶμι
τὸ εἶδωλον – atvaizdas, vaizdas
οἷός εἰμι – galiu, sugebu
ὁμολογέω – sutinku
οὐδέποτε – niekada
ἡ παρὰνοια – beprotystė
παρασιτέω – esu maitinamas už valstybės lėšas; maitinuosi kieno nors sąskaita
παρασκευάζω – rengiu, ruošiu
πάρεδρος, 2 – šalia sėdintis, padėjėjas, patarėjas
πάρειμι – esu čia, dalyvauju, ateinu į pagalbą
ἴστε – *pl. 2* <οἶδα
νῦν – dabar
ἡ παρωδία – parodijuojanti daina, parodija
περιμένω – laukiu
περιπατέω – vaikštinėju, vaikščioju
περίσημος, 2 – labai garsus, žinomas
πλήν (*su gen.*) – išskyrus, be

σύνειμι – esu pažįstamas, bendrauju, esu kartu
 τάττω – tvarkau, rikiuoju
 τίθημι – dedu
 τότε – tada

XI pamoka

Imperfectum indicativi activi et medii-passivi

-ο-ν	-ο-μεν	-ό-μην	-ό-μεθα
-ε-ς	-ε-τε	-ου(<*-ε-σο)	-ε-σθε
-ε(ν)	-ο-ν	-ε-το	-ο-ντο

Skiemeninis augmentas:

παιδεύω > επαίδευον; θύω > εθυον; λέγω > ελεγον; ῥέω > ερροεον.

Kiekybinis augmentas:

ἄ-, ᾶ-, ε- > **η** : ἀγοράζω > ἠγόραζον; ἀθλέω – ἠθλεον; ἐλπίζω > ἤλπιζον
α- > **η**: ἄδω > ἦδον
ο- > **ω-** : ὀδύρομαι > ὠδυρόμην
ἱ- > **ἰ-** : ἰκετεύω > ἰκέτευον
ῦ- > **ῠ-** : ὑβρίζω > ὕβριζον
αι-, ει- > **η-** : αἰσθάνομαι > ἦσθανόμην; εικάζω > ἦκαζον
αυ-, ευ- > **ηυ-** : αυξάνω > ἠύξανον; εύρίσκω > ἠύρισκον
οι- > **ω-** : οἰκτίρω > ὤκτιρον.

Sudurtiniai veiksmažodžiai:

(ἄ – δικος) ἀδικέω > ἠδίκηον
 (δυσ – τυχής) δυστυχέω > ἐδυστύχεον
 (μυθο – λόγος) μυθολογέω > ἐμυθολόγεον
 (οἰκο-δόμος) οἰκοδομέω > ὠκοδόμεον
 εὐδοκιμέω > εὐδοκίμεον
 εὐεργετέω > εὐεργέτεον
 εὐτυχέω > εὐτύχεον
 εὐωχέομαι > εὐωχούμην.

Veiksmažodžiai su priešdėliais

(ἐν- = ἐγ-, ἐμ-; ἐκ- = ἐξ-; συν- = συγ-, συμ-, συλ-, συ-; balsiu besibaigiančiuose priešdėliuose paskutinis balsis prieš augmentą išnyksta: παρα- = παρ-; ἀπο- = ἀπ-; ἐπι- = ἐπ-; ὑπο- = ὑπ- ir kt., išskyrus priešdėlius **περι-** ir **προ-**):

εἰσ-πέμπω > εἰσ-έ-πεμπον
συν-οικέω > συν-ώ-κεον
παρα-νομέω > παρ-ε-νόμεον
 ἐγ-κωμιάζω > ἐν-ε-κωμιάζον
 ἐγ-χειρίζω > ἐν-ε-χειρίζον

συμ-βάλλω > συν-έ-βαλλον
ἐμ-βάλλω > ἐν-έ-βαλλον
περι-βάλλω > περι-έ-βαλλον
προ-βάλλω > προ-έ-βαλλον (arba προύβαλλον).

1. Sudarykite šių veiksmažodžių imperfekto vienaskaitos pirmąjį asmenį:

ἄγω, ἐλπίζω, ὄνειδίζω, ἱκετεύω, ὑβρίζω, αἴρω, ἄδω, οἰκτίρω, αὐξάνω, εἰκάζω, εὐρίσκω, ἐκβάλλω, ἐμβάλλω, ἐγχείω, συμπράττω, συλλέγω, συζάω, ἐπιβάλλω, ἀποβάλλω, περιβάλλω, ῥίπτω, λείπω, πράττω, διώκω.

2. Nustatykite formas ir išverskite:

πολλάκις ἐπορευόμεν – ἔρχου οἴκαδε – μὴ μάχεσθε τοῖς φίλοις – ἐμάχεσθε τοῖς φίλοις – ὑπὸ τῶν φίλων ἐσώζου – διὰ τὸν φίλον ἐστρατεύετο – ὑπὸ πολλῶν ἐθαυμαζόμεθα – μὴ πείθου τοῖς κακοῖς – ὑπὸ κακῶν ἀναγκάζη.

3. Atkreipkite dėmesį į skirtingas formas su galūne -ou:

νόμου – ἐχαρίζου – μὴ μέμφου – πολίτου – ἐπορεύου – μάχου – ἐπιστάτου – οὐρανοῦ – κακοῦ – αὐτοῦ.

4. Išverskite:

1. Σχολαστικός, τὴν οἰκίαν πωλῶν (πωλέων), λίθον αὐτῆς ὡς παράδειγμα περιέφερεν.

2. Σχολαστικός ποτε λύχνον παρασκευάζεσθαι ἐβούλετο. Ἔρχεται οὖν πρὸς ἀργυροκόπον. Ὁ δ' ἔλεγεν· πηλίκον λύχνον παρασκευάζεσθαι ἐθέλεις; Ὁ δὲ σχολαστικός ἔλεγεν· πρὸς δέκα ἀνθρώπους.

3. Σχολαστικός, μανθάνων, ὅτι ὁ κόραξ ὑπὲρ τὰ διακόσια ἔτη ζῆ, ἠγόραζε κόρακα καὶ εἰς πεῖραν ἔτρεφεν.

4. Σχολαστικός, ἀπορῶν (ἀπορέων) ἀργυρίου, τὰ ἑαυτοῦ βιβλία ἐπώλει (ἐπώλεε). Καὶ πρὸς τὸν πατέρα γράφει· σύγχαιρε ἡμῖν, ἤδη γὰρ ἡμᾶς τὰ βιβλία τρέφει.

5. Sukirčiuokite žodžius:

ἐμαχοντο, ἐπραττον, οὐκ ἠγειρον σε, ἐκαθευδεν, παρασκευαζομενος, ἐστρατευοντο, ἀναγιγνωσκειν, θαυμαζε, θαυμαζου, παρασκευαζεται, θαυμαζειν, παρεσκευαζομην, παρασκευαζομεν, θαυμαζοντων, θαυμαζομαι, συμπραττε, λεγεται.

6. Λέγουσιν αἱ γυναῖκες·
«Ἀνάκρεον, γέρον εἶ·
λαβὼν ἔσοπτρον ἄθρει
κόμας μὲν οὐκέτ' οὐσας,
ψιλὸν δὲ σευ μέτωπον.»
ἐγὼ δὲ τὰς κόμας μὲν,
εἴτ' εἰσὶν εἴτ' ἀπῆλθον,
οὐκ οἶδα· τοῦτο δ' οἶδα,
ὡς τῷ γέροντι μᾶλλον
πρέπει τὸ τερπνὰ παίζειν,

Man moterys kalbėjo:
– Anakreontai, seni,
šit, veidrodin pažvelki!
Plaukai seniai nepuošia
Kaktos, matyti plikė.
O man dabar nė motais,
turiu plaukų ar nėr jų,
nes aš žinau, kad seniui
smagumams atsiduoti
pritinka tuo labiau, kuo

ὄσωι πέλας τὰ Μοίρης.

arčiau prie jojo Moira.

(Anacr. fr. 7)

(S. Narbuto vertimas)

Žodžiai

ἀγείρω – renku, telkiu

ἀγοράζω – perku

αἶρω – keliu

ἀναγινώσκω – skaitau

ἀπορέω – stokuju, trūkstu; dvejoju

ὁ ἀργυροκόπος – sidabrakalys

αὐξάνω – didinu, stiprinu

δέκα – dešimt

ἐγχείω – įpilu

ἐθέλω (θέλω) – noriu

ἐλπίζω – viliuosi, turiu vilties

ὁ ἐπιστάτης – vadovas, prižiūrėtojas

ζῆ – *praes. ind. act. sg. 3* < ζάω – gyvenu

ἤδη – jau

ἵκετεύω – maldauju

καθεύδω – miegu

ὁ κόραξ – varnas

λείπω – palieku

ὁ λύχνος – žibintas, šviestuvus

μέμφομαι (*dat.*) – priekaištauju

οἴκαδε – namo

οἰκτίρω – gailiuosi, apgailestauju

ὄνειδίζω – priekaištauju

ἡ πείρα – bandymas, tyrimas

πηλίκος, 3 – kokio didumo?

πωλέω – parduodu

ρίπτω – metu

συγχαίρω – džiaugiuosi kartu, sveikinu

συμπράττω – pagelbsčiu

ὁ σχολαστικός – turintis laisvo laiko; teoretikas, „mokslinčius“, pedantas

σώζω – gelbsčiu, išsaugau

ὕβριζω – elgiuosi įžūliai, nusikalstu

ὕπερ τὰ διακόσια ἔτη – daugiau negu 200 metų

χαρίζομαι – darau malonumą, malonę, įtinku, maloningai suteikiu

XII–XIII pamoka

Įvardžiai ὅς, ἦ, ὅ; ὅδε, ἦδε, τότε; ἀλλήλων. Sutrauktiniai I-II linksniuocių žodžiai

οἶδε οἱ σοφοί – οἱ σοφοὶ οἶδε; τότε τὸ δῶρον – τὸ δῶρον τότε

Σοφοὶ δὲ ἐνομίζοντο οἶδε· Θαλῆς, Σόλων, Περίανδρος, Κλεόβουλος, Χείλων, Βίας, Πιπτακός (Diog. Laert.)

1. Išlinksniuokite:

ὁ ἔκπλους, ὁ ῥοῦς, ἦδε ἡ πρόχους, ἡ γαλῆ, ὁ Βορρᾶς

2. Atsakykite į klausimus, pabaikite žodžius, parašykite trūkstamus kirčius:

1. Ἄρ' εὖνους ἐστὶν ὁ φίλος; Ναί, ...
2. Ἄρ' εὖνους ἐστὶν ἡ παρθένος; Ναί, ...
3. Ἄρα πιστεύεις τῷ φίλῳ τῷ εὖν ... ; ...
4. Ἄρα πιστεύεις τοῖς φίλοις τοῖς εὖν ... ; ...
5. Ἄρα πιστεύεις ταῖς παρθ ... ταῖς εὖν ... ; ...
6. Ἄρα πιστεύεις τῇ παρθ ... τῇ εὖν ... ; ...

3. Vienaskaitą sakiniuose pakeiskite daugiskaita:

1. Ἀκούω τὸν λόγον ὃν λέγεις.
2. Ἀκούω ὃν λέγεις λόγον.
3. Ἀκούω τῶν λόγων τοῦδε τοῦ προφήτου.
4. Ἄρα πιστεύεις τῷ λόγῳ ὃν λέγω;
5. Ἡ κόμη, ἣν εἰσηρχόμην, μικρά ἐστίν.
6. Ἀρίστη ἐστὶ πολιτεία, ἐν ἣ ὁ νόμος δεσπόζει.
7. Οὐκ ἔστι βίος, ὃς οὐκ ἔχει κακά.
8. Μῶρος ἐκεῖνος, ὃς ἐπίστευέ σοι.

4. Išverskite sakinius:

1. Τοὺς τρόπους ἀπλοῦς ἔχω.
2. Ἀπλῆ ὁδὸς εἰς Αἴδου φέρει.
3. Ἀπλοῖ εἰσι τῆς ἀληθείας λόγοι.
4. Ἀναξαγόρας τὸν νοῦν λέγει ἀρχὴν πάντων.
5. Πολυμαθὴς νόον (νοῦν) ἔχειν οὐ διδάσκει. (Heraclit.)
6. Τί σοι ἐν νόῳ (νῷ) ἐστὶ ποιέειν; (Hdt.)
7. Τί ἐν νῷ ἔχεις ποιέειν ; (Hdt.)
8. Ἡ γλῶσσα μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ.
9. Καλὸς πλόος ἐν γαλήνῃ.
10. Μετὰ τὰς ἡλίου τροπὰς καλὸς πλοῦς ἐστίν.
11. Χρῦσεον μὲν πρῶτιστα γένος μερόπων ἀνθρώπων ἀθάνατοι ποίησαν. (Hes.)
12. Εὖνοά σοι τὰ πάντα.

Žodžiai

ἄριστος, 3 – geriausias, doriausias, šauniausias
 ὁ βορρᾶς – Borėjas, šiaurės vėjas
 ἡ γαλῆ – kiaunė; žebenkštis
 ἡ γαλήνη – rami jūra, štilis
 τὸ γένος – giminė, rūšis (*trečioji linksniuotė*)
 δεσπόζω – viešpatauju
 διδάσκω – mokau
 ὁ ἔκπλους – išplaukimas
 ἡ κώμη – kaimas
 μέρος, ὅπος – (tik *pl.*) kalbėti mokantis (*trečioji linksniuotė*)
 μωρός, 3 (μῶρος) – kvailas
 ποίησαν = ἐποίησαν – sukūrė (*oristus*)
 ἡ πολυμαθία – mokslis, daug žinojimas
 προτρέχω – bėgu priekyje
 ὁ προφήτης – pranašas
 ἡ πρόχους – indas, puodelis
 πρῶτιστα – (poet.) = πρῶτον – pirmiausia, pirma
 ὁ ῥοῦς – srovė, tėkmė
 ἡ τροπή (ἡλίου) – lygiadienis

XIV–XV pamoka

Futurum indicativi et optativi activi et medii

Verbum purum	Esamojo laiko kamienas	Veiksmožodžio kamienas
ιάομαι	ιά-	ιά-
θηράω	θηρα-	θηρα-
τιμάω	τιμα-	τιμη-
κοσμέω	κοσμε-	κοσμη-
χρίω	χρι-	χρι-
δηλόω	δηλο-	δηλω-
θύω	θυ-	θυ-
λύω	λυ-	λυ-
παιδεύω	παιδευ-	παιδευ-
λούω	λου-	λου-

Futurum activum

Indicativus	Optativus	Participium	Infinitivus
-σ-ω	-σ-οι-μι	-σ-ων,	-σ-ειν

-σ-εις -σ-ει	-σ-οι-ς -σ-οι	-σ-ουσα, -σ-ον	
-σ-ο-μεν -σ-ε-τε -σ-ουσι(ν)	-σ-οι-μεν -σ-οι-τε -σ-οι-εν		

Futurum medium

Indicativus	Optativus	Participium	Infinitivus
-σ-ο-μαι -σ-η(<*-σ-ε-σαι) -σ-ε-ται	-σ-οί-μην -σ-οι-ο(<*-σ-οι-σο) -σ-οι-το	-σ-ό-μενος, -σ-ο-μένη, -σ-ό-μενον	-σ-ε-σθαι
-σ-ό-μεθα -σ-ε-σθε -σ-ο-νται	-σ-οί-μεθα -σ-οι-σθε -σ-οι-ντο		

1. Išasmenuokite šiuos veiksmažodžius būsimąjo laiko nuosakomis, sudarykite bendratis ir dalyvius:

λύω, θεάομαι, ιάομαι, θηράω, ακροάομαι, βοάω, τιμάω, κοσμέω, μισθόω, θεραπεύω, απαγορεύω, βιοτεύω, κινδυνεύω, πορεύομαι.

2. Nustatykite formas ir išverskite:

κελεύσουσιν, κελεύουσιν, λύσεις, λέγεις, φονεύσει, παύομεν, παύσομεν, παύσειν, παύειν, λύσετε, λύετε, έλύετε, κελεύσεις, έκέλευες, πορεύεται, πορεύσεται, έπορεύετο, ακουσόμεθα, στρατεύση, στρατεύη, πορεύσονται, ακούσομαι, ακούομαι, στρατευσόμενος, στρατευόμενος, έστρατευόμην, στρατεύεσθαι, στρατεύσεσθαι.

3. Išverskite žodžius su priešdėliu αντι- (suteikia priešingybės, priešybės, savitarpiškumo, pakeitimo, lygybės ar panašumo reikšmės). Palyginkite jį su prielinksniu αντί:

αντιβάλλω, αντιλογία, αντιμάχομαι, αντιπολεμέω, αντιπράττω, ανθαιρέομαι, αντάξιος, αντεράω, αντίβιος, αντιγραφή, αντίδοσις, αντιστροφή, αντιτάττω, αντιπέρας, αντίχριστος, αντίδοτος, αντίος.

4. Atsakykite į klausimus:

1. Τί έλεγεν Ηράκλειτος περι πολυμαθίας;
2. Τί έλεγεν Αναξαγόρας περι του νου;
3. Πότε έστι καλός πλούς;
4. Τίς ήν Ησίοδος;
5. Τί εν νω έχεις ποιειν;
6. Άρα το άργυρουν γένος το πρώτον ήν;

7. Τί λέγει ὁ Αἰσχύλος περὶ τῆς ὁδοῦ τῆς εἰς Αἴδου;

8. Τί δὲ λέγει περὶ τῆς ἀληθείας;

5. Išverskite:

1. Ἐστὶ δὲ δικαιοσύνη μὲν ἀρετὴ δι' ἣν τὰ αὐτῶν ἕκαστοι ἔχουσιν, καὶ ὡς ὁ νόμος, ἀδικία δὲ δι' ἣν τὰ ἀλλότρια, οὐχ ὡς ὁ νόμος.

2. Ἀνδρεία δὲ δι' ἣν πρακτικοὶ εἰσι τῶν καλῶν ἔργων ἐν τοῖς κινδύνοις, καὶ ὡς ὁ νόμος κελεύει, καὶ ὑπηρετικοὶ τῶ νόμῳ· δειλία δὲ τὸναντίον.

3. Σωφροσύνη δὲ ἀρετὴ δι' ἣν πρὸς τὰς ἡδονὰς τὰς τοῦ σώματος οὕτως ἔχουσιν, ὡς ὁ νόμος κελεύει· ἀκρασία δὲ τὸναντίον. (Arist. *Rh.* I, 1366 b)

Žodžiai

αἰρέω – renku; grobiu

ἢ ἀκρασία = ἀκράτεια – nesusivaldymas, nesaikingumas

ἀκροάομαι – klausausi

ἢ ἀνδρεία – narsumas, vyriškumas

ἀντάξιος, 3 (2) – tiek pat, vienodai vertas

ἀντίβιος, 3 – atsakantis jėga, priešiškas

ἢ ἀντίδοσις (ἀντιδίδωμι) – atsakas, mainai

ἀντίος, 3 – priešais esantis

ἀντιπέρασ – priešais kitoje pusėje

ἢ ἀντιστροφή – pasisukimas; antistrofa

βιοτεύω – gyvenu

βοάω – šaukiu, skambu

ἢ δειλία – bailumas

ὁ διδάσκαλος – mokytojas

ἐράω – aistringai trokštu, geidžiu

ἐναντίος, 3 – priešiškas, priešingas

θεάομαι – žiūriu, stebiu

θηράω – medžioju

ἰάομαι – gydau

ἴσος, 3 – lygus, vienodas

κοσμέω – ruošiu, tvarkau

μισθώω – samdau, moku algą

παύω – sustabdau, nutraukiu, priverčiu sustoti

πρακτικός, 3 – tinkamas veikti, veiklai; praktiškas, aktyvus

τὸ σῶμα, -ατος – kūnas (*trečioji linksniuotė*)

ἢ σωφροσύνη – susivaldymas, saikingumas, proto blaivumas

τιμάω – gerbiu, vertinu, įkainoju

ὑπηρετικός, 3 – samdomas, pagalbinis, naudingas

XV pamoka

Prieveiksmiai. Įvardis οὔτος, αὕτη, τοῦτο

οὔτος ὁ σοφός – ὁ σοφὸς οὔτος; τούτων τῶν σοφῶν – τῶν σοφῶν τούτων

1. Išlinksniuokite:

αὕτη ἢ ἡμέρα; οὔτος ὁ νεανίας; τοῦτο τὸ παιδίον

2. Įrašykite praleistus žodžius:

1. Οὔτος ὁ νεανίας καλὸς ἐστίν.
2. -- ἢ παρθένος -- ἐστίν.
3. -- τὸ παιδίον -- ἐστίν.
4. Τοῦτον τὸν θεὸν θεραπεύσομεν.
5. -- τὴν νόσον θεραπεύσομεν.
6. -- τὸ παιδίον θεραπεύσομεν.
7. -- τοῦ νεανίου διδάσκαλός εἰμι.
8. -- τοῦ παιδίου διδάσκαλός εἰμι.
9. -- τῆς σοφίας διδάσκαλός εἰμι.
10. Τούτῳ τῷ παιδίῳ δῶρον παρασκευάσω.
11. -- -- παρθένῳ δῶρον παρασκευάσω.
12. -- -- νεανίᾳ δῶρον παρασκευάσω.

3. Sudarykite prieveiksmius iš šių būdvardžių:

σοφός, δίκαιος, ἀπλοῦς, ἴσος, κοινός, ἀγαθός, κακός, χαλεπός, εὖνους.

XVI–XVII pamoka

III-osios linksniuotės -λ-, -ρ-, -ν- kamienai. *Adiectivum verbale*

Trečiosios linksniuotės žodžių galūnės

Linksniai	Singularis		Pluralis	
	m, f	n	m, f	n
Nominativus	-ς, –	–	-ες	-ᾶ
Genitivus	-ος		-ων	
Dativus	-ι		-σι(ν)	
Accusativus	-ᾶ arba –ν	=nom.	-ᾶς(-ᾶς, -ες)	-ᾶ
Vocativus	=kamienas ar nom.	=nom.	=nom.	

Daugiskaitos naudininkas: -λσι(ν)*, -ρσι(ν)**, -σι(ν) (<-νσι(ν))

* -λ- kamieno yra vienas žodis ὁ ἄλς, ἄλός

**Netaisyklingai linksniuojami:

ὁ **σωτήρ** (τοῦ σωτήρος) linksniuojamas kaip ὁ κρατήρ, bet *sg. voc.* – ὦ **σῶτερ**
ὁ **ἀστήρ** (τοῦ ἀστέρος) linksniuojamas kaip ὁ αἰθήρ, bet *pl. Dat.* – τοῖς **ἀστράσι**
Daiktavardžio ὁ **μάρτυς** dauguma formų yra -ρ- kamieno: τοῦ μάρτυρος, τῶ
μάρτυρι, τὸν μάρτυρα (μάρτυν), ὦ μάρτυς; οἱ μάρτυρες, τῶν μαρτύρων, τοῖς **μάρτυσι**,
τοὺς μάρτυρας.

Daiktavardžio ἡ **χείρ**, τῆς χειρός *pl. dat.* ταῖς **χερσί**

Daiktavardis τὸ **πῦρ**, τοῦ πυρός daugiskaitoje linksniuojamas pagal II linksniuotę:
τὰ πυρά, τῶν πυρῶν, τοῖς πυροῖς.

1. Išlinksniuokite:

ὁ κρατήρ, -ῆρος; μάκαρ, -αρος; ὁ αἰθήρ, -έρος; ὁ σωτήρ, -ῆρος; τὸ νέκταρ, -αρος; ὁ
χειμῶν, -ῶνος; ὁ ἀγών, -ῶνος; ὁ μήν, -νός; ὁ λειμῶν, -ῶνος; ὁ δαίμων, -ονος.

2. Sudarykite šiu žodžių daugiskaitos naudininko linksnį:

ὁ χήν, ἡ χιών, σῶφρων, ὁ (ἡ) ἀήρ, ὁ ποιμήν, ὁ αἰών, ἡ εἰκών, ὁ ἄλς, ὁ χαρακτήρ, ἡ
φρήν, εὐδαίμων, ὁ θήρ, ὁ αὐτοκράτωρ, ὁ ψυκτήρ, ὁ μήν.

3. Išverskite šiuos veiksmazodinius būdvardžius:

παιδευτός – παιδευτέος; λυτός – λυτέος; θηρατός – θηρατέος; τιμητός – τιμητέος;
κοσμητός – κοσμητέος; λεκτός – λεκτέος; κρυπτός – κρυπτέος; θαυμαστός –
θαυμαστέος; ἀγγελτός – ἀγγελέος; χριστός – χριστέος.

4. Išverskite sakinius, vienaskaitą juose pakeiskite daugiskaita:

1. Θεραπευτέος σοὶ ὁ θεός.
2. Λυτέος μοι οὗτος ὁ νόμος.
3. Λόγω παιδευτέος ἐστὶν ὁ ἀγαθός.
4. Τῶν νέων ὁ ἄριστος παιδευτέος ἐστὶν ἐν γεωμετρία.

5. Išverskite:

διὰ τὸν χειμῶνα – οἱ τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνες – τούτου τοῦ μηνός – σὺν τοῖς
ῥήτορσιν – ἐπὶ τοὺς Ἑλληνας – ἐν χειμῶνι – πρὸ τοῦ ἀγῶνος – σὺν τοῖς Ἑλλησιν – οἱ
τῶν ἑορτῶν μῆνες- αἱ τῶν ἀγῶνων ἡμέραι – ὑπὸ ποιητῶν.

6. Išverskite sakinius, nustatykite genetyvo sintaksinius tipus:

1. Μηδὲν ἀμαρτάνειν ἐστὶ θεῶν.
2. Πονηρῶν ἀνδρῶν ἐστὶ τῶν ἀγαθῶν ῥαδίως ἐπιλανθάνεσθαι.
3. Οὐ τῶν νικάντων(νικαόντων) ἐστὶ τὰ ὄπλα παραδιδόναι.
4. Τὸ ἀμέτρως ἐπιθυμεῖν (ἐπιθυμέειν) παίδων ἐστίν.
5. Κακοῦ κόρακος κακὸν ῥόν.
6. Ὁ τῶν Δαναΐδων πίθος.
7. Οὗτος ὁ λόγος Δημοσθένους ἐστίν.
8. Ὁργὴ φιλοῦντος μικρὸν ἰσχύει χρόνον.
9. Κακοῦ ἀνδρὸς δῶρα ὄνησιν οὐκ ἔχει.
10. Ὁ χρηστός φίλος λύπης ἰατρός ἐστίν.
11. Πάντων χρημάτων μέτρον ἐστὶν ἄνθρωπος.

Žodžiai

ὁ αἰών, -ῶνος – amžius, gyvenimas
ἀμαρτάνω – nepataikau, klystu, nusidedu
ὁ ἀστήρ, -ἑρος – žvaigždė
ὁ αὐτοκράτωρ, -ορος – diktatorius, despotas
αἱ Δαναΐδες – Danajo dukterys
ἡ εἰκόν, – όνος – atvaizdas, atspindys
ἡ ἑορτή – šventė
ἐπιλανθάνομαί τινος – užmirštu (ka)
κρύπτω – slepiu
ὁ μάρτυς, -υρος – liudytojas, kankinys
νοέω – suvokiu; māstau
ἡ ὄνησις, -εως – nauda, pelnas (tekste *acc.sg.*)
παραδιδόναι – *inf. praes. act.* < παραδίδωμι – perduodu, įteikiu, atiduodu
ὁ πίθος – statinė
τὸ πῦρ, -ός– ugnis; *dgsk.* – ugnys, laužai
ὁ σωτήρ, -ῆρος – gelbėtojas
ἡ φρήν, -νός – diafragma, širdis, protas
ὁ χαρακτήρ, -ῆρος – įspaudas, antspaudas, ypatingas bruožas, charakteris
ἡ χεῖρ, -ρός– ranka
ὁ ψυκτήρ, -ῆρος – indas vynui aušinti

XVIII–XIX pamoka

Aoristus indicativi activi (verba vocalia). Imperativus, infinitivus aoristi activi

-σα	-σα-μεν	—	—	-σαι
-σα-ς	-σα-τε	-σον	-σα-τε	
-σε(ν)	-σα-ν	-σά-τω	-σά-ντων	

Asmeniniai įvardžiai

(ἐγώ, σύ, ἡμεῖς, ὑμεῖς, σφεῖς)

Sangrąžiniai įvardžiai

(ἐμαυτοῦ, σεαυτοῦ, ἑαυτοῦ,
ἡμῶν αὐτῶν, ὑμῶν αὐτῶν, σφῶν αὐτῶν (ἑαυτῶν))

1. Išsmenuokite šių veiksmažodžių aoristą, sudarykite jo liepiamąją nuosaką:
λύω, τιμάω, μισθόω, βοάω, θηράω, κοσμέω, ἀκούω, θεραπεύω.

2. Sukirčiuokite žodžius. Pasakykite jų esamojo laiko vienaskaitos pirmąjį asmenį:

έκελευσας, ήκουσαν, έφονευσεν, έλυσαμεν, έπαυσατε, θεραπευσον, ήκουσατε, φονευσαι, παυσατε, κελευσαι, τιμησαι, λυσαι, έθεραπευσα.

3. Nustatykite formas ir išverskite:

έδούλωσαν, έποίησας, νικήσεις, βοήθησον, ήλευθερώσαμεν, νοήσατε, έποίησεν, κωλύσετε, νικήσω, ένοήσατε, έλευθερώσετε, άθυμήσουσιν, έβοήθησα, ου δουλώσομεν, κωλύσατε, νοήσαι, έλύετε, ήλευθέρωσεν, νομίζω αυτούς νικήσειν, ήγησόμεθα, ποιήσαι, ποιήσεται, νοήση, ήγήσονται, ποιήση, λύετε, λύσετε, λύσατε.

4. Sudarykite pirmo pratimo veiksmazodzių:

a) *infinitivus futuri activi*;

b) *infinitivus aoristi activi*.

5. Suraskite tekste asmeninius įvardžius. Nustatykite jų formą:

Πάτερ ήμῶν ό έν τοῖς οὐρανοῖς, άγιασθήτω τό όνομά σου· έλθέτω ή βασιλεία σου· γενηθήτω τό θέλημά σου, ως έν οὐρανῶ και επί γης· τόν άρτον ήμῶν τόν έπιούσιον δός ήμῖν σήμεραν και άφες ήμῖν τά όφειλήματα ήμῶν, ως και ήμεῖς άφίεμεν τοῖς όφειλέταις ήμῶν· και μή εισενέγκης ήμᾶς εις πειρασμόν, αλλά ρύσαι ήμᾶς από τοῦ πονηροῦ. Αμήν.

6. Atsakykite į klausimus:

1. Τί ήκουσας, ὦ διδάσκαλε; Φωνήν (φωνής) ..., ὦ ...

2. Τί ήκουσας, ὦ μαθητά; Οὐδέν ..., ὦ ...

3. Τί ήκούσατε, ὦ μαθηταί; Οὐδέν ..., ὦ ...

4. Άκουσόν μου, ὦ μαθητά. Άκούω ..., ὦ ...

5. Άκούσατέ μου, ὦ Άκ-... ..., ὦ ...

6. Άκούσατε ήμῶν, ὦ Άκ-... ..., ὦ ...

7. Άρ' ήκουσας, ἄ έλεγον;

8. Άρ' ήκούσατε, ἄ έλεγον;

9. Άρ' ήκούσατε, ἄ έλέγομεν;

10. Άρα πιστεύεις μοι;

11. Άρα έπιστεύετε τούτοις, ἄ έλεγον;

7. Išverskite:

1. Κόσμον τόνδε ουτε τις θεῶν ουτε ανθρώπων έποίησεν, άλλ' ήν άει και έστιν και έσται πῦρ. (Heraclit.)

2. Θάλασσα κλύζει πάντα τάνθρώπων κακά. (Euripides)

3. Οὐδέν κακόν μικρόν.

4. Έτεή δε ουδέν ιδμεν· έν βυθῶ γάρ ή αλήθεια. (Democr.)

5. Θουκυδίδης Αθηναῖος συνέγραψε τόν πόλεμον τῶν Πελοποννησίων και Αθηναίων. (Thuc)

6. Άνθρωπός έστι πνεῦμα και σκια μόνον. (Sophocles)

7. Ἦν γὰρ καλοῦσιν οἱ πλεῖστοι τῶν ἀνθρώπων εἰρήνην, τοῦτ' εἶναι μόνον ὄνομα, τῶ δ' ἔργῳ πάσαις πρὸς πάσας τὰς πόλεις ἀεὶ πόλεμον ἀκήρυκτον κατὰ φύσιν εἶναι. (Plat. Leg.)

8. Μεγάλη πόλις μεγάλη ἐρημία.

Εἰς Ἀστέρα τὸν μαθητὴν

Ἀστέρας εἰσαθρεῖς ἀστὴρ ἐμός· εἴθε γενοίμην
οὐρανός, ὡς πολλοῖς ὄμμασιν εἰς σὲ βλέπω.
(AP 669, Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου)

ἀγιασθήτω - *imperat. aor. pass. sg. 3 a.* < ἀγιάζω – pašventinu
ἀκήρυκτος, 2 – nepaskelbtas
ὁ ἄρτος – duona, maistas
ἄφες – *imperat. aor. act. sg. 2 a.* < ἀφίημι – atleidžiu
ἀφίεμεν – *praes. ind. act. pl. 1 a.* < ἀφίημι
ὁ βυθός – gelmė, praraja
γενηθήτω – *imperat. aor. pass. sg. 3* < γίγνομαι – tampu
δός – *imperat. aor. act. sg. 2* < δίδωμι – duodu
εἰσενέγκης – *coni. aor. act. sg. 2* < εἰσφέρω – įnešu, sukeliu
ἐλθέτω – *imperat. aor. act. sg. 3* < ἔρχομαι – einu, vykstu
ἐπιούσιος, 3 – dienai, dienos, kasdienis
ἡ ἐρημία – dykuma, negyvenama, nuošali vieta; vienatvė
τὸ θέλημα, -ατος – noras, valia
ἴδμεν – mes žinome (<οἶδα)
κλύζω – nuplaunu, skalauju
τὸ ὀφείλημα, -ατος – skola, nuodėmė
ὁ ὀφειλέτης – skolininkas
ὁ πειρασμός – išbandymas, gundymas
ῥῶσαι – *imperat. aor. med. Sg. 2* < ῥύομαι – pasitraukiu; išgelbsčiu
σήμερον – šiandien
ἡ φωνή – garsas

XX pamoka

Aoristus indicativi medii

Imperativus aor. med.

Infinitivus aor. med.

-σά-μην -σά-μεθα
-σω (<-σα-σο) -σα-σθε
-σα-το -σα-ντο

— —
-σαι -σα-σθε
-σά-σθω -σά-σθων

-σα-σθαι

Participium aor. med. -σά-μενος, -σα-μένη, -σά-μενον

1. a) Iśasmenuokite ŗių veiksmazodŗių medialinį aoristą, sudarykite jo liepiamąją nuosaką:

λύω, τιμάω, μισθόω, βοάω, θηράω, κοσμέω, ἀκούω, θεραπεύω;

b) Paraŗykite ŗių veiksmazodŗių visas ŗinomas medialines bendratis bei dalyvius.

2. Nustatykite formas ir išverskite. Pasakykite ŗių veiksmazodŗių esamojo laiko vienaskaitos pirmąjį asmenį:

ἐποιήσατο – ἐστρατεύοντο – ποιήσαι – ποιῆσαι – ἐστρατεύσασθε – στρατεύσασθε – ἐπαύσω – ἐπαύου – παύου – παῦσαι (2) – παύονται – παύεσθαι – παύσεσθαι – παύσασθαι – ἠγήσαντο – ἠγήσαι – στρατευσάμενοι – στρατευόμενοι – στρατευσόμενοι – στρατεύονται – στρατεύσονται – στρατεύσασθαι – ἐλύσω – λύου – ἐλύου – λούου – κελεύῃσαι – κέλευσαι – κελεύειν – κελεύσειν – ἐκέλευσεν ὑμᾶς λῦσαι – ἠναγκάζοντο λούσαι – γυμνάζονται – ἐγυμνάζετο – ἐγυμνάζου .

3. Antro pratimo ŗodŗių vienaskaitą pakeiskite daugiskaita, daugiskaitą – vienaskaita.

4. Išverskite:

1. Ἀρχέλαος ὁ βασιλεύς, ἀδολέσχου κουρέως ἐρωτήσαντος αὐτὸν «πῶς σε κείρω, βασιλεῦ;» «σιωπῶν (σιωπάων)», ἔφη.

2. Ἄνῆρ τις πρὸς τὸν εἰπόντα «οὐκ αἰσχύνῃ μεθύων;» ἔφη «Σὺ δὲ οὐκ αἰσχύνῃ μεθύοντα νουθετῶν (νουθετέων);».

3. Πύρρον οἱ υἱοί, παῖδες ὄντες, ἠρώτων (ἠρώταον), τίτι καταλείψει τὴν βασιλείαν· καὶ ὁ Πύρρος εἶπεν· «Ὅς ἂν ὑμῶν ὀξυτέραν ἔχη τὴν μάχαιραν».

4. Σωκράτης, ἰδὼν πλούσιον ἀπαιδευτον «ιδού», ἔφη, «τὸ χρυσοῦν πρόβατον!"

5. Ζεῦζις, ψεγόντων αὐτὸν τινων, ὅτι ζωγραφεῖ (ζωγραφέει) βραδέως, «ὁμολογῶ (ὁμολογέω)», ἔφη, «ἐν πολλῶ χρόνῳ γράφειν· καὶ γὰρ εἰς πολύν».

Anakreontas, fr. 29

Χαλεπὸν τὸ μὴ φιλῆσαι,
χαλεπὸν δὲ καὶ φιλῆσαι·
χαλεπώτερον δὲ πάντων
ἀποτυγχάνειν φιλοῦντα.
(M. Strockio vertimas)

Nemylėti juk nelengva,
bet nelengva ir mylėti;
o išties visų sunkiausia
mylint tikslo nepasiekti.

Anakreontas, fr. 39

Φιλῶ γέροντα τερπνόν,
φιλῶ νέον χορευτάν·
ἂν δ' ὁ γέρων χορεύῃ,
τρίχας γέρων μὲν ἔστιν,
τὰς δὲ φρένας νεάζει.
(S. Narbuto vertimas)

Man mielas linksmas senis,
šokėjas jaunas mielas.
Kai senis leidžias šokti,
tai tik plaukai jo – senio,
o siela – tarsi jauno.

ἀδόλεσχος, 2 – plepūs
 αἰσχύνομαι – gėdinuosi, droviuosi
 ὁ Ἀρχέλαος – Archelajas, Makedonijos karalius 414-399 m. pr. Kr.
 εἰπόντα – *part. aor. act. m, sg. acc.* < λέγω
 ἔφη – *imperf. ind. act. sg. 3* < φημί – sakau, tariu
 ἔχη – *coni. praes. act. sg. 3* < ἔχω – turiu
 ὁ Ζεῦξις, -ιδος – Dzeuksidas, vienas garsiausių Graikijos dailininkų (V a. pr. Kr.)
 ζωγραφέω – tapau
 ἰδοῦ – štai ! žiūrėk !
 ἰδών – *part. aor. act. m, sg. nom.* < ὀράω – matau, žiūriu
 κείρω – kerpu
 ὁ κουρεύς, -έως – kirpėjas, barzdaskutys
 μεθύω (μεθύσκω) – esu girtas (čia – *partic. praes. act.*)
 νοθετέω – mokau, raginu, įspėju (čia – *partic. praes. act.*)
 ὄντες – *partic. praes. m, nom. pl.* < εἶμι – esu
 ὀξύτερος – *gr. compar.* < ὀξύς – aštrus, rūgštus, skardus, nuovokus
 παῖδες – *nom. pl.* < ὁ παῖς, -δός – vaikas, berniukas, sūnus
 πολλῶ – *sg. dat.* πολλός, -ύ – daug
 πολύν – *sg. acc. m.* < πολύς
 τὸ πρόβατον – smulkus galvijas: avis, ožka
 ὁ Πύρρος – Piras, Epyro karalius III a. pr. Kr., kariavęs su Roma
 σιωπάω – tyliu (čia – *partic. praes. act.*)
 ψέγω – baru, peikiu, priekaištauju (čia – *partic. praes. act.*)

XXI pamoka

III-iosios linksniuotės gomuriniai(κ,γ,χ), lūpiniai (π,β,φ), dantiniai kamienai (τ,δ,θ)

Vienaskaitos kilmininkas: -κός,-γός,-χός;* -πος,-βός,-φος; -τός,-δός,-θος**
 Daugiskaitos naudininkas: -ξι(ν) -ψι(ν) -σι(ν)

Įvardžiai τίς, τί, τίς; τί;

* Daiktavardžio ή γυνή dauguma formų yra gomurinio kamieno: τῆς γυναυκός, τῆς γυναυκί, τὴν γυναυκα, ᾧ γύναι; αἱ γυναυκες, τῶν γυναυκῶν, ταῖς γυναυξί, τὰς γυναυκας.

Daiktavardis ή θριξ aspiruotą θ- šaknyje išsaugo tik *sing. nom.*(= *voc.*) ir *pl. dat.*: τῆς τριχός, τῆς τριχί, τὴν τριχα; αἱ τριχες, τῶν τριχῶν, ταῖς θριξί, τὰς τριχας.

** Daiktavardžių -ίς, -ύς *sing. acc.* -ίδα (-ῖδα), -ύδα, daiktavardžių -ις, -υς *sing. acc.* -ις, -υς

	Singularis		Pluralis	
Nom.	ἡ Ἑλληνίς	ὁ ὄρνις	αἱ Ἑλληνίδες	οἱ ὄρνιθες
Gen.	τῆς Ἑλληνίδος	τοῦ ὄρνιθος	τῶν Ἑλληνίδων	τῶν ὄρνιθων
Dat.	τῇ Ἑλληνίδι	τῷ ὄρνιθι	ταῖς Ἑλληνίδισι	τοῖς ὄρνιθισι
Acc.	τὴν Ἑλληνίδα	τὸν ὄρνιν	τὰς Ἑλληνίδας	τοὺς ὄρνιθας
Voc.	ὦ Ἑλληνίς	ὦ ὄρνι	ὦ Ἑλληνίδες	ὦ ὄρνιθες

Daiktavardžio ἡ κλείς galininkas: τὴν κλειῖδα ir τὴν κλειῖν; τὰς κλειῖδας ir τὰς κλειῖς.

Panašiai kaip τὸ ὕδωρ linksniuojami daiktavardžiai τὸ ἥπαρ (τοῦ ἥπατος), τὸ δέλεαρ (τοῦ δελέατος), τὸ στέαρ (τοῦ στέατος), τὸ φρέαρ (τοῦ φρέατος).

Daiktavardžiai ἡ δάς, ὁ θώς*, τὸ οὖς, ὁ παῖς, ὁ Τρώς* ir τὸ φῶς (**nerainioti su ὁ φῶς, φωτός**) *pl. gen.* nenukelia kirčio į galūnę (τῶν δάδων, τῶν θώων, τῶν ὠτων, τῶν παίδων, τῶν Τρώων, τῶν φώτων).

Daiktavardžių ἡ τυρανίς, ὁ παῖς *sg. voc.* – ὦ τυραννί, ὦ παῖ.

Daiktavardžio τὸ ὄναρ dauguma formų yra dantinio kamieno: τοῦ ὀνειράτος, τῷ ὀνειράτι, τὸ ὄναρ; τὰ ὀνειράτα, τῶν ὀνειράτων, τοῖς ὀνειράσι, τὰ ὀνειράτα.

Daiktavardis ὁ Οἰδίπους gali būti linksniuojamas ir pagal III (dantinis kamienas), ir pagal II (sutrauktinę) linksniuotę: τοῦ Οἰδίποδος, τῷ Οἰδίποδι, τὸν Οἰδίποδα, ὦ Οἰδίπου; τοῦ Οἰδίπου, τῷ Οἰδίπῳ, τὸν Οἰδίπουν.

* Šie du žodžiai priklauso -ω- kamieniui (žr. XXXVI pam.).

1. Išlinksniuokite:

ὁ γύψ,-πός (-ῦ); ἡ γλαῦξ,-κός; ὁ κήρυξ,-κος; ἡ ὄρνις,-ιθος; ἡ κνημίς,-ῖδος; ἡ γυνή, γυναικός; ὁ παῖς,-δός; ἡ χάρις,-ιτος; ἡ Ἄρτεμις,-ιδος; ἡ ἔρις,-ιδος; τὸ δόρυ,-ατος; τὸ παράδειγμα,-ατος; τὸ πρᾶγμα,-ατος; τὸ μνῆμα,-ατος .

2. Nustatykite formą ir išverskite. Nurodykite vienaskaitos vardininką bei kilmininką:

δόρασιν, ἐν οἰκοδομήμασιν, φροντίσιν, ἐλπίσιν, ἔριν, ἔργα, πράγματα, παράδειγμα, ἐλπίδα, Αἰθίοψιν, ἀγῶσιν, ἡμέρα, τέκνα, ἀπομνημονεύματα, βιοτεύουσιν, ἄγουσιν, τέκτονας, θεραπαίνας, χῶρας, χάριτας, οἰκίας.

3. Įrašykite tinkamą skliaustuose pateiktų žodžių formą:

1. Κόραξ ... φίλος (κόραξ).
2. Αἶξ ... φίλη (αἶξ).
3. Λέγε τὴν παροιμίαν περὶ ... (κόραξ).
4. ... θυτέον Διονύσῳ (αἶξ).
5. Μὴ πίστευε ... (κόλαξ).
6. Ἄκουε ... (κήρυξ).

Šiuose sakiniuose vienaskaitą pakeiskite daugiskaita.

4. Atsakykite į klausimus:

- a) Τίς ἦν Πέλοπος πατήρ;
- b) Τίνες ἦσαν οἱ Πέλοπος υἱοί;
- c) Τίς ἦν ὁ τοῦ Ἀγαμέμνονος υἱός;
- d) Τίς ἦν Οἰδίπους;
- e) Τίνα εἶχον οἱ Ῥωμαῖοι δικτάτορα;
- f) Τίς τὸν παῖδα ἄγει εἰς διδασκάλου;

5. Išverskite į graikų kalbą:

1. Kiekvienas savo paties geriausias sargas.
2. Homeras šauklius vadino Dzeuso ir žmonių pasiuntiniais.
3. Atkreipkite dėmesį į šauklio žodžius.
4. Hoplitai turėjo šarvus, blauzdenes, šalną, nešiojo ietį ir skydą.
5. Maratone atėniečiai nugalėjo persus.
6. Atėniečių monetos buvo ženklinamos pelėdos atvaizdu.

Τρῶες ἔπονθ' ὡς εἶ τε δαφουνοὶ θῶες ... ἀμφ' ἔλαφον. (Il. 11. 474)

Ψυχῆς ἀγαθῆς πατρὶς ὁ ξύμπας κόσμος. (Democr.)

Τυφλὸς τὰ τ' ὤτα τὸν τε νοῦν τὰ τ' ὄμματ' εἶ. (Soph.)

Ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος. (Men.)

Žodžiai

τὸ ἀπομνημόνευμα,-ατος – atminimas, pl. – atsiminimai

ἡ δᾶς, δαδός (δαῖς, δαῖδος) – deglas

τὸ δέλεαρ – jaukas, pagunda

ὁ διδάσκαλος – mokytojas

τὸ ἦπαρ – kepenys

ἡ θρίξ – plaukas

ὁ (ἡ) θῶς, θῶς – šakalas

ἡ κλείς, κλειδός – skląstis, raktas, raktikaulis, sąsiauris

ὁ Οἰδίπους, Οἰδίποδος – Oidipas

τὸ οἰκοδόμημα,-ατος – pastatas

τὸ ὄναρ – sapnas

ἡ παροιμία – patarlė

τὸ στέαρ – (gynūnu) taukai

ὁ τέκτων, -ονος – dailidė, amatininkas

ἡ τυρρανίς, -ίδος – tironija, tirono valdžia

τὸ φρέαρ – šulinys

ἡ φροντίς, -ίδος – rūpestis, susirūpinimas

ὁ φῶς, φωτός – vyras, žmogus

τὸ φῶς, φωτός – šviesa; dienos šviesa, diena; saulė; ugnis

kiekvienas – πᾶς, παντός

sargas – ὁ φύλαξ, -κος

Dzeuso – τοῦ Διός

kreipti dėmesį – τὸν νοῦν προσέχειν (*Dat.*)
turėjo (jie, jos) – εἶχον
moneta – τὸ ἐπίσημον ἀργύριον
ženklinti – σημαίνω
atvaizdas – ἡ εἰκὼν, -όνος

XXII pamoka

Gomurinių ir lūpinių kamienų *futurum* ir *aoristus* (*act. et medii*).
Įvardis ὅστις, ἤτις, ὅτι

Gomurinio veiksmažodinio kamieno veiksmažodžiai esamajam laike baigiasi – -κω, -γω, -χω, -ττω (-σσω) (išskyrus veiksmažodį πλάττω, kurio veiksmažodinis kamienas yra dantinis).

Lūpinio veiksmažodinio kamieno veiksmažodžiai esamajam laike baigiasi – -πω, -βω, -φω, -πτω

Gomurinis + σ = ξ : διώκω – διώξω, ἐδίωξα; λέγω – λέξω, ἔλεξα; ἀρχω – ἄρξω, ἤρξα; φυλάττω – φυλάξω, ἐφύλαξα

Lūpinis + σ = ψ : λείπω – λείψω, ἔλειψα; τρίβω – τρίψω, ἔτριψα; ἀλείφω – ἀλείψω, ἤλειψα; βλάπτω – βλάψω, ἔβλαψα

Gomurinius veiksmažodinius kamienus turi ir keletas veiksmažodžių, reiškiančių garsą, kurie esamajame laike baigiasi –ζω (οἰμώζω, στενάζω, ἀλαλάζω, κράζω, ὀλολύζω, σαλπίζω). Gomurinio kamieno veiksmažodžio ἀρπάζω formos sudaromos ir kaip gomurinio (*fut.* ἀρπάσομαι, *aor.* ἤρπαξα), ir kaip dantinio (*fut.* ἀρπάσομαι, *aor.* ἤρπασα).

1. Kokios priebalsių grupės yra šių veiksmažodžių veiksmažodiniai kamieniai:

φυλάττω, λέγω, βλάπτω, κηρύττω, τάττω, πλάττω, κόπτω, θάπτω, οἰμώζω, στενάζω, κράζω, σαλπίζω, ἀναγκάζω, τρίβω, ἄρχω, πείθω, ἀρπάζω, γράφω, φέρω, ἀγγέλλω.

2. Išasmenuokite šių veiksmažodžių būsimąjį laiką ir aoristą:

φυλάττω, βλάπτω, θάπτω, ἄρχω, τάττω, τρίβω, στενάζω, πλάττω.

3. Nustatykite formą ir išverskite; nurodykite esamojo laiko formą:

φεύξονται, παρῆξει, διώξη, ἄξειν, ἔλεξαν, ἤρξας, πραξάμενοι, ἄξω, διώξεσθε, ἤρξάμην, ἤρξω, ἄρξω, ἤξουσιν, διωξόμεθα, οὐ φεύξομαι, ἔπραξεν, ἐδίωξατε, διώξατε, λέξον, δίωξαι, διῶξαι, διώξαι, ἤρξασθε, ἄρξασθε, ἐπράττοντο, ἔγραψα, ἀπολείψει, ἐβλάψατε, βλέψουσιν, ἔτερψεν, γράψατε, ἐγράψατε, βλέψον, οὐκ ἀπολείψομεν,

γράψασθαι, ἔβλαψας, τέρψαι, βλέψεις, ἐγράψατο, ἐγράφετο, μέμψεται, βλάψετε, ἐβλάπτου, βλάψατε, ἐβλέψαμεν, βλεψόμενος, βλαψάμενος, βλαπτόμενος, βλεπέτω.

4. Atsakykite į klausimus:

1. Τί Ξέρξης ἐβούλετο τὸν Λεωνίδα ποιῆσαι;
2. Τίς ἦν ὁ Σόλων;
3. Τίς ἦν ὁ Κροῖσος;
4. Ἄρα ὁ γεωργὸς σοφὸς ἦν;
5. Τί ἐδίδαξεν ὁ γεωργὸς τοὺς ἑαυτοῦ υἱούς;

5. Išverskite:

1. Λέγ' ὃ λέγεις.
2. Λέγ' ὅ τι (ὅ,τι; ὅτι) λέγεις.
3. Λέγ' οὐστίνας λέγεις λόγους.
4. Ἦντινα γνώμην ἔχεις λέγ' ἡμῖν.
5. Οὐκ ἔχω ὅτι λέγω.
6. Λέγ' ἄ (ἄτινα, ἄττα) σοι δοκεῖ (δοκέει).
7. Λέξον ὅστις εἶ καὶ ἦτις ἐστὶν ἡ πατρίς σου.

Žodžiai

ἀλαλάζω – šaukiu karo šūkį (ἀλαλαί), garsiai šaukiu, garsiai skambu

ἀλείφω – įtrinu aliejum

ἀρπάζω – griebiu, grobiu, plėšikauju

θάπτω – laidoju

κόπτω – suduodu, mušu, kalu

κράζω – kvarkiu, spiegiu

οἰμώζω – raudu, dejuoju, aimanuoju

ὀλολύζω – garsiai šaukiu (meldžiantis, patekus į ekstazę, raudant)

παρέχω – suteikiu, sukeliu, duodu

πλάττω – lipdau, formuoju, kuriu

σαλπίζω – trimituoju, duodu ženklą trimitu

στενάζω – dūsauju, dejuoju

τριβω – trinu, spaudžiu, slegiu

XXIII–XXIV pamoka

Įvardis τοιοῦτος, τοιαύτη, τοιοῦτο ir panašūs į jį rodomieji įvardžiai.

Dantinių veiksmažodinių kamienų (-τω, -δω, -θω, -ζω<δζω*) *futurum* ir *aoristus* (*activi et medii*)

Dantinis kamiengalis prieš σ išnyksta: τ, δ, θ + σ = σ : πλάττω – πλάσω, ἔπλασα; ἄδω – ἄσομαι; πείθω – πείσω, ἔπεισα; ὀνομάζω – ὀνομάσω, ὠνόμασα; σχίζω – σχίσω, ἔσχισα.

* *Futurum Atticum*

Daugiaskiemieniai -ίζω veiksmažodžiai Atikos tarmėje būsimąjį laiką (*activi et medii*) sudarė su formantu -σε-, dedamu prie veiksmažodinio kamieno. Dantinis kamiengalis prieš -σε- išnyko (pavyzdys – νομίζω: *νομίδ-σέ-ω > νομι-σέ-ω), -σ- tarp balsių taip pat nyko (*νομι-σέ-ω > νομι-έ-ω), šalia esantys balsiai susiliejo į vieną (*νομι-έ-ω > νομιῶ).

Activum

Indicativus	Optativus	Participia	Infinitivus
νομιῶ νομιεῖς νομιεῖ	νομοίην νομοίης νομοίῃ	νομιῶν (νομοῦντος) νομοῦσα (νομοῦσης) νομοῦν (νομοῦντος)	νομιεῖν
νομοῦμεν νομιεῖτε νομοῦσι(ν)	νομοῖμεν νομοῖτε νομοῖεν		

Medium

Indicativus	Optativus	Participia	Infinitivus
νομοῦμαι νομιῆ νομιεῖται	νομοίμην νομοῖο νομοῖτο	νομούμενος νομιούμενη νομούμενον	νομιεῖσθαι
νομούμεθα νομιεῖσθε νομοῦνται	νομοίμεθα νομοῖσθε νομοῖντο		

1. Išsmenuokite šiuos veiksmažodžius būsimuoju ir aoristo laikais:

ἀναγκάζω, σχίζω, στενάζω, θάπτω, κομίζω, σαλπίζω, πείθω.

2. Nurodykite formą ir išverskite:

ποδῶν, παίδων, νεότητα, σώματα, χρήμασιν, ἔχουσιν, δόρασι, ποσίν, ἐλπίσιν, ἐλπίζουσι, ποιήμασιν, ἐξετάζουσι, ὕδασιν, ἔριν.

3. Pakeiskite šias formas į atitinkamas aoristo formas:

ἀτιμάζουσι, ἀτιμάω, γύμναζε, ἐπείθου, πείθου, ψεύση, ἐνόμιζεν.

4. Nustatykite formas ir išverskite:

πείσεται – σώσω – ἤρπασεν – ἐνομίσαμεν – θαυμάση – ἠθροίσατο – παρασκευάσω – παρεσκευάσω – ὀνομάσουσιν – νομίσατε – ἐνομίσατε – νόμισον – ἐλέξατε τήμερον ἄσεσθαι – πλησιάσεσθε – ἔσωσας – παρεσκευασάμεθα – ἤκασα – νόμισαι – νομίσει – νομίζειν .

5. Išverskite į graikų kalbą:

1. Žiemą sniegu pasidengia laukai.
2. Atšiaurią žiemą būdavo daug sniego.
3. Dėl gausaus sniego nekeliavome į Tesaliją.
4. Patyrę medžioklę graikai norėjo tučtuoju medžioti žvėris.
5. Graikai medžiodavo elnius, šernus, lapės, vilkus bei meškas.

6. Įrašykite praleistas formas:

1. Οἷα ἢ μήτηρ, τοιοῦτο τὸ τέκνον.
2. Οἷα ἢ μήτηρ, ... ἢ κόρη.
3. ... τὸ δένδρον, ... ὁ καρπός.
4. ... ὁ διδάσκαλος, ... ὁ μαθητής.
5. Οἷον ζητῶ (ζητέω) φίλον, τοιοῦτον εὐρίσκω.
6. ... ζητῶ δῶρον, ... εὐρίσκω.
7. ... ζητῶ παρθένον, ... εὐρίσκω.
8. Τοιοῦτον στέργω φίλον, οἷον ἠύρισκον.
9. ... πιστεύω φίλῳ, οἷον ἠύρισκον.
10. ... ἔδει μοι φίλου, οἷον ἠύρισκον.

7. Pakartokite 8-10 sakinius, žodį φίλος pakeisdami žodžiu παρθένος.

8. Įrašykite praleistas formas:

1. Οὐκ ἔχομεν τοσούτους ἄρτους ὅσους (ὄσων) δεῖ.
2. Οὐκ ἔχομεν... αἶγας ... δεῖ.
3. Οὐκ ἔχομεν... οἰκίαν ... δεῖ.
4. Οὐκ ἔχομεν... οἰκίαν οἷαν δεῖ.
5. Οὐκ ἔχομεν... οἰκίας ὅσας (ὄσων) δεῖ.
6. Οὐκ ἔχομεν τοσ-... δένδρα ... δεῖ.
7. Οὐκ ἔχομεν τοι-... δένδρα ... δεῖ.

8. Išverskite sakinius. Suraskite šalutinius sakinius, nurodykite jų rūšį:

1. Οἱ στρατιῶται τοσαύτην κραυγὴν ἐποίουν (ἐποίηον) ὥστε καὶ τοὺς πολεμίους ἀκούειν· ὥστε οἱ ἐγγύτατα τῶν πολεμίων καὶ ἔφυγον. (Xen.)
2. Οἷει (οἷη) τοσαύτην τοὺς θεοὺς ἄγειν σχολὴν ὥστε τὸ κακὸν καὶ τὰγαθὸν καθ' ἡμέραν νέμειν ἐκάστω; (Men.)
3. Τὸ θεῖον τοσοῦτον καὶ τοιοῦτόν ἐστιν ὥσθ' ἅμα πάντα ὀρᾶν (ὀράειν) καὶ πάντα ἀκούειν καὶ πανταχοῦ παρεῖναι. (Xen.)

4. Καὶ λέγουσιν αὐτῶ οἱ μαθηταί· πόθεν ἡμῖν ἐν ἐρημίᾳ ἄρτοι τοσοῦτοι ὥστε χορτάσαι ὄχλον τοσοῦτον; (NT)

5. Ὁ δὲ Ἰησοῦς οὐκέτι οὐδὲν ἔλεγεν, ὥστε θαύμαζειν τὸν Πιλάτον. (NT)

Žodžiai

ἀθροίζω (Att. ἀθροίζω) – renku, telkiu

δεῖ – reikia (beasm.)

ἐγγύς (gen.) – šalia, arti

ἐξετάζω – tiriu

ὁ Ἰησοῦς (τοῦ Ἰησοῦ, τῶ Ἰησοῦ, τὸν Ἰησοῦν, ᾧ Ἰησοῦ)

ἡ κραυγή – riksmas, šauksmas

ἡ μήτηρ, -ρός – motina

νέμω – dalinu; ganau; gyvenu, apgyvendinu

ἡ νεότης, -τητος – jaunystė; jaunuomenė

ὀνομάζω – vadinu

ὁ ὄχλος – minia; daugybė

πανταχοῦ – visur

παρεῖναι – inf.praes.act.< πάρεμι – esu čia, esu šalia

πλησιάζω – artinuosi

πόθεν; – iš kur?

στέργω – myliu, mėgstu; patinka

ἡ σχολή – laisvas laikas

χορτάζω – šeriu; maitinu

* * *

dengiu – καλύπτω

atšiaurus – χαλεπός, 3

patyręs – ἔμπειρος, 2 (su gen.)

medžioklė – ἡ θήρα

elnias – ὁ, ἡ ἔλαφος

lapė – ἡ ἀλώπηξ, -εκός

meška – ἡ ἄρκτος

šernas, kiaulė – ὁ, ἡ ὕς, ὑός (arba σῦς, συός; σῦς ἄγριος; dat. plur. συσί)

XXV–XXVI pamoka

Coniunctivus praesentis et aoristi activi et medii. Konjunktyvo vartojimas pagrindiniuose ir šalutiniuose sakiniuose

1. Išasmenuokite šių veiksmažodžių *coniunctivus praesentis et aoristi (act., medii)*:
λύω, ἀκούω, θαυμάζω, φυλάττω, βλάπτω, πιστεύω, πείθω, ἄρχω.

2. Nustatykite formą ir išverskite:

ἵνα πείθῃς – ἐὰν ἤκωσιν – ἄδωμεν – ἵνα ὁ ἐναντίος μὴ βλάβῃ – ὅταν πορευῆσθε – ὅπως μὴ νομίζητε – ἐὰν στρατεύωμαι – ἐὰν βούλη – ἀμυνώμεθα – ἵνα ὁ οἶκος ἰδρῦται – ἐὰν ἤκω – πῶς νέμωμεν – τί δράσωμεν – πρὶν ἂν λέγῃ – ἵνα μὴ πλησιάσωσιν – ἐὰν ὀνομάσω – μὴ ἐρίσητε – ὅπως ὁ φίλος αὐτὸς πράξῃ – πῶς ἄσωμεν – μὴ λέξης – ἐὰν στρατεύσωνται – μὴ τοῦτο τοῖς πολίταις ἐργάσῃ – πρὶν ἂν τις ἠγήσῃται – ἵνα μέμψῃ – ὡς στρατευσόμενος – ὅπως στρατεύσῃ.

3. Išverskite į graikų kalbą, atsakykite į klausimus:

1. Ar padarysi viską, ką tik įsakysiu? Taip, padarysiu viską, ką tik įsakysi.
2. Ar padarysite viską, ką tik įsakysime? Taip,
3. Ar jie padarys viską, ką tik jis įsakys? Taip,
4. Kada turėsime draugų? Jei tik turėsime pinigų, turėsime draugų.
5. Kada turėsiu draugų? Kai tik turėsiu pinigų,
6. Kada turėsi draugų? Jei tik turėsi pinigų,
7. Ar atvykstu laiku, (taip) kad išgirsčiau kalbą? Gerai pasielgei laiku atvykęs, kad paklaustum šitos kalbos.
8. Ar jie atvyko tinkamu laiku, (taip) kad viską gerai girdėtum? Taip,
9. Ar ketindami visko išklausti atvykstate laiku? Ne. Jei tik norėsite viską išgirsti, atvyksite rytoj.

4. Išverskite sakinius. Nustatykite šalutinių sakinių rūšis, paaiškinkite nuosakų vartojimą juose:

1. Καὶ ἐν πολέμῳ καὶ ἐν δικαστηρίῳ καὶ πανταχοῦ ποιητέον ἅ ἂν κελεύῃ ἡ πατρις. (Plat.)
2. Ἦξω παρὰ σε αὔριον, ἐὰν θεὸς ἐθέλῃ. (Plat.)
3. Εἰς καιρὸν ἦκεις ὅπως Προταγόρου ἀκούσης. (Plat.)
4. Ἐὰν δ' ἔχωμεν χρήμαθ', ἔξομεν φίλους.
5. Ἐὰν τις ἄλλο πλὴν περὶ εἰρένης λέγῃ, κωλύσομεν. (Aristoph.)
6. Χαίρωμεν ἕως ἔξεστιν.
7. Τί ἄδωμεν; Ἄιδωμεν εἰς τὸν δεσπότην ἐγκώμιον.
8. Εἰ σὺ θέλεις, νῦν διαλύσωμεν τὸν λόγον. (Plat.)
9. Ὅτι ἂν ἡ μέλιττα εἰσφέρῃ, δέχεται ἡ ἡγεμὼν καὶ σώζει. Σώζεται δὲ τοῦτο, ἕως ἂν ἡ ὥρα τοῦ χρῆσθαι ἦκῃ.
10. Ἄλλους οὐ παιδεύσω, ἐὰν ἐμαυτὸν μὴ παιδεύσω.
11. Οἱ γονεῖς τοὺς παῖδας παιδεύουσιν, ἵνα σωφρονέστεροι γίγνωνται.
12. Σχολαστικὸς ναυαγεῖν μέλλων πινακίδας ἤτει (ἤττει), ἵνα διαθήκας γράφῃ· τοὺς δὲ οἰκέτας ὀρῶν (ὀράων) ἀλγοῦντας (ἀλγέοντας) διὰ τοῦ κινδύνου ἔφη· «μὴ λυπεῖσθε (λυπέεσθε), ἐλευθερῶ (ἐλευθερόω) γὰρ ὑμᾶς».
13. Φοβεῖται (φοβέεται) μὴ οὐ χαρίσῃται τῷ πατρί.
14. Ἐὰν ἐγγὺς ἦ θάνατος, οὐδεὶς βούλεται θανεῖν.
15. Γελαῖ (γελάει) δ' ὁ μῶρος, κἂν τι μὴ γέλοιοι ᾖ.
16. Οἱ ἄνθρωποι τούτοις μάλιστα ἐθέλουσι πείθεσθαι, οὓς ἂν νομίσωσιν ἀγαθοὺς εἶναι.

17. Μαινόμεθα πάντες, ὅποτεν ὀργιζώμεθα.

18. Οὐ πρότερον οἷός τε ποιεῖν (ποιεῖν) ὁ ποιητής, πρὶν ἂν ἔνθεος γίγνηται.
(Plat.)

19. Ὡς χαρίεν ἐστ' ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ᾦ. (Men.)

5. Išverskite į graikų kalbą:

1. Baisu (φόβος ἐστὶ), kad pasakysi tiesą.

2. Baisu, kad nepasakysi tiesos.

3. Bijau, kad tėvas išgirs.

4. Bijau, kad tėvas neišgirs.

5. Pamokykime jį, bet nebarkime.

6. Ar mums kalbėti, ar tylėti, ar ką kita darysime ?

7. Ar man atsakyti, ar neatsakyti ?

Žodžiai

ἀλγέω – jaučiu skausmą, kenčiu

ἀμύνω (ῶ) – ginu, atremiu

ἀποθνήσκω – mirštu (θανεῖν – *infin.* aor.)

γελάω – juokiuosi

γέλοιος, 3 (γελοῖος, 3) – juokingas

ὁ γονεύς, -έως (pl. γονεῖς) – tėvas, gimdytojas; pl. tėvai

διαλύω (τὸν λόγον) – baigiu

δράω – darau, veikiu

τὸ ἐγκώμιον – nugalėtoją šlovinanti daina, enkomijas

ἔνθεος, 2 – dievo įkvėptas, užvaldytas

ἔξεστιν (*beasm.*) – galima, įmanoma

ἐρίζω (*dat.*) – ginčijuosi, pykstuosi

ᾗ – *coni. praes. sg. 3 a.* < εἰμι

ὁ ἡγεμών – vedlys, vadas; ἡ ἡγεμών – čia „bičių motinėle“

λυπέομαι – liūdžiu

ἡ μέλιττα – bitė

ναυαγέω – patiriu laivo katastrofą, esu skęstančiame laive

ὁ οἰκέτης – vergas

ὅταν = ὅτε ἂν – kai tik

πανταχοῖ – visomis kryptimis

ἡ πατρίς, -ίδος – tėvynė

χαρίεις, -εσσα, -εν – malonus, žavus

χρησθαι (χρησθαι) – naudotis (dažn. vartoj. perifrastiškai su *dat.*, pvz. χρησθαι

φίλω -draugauti)

XXVII pamoka

III-osios linksniuotės -vt-kamienai

Sing. nom.	-ων	-ᾶς
Sing. gen.	-οντ-ος	-αντ-ος
Plur. dat.	-ουσι(ν)	-ᾶσι(ν)

<i>Participium praesentis</i>	<i>futuri</i>	<i>aoristi</i>	<i>activi</i>
-ων, -ουσα, -ον	-σων, -σουσα, -σον	-σας, -σᾶσα, -σαν	
-οντος, -ουσης, -οντος	-σοντος, -σουσης, -σοντος	-σαντος, -σασης, -σαντος	

Genitivus absolutus

1. Išlinksniuokite:

ὁ λευκὸς ὀδούς – ἡ γυνὴ ἢ παιδεύσασα – ὁ μέγας ἐλέφας – ὁ θηρεύων λέων – πᾶς παῖς – ὁ νομοθέτης Δράκων – τὸ τέκνον χθὲς δακρῦσαν – ὁ σώφρων ἄρχων – τὸ δένδρον καρπούς φέρον – ἡ θεραπαινὶς ἢ ποιήσασα – ὁ λῦσας Οἰδίπους.

2. Įrašykite praleistas formas:

Χαίρω εὖ λέξασα.

1. Θαυμάζω σε εὖ

2. Χάριν ἔχω σοι εὖ

Šiuose sakiniuose vienaskaitą pakeiskite daugiskaita, moteriškąją giminę – vyriškąją.

3. Išasmenuokite:

1. λέγω, εἰ βούλομαι ; 2. λέξω, ἐὰν βούλωμαι.

4. Sudarykite šių veiksmažodžių aktyvinius ir medialinius dalyvius:

φυλάττω, λέγω, κόπτω, ἀληθεύω, ὀνομάζω, πλάττω, στενάζω, τρίβω, λύω, χρίω.

5. Nustatykite formą ir išverskite:

ποιήσας – ἐποίησας – ποιήσον – ποιῆσον – ποιῆσαι – ποιήσαι – ποιήσων – ποιῆσαν- ποιήσαντα – ποιήσοντα – λέξον – λέξαν – ἔλεξαν – λέξων – λέγον – λόγων – ἔλεγον – λεγομένων – λεξάμενος – ἀκούσαντες – ἠκούσαντο – ἀκουσόμενον – ἀκούσαι – ἀκούσαι – ἄκουσαι – ἀκούσασθαι – ἀκούσεσθαι – ἀκούεσθαι – ἀκούειν – λέξειν – λέγειν.

5. Išverskite sakinius. Atkreipkite dėmesį į dalyvio sintaksę (raskite sakiniuose *participium attributivum*, *participium coniunctum*, *participium praedicatorium*, *accusativus cum participio*, *genetivus absolutus* pavyzdžiu):

1. Οἱ τὴν Ἀσίαν κατοικοῦντες (κατοικέοντες) Ἕλληνες.

2. Πάρεμι ὡς λύσων. Λύσας πάρεμι. Πάρεμι ἐγώ, ὁ λύσας.

3. Τὸ ὄν ἔστιν· τὸ μὴ ὄν οὐκ ἔστιν. (Parm.)

4. Αἴτιος μὲν ὁ φονεύσας, αἴτιος δὲ καὶ ὁ βουλεύσας φόνον.
5. Χαλεπῶς φέρω τοὺς παῖδας οὐκ ἐν καιρῷ ἀφικνουμένους (ἀφικνεομένους).
6. Ἀκούω τοῦ ἐπιστάτου ἐρίζοντος. Ἀκούω τοῦ ἐρίζοντος ἐπιστάτου.
7. Χαίρομέν σε ἐκ τῶν κινδύνων ἐκφεύγοντα.
8. Νῦν ἄρχου περὶ τὴν παιδείαν σπουδάζων.
9. Ἦν δὲ αὕτη ἡ στρατηγία οὐδὲν ἄλλο δυναμένη. (Xen.)
10. Μέγιστον τῶν κακῶν τυγχάνει ὄν τὸ ἀδικεῖν (ἀδικεῖν). (Plat.)
11. Ἄρξομαι ἀπὸ τῆς ἰατρικῆς λέγων. (Plat.)
12. Ὁ δέ, ῥίψας τὸ ἱμάτιον, ὤχετο φεύγων.
13. Καίπερ φίλοι ὄντες πολλάκις ἤριζον.
14. Γυνὴ μάτην μένουσα τὸν διὰ τῆς θαλάττης πλέοντα ἀδελφὸν ἠθύμησεν.
15. Θεοῦ θέλοντος ἤξω πρὸς σε αὔριον.
16. Ἡ μὲν γὰρ γραφὴ κατ' αὐτοῦ τοιάδε τις ἦν· «ἀδικεῖ Σωκράτης οὐς μὲν ἡ πόλις νομίζει θεοὺς οὐ νομίζων, ἕτερα δὲ καινὰ δαιμόνια εἰσφέρων· ἀδικεῖ δὲ καὶ τοὺς νέους διαφθείρων.» (Xen.)
17. Σχολαστικὸς ἐν τῷ πλεῖν (πλέειν) χειμῶνος δεινοῦ ὄντος καὶ τῶν δούλων ἀθυμούντων (ἀθυμεόντων), βουλόμενος αὐτοὺς εὐφραίνειν, πάντας ἐν διαθήκῃ ἠλευθέρωσεν.
18. Τῶν στρατιωτῶν οὐ προχωρήσειν λεγόντων Ἀλέξανδρος εἰς τὰ Σοῦσα ἐπανῆλθεν.

7. Išverskite žodžius su priešdėliu συν-:

συμπότης, συμπόσιον, σύμμαχος, σύμμετρος, συγγενής, συνεῖναι, συνιέναι, σύμπαν, συνέρχεσθαι, συνοικεῖν, συντάττειν, σύνταγμα, συνεργός, συνέδριον, συμβουλεύειν, συμβαίνει, συμφέρεi, συμπάθεια.

8. Paaiškinkite tarptautinius žodžius:

sinagoga, simbiozė, sinchroniškas, simetriškas, sinonimas, sistema, sintezė, asindetonas, sintaksė, silogizmas, simbolis, simfonija, simptomas, sindromas.

Žodžiai

ἀληθεύω – sakau tiesą
 ἀφικνέομαι – atvykstu
 ἡ γραφὴ κατὰ τινος – teisminis skundas, ieškinys
 ἡ γυνή, γυναικός – moteris; žmona
 δακρύω – verkiu
 ὁ ἐλέφας, -αντος – dramblys
 εὐφραίνω – džiuginu
 ἦν – imperf. ind. sg. 1, 3 a. < εἰμι
 ἡ ἰατρικὴ – gydymas, gydymo menas
 τὸ ἱμάτιον – apsiaustas, nešiojamas ant chitono
 λευκός, 3 – baltas
 μέγας, μεγάλη, μέγα – didelis
 μέγιστος, 3 – gr. superl. < μέγας

οἶχομαι – esu išvykęs, išvykstu
 ὄν – *partic. praes. neutrum* < εἶμι
 πίνω – *geriu*
 προχωρέω – žengiu pirmyn
 τὰ Σοῦσα – Sūzai, viena iš Persijos sostinių
 σύμμετρος, 2 – atitinkantis dydį, panašaus dydžio, tiksliai toks, proporcingas
 ἡ συμπάθεια – užuojauta, gailestis
 σύμπας, σύμπασα, σύμπαν – visi kartu, visi iki vieno, visuma, suma
 τὸ συμπόσιον (πίνω) – puota
 ὁ συμπότης (πίνω) – puotos dalyvis, sugėrovas
 τὸ συνέδριον – taryba, sąjungininkų susirinkimas, posėdis
 συνεῖναι – *inf. praes.* < σύνειμι – esu kartu, bendrauju
 συνεργός, 2 – dirbantis kartu, prisijungiantis, padedantis dirbti; dalyvis, padėjėjas
 συνιέναι – *inf. praes. act.* < συνίημι – sutariu, suvokiū, suprantu
 ὁ φόνος – žmogžudystė, nužudymas, kraujo praliejimas
 χθές – vakar

XXVIII pamoka

Įvairių balsių kaitos laipsnių -ο-kamieniai daiktavardžiai (*nom.* -ηρ(-ήρ), *gen.* -ρος (-ρός)).

πατήρ (*Att.* πατρός; πατέρος)
 μήτηρ (*Att.* μητρός; μητέρος)
 θυγάτηρ (*Att.* θυγατρός; θυγατέρος)
 γαστήρ (*Att.* γαστρός; γαστέρος)
 Δημήτηρ (*Att.* Δήμητρος; Δημητέρος)
 ἀνήρ (ἀνδρός)

Nominativus cum infinitivo

Ζεὺς πατήρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε ἐλέγετο εἶναι.

Γεωργία τῶν ἄλλων τεχνῶν μήτηρ εἶναι λέγεται.

Ὑπὸ τοῦ Πλάτωνος **μοναρχία καὶ δημοκρατία μητέρες** τῶν πολιτειῶν λέγονται εἶναι.

1. Išlinksniuokite:

ἡ θυγάτηρ ἢ εἰς τὸν τῆς μητρὸς βίον ἀποβλέπουσα; ὁ ἀνδρεῖος ἀνήρ; πᾶσα μήτηρ; ὁ πατήρ, θύειν μέλλων; ἡ κενὴ χεῖρ; ἡ παχεῖα γαστήρ; ὁ νέος ἀστήρ; ἡ Δημήτηρ ἢ τὴν Κόρην ζητοῦσα (ζητέουσα).

2. Įrašykite praleistas formas:

1. Ἡ θυγάτηρ ἀκούει τῆς μητρὸς.

Αἰ τῆς μητρὸς.

Αἰ τῶν

2. Ὁ πατήρ τιμητέος ἐστίν.

Οἱ εἰσίν.

Τιμητέον ἐστὶ τὸν

Τιμητέον ἐστὶ τοὺς

3. Išverskite į graikų kalbą:

1. Vyrams duodamas pakankamas užmokestis.

2. Kalbamės su mokinių tėvais apie jų dukras.

3. Motina, atkreipk dėmesį į dukters žodžius.

4. Poetai graikams buvo tarsi išminties tėvai.

5. Esu dėkingas Demetrai, kuri nepavargsta teikdama graikams žemės gėrybes.

6. Demetros dukrą pagrobė Plutonas.

7. Geri ir stropūs vaikai tėvams ir motinoms garbę teikia (neša).

8. Vieni darbai pritinka vyrams, kiti – moterims.

4. Išverskite:

1. Στρατόνικος ὁ κιθαριστὴς ἔφη μάλιστα θαυμάζειν τὴν τοῦ σοφιστοῦ Σατύρου μητέρα, ὅτι ὄν οὐδεμία πόλις φέρειν οἶα τέ ἐστὶ δέκα ἡμέρας, ἐκείνη δέκα μῆνας ἔφερε.

2. Σχολαστικῶ ἀποδημήσοντι φίλος ἔλεγεν· «ἀξιῶ (ἀξιόω) σε δύο παῖδας ἀγοράσαι μοι, ἐκάτερον πεντεκαίδεκα ἐτῶν». Ὁ δὲ λέγει· «ἐὰν τοιούτους μὴ εὐρίσκω, ἀγοράσω ἕνα τριάκοντα ἐτῶν».

3. Σχολαστικῶ τις ἀπαντήσας ἔλεξεν· «ὄν ἐπώλησάς μοι δοῦλον, ἐτελεύτησεν». «Μὰ τοὺς θεοὺς», ἔφη, «παρ' ἐμοὶ ὅτε ἦν, οὐδὲν τούτων ἐποίησεν».

5. Sukirčiuokite:

διαλεγόμενος τις – διαλεγόμενων τινῶν – ἔπαυσε λεγούσα – ἡ παρούσα ἡμέρα – πολίτου – πολῖται – πολιτῶν – ἔθελοι – ἠθέλε – ἠθελήσε – ἔθελωσι – δημοσ ἐστὶν αἰτίος.

6. Išverskite į graikų kalbą:

1. Sakoma, kad Orestas nužudęs motiną bėgo iš Mikėnų.

2. Aischilas *Choeforose* pasakoja, kad Orestas kenčia nužudęs motiną.

3. Hesiodas sakė, kad sunkus darbas nėra jokia gėda.

4. Ne daug graikų manė, kad darbas yra visokeriopos šlovės tėvas.

5. Mitas pasakoja, kad Apolono ir Artemidės motina liepė nužudyti Niobės sūnus ir dukteris.

6. Sakoma, kad Niobė po vaikų žūties nuvyko į tėvynę.

Žodžiai

ἀξιόω – vertinu, laikau vertu

ἀπαντάω – susiduriu, susitinku

ἀποβλέπω – atsižvelgiu, žiūriu su meile

ἀποδημέω – esu išvykęs, esu kelionėje
 δέκα – dešimt
 ἕνα – *acc.sg.* < εἷς – vienas
 κενός, 3 – tuščias
 παχύς, -εῖα, -ύ – riebus, storas, masyvus
 πεντεκαίδεκα ἐτῶν – penkiolikos metų
 τριάκοντα – trisdešimt

yra duodamas – δίδοται
 pakankamas – ἱκανός, 3
 apie ką – περί (τινός)
 esu dėkingas (už ką) – χάριν ἔχω (τινός)
 pavargstu, nuilstu – κάμνω
 Plutonas – ὁ Πλούτων, -ωνος
 stropus – σπουδαῖος, 3
 pritinka – πρέπει
 Choeforos – αἱ Χοηφόροι

XXIX–XXX pamoka

Optativus praesentis, futuri, aoristi activi et medii. Optatyvo vartojimas pagrindiniuose ir šalutiniuose sakiniuose

Optativus activi

Praesens	Futurum	Aoristus
-οι-μι	-σ-οι-μι	-σαι-μι
-οι-ς	-σ-οι-ς	-σαι-ς*
-οι	-σ-οι	-σαι*
-οι-μεν	-σ-οι-μεν	-σαι-μεν
-οι-τε	-σ-οι-τε	-σαι-τε
-οι-ε-ν	-σ-οι-ε-ν	-σαι-ε-ν*

*Vietoj formų -σαις, -σαι ir -σαιεν dažniau vartojamos -σειας, -σειεν, -σειαν (ajolėniškos formos).

Optativus medii

Praesens (med.=pass.)	Futurum	Aoristus
-οί-μην	-σ-οί-μην	-σαί-μην
-οι-ο	-σ-οι-ο	-σαι-ο
-οι-το	-σ-οι-το	-σαι-το

-οί-μεθα	-σ-οί-μεθα	-σαί-μεθα
-οι-σθε	-σ-οι-σθε	-σαι-σθε
-οι-ντο	-σ-οι-ντο	-σαι-ντο

1. Išsmenuokite šiuos veiksmažodžius optatyvo laikais (*activi et medii*): λέγω, πέμπω, κλέπτω, φονεύω, πράττω, λύω, ὀνομάζω, πείθω.

2. Pateiktą indikatyvo formą pakeiskite atitinkama optatyvo forma: διατρίβεις, γίγνη, βουλεύεσθε, βούλεται, ἐπέισατε, ἤρξω, ἠκούσαμεν, στρατεύονται, ἐπιστεύσαμεν, καταλύσει, λείψει.

3. Atsakykite į klausimus, papildykite juos:

1. Ἄρα λέγοις ἄν, εἰ ὁ πατήρ ἐθέλοι;
2. Ἄρα λέγοιτε ἄν, εἰ ὁ πατήρ ἐθέλοι;
3. Ἄρα λέγοιτε ἄν, εἰ οἱ ;
4. Ἄρα λέγοιεν ἄν, εἰ οἱ ;

4. Išverskite sakinius. Pakeiskite juos taip, kad vietoj konjunktyvo būtų pavartotas *optativus obliquus*:

1. Κολάζω αὐτὸν, ἵνα ἀμείνων γίγνηται.
2. Οὐδὲν λέγω, ἵν' αἰσχροῦ μὴ λέξω.
3. Πείθομαί σοι, ἵνα τὸ πρᾶγμα ἔχη καλῶς.
4. Ταῦτα γράφω, ἵνα πιστεύητε τοῖς λόγοις αὐτοῦ.
5. Ἔρχεται, ἵνα πείθῃ τὸν δῆμον.
6. Οἱ Ἀθηναῖοι τὸ τεῖχος ἰδρύνονται, ἵνα οἱ πολέμιοι μὴ πλησιάσωσιν.

5. Išverskite tekstą. Optatyvą pakeiskite konjunktyvu:

Μένων δὲ ὁ Θετταλὸς δῆλος ἦν ἐπιθυμῶν (ἐπιθυμέων) μὲν πλουτεῖν (πλουτέειν) ἰσχυρῶς, ἐπιθυμῶν δὲ ἄρχειν, ὅπως πλείω λαμβάνοι, ἐπιθυμῶν δὲ τιμᾶσθαι (τιμάεσθαι), ἵνα πλείω κερδαῖνοι φίλος τε ἐβούλετο εἶναι τοῖς μέγιστα δυναμένοις, ἵνα ἀδικῶν (ἀδικέων) μὴ διδοίῃ δίκην. (Xen. *Anab.* 2.6.21)

6. Pakeiskite tiesioginį klausimą netiesioginiu pagal pateiktą pavyzdį:

Τί γράφεις; Ἐρωτᾶ με, τί γράφω. Ἦρετό με, τί γράφοιμι.

1. Τί ἔγραψας; 2. Τί γράψεις; 3. Τίνος ἀκούετε; 4. Τί ἠκούσατε; 5. Τί λέγουσιν;
6. Τί ἔλεξαν; 7. Τί λέξουσιν;

7. Išverskite sakinius. Paaiškinkite optatyvo vartojimą juose:

1. Εἶθε πλούσιος εἶην.
2. Εὐδαίμων εἶης.
3. Μήτηρ ἄν αὐτοῦ μάλλον εἶης ἢ γυνή.
4. Σωκράτης πρὸς Ἀγάθωνα· Ἡ μὲν ἐμὴ σοφία φαύλη τις ἄν εἶη, ἡ δὲ σὴ λαμπρά.

5. Ἐγωγε ἂν λέξαιμί σοι.
6. Θεὸς φυλάττοι σε.
7. Περὶ τὴν παιδείαν σπουδάζοιτε.
8. Λύσαιμεν ἂν σε, εἰ τὴν ἀλήθειαν λέξαις.
9. Ἐγιγνώσκομεν, ὅτι εἶτε φίλοι ἀγαθοί.
10. Οἱ φίλοι ἔλεγον, ὅτι αὐτοὺς ἄγαν μεμφοίμην.
11. Εἰ τὸν οἶνον πίνου, εὖ καθεύδοι ἂν.
12. Εἰ ἐπέρχοιντο οἱ Ἀθηναῖοι, ὑπεχώρουν (ὑπεχώρεον) οἱ Συρακόσιοι.
13. Ξενοφῶν, ὅπου παρῖοι κώμην, ἐτρέπετο πρὸς τοὺς ἐν ταῖς κώμαις.

Žodžiai

ἄγαν – perdaug

ἀμείνων – *gr. comp.* < ἀγαθός

διδοίη – *opt. praes. act. sg.* 3 < δίδωμι – duodu

δίκην δίδωμι – *esu baudžiamas, atlyginu*

δυνάμενος – *partic. praes.* < δύναμαι – galiu

ἐπέρχομαι – *prieinu, ruolu, atsitinku*

ἦρετο – *aor. ind. med.* < ἐρωτάω – klausiu

(ὁ) Θεσσαλός, 3 – *tesalietis, iš Tesalijos*

κερδαίνω – *pasipelnaui, turiu naudos*

παρῖοι – *opt.* < πάρειμι (εἶμι) – *einu šalia, praeinu, išeinu į priekį*

πλείω = πλείονα, *gr. comp.* < πολὺς

τρέπομαι – *rasuku, užsuku*

ὑποχωρέω – *traukiuosi*

φαῦλος, 3 – *menkas, apgailėtinas, žemas*

XXXI–XXXII pamoka

III-iosios linksniuotės -σ-kamieniai daiktavardžiai ir būdvardžiai. Būdvardis μέλας, μέλαινα, μέλαν. Veiksmazodis εἶμι

μέλας	μέλαινα	μέλαν
μέλανος	μελαίνης	μέλανος
μέλανι	μελαίνῃ	μέλανι
μέλαινα	μέλαιναν	μέλαν
μέλαν	μέλαινα	μέλαν
μέλανες	μέλαιναι	μέλαινα
μελάνων	μελαίνων	μελάνων
μέλασι	μελαίνας	μέλασι
μέλανας	μελαίνας	μέλαινα
μέλανες	μέλαιναι	μέλαινα

Taip pat linksniuojamas ir būdvardis *τάλας, τάλαινα, τάλαν*

1. Išlinksniuokite:

ὁ εὐσεβῆς ἀνὴρ; ὁ μέλας οὐρανός; ὁ εὐπειθῆς πολίτης; τὸ χαλεπὸν γῆρας; τὸ εὐγενὲς γένος; τὸ δυσγενὲς ἦθος; Σοφοκλῆς ὁ ποιητής; τὸ ψευδὲς ὄναρ; ἡ εὐκλεῆς τριήρης.

2. Nustatykite formą ir išverskite:

ἐν τοῖς μέλεσι – πρὸς νέα ἔθνη – ἐν μέρος – ἐν ὕψει – διὰ τὰ σκευή – ἐπὶ τέλος ἦλθεν – ξίφεσιν ἐμάχοντο – διὰ ἴδια κέρδη – τὰ δῶρα τὰ τῶν ἄλλων ἐθνῶν – λυσιτελῆ μέλη – τοῦ εὐτυχοῦς παιδός – τὴν σαφῆ γνώμην – ἐν ἀσφαλεῖ (τόπῳ) – αἱ εὐτυχεῖς γυναῖκες – εὐτυχεῖς γέροντας – εἰς ἀσφαλῆ λιμένα – σαφές ἐστίν.

3. Atkreipkite dėmesį į šių galūnių morfologinę reikšmę:

-εσ : θώρακες – ἔλεγεσ – λυσιτελέσ – παῖδεσ – ἀπόντεσ.

-η : τέχνη – τείχη – τὸν ἀσφαλῆ θώρακα – ἱκανή – λυσιτελῆ δῶρα – λυομένη.

-ησ : ὁ εὐτυχῆσ ποιητήσ – ἄνευ δόξεσ – ἡ δεξιότησ – ὁ ιδιώτησ – σαφῆσ θεωρία.

-οσ : τεῖχος – ἡ ἀσφαλῆσ ὁδόσ – φύλακοσ – νέοσ οἶκοσ – ἡ ἀθάνατοσ θεόσ.

-ουσ : ὕπουσ – στρατηγούσ – τῆσ εὐτυχοῦσ γυναικοσ – ὁ ἀπλοῦσ νοῦσ – τοῦσ χρυσοῦσ στεφάνουσ – μείζουσ (μείζονεσ; μείζονασ) – τὰσ ἀθανάτουσ θεούσ – τοῦσ ἀγαθοῦσ δούλουσ – ἐδούλουσ (ἐδούλοεσ).

4. Įterpkite praleistas formas. Atsakykite į klausimus:

1. Οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς εὐγενεῖς εὐτυχεῖς ἔλεγον.

2. Οἱ Ἀθηναῖοι τὸν ἔλεγον.

3. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον ὡσ ὁ εἶη.

4. Οἱ Ἀθηναῖοι ἔλεγον ὡσ οἱ εἶεν.

5. Ἄρ' εὐτυχῆσ ὁ εὐγενῆσ ;

6. Ἄρ' ... οἱ ... ;

7. Ἄρ' ... ἡ ... παρθένοσ ;

8. Ἄρ' αἱ ;

9. Ἄρ' ... τὸ ... τέκνον ;

10. Ἄρ' ... τὰ ... τέκνα ;

5. Epitetas μέλασ dažnai vartojamas poetų, ypač Homero:

μέλαν αἶμα (*Il.* 4. 149); μέλαν κῦμα (*Il.* 23. 693); γαῖα μέλαινα (*Il.* 2. 699); ὕδωρ μέλαν (*Il.* 2. 825); μέλασ ἔσπεροσ (*Od.* 1. 423); μέλασ θάνατοσ (*Il.* 2. 834); μέλαινα καρδία (*Sol.* 42. 4); μέλανεσ ἀνθρωποἱ (*Plu.* 2. 12b).

6. Išverskite į graikų kalbą:

1. Šitas pasakojimas nėra teisingas.

2. Papasakosiu tau tikrą istoriją.

3. Sakai melagingus žodžius, kurie tik panašūs į teisingus.

4. Nelaimėlį ir avis kanda.

5. Kilmingą dauguma tautų vadindavo laimingu.

6. Periklis buvo kilęs iš garbingos giminės.
7. Su Perikliu atėniečiai išsiuntė ir poetą Sofoklį.
8. Anito ir Meleto ieškinyje buvo teigiama, kad Sokratas gadina jaunuomenę.

7. Išverskite sakinius. Nustatykite juose pavartotus akuzatyvo sintaksinius tipus:

1. Ἐξ Ἰθάκης γένος εἰμι, πατήρ δέ μοί ἐστιν Ὀδυσσεύς. (Hom.)
2. Ἴδόντες τὸν ἀστέρα ἐχάρησαν χαρὰν μεγάλην. (NT)
3. Οὐ μόνον καθαρὸν τὰς χεῖρας δεῖ εἶναι στρατηγόν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμούς.
4. Σόλων ἐθαύμαζε μὲν τὴν τοῦ Κροῖσου δύναμιν, οὐ δ' ἠγήσατο τὸν Κροῖσον εὐτυχῆ.
5. Οἱ Ἕλληνες ἐνόμιζον Προμηθεά τοῖς ἀνθρώποις διδάσκαλον εἶναι.
6. Καλὸς ὢν τὴν ψυχὴν ἀνὴρ ἀσθενὴς ἐστι τὸ σῶμα.
7. Δαρεῖος Κῦρον σατράπην ἐποίησεν.
8. Ἀρχὴν οὐδεμίαν ἤρξα ἐν τῇ πόλει.
9. Ὁ ἄνθρωπος τὸν δάκτυλον ἀλγεῖ.
10. Διὰ μέσου τῆς πόλεως ῥεῖ ποταμὸς Κύδνος ὄνομα.
11. Ἐνταῦθα Κῦρος ἔμεινεν ἡμέρας ἑπτά.
12. Κῦρος ἐξελαύνει διὰ Φρυγίας σταθμὸν ἓνα, παρασάγγας ὀκτώ.
13. Ἐπολέμει ὁ Κροῖσος τοῦτον τὸν τρόπον.
14. Τὸ δεύτερον ὁ ἀλεκτροῦν ἐφθέγγετο.

8. Papasakokite, kaip Oidipas tapo Tėbų karaliumi.

Žodžiai

ὁ ἀλεκτροῦν, -όνος – gaidys

ἀσφαλής, -ές – saugus

ὁ δάκτυλος – pirštas; daktilinė pėda

ἓν – *neutrum nom. acc. sg.* < εἷς – vienas

ἐξελαύνω – išvarau, žygiuoju

εὐπειθής, -ές – paklusnus, įtikinamas

εὐσεβής, -ές – pamaldus; šventas

ἐχάρησαν – *aor. ind. act. pl. 3* < χαίρω – džiaugiuosi

τὸ ἦθος, -ους – paprotys, charakteris

ἦλθε – *aor ind. act. sg. 3* < ἔρχομαι – vykstu

ἰδόντες – *partic. aor. act.* < ὁράω

ἴδιος, 3 – nuosavas, ypatingas

καθαρός, 3 – nesuteptas, švarus

τὸ κέρδος, -ους – pelnas, nauda

λυσιτελής, -ές – naudingas

μέλας, μέλαινα, μέλαν – juodas, tamsus, apsiniaukęs, neaiškus, piktavalis

τὸ μέλος, -ους – daina, melodija, lyrika

τὸ ξίφος, -ους – kardas

ὀκτώ – aštuoni

ὁ παρασάγγης – parasangas, persiškas atstumo matavimo vienetas (apie trisdešimt

stadijū)

πλήρης, -ες – pilnas

σαφής, -ές – aiškus

τὸ σκεῦος, -ους – indas, įrankis, daiktas, amunicija

ὁ σταθμός – statmas, sustojimas; vienos dienos žygio atstumas (5 parasangai)

τάλας, τάλαινα, τάλαν – kenčiantis, apgailėtinas, nelaimingas, vargšas

τὸ τέλος, -ους – pasekmės, pabaiga, tikslas, paregigos, sprendimas, lemtis, ištekčiai

φθέγγομαι – šaukiu, rėkiu, (taip pat apie gynūnus); skambu

ἡ χαρά – džiaugsmas

nelaimingas, nelaimėlis – ἀτυχής, 2

kandu – δάκνω

Anitas – Ἄνυτος

Meletas – Μέλητος

ieškinys, skundas – γραφή

XXXIII–XXXV pamoka

III-iosios linksniuotės -ι-, -υ-, -ευ- kamienai. Netaisyklingi būdvardžiai.

Įsidėmėkite netaisyklingo būdvardžio *πρᾶος, πραεῖα, πρᾶον* linksniavimą

πρᾶος	πραεῖα	πρᾶον	πρᾶοι	πραεῖαι	πραέα
πράου	πραείας	πράου	πραέων	πραειῶν	πραέων
πράω	πραεῖα	πράω	πραέσι	πραεῖαις	πραέσι
πρᾶον	πραεῖαν	πρᾶον	πράους	πραείας	πραέα

1. Išlinksniuokite:

ἡ πολιτικὴ πρᾶξις – ἡ ἀταλαίπωρος ζήτησις – τὸ βραχὺ ἔπος – πολλαὶ πόλεις – ὁ μέγας βασιλεύς – Ὀδυσσεύς, ἄρχων τῆς Ἰθάκης – ὁ μέγας Ζεὺς, δοτὴρ ἐάων – τραχεῖα καὶ πόνου πλήρης ὁδός – ὁ γλυκὺς βίος.

2. Nustatykite formą ir išverskite:

τὰ τοῦ συγγραφέως ἔργα – πρὸς τὸν βασιλέα – τοὺς Δωριέας – σὺν ἀμαθέσι συγγραφεῦσιν – οἱ φονεῖς – τῷ βασιλεῖ – τῶν Δωριέων – τὸν εὐκλεῆ συγγραφέα – τῇ ἀσκήσει – τῶν πράξεων – διὰ τὴν στάσιν – ταῖς ἀπλαῖς πράξεσιν – αἱ τάξεις – πρὸς τὰς πόλεις – ἄνευ δυνάμεως – πρὸς τὴν παιδευσιν – πλὴν τῶν πασῶν πόλεων – ταχέσι πλοίοις – πολὺν χρόνον – βαρέα σώματα – οἱ θρασεῖς Χῖοι στρατιῶται – τοὺς ταχεῖς ἄνδρας – διὰ τοῦ ἡμίσεος οἴκου – σὺν τῷ βαρεῖ θώρακι καὶ ὀξεῖ ξίφει – τὸ ἡμισυ πεδῖον – τὰ ἔργα τὰ τῶν θρασέων Δωριέων – διὰ τὰς στάσεις – τῷ τραχεῖ νόμῳ – ἄνευ ταχείας νίκης – ἡ ἡμίσεια ἀγορά (τὸ ἡμισυ τῆς ἀγορᾶς).

3. Išverskite daiktavardžius su formantais **-εως** (veikėjo pavadinimas), **-σις** (veiksmo pavadinimas), **-μα** (veiksmo rezultatas), nurodykite bendrašaknius žodžius, pvz., φονεύς – φονεύω – φόνος:

γραμματεύς, ἱππεύς, συγγραφεύς, σιδηρεύς, κεραμεύς, ἀλιεύς, χαλκεύς, γονεύς, νομεύς, ἔρμηνεύς, ἀρχιερεύς, κοπεύς;

ποίησις, ἐπιτήδευσις, κτήσις, οἰκησις, πρᾶξις, ζήτησις, αἴρεσις, κώλυσις, κόλασις, θέσις, ἔκλειψις, ὄψις, σύνταξις, ἄλωσις, λύσις, φεῦξις, φύσις, αἴσθησις, ζήλωσις, ζεῦξις, λέξις;

ποίημα, ἐπιτήδευμα, κτήμα, ζήτημα, κώλυμα, κόλασμα, πρᾶγμα, ζεῦγμα, δόκημα, δόγμα, σύνταγμα, σύστημα, πλάσμα, μνήμα, οἶδημα, μάθημα, αἴσθημα, ὄμμα, οἶκημα, ζήλωμα, ζῶμα, κῶμα.

4. Išverskite į graikų kalbą:

1. Pradžia – pusė kiekvieno darbo.
2. Žmonės, būdami jaunos sielos, lėtai sensta.
3. Erinijos graikų mituose vadinamos nakties dukromis.
4. Nilo upėje yra įvairiausių žuvų rūšių.
5. Filosofai įstatymus vadino polių karaliais.
6. Karalius su karaliene į rūmus grįžta.
7. Dramblys pelės nesiveja.
8. Tetidė Achilui naujus ginklus parūpino.
9. Homeras Dzeusą pavadino ir žmonių (vyrų), ir dievų tėvu.
10. Pagal Aristotelį žmogus iš prigimties – visuomeninis gyvūnas.

5. Pasakykite šių žodžių *genetivus singularis* ir *dativus pluralis*:

πρύτανις, ἱερεύς, ταχύς, εὐτυχής, κέρδος, στάσις, ἀσπίς, Ἑρμῆς, Ἴφικλῆς.

6. Pasakykite atitinkamus daugiskaitos linksnius:

πόλιν, ἱερέα, ἠδύν, ἠδύ, κέρδος, δυνάμεως, ἀληθοῦς, ταχέος, βασιλεῖ, Ἑρινύν, γένους.

7. Papasakokite graikiškai, kaip Periklio laikais buvo atstatytas Akropolis.

Žodžiai

ἡ αἴρεσις, -εως – užėmimas; pasirinkimas; rinkimai

ἡ αἴσθησις, -εως – jutimas, suvokimas

ἄνευ (*gen.*) – be

ὁ ἀρχιερεύς, -έως – vyriausiasis šventikas

δοτῆρ ἑάων – gero lėmėjas, davėjas; skiriantis gera (apie Dzeusą)

ἡ ἔκλειψις, -εως – apleidimas, palikimas; dangaus kūnų užtemimas

ἡ ἐπιτήδευσις, -εως – atsidavimas, užsiėmimas

τὸ ἔπος, -ους – žodis; epas

ἡ ζεῦξις, -εως – kinkymas

ή ζήλωσις, -εως – varžymasis, mėgdžiojimas
 ή ζήτησις, -εως – tyrimas, ieškojimas
 ήμισυς, -εια, -υ – lygus pusei
 ή θέσις, -εως – talpinimas, dėjimas; padėtis < τίθημι – dedu
 ό κοπεύς, -έως – kirtėjas; kaltas, kirstuvas
 ή κτήσις, -εως – valdymas, įsigyjimas
 ή μάθησις, -εως – mokymasis, mokslas
 τὸ οἶδημα, -ατος – patinimas
 ή οἰκησις, -εως – apgyvendinimas; administravimas
 τὸ ὄμμα, -ατος – akis
 ή προᾶξις, -εως – darbas, veikla
 προᾶος, προεῖα, προᾶον – ramus, romus, švelnus, jaukus
 ό πρότανις, -εως – valdytojas, pritanas
 τὸ σύστημα, -ατος – visų dalių sudėjimas, kompozicija
 τραχύς, -εῖα, -ύ – šiurkštus, aštrus, žiaurus

XXXVI pamoka

III-iosios linksniuotės -οι-, -ου-, -ω-, -αυ- kamieniai daiktavardžiai.
 II-oji atikiškoji linksniuotė

1. Išlinksniuokite:

ή ταχεῖα ναῦς; ό ἀνδρεῖος Τρώς; ό εὐγενής ἥρως; οὗτος ό λεώς.

2. Išverskite, įsidėmėkite žodžio ως reikšmes:

ἐκπέμπωμεν πρέσβεις ὡς βασιλέα; οὕτω φιλοῖεν (φιλείεν) ὡς ἐγώ; ό ἀρπάσας
 ὡς ὑβρίσας ἠδίκησεν; οἱ Ἀθηναῖοι παρεσκευάζοντο ὡς πολεμήσοντες; ὡς εἰκός; ὡς
 τὸ πολύ; ὡς ἀληθῶς; ὡς ρᾶστα; ὡς τὸ τρίτον μέρος; ὡς ἐξόν ὄν; ὡς ὑμεῖς ἐμοὶ οὐκ
 ἐθέλεσθε πειθεσθαι, ἐγὼ σὺν ὑμῖν πορεύσομαι; τοὺς φίλους εὖ ποιεῖ, ὡς αὐτὸς εὖ
 πράττη; ἔλεγεν, ὡς ἔγραψεν.

3. Nurodykite formas ir išverskite:

τῶν ἠρώων, τὸν ἥρω, τῶν Τρώων, τοὺς Τρώας, τὰς ναῦς, τῆ ἠχοῖ, τὴν πειθῶ,
 Σαψοῦς, τὴν Καλυψῶ, τὴν ἔω, τοῦ νεώ, τῆς νεώς, τὰ ὄτα, τὰ ὕδατα, οἱ υἱοί (υἱεῖς), ταῖς
 χερσίν, οἱ πρέσβεις, τῶν ὄνειράτων.

4. Išverskite sakinius:

1. Ἀγαμέμνων καὶ Μενέλαος (Μενέλεως) ἀδελφοὶ ἦσαν.
2. Ἐλένη ἢ Τυνδαρέου (Τυνδάρεω) Μενελάω (Μενέλεω) συνῆν.
3. Ὡ θεοί, σῶζετε Μενέλαον (Μενέλεων).

4. Τους Μενελάου (Μενέλεω) θέλω λόγους ἀκούσαι.
5. Ἰλεὺς σοι ὁ θεός.
6. Οἱ θεοί, οἷς εἰσιν Ἰλεω, σημαίνουσιν.
7. Ὁ λαγῶς δειλός; δειλοὶ πάντες οἱ λαγῶ.
8. Ἀκούετε, λεῶ· Σουσαρίων λέγει τάδε. (Com.)

5. Parinkite kiekvienam sakiniui tinkančią pabaigą:

Γλαυξὶν ἐπιβουλεύουσιν οἱ ἀνόητοι...	...ὡς οἰκεῖα
Ἡ βασιλεία τὸν Οἰδίποδα ἐξένιζεν...	...ὡς θύσουσα τοῖς θεοῖς
Οἱ Ἀθηναῖοι πράττουσι τὰ πολιτικὰ...	...ὡς ἀγγέλους συμφορῶν
Ἡ βασιλεία δῶρα φέρει ἐπὶ τὸν βωμὸν..	...ὡς σῶσαντα τὴν πόλιν

Žodžiai

εἰκός -*partic. perf. n.* < εἶκα -panašu, įmanoma, tikėtina

ἐξόν - *partic. praes. n.* < ἐξεστιν -leidžiama, galima, įmanoma

ἦ ἠχώ - aidas

ὁ λαγῶς - kiškis

ξενίζω - vaišinu

ἦ Σαπφώ - Sapfo

ὁ Τρῶς - Trojas, Trojėnu mit. *protėvis; pl. trojėnai*

ὡς - 1) taip, tokiu būdu; 2) *palyg. kaip, tarsi, lyg; koks; 3) sustiprina prieveiksmio reikšmę* (ὡς ἀληθῶς - iš tikrųjų); 4) *prie partic.fut. rodo ketinimą, tikslą; 5) jungt. (su indicat. ir coniunct.) kad; taip, kad; negu; kai; kadangi; 6) maždaug; 7) prielinksnis su acc. pas ką.*

XXXVII pamoka

αἰὲν ἀριστεύειν καὶ ὑπείροχον ἔμμεναι ἄλλων. (Il. 6. 208)

Antrinis (stiprusis) aoristas (*activi et medii*)

Įsidėmėkite šių veiksmažodžių antrinį aoristą:

Esamasis laikas	Es. laiko kamienas	Antrinis aoristas	Veiksm. kamienas
ἄγω	ἀγ-	ἤγαγον	ἀγαγ-
αἰρέω	αἶρε-	εἶλον	ἐλ-
αἰσθάνομαι	αἰσθαν-	ἦσθόμην	αἰσθ-
ἄμαρτάνω	ἄμαρταν-	ἤμαρτον	ἄμαρτ-
ἀνακράζω	ἀνα-κραζ-	ἀνέκραγον	ἀνα-κραγ-
ἀποθνήσκω	ἀπο-θνησκ-	ἀπέθανον	ἀπο-θαν-
ἀφικνέομαι	ἀφ-ικνε-	ἀφικόμην	ἀφ-ικ-
βάλλω	βαλλ-	ἔβαλον	βαλ-
γίγνομαι	γινν-	ἐγενόμην	γεν-

δάκνω	δακν-	ἔδακον	δακ-
ἔπομαι	έπ-	έσπόμην	σπ-
ἔρχομαι	έρχ-	ἦλθον	έλθ-
ἔρωτάω	έρωτα-	ἠρόμην	έρ-
εύρίσκω	εύρισκ-	ἠῦρον	εύρ-
ἔχω	έχ-	ἔσχον	σχ-
λαγχάνω	λαγχαν-	ἔλαχον	λαχ-
λαμβάνω	λαμβαν-	ἔλαβον	λαβ-
λανθάνω	λανθαν-	ἔλαθον	λαθ-
λέγω	λεγ-	εἶπον	εἰπ-
λείπω	λειπ-	ἔλιπον	λιπ-
μανθάνω	μανθαν-	ἔμαθον	μαθ-
όράω	όρα-	εἶδον	ιδ-
πάσχω	πασχ-	ἔπαθον	παθ-
πέτομαι	πετ-	έπτόμην	πτ-
πίνω	πιν-	ἔπιον	πι-
πίπτω	πιπτ-	ἔπεσον	πεσ-
πυνθάνομαι	πυνθαν-	έπυθόμην	πυθ-
τίκτω	τικτ-	ἔτεκον	τεκ-
τρέπομαι	τρεπ-	έτραπόμην	τραπ-
τυγχάνω	τυγχαν-	ἔτυχον	τυχ-
φέρω	φερ-	ἤνεγκον	ένεγκ-
φεύγω	φευγ-	ἔφυγον	φυγ-

1. Sudarykite lentelėje esančių veiksmažodžių:

- imperfectum ind. act.* (arba *medii*) vienaskaitos 1-ąjį asmenį;
- aoristo bendratis;
- aoristo dalyvis.

2. Išsmenuokite šiuos veiksmažodžius visomis aoristo nuosakomis:

ἔπομαι, λέγω, όράω, ἀφικνέομαι, ἄγω, αἰρέω, λαμβάνω, φέρω, εύρίσκω.

3. Nustatykite formas, nurodykite pamatinį žodį ir išverskite:

ἔτυχες – εἶπομεν – ἐγένου ἀγαθός φίλος – εἰπεῖν βούλεται – ἤνεγκεν – ἐλοῦ νέους φίλους – ἐβάλετε – ἐκβάλετε τοὺς ἐναντίους – ἐκβάλλετε – εἴλεσθε – ἔλεσθε νέον ἐπιστάτην – βάλε – εἶπεν ὑμᾶς γενέσθαι ἀγαθοὺς στρατιώτας – εἰλόμεθα ἄλλον οἶνον – ὁ δεινός πόλεμος ἀρχὴν ἔλαβεν – ἐλώμεθα ἄλλον οἶνον – ἐβάλλετε – τοὺς πόνους ἐνεγκεῖν δεῖ – ἐλθεῖν – γράψας – ἔγραψας – τυχών – τυχῶν – ἐβουλεύσω – βούλευσαι – βουλεύου.

4. Išverskite sakinius, paaiškinkite ós reikšmę juose, nurodykite sintaksines konstrukcijas ir šalutinių sakinių rūšį:

1. Ἡρακλῆς παρῆν ὡς λύσων Προμηθεά.

2. Θύειν δεῖ τοῖς ὄρνισι (λέγει Ἀριστοφάνης), ὡς ὀρνίθων βασιλευόντων.
3. Λέγ' ἄ λέγεις καὶ ἐγὼ ὡς φίλος ἀκούσομαι.
4. Εὖ μὲν ἔχοντος ἐμοῦ πολλοὶ φίλοι.
5. Βίων περὶ ἀνθρώπου πλουσίου τε καὶ φιλάργυρου εἶπεν· οὐχ οὗτος τὴν οὐσίαν ἔχει, ἀλλ' ἡ οὐσία τοῦτον.
6. Σχολαστικός, ἰδὼν ἐν τῷ ἑαυτοῦ ἀργῶ φρέαρ βαθύ, ἠρώτα, εἰ καλὸν ἐστὶ τὸ ὕδωρ. Τῶν δὲ γεωργῶν εἰπόντων· «καλόν· καὶ γὰρ οἱ γονεῖς σου ἐντεῦθεν ἔπινον», «ὄσους», ἔφη, «εἶχον τοὺς τραχήλους, ὥστε ἀπὸ τοσοῦτου βάθους πίνειν».
7. Σχολαστικὸς τοῖς ἐταίροις διελέγετο. Τοῦ μὲν οὖν εἰπόντος, ὅτι οὐ δίκαιόν ἐστι πρόβατον σφάττειν· γάλα γὰρ καὶ ἔριον φέρει· τοῦ δέ, ὅτι οὐδὲ βοῦν προσήκει ἀποκτείνειν· γάλα γὰρ παρέχει καὶ τὴν γῆν ἀροῖ· ὁ σχολαστικός, οὐδὲ χοῖρον, ἔφη, δίκαιον εἶναι σφάττειν, κρέας παρέχοντα ἀπαλώτατον.

5. Sukirčiuokite sakinius:

1. Ἐγινωσκον ὅτι ἠδικουμην (ἠδικεομην).
2. Ὅμως δε πειρασομαι ἐξ ἀρχης ὑμας διδαξαι.
3. Τι οὖν εἰμι ἀξιος παθειν ;
4. Το δε ὑπο σου λεγομενον μανθανω νῦν.
5. Ὁ δημοσ ἐλευθερος ἐστιν.

6. Išverskite į graikų kalbą:

1. Neužtenka geriamo vandens. Neužteks geriamo vandens. Ar neužteko geriamo vandens ?
2. Pasirūpinkime poliu, mus pagimdžiusiu ir užauginusiu.
3. Ar rūpinatės poliais, jus pagimdžiusiais ir užauginusiais?
4. Rūpinsimės poliais, mus pagimdžiusiais ir užauginusiais.
5. Filipui mirštant; Filipui mirus; Filipas miršta (...mirs; ...numirė).
6. Odisėjas pamatė daugelio tautų miestus ir išgirdo daugelio žmonių žodžius (Odisėjas pamatys ir išgirs).
7. Poetas pasakė, kad Odisėjas pamatė daugelio tautų miestus.
8. Pranašas Teiresijas sako, kad Odisėjas savomis akimis pamatys jaunikių įžūlumą.

Žodžiai

- αἰσθάνομαι – jaučiu, juntū, pastebiu
 ἀμαρτάνω – suklystu, nusidedu
 ἀνακράζω – sušunku
 ἀπαλός, 3 – švelnus, minkštas
 ἀριστεύω – esu geriausias, šauniausias, drąsiausias
 ἀρόω – ariu
 ἀφικνέομαι – atvykstu
 τὸ βάθος – gylis; aukštis
 τὸ γάλα, -ακτος – pienas
 δάκνω – kandu
 ἔμμεναι = εἶναι

ἐνθεῦθεν = ἐντεῦθεν – ten link; dëlto
 ἔπομαι – einu paskui, seku
 τὸ ἔριον – vilna
 λαγχάνω – gaunu burtų keliu; man tenka
 λανθάνω (acc.) – esu pasislėpęs nuo ko
 πάσχω – kenčiu
 πέτομαι – lekiu, skrendu
 πίπτω – krentu
 προσήκει – dera, pritinka
 πυνθάνομαι – klausinėju; sužinau
 σφάττω (σφάζω) – pjaunu, žudau, skerdžiu
 τίκτω – gimdau
 ὁ τράχηλος – kaklas
 ὑπίροχος = ὑπέροχος, 2 – išsiskiriantis, pranašesnis, žymus, galingas
 τὸ φρέαρ, -ατος – šulinys
 ὁ, ἡ χοῖρος – paršelis

XXXVIII–XL pamoka

Būdvardžių ir prieveiksmių laipsniavimas

1. Išlaipsniuokite:

εὐμενής, ισχυρός, λαμπρός, εὖνους, σοφός, ὄλβιος, εὐδαίμων, φίλος, γεραιός, μέλας, χαρίεις, πένης, λεπτός, ἡδύς, γλυκύς, ταχύς, καλός, πικρός, αἰσχυρός, μικρός, ἀγαθός, βραχύς, μέγας, πολὺς, ὀξύς, ῥάδιος.

2. Išlinksniuokite:

ὁ γέρον, βελτίων τοῦ γείτονος; ἡ θάπτων ναῦς; τὸ αἰσχίον προᾶγμα.

3. Iš būdvardžių padarykite prieveiksmius ir juos išlaipsniuokite:

ἀνδρεῖος, ὀρθός, ἀσφαλής, σῶφρων, βραδύς, ταχύς, καλός, πᾶς, ἀγαθός, αἰσχυρός, κακός, ἀστεῖος, ἄγροικος, μυστικός.

4. Išverskite:

1. Κίνδυνος πολὺ (πολλῶ) μείζων τῶν ἄλλων κινδύνων.
2. Ναῦς πολὺ ταχίστη πασῶν τῶν νεῶν Ἑλληνίδων.
3. Κῦρος, ὁ φιλοτιμότετος πάντων τῶν ἡλικιωτῶν.
4. Πράξεις λυσιτελέστεραι (εἰσίν) τῶν λόγων.
5. Οἱ Ἕλληνες θρασύτερον ἐμάχοντο τῶν Περσῶν.
6. Δημοσθένης ἦν δεινότετος καὶ ἐνδοξότετος ῥήτωρ.
7. Κάλλιστον τὸ δικαιοτάτον ῥᾶστόν θ' ὑγιαίνειν.
8. Στέργε μὲν τὰ παρόντα, ζήτει δὲ τὰ βελτίω.
9. Τὸ κενὸν ἐν τῷ βίῳ πλέον ἐστὶ τοῦ παρόντος.

5. Nustatykite formą ir išverskite:

κακούς, κακίους(2), κακίστους, κακίω (3), κακῶ, κακίων, κακῶν, κακῶς, κάκιον, κακόν; κάλλους, καλούς, καλλίους(2), κάλλιον, καλῶν, καλῶς, καλλίων;
ήδίους(2), ήδέως, ήδίω (3), ήδεϊ, ήδέων;
βάθει, βαθει; κράτιστα; ήττους (2), ήττας, ήττων, ήττων, ῥᾶστα, ταχίστων, θᾶπτον.

6. Išverskite į graikų kalbą:

a) turtingesnis pilietis – mažesnis polis – sunkesnis darbas – su geresniuoju vadu – stipresnius šarvus – laimingesni poetai – aiškiau pasakė – nėra nieko naudingiau už taiką – teisingesnis už brolių – vergovė buvo sunkesnė už didžiausią skurdą – drąsesnis už kitus kareivius – laimingesnis už bet kokį karalių – turtingiausias pirklys – naudingiausios dovanos – narsiausiai kovėsi – su garsiausiaisiais istorikais;

b) Dažnai veiksmai naudingesni už žodžius.

Senovės žmonės manė, kad skitai – visų teisingiausi.

Graikai Termopiluose buvo silpnesni už persus, bet kovojo daug drąsiau už juos.

Ne visada tu labai gerai elgiesi.

Trumpiausias kelias ne visada būna lengviausias.

Turtingi turi daugiau draugų, nei vargšai, bet vargšų draugai būna patikimesni.

7. Papasakokite, kaip vyko Krezo susitikimas su Solonu.

Žodžiai

ἄγροικος, 2 – kaimo, kaimietiškas, netašytas

ἀστεῖος, 3 – miesto; mandagus, rafinuotas, žavus

γεραῖός, 3 – senas

ὁ ἡλικιώτης – amžininkas

θρασύς, -εῖα, -ύ – drąsus, narsus

λεπτός, 3 – plonas, trapus, subtilus, miniatiūrinis, siauras

λυσitteλής, -ές – naudingas

μυστικός, 3 – mistų, misterijų, τὰ μυστικὰ – misterijos

ὀξύς, -εῖα, -ύ – aštrus, šiurkštus, rūgštus

τὰ παρόντα – dabartinė padėtis

στέργω – myliu, mėgstu, tenkinuos

vergovė – ή δουλεία

skurdas – ή πενία

visada – πάντοτε, ἐκάστοτε

patikimas – πιστός, 3

XLI–XLII pamoka

Verba contracta -άω (activum et medium-passivum)

1. Įsidėmėkite kontrakcijos taisykles (Atikos dialektas):

$\alpha + \epsilon = \bar{\alpha}$	$\alpha + \omicron = \omega$
$\alpha + \eta = \bar{\alpha}$	$\alpha + \omega = \omega$
$\alpha + \epsilon\iota = \alpha^*$	$\alpha + \omicron\upsilon = \omega$
$\alpha + \eta = \alpha$	$\alpha + \omicron\iota = \omega$

* Išimtis – *infinitivus praesentis activi* : $\alpha + \epsilon\iota\nu = \bar{\alpha}\nu$.

2. Išasmenuokite šiuos veiksmažodžius (*praesens, imperfectum, futurum, aoristus ind. activi et medii*) : τιμάω, θηράω, ἀγαπάω, ἀπαντάω, βοάω.

3. Nustatykite formas ir išverskite:

τίμα – ἐτίμα – τιμαί – τιμᾶν – τιμήν – τιμᾶ (4) – τιμῆ – τιμή – τιμῶν (3) – τιμῶη – τιμῶσα – ἐτιμῶ – τιμῶ (3) – ὄρα – ὄρα – ὄρα – ὄρων (2) – ὄρων – ἑώρων – ἑᾶν – ἑάν – εἶων – ἑῶν (2) – σιώπα – σιωπᾶ – σιωπῆ – ἐσιώπα – σιωπῶν (3) – ἔρωτος – ἐρωτᾶς (2) – ἔρωτας – ἠρώτας – ἠρώτων (2) – ἐρώτων .

4. Pakeiskite sakinius, atsakykite į klausimus:

- Ἄρα πολέμῳ τὰς ἀρετὰς κτώμεθα ; Ἄφρονες
- Ἄρα ἔπαινον ἡδοναῖς κτώμεθα ; Οὐδεις
- Πῶς δὴ ἔπαινον κτᾶσθε ; Ταῖς ἀρεταῖς
- Ἄρ' ἐτιμᾶτο ὑπὸ τῶν ἐταίρων ὁ Σωκράτης; Ναί ὁ
- Ἄρ' ἠγαπᾶτο ὑπὸ τῶν ἐταίρων ὁ Σωκράτης;
- Ἄρ' ὁ γέρον αἰτιᾶ τὸ γῆρας ; Οὐκ αἰτι- ὁ τὸ.....
- Ἄρ' αἰτιᾶσθε τὸ γῆρας;
- Ἄρα τολμᾶς τύπτειν τὸν πατέρα;
- Ἄρ' ἐτόλμας τύπτειν τὸν πατέρα;
- Ἄρα τολμήσεις
- Ἄρ' ἐτόλμησας
- Ἄρα τολμήσειας ἂν

5. Pasakykite bendrašaknius su šiais daiktavardžiais veiksmažodžius:

τιμή; θήρα; ἀγάπη; σιγή; σιωπή; βοή; ὄρμη; πειρα; πεινα; ἦττα.

6. Išverskite tekstą:

Ἡραιεὺς Μυτιληναῖος. Οὗτος οὐκ εἶχε ἐν τῇ κεφαλῇ τρίχας, ἐν δὲ τῷ γενεῖω παμπόλλας. Αἰσχυρόμενος δὲ ἄτε καταγελώμενος ὑπὸ τῶν ἄλλων ἐνεκάθευδε. Τὸν δὲ ὁ θεὸς χρίσας φαρμάκῳ τὴν κεφαλὴν ἐποίησε τρίχας ἔχειν.

(Iš Asklepijo šventyklos Epidaurė įrašų, ~300 m. pr. Kristų)

Žodžiai

ἡ ἀγάπη – bičiulystė, malonė, meilė; *pl. krikšč.* bendra vakariene
 ἄτε – *su partic. nes*, kadangi
 ἄφρων, 2 – neprotingas
 τὸ γένειον – smakras
 ἐγκαθεύδω – *čia* miegu šventykloje
 ὁ ἔπαινος – pagyrimas
 ἡ θήρα – medžioklė
 ἡ θρίξ, τριχός – plaukas
 κτάομαι – įgyju, turiu savo nuosavybėje, valdau
 πάμπολυς, -πόλλη, -πολυ – labai gausus, labai daug
 ἡ πεῖνα – alkis, badas

XLIII–XLIV pamoka

Verba contracta -έω (activum et medium-passivum)

1. Išidėmėkite kontrakcijos taisykles (Atikos dialektas):

$\epsilon + \epsilon = \epsilon\iota$	$\epsilon + \omicron = \omicron\upsilon$
$\epsilon + \epsilon\iota = \epsilon\iota$	$\epsilon + \omicron\upsilon = \omicron\upsilon$
$\epsilon + \eta = \eta$	$\epsilon + \omega = \omega$
$\epsilon + \eta = \eta$	$\epsilon + \omicron\iota = \omicron\iota$

2. Išasmenuokite šiuos veiksmažodžius (praesens, imperfectum, futurum, aoristus activi et medii): φιλέω, κινέω, ἀδικέω, κοσμέω, αἰτέω.

3. Nustatykite formas ir išverskite:

βοηθεῖ – βοήθει – ἐβοήθει – βοηθεῖς – ἐβοήθεις – ἐβοήθουν – ἀδικεῖτε (2) –
 παραινουῖσιν (2) – φοβεῖσθε τοῦτον τὸν ἄνδρα (2) – φθονεῖς αὐτῷ τῆς δόξης – πλεῖς –
 ἔπλεις – πλέουσα – πλέουσιν (2) – ἔχεον – δέωμεν – πλεύσω – πλέον.

4. Išverskite posakius, atkreipkite dėmesį į atributyvinį prieveiksmių ir prielinksniųjų konstrukcijų vartojimą:

οἱ νῦν ἄνθρωποι – οἱ πάλαι Ἕλληνες – ὁ ἔπειτα βίος – ἡ πρόσθεν πολιτεία – τὰ ἐντὸς Ἄλυσος ποταμοῦ ἔθνη – αἱ κατὰ γῆν ὁδοί – οἱ ἐν ταῖς ὕλαις θῆρες.

5. Pagal pavyzdį ἀλγέω : τὸ ἄλγος ; φιλέω : ὁ φίλος padarykite daiktavardžius iš šių veiksmažodžių:

ἐλεέω, νοέω, νοσέω, κρατέω, πλουτέω, φθονέω, ἀριθμέω, μισέω, οἰκέω, πολεμέω, γεωργέω, δειπνέω, μετρέω, ἀνθέω .

6. Atsakykite į klausimus; kur reikia, pabaikite juos:

1. Ἄρ' ἂν εὐτυχοίῃ ἀνὴρ πονηρός;
2. Ἄρα φθονεῖς τοῖς εὐτυχοῦσιν;
3. Ἄρα λαλεῖς ἅ φρονεῖς ;
4. Ἄρα λαλεῖ ἅ ;
5. Ἄρα λαλεῖτε ἅ ;
6. Ἄρ' ἐλάλεις ἅ ;
7. Ἄρ' ἐλάλεῖτε ἅ ;
8. Ἄρα λαλήσετε ἅ ;
9. Ἄρα ποιήσεις ὁ ἂν αἰτῶ ;
10. Ἄρα ποιήσετε ὁ ἂν(Pl. 1);
11. Ἄρα (Sg.3) ὁ ἂν (Pl. 3) ;

Žodžiai

- ἀλγέω – jaučiu skausmą, man skauda
 ἀνθέω – žydžiu, klesčiu
 ἀριθμέω – skaičiuoju
 δειπνέω – pietauju
 ἐλεέω – gailiu, apgailestauju
 λαλέω – plepu; kalbu
 μετρέω – matuoju
 παραινέω – raginu

XLV pamoka

Verba contracta -όω (activum et medium-passivum)

1. Įsidėmėkite kontrakcijos taisykles (Atikos dialektas):

ου	ω	οι
ο + ε = ου	ο + ω = ω	ο + ει = οι*
ο + ο = ου	ο + η = ω	ο + η = οι
ο + ου = ου		ο + οι = οι

*Ἰσμίατις – *infinitivus praesentis activi*: μισθόειν > μισθοῦν

2. Išasmenuokite šiuos veiksmažodžius (praesens, imperfectum, futurum, aoristus ind. activi et medii): ἀξιόω, στεφανόω, μαστιγόω, ἀνορθόω, ἐλευθερόω .

3. Nustatykite formas ir išverskite:

δηλῶν – ἐλευθεροῦσιν (3) – ἐναντιοῦται – ἵνα ἐναντιῶσθε -ἀνορθοῖεν ἂν –
 ἐδούλουν (2) – ἐναντιοῖ (2) – δηλοῖς – δουλοῖ (5) – δοῦλοι – ἀνόρθου – ἐναντιοῦ –

ἐναντίου – ἡλευθεροῦ – ἡλευθέρου – ἔλευθεροῦ – ἔλευθέρου – δουλῶν – δούλων – δουλοῦν (2) – ἐδούλουν (2) – δούλου (2) – δουλοῦ – ἐδουλοῦ;

ἐπιθυμεῖς – ἐλύπεις – προχωροῦντες – ὄρᾳτε (2) – ὀρμῶνται (2) – ὠρμῶντο – οἰκοῖεν ἄν – ἐναντιούμενος – ἐκεῖνοι ἐκράτουν – ὄρμα – ὀρμᾶ (2) – ὄρμη – οἰκεῖ – ζητεῖν – ἀγαπῶη ἄν – ἵνα μὴ λυπῆτε – κρατοίης ἄν – ἵνα ὀρῶσι – ἐπιθυμοῦσιν (2) – ἐναντιοίμεθα ἄν – ἑωρῶμεν – σὺν τοῖς προχωροῦσι στρατιώταις – ἢ ἀγαπῶσα γυνή – ὤκει – κράτει (2) – ἀγαπῶμεν (2).

4. Užbaikite klausimus, atsakykite į juos:

1. Φοβοῦμαι μὴ ζημιοῖ ἐμὲ ὁ διδάσκαλος.

Ἄρα φοβῆ μὴ ;

Ἄρα φοβεῖται μὴ ;

2. Ἐφοβούμην μὴ ζημιοίμην.

Ἄρ' ἐφοβοῦ μὴ ;

Ἄρ' ἐφοβεῖτο μὴ ;

3. Φοβοῦμαι μὴ ὁ διδάσκαλος οὐ ζημιοῖ τὸν κόλακα.

Ἄρ' ;

Ἄρα ;

5. Išverskite ištraukas iš Ksenofonto kūrinijų:

Ἐπὶ δὲ τὸ κατεργάζεσθαι ὧν ἐπιθυμοῖ (Μένων ὁ Θετταλὸς) συντομωτάτην ᾧετο ὁδὸν εἶναι διὰ τοῦ ἐπιπορκεῖν τε καὶ ψεύδεσθαι καὶ ἐξαπατᾶν, τὸ δ' ἀπλοῦν καὶ ἀληθὲς τὸ αὐτὸ τῷ ἡλιθίῳ εἶναι. (*Xen. Anab. II. 6*)

Τῶν γὰρ ὄντων ἀγαθῶν καὶ καλῶν οὐδὲν ἄνευ πόνου καὶ ἐπιμελείας θεοὶ δίδoασιν ἀνθρώποις, ἀλλ' εἴτε τοὺς θεοὺς ἴλεως εἶναί σοι βούλει, θεραπευτέον τοὺς θεοὺς, εἴτε ὑπὸ φίλων ἐθέλεις ἀγαπᾶσθαι, τοὺς φίλους εὐεργετητέον, εἴτε ὑπὸ τινος πόλεως ἐπιθυμεῖς τιμᾶσθαι, τὴν πόλιν ὠφελητέον, εἴτε ὑπὸ τῆς Ἑλλάδος πάσης ἀξιοῖς ἐπ' ἀρετῇ θαυμάζεσθαι, τὴν Ἑλλάδα πειρατέον εὖ ποιεῖν, εἴτε γῆν βούλει σοι καρποὺς ἀφθόνους φέρειν, τὴν γῆν θεραπευτέον, εἴτε ἀπὸ βοσκημάτων οἶει δεῖν πλουτίζεσθαι, τῶν βοσκημάτων ἐπιμελητέον, εἴτε διὰ πολέμου ὀρμᾶς αὐξέσθαι καὶ βούλει δύνασθαι τοὺς τε φίλους ἐλευθεροῦν καὶ τοὺς ἐχθροὺς χειροῦσθαι, τὰς πολεμικὰς τέχνας αὐτάς τε παρὰ τῶν ἐπισταμένων μαθητέον καὶ ὅπως αὐταῖς δεῖ χρῆσθαι ἀσκητέον· εἰ δὲ καὶ τῷ σώματι βούλει δυνατὸς εἶναι, τῇ γνώμῃ ὑπηρετεῖν ἐθιστέον τὸ σῶμα καὶ γυμναστέον σὺν πόνοις καὶ ἰδρωτί. (*Xen. Mem. II. 1*)

Žodžiai

ἀνορθόω – pakeliu, ištiesinu

ἀξιόω – vertinu, laikau vertu

αὐξω (αὐξάνω) – stiprėju, iškyļu, pagarsėju

ἄφθονος, 2 – gausus

τὸ βόσκημα – kaimenė

διδύασιν – *praes. ind. act. pl. 3* < δίδωμι – duodu
 ἐθίζω – *pratinu*
 ἐναντιόομαι – *priešinuosi*
 ἐξαπατάω – *arğaunu*
 ἡ ἐπιμέλεια – *rūpinimasis*
 ἐπισηκέω- *sulaužau priesaiką*
 ἐπιστάμενος – *partic. praes.* < ἐπίσταμαι – *žinau*
 ἡλίθιος, 3 – *tuščias, naivus, kvailas*
 ὁ ἰδρῶς, -ῶτος – *prakaitas*
 κατεργάζομαι – *uždirbu, pasiekiu, pabaigiu*
 μαστιγῶ – *plaku*
 πλουτίζω – *turtinu*
 σύντομος, 2 – *sutrumpintas, trumpas, glaustas, tikslus*
 χειρῶ – *valdau, pavergiu*
 ὠφελέω (*acc.*) – *darau gera (kam)*

XLVI pamoka

Futurum et aoristus passivi (verba vocalia)

Aoristus passivi (I)

Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus	Participium
-θη-ν	-θῶ	-θειή-ν	—	-θη̄-ναι	-θείς
-θη-ς	-θη̄ς	-θειή-ς	-θη-τι		(-θέντος)
-θη	-θη̄	-θειή	-θη̄-τω		-θείσα
					(-θείσης)
-θη-μεν	-θῶ-μεν	-θεῑ-μεν	—		-θέν
-θη-τε	-θη̄-τε	-θεῑ-τε	-θη-τε		(-θέντος)
-θη-σαν	-θῶ-σι(ν)	-θεῑε-ν	-θέ-ντων		

Futurum passivi (I)

Indicativus	Optativus	Infinitivus	Participium
-θή-σ-ο-μαι	-θη-σ-οί-μην	-θή-σ-ε-σθαι	-θη-σ-ό-μενος
-θή-σ-η	-θη̄-σ-οι-ο		-θη-σ-ο-μένη
-θή-σ-ε-ται	-θη̄-σ-οι-το		-θη-σ-ό-μενον
-θη-σ-ό-μεθα	-θη-σ-οί-μεθα		
-θή-σ-ε-σθε	-θη̄-σ-οι-σθε		
-θή-σ-ο-νται	-θη̄-σ-οι-ντο		

1. Išsmenuokite šių veiksmažodžių *futurum et aoristus passivi*: ποιέω, νικάω, μνηύω, θεραπεύω, θηράω, κοσμέω, δουλόω.

2. Pakeiskite pateiktas formas pasyvinėmis:

ἐποίησαν – ποιήσωμεν – ποιήσει – ποιήσων – ποιήσον – ποιῆσον – ποιήσιν – νίκησαι – νικήσαι – νικῶν – νικήσασα – νικήσαι – ἐνικήσαμεν – νικήσεις.

3. Nustatykite formas ir išverskite:

ἰδρυθήσεται – ζητηθήσεσθε – εἶπεν, ὅτι πᾶν ποιηθήσοιτο – δουλωθησόμεθα – ἐλπίζομεν μὴ δουλωθήσεσθαι – δηλωθήσονται – ζητηθήσομαι – φονευθήση – εἶπον, ὅτι οἱ οἴκοι ἰδρυθήσονται – εἶπον τοὺς οἴκους ἰδρυθήσεσθαι – ὀλίγου ἐδουλώθης – ἐλευθερωθῶσιν – ἐφονεύθησαν – ἵνα μὴ δουλωθῆ – εἶθε ποιηθείη – νικηθεῖς – ἐκωλύθην ὑφ' ὑμῶν – ἵνα μὴ ζητηθῆτε – δηλωθείη ἄν – φονευθέντες – τὸ πολιορκηθὲν Βυζάντιον – νομίζεις ὑφ' ἡμῶν κωλυθῆναι – πρὶν ἄν τιμηθῶσιν – πειράθητι – εἶπεν, ὅτι ἠττηθήσοισθε – ἵνα μὴ ἐσθίειν βουληθῆ – εὖ παιδευθεῖς – ἠνέχθησαν – ἐκλήθην – ἐτελέσθην – ἠρέθην – ἐλοῦμαι.

4. Išverskite į graikų kalbą:

1. Priešai išsigando, kad bus apsupti.
2. Kiklopas Polifemas buvo Odisėjo apakintas.
3. Tiesa išaiškės per trumpą laiką.
4. Dešimtaisiais karo metais Troja buvo achajų užkariauta.
5. Daugiau nepatikėkite tais, kurių vieną kartą buvote apgauti.

5. Išverskite spalvą žyminčius būdvardžius, įsidėmėkite juos:

λευκός, μέλας, ἐρυθρός, χλωρός, χρύσεος (χρυσοῦς), οἶνοψ, φοινίκεος (φοινικουῦς), κροκόεις, κυάνεος (κυανουῦς), γλαυκός, σανδαράκινος, πυρρός, ἀργύρεος (ἀργυροῦς), ἐλεφάντινος, ῥοδόεις.

6. Papasakokite apie Poseidono ir Aténės ginčą.

Žodžiai

ἐσθίω – valgau

βούλομαι – noriu

γλαυκός, 3 – pilkas, melsvai žalsvas

κροκόεις, -εσσα, -εν – šafrano spalvos

κυάνεος, 3 – tamsiai mėlynas, tamsus

οἶνοψ, -οπος – vyno spalvos

ὀλίγου (μικροῦ) su *ind. aor.* – nedaug trūko, kad įvyktų; taip pat ὀλίγου, μικροῦ ἐδέησα + *infin.*

πυρρός, 3 – gelsvai rudas

ῥοδόεις, -εσσα, -εν – rožinis

σανδαράκινος, 3 – oranžinis

χλωρός, 3 – gelsvai žalias, šviesiai žalias

φοινίκεος, 3 – purpurinis

Polifemas – ὁ Πολύφημος

užkariauju – καταστρέφω
 viena kartą – ἅπαξ
 esu argaunamas – ἐξαπατάω

XLVII pamoka

Futurum et aoristus passivi (verba muta):

-κ-, -γ-, -χ- + -θη- = -χθη- (λέγω > ἐλέχθην; λεχθήσομαι)
 -π-, -β-, -φ- + -θη- = -φθη- (λείπω > ἐλείφθην; λειφθήσομαι)
 -τ-, -δ-, -θ- + -θη- = -σθη- (νομίζω > ἐνομίσθην; νομισθήσομαι)

Stiprieji pasyvo laikai

Aoristus passivi (II)

Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus	Participium
-η-ν	-ῶ	-εῖη-ν	—	-ῆ-ναι	-εῖς
-η-ς	-ῆς	-εῖη-ς	-η-θι		(-έντος)
-η	-ῆ	-εῖη	-ή-τω		-εῖσα
					(-είσης)
-η-μεν	-ῶ-μεν	-εῖ-μεν	—		-έν
-η-τε	-ῆ-τε	-εῖ-τε	-η-τε		(-έντος)
-η-σαν	-ῶ-σι(ν)	-εῖε-ν	-έ-ντων		

σῆπομαι > ἐσάπην; τρέπω > ἐτρόπην; κλέπτω > ἐκλάπην; τρέφω > ἐτρόφην

Futurum passivi (II)

Indicativus	Optativus	Infinitivus	Participium
-ή-σ-ο-μαι	-η-σ-οί-μην	-ή-σ-ε-σθαι	-η-σ-ό-μενος
-ή-σ-η	-ή-σ-οι-ο		-η-σ-ο-μένη
-ή-σ-ε-ται	-ή-σ-οι-το		-η-σ-ό-μενον
-η-σ-ό-μεθα	-η-σ-οί-μεθα		
-ή-σ-ε-σθε	-ή-σ-οι-σθε		
-ή-σ-ο-νται	-ή-σ-οι-ντο		

βλάπτω > βλαβήσομαι; συλλέγω > συλλεγήσομαι; κόπτω > κοπήσομαι

1. Išasmenuokite šių veiksmažodžių futurum et aoristus indicativi passivi:

πείθω, ύβρίζω, διώκω, πράττω, συλλέγω, λέγω, πέμπω, καλύπτω, θάπτω, βλάπτω, γυμνάζω, κηρύττω, άνοίγω.

2. Nustatykite formą ir išverskite, nurodykite pamatinę formą:

ήθροίσθησαν – ίνα μη άναγκασθήτε – έλπισθέν – θαυμασθήση – ό ιατρός υπό πολλών φίλος όνομασθήναι λέγεται – κολασθεί άν – ή Έλένη ή άρπασθεισα – έάν έκείνα τά μέλη άσθη – εύ έγυμνάσθης – ήχθησαν – διωχθέντες – άνακοπέντες – ίνα εύ άχθώμεν – ούκ άν υπό γυναικός άρχθεί – ίνα μη διωχθής – ίνα μη βλαβώ.

3. Išverskite žodžius, paaiškinkite jų darybą:

φιλαλήθης; φίλανδρος; φίλεργος; φιλοδίκαιος; φιλοκερδής; φιλότεχνος;
φιλομαθής; φιλανθρωπία; φιλαργυρία; ό φιλογυμναστής; ό φιλοποιητής.

4. Έγένετο Ιωάννης βαπτίζων έν τῇ έρημῳ καί κηρύσσων βάπτισμα μετανοίας εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. Καί έξεπορεύετο πρὸς αὐτὸν πᾶσα ἡ Ἰουδαία χώρα καί οἱ Ἱεροσολυμίται πάντες, καί έβαπτίζοντο ὑπ' αὐτοῦ έν τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ έξομολογούμενοι τὰς ἁμαρτίας αὐτῶν. Καί ἦν ὁ Ιωάννης ένδεδυμένος τρίχας καμήλου καί ζώνην δερματίνην περι τὴν ὀσφύν αὐτοῦ, καί έσθίων ἀκρίδας καί μέλι ἄγριον. Καί έκήρυσσεν λέγων, «Έρχεται ὁ ισχυρότερός μου ὀπίσω μου, οὐ οὐκ εἰμι ἱκανὸς κύψας λῦσαι τὸν ἱμάντα τῶν ὑποδημάτων αὐτοῦ· ἐγὼ έβάπτισα ὑμᾶς ὕδατι, αὐτὸς δέ βαπτίσει ὑμᾶς έν πνεύματι ἁγίῳ». (Με Ι, 4–8)

5. Išverskite sakinius, nurodykite dalyvio sintaksinį tipą:

1. Ἐπίσταμαι ὑμᾶς κοινῶς σὺν τοῖς φίλοις εἰς τὸν λιμένα έρχομένους.

2. Ἦδεταί ὑμῖν βοηθήσας.

3. Οἱ Λακεδαιμόνιοι τοὺς Ἀθηναίους νικήσαντες οὐκ έπαύοντο στρατευόμενοι.

4. Ἀλαζῶν τις έν τῇ ἀγορᾷ εἶδεν τὸν δοῦλον εκ τοῦ ἀγροῦ έρχόμενον καί σαφῶς εἶπεν· «Τί έποίησεν τὰ πρόβατα;» Ὁ δ' εἶπεν· «Τὸ μὲν καθεύδει, τὸ δέ έφυγεν.»

5. Σχολαστικοὶ δύο ὁμοῦ έβάδιζον. Ἰδὼν οὖν ὁ έτερος αὐτῶν μέλαιναν ὄρνιν, «ἀδελφέ», έφη, «ἴσως ταύτης ὁ ἀλεκτροῦν ἀπέθανεν».

Žodžiai

ἅγιος, 3 – šventas

ἀθροίζω (ἀθροίζω) – renku, telkiu

ἡ ἀκρίς, -ίδος – skėrys

ὁ,ἡ ἀλαζῶν, -ῶνος – pagyrūnas

ἡ ἁμαρτία – klaida, nuodėmė

ἀνοίγω – atidarau, atveriu

ἡ ἄφεςις, -εως – atleidimas

βαδίζω – vaikštinėju, einu

βαπτίζω – krikštiju

τὸ βάπτισμα, -ατος – krikštas

δερμάτινος, 3 – odinis

ένδύομαι – esu apsivilkęs

έξομολογέω – išpažįstu, pripažįstu

έρημος, 3 ir 2 – tuščias, dykas, negyvenamas

ὁ ἱμάς, -άντος – odinis dirželis, raištis

ὁ,ἡ κάμηλος – kupranugaris

κύπτω – pasilenkiu

Acc.	λελυκότα	λελυκυῖαν	λελυκός
Nom.	λελυκότες	λελυκυῖαι	λελυκότα
Gen.	λελυκότων	λελυκυῖων	λελυκότων
Dat.	λελυκόσι(ν)	λελυκυῖαις	λελυκόσι(ν)
Acc.	λελυκότας	λελυκυίας	λελυκότα

Reduplikacijos pavyzdžiai

Veiksmazodis prasideda **vienu priebalsiu** (ne aspiruotu, ne dvigubu, ne ῥ-):

κόπτω – κέ-κοφ-α (stiprusis perfektas)

λύω – λέ-λυ-κα

παιδεύω – πε-παίδευ-κα

τιμάω – τε-τίμη-κα

Veiksmazodis prasideda **aspiruotu priebalsiu**:

θύω – τέ-θυ-κα

φυτεύω – πε-φύτευ-κα

χορεύω – κε-χόρευ-κα

Veiksmazodis prasideda priebalsių grupe *muta cum liquida* (λ,ρ,μ,ν)*:

γράφω – γέ-γραφ-α (stiprusis perfektas)

πνέω (veiksm. kam. πνευ-) – πέ-πνευ-κα

δρῶ (δρά-ω) – δέ-δρα-κα

Veiksmazodis prasideda **priebalsiu ῥ-**:

ῥίπτω – ῥ-ῥριφα (stiprusis perfektas)

Veiksmazodis prasideda **dvigubu priebalsiu**:

ξενώω – ἐ-ξένω-κα

ψεύδομαι – ῥ-ψευσ-μαι

ζητῶ – ἐ-ζήτη-κα

Veiksmazodis prasideda **kita priebalsių grupe**:

σπείρω (θ. σπερ-, σπαρ-) – ῥ-σπαρ-κα

στεφανώω – ἐ-στεφάνω-κα

κτίζω – ῥ-κτισ-μαι**

Kai veiksmazodis prasideda **balsiu (dvibalsiu)**, reduplikacija=augmentas:

ἄγω – ῥχ-α; οἰκέω – ῥκη-κα; ὁμολογέω – ὠμολόγη-κα.***

Veiksmazodžiai su priešdėliais:

εἰσ-πέμπω – εἰσ-πέ-πομφ-α

παρᾶ-νομέω – παρᾶ-νε-νόμη-κα

* išskyrus γνωρίζω – ἐ-γνώρι-κα

** išskyrus κτάομαι – κέ-κτη-μαι

***veiksmazodžiai, prasidedantys ευ-: εὐδοκίμέω – εὐδοκίμη-κα, εὐεργετῶ – εὐεργετη-κα, ir pan.

1. Išasmenuokite šių veiksmažodžių perfektą ir pluskvamperfektą:

λύω, τιμάω, ιδρύω, φονεύω, ἐλευθερόω, στεφανόω, ἀληθεύω.

2. Nustatykite formą ir išverskite, nurodykite pamatinę formą:

κεκώλυμαι, κεκωλύκατε, ἐστρατευμένος, στρατευόμενος, ἐπέπαυτο, τετιμήκασι, ἐτετιμήκεσαν, δεδουλώμεθα, ἐπεπαίδευσο, ἐπαιδεύσω, ἐπεποιήκατε, νενικήκαμεν, πέπαυκεν, ὠρμηῆσθαι, ὀρμαῖσθαι, ἴδρυνται, ἴδρυτο, ιδρύσατο, ιδρύετο, κεχορευκέναι, ἡμελήκαμεν, λελυκέναι, λελυκώς, δεδουλώκασι, ἐνίκησαν, συνεβουλεύκειν, συμβεβουλευκέναι, τεθεραπεύκασι, τεθεραπευκόσιν, κέλευσον, κελεῦσαν.

3. Išverskite į graikų kalbą:

esu sutrukęs – buvau sutrukęs – sutrukdžiau – trukdydavau – tas, kuriam buvo sutrukdyta – tas, kuriam yra sutrukdyta – trukdomas – trukdantis – trukdysiantis – trukdęs – trukdyčiau – sutrukdyčiau – trukdyti – sutrukdyti – būti sutrukdytam .

4. Išverskite tekstą:

1. Ἄ πρότερον ἐκτησάμην, καὶ νῦν κέκτημαι.

2. Συχνὸν μὲν χρόνον ἐβουλευόμην, χθὲς δ' ὀρθῶς ἐβουλευσάμην καὶ νῦν βεβούλευμαι, τὶ χρὴ ποιῆσαι.

3. Ὁ μὲν τὸ σῶμα λελυμένος, τὴν δὲ ψυχὴν δεδεμένος, δοῦλος, ὁ δὲ τὸ σῶμα δεδεμένος, τὴν δὲ ψυχὴν λελυμένος, ἐλεύθερος. (Epict.)

4. Μόνοι οἱ πεπαιδευμένοι ἐλεύθεροι. (Epict.)

5. «Πόθεν ἦκεις;» «Ἐξ ἐκκλησίας». «Ἢδη λέλυται γάρ;» «Ναί· λέλυται».

6. «Λέλουται τὸ παιδίον;» «Ναί· λέλουται».

7. Μοῦσα καλλίστη, ἥτις τοὺς βέλτιστους καὶ ἰκανῶς πεπαιδευμένους τέρπει. (Plat.)

5. Atsakykite į klausimus:

1. Κατὰ τὸν Ἐπίκτητον, τίς ἐστὶν ὁ ἀληθῶς δοῦλος;

2. Κατὰ τὸν Ἐπίκτητον, τίνες εἰσὶν οἱ ἀληθῶς ἐλεύθεροι;

3. Κατὰ τὸν Πλάτωνα, τίς ἐστὶν ἡ καλλίστη Μοῦσα;

6. Papasakokite, ką Amasis patarė Polikratui.

Žodžiai

αἶρω – pakeliu, paimu, renku

ἀμελέω (gen.) – nesirūpinu

γνωρίζω – darau žinomai, nurodau, patvirtinu tapatybę, susipažįstu, atrandau

δέω – rišu, pančioju

παρανομέω – nusizengiu įstatymui, įvykdau nusikaltimą, elgiuosi nusikalstamai

συχνός, 3 – gausus

τέρω – teikiu malonumą, džiuginu

χορεύω (taip pat *med.*) – įsteigiu šventus chorų šokius dievo garbei; rengiu chorų šventę; šoku, garbinu dievą choro šokiais

χρή – reikia

χωρέω – traukiuosi, užleidžiu vietą, einu pirmyn, keliauju

XLIX pamoka

Perfectum et plusquamperfectum activi et medii-passivi (verba muta et liquida). Perfectum et plusquamperfectum II

Priebalsinių kamiengalių **silpnasis aktyvinis** perfektas ir pliuskvamperfektas sudaromas labai retai, dažniausiai dantinių ir sklandžiujų veiksmažodžių; paprastai priebalsinių kamiengalių veiksmažodžiai turi stiprųjį (II) aktyvinį perfekta ir pliuskvamperfekta.

Dantinis kamiengalis prieš -κ- išnyksta: πείθω – πέπεικα, κομίζω – κεκόμικα, ὀρίζω – ὠρικά.

1. Įsidėmėkite priebalsinių kamienų asimiliacinius pakitimus **mediume ir pasyve**:

Gomuriniai kamiengaliai	Lūpiniai kamiengaliai	Dantiniai kamiengaliai
κ, γ, χ + μ = γμ	π, β, φ + μ = μμ	τ, δ, θ + μ = σμ
κ, γ, χ + σ = ξ	π, β, φ + σ = ψ	τ, δ, θ + σ = σ
κ, γ, χ + τ = κτ	π, β, φ + τ = πτ	τ, δ, θ + τ = στ
κ, γ, χ + σθ = χθ	π, β, φ + σθ = φθ	τ, δ, θ + σθ = σθ

2. Įsidėmėkite šių veiksmažodžių **stiprųjį (II-ąjį) aktyvo perfekta**:

Esamasis laikas	Veism. kamienas	Stiprusis (II) akt. perfektas
πράττω	πρᾶγ	πέπρᾶγα*
φρίττω	φρῖκ	πέφρῖκα
κράζω	κρᾶγ	κέκρᾶγα
γράφω	γραφ	γέγραφα
σκάπτω	σκαφ	ἔσκαφα
ρίπτω	ρίφ	ἔρριφα
φεύγω	φυγ**	πέφευγα
στρέφω	στρεφ	ἔστροφα
τρέφω	τρεφ	τέτροφα
λείπω	λιπ	λέλοιπα
τάττω	ταγ	τέταχα
βλάπτω	βλαβ	βέβλαφα
ἄγω	ἄγ	ἤχα

κόπτω	κοπ	κέκοφα
κλέπτω	κλεπ	κέκλοφα
πέμπω	πεμπ	πέπομφα
τρέπω	τρεπ	τέτροφα
ἀλλάττω	ἀλλαγ	ἤλλαχα
διώκω	διωκ	δεδίαχα
κηρύττω	κηρῶκ	κεκήρῶχα
φυλάττω	φυλακ	πεφύλαχα
πείθω	πιθ	πέποιθα
(ἀπο-)κτείνω	κτεν	(ἀπ-)έκτονα
φαίνομαι	φαν	πέφηνα
μαίνομαι	μαν	μέμηνα
αἴρω	ἄρ	ἤρκα
στέλλω	στελ	ἔσταλκα
σπείρω	σπερ	ἔσπαρκα

* Nuo prāttw vartojamas ir perfektas πέπορᾶχα.

**Kai kurių veiksmažodžių (pvz., φεύγω, λείπω) perfektas daromas ne iš veiksmažodinio, bet iš esamojo laiko kamieno.

Isidēmėkite fonetinius kamieno pakitimų: ε>ο; ει>οι; gomurinis ir lūpinis kamiengalis aspiruojamas (κ,γ>χ; π,β>φ), išskyrus vienskiemenius ilgus kamienus (ἄγω>ἤχα, bet λείπω>λέλοιπα);

vienskiemeniai sklandieji -ελ-, -ερ- kamienai ε keičia į α: στέλλω (στελ-) – ἔσταλκα, σπείρω (σπερ-) – ἔσπαρκα, **bet** ἀγγέλλω (ἀγγελ-) – ἤγγελκα.

Stiprusis (II) **aktyvinis** perfektas ir pluskvamperfektas

Perfectum			Plusquamperfectum
Indicativus	Infinitivus	Participium	Indicativus
-ᾶ	-έ-ναι	-ώς (-ότος)	-η arba -ειν
-ᾶ-ς		-υῖᾶ (-υῖᾶς)	-ης arba -εις
-ε (ν)		-ός (-ότος)	-ει
-ᾶ-μεν			-ε-μεν arba -ει-μεν
-ᾶ-τε			-ε-τε arba -ει-τε
-ᾶ-σι(ν)			-ε-σαν

γέγραφα

γεγραφέναι

γεγραφώς

ἔγεγράφη, ἔγεγράφειν

3. Sudarykite šių veiksmažodžių perfekto ir pluskvamperfekto vnsk. 1 asmenį ir paaiškinkite reduplikaciją:

γράφω, λύω, πλήττω, φονεύω, χωρέω, θύω, στεφανώω, ξενώω, ἄγω, γνωρίζω, κτάομαι, αἰτέω, ἀπαιτέω, συστρατεύω, ἀγγέλλω, παραινέω, πείθω (2), γράφω, τρέπω, τρέφω, κλέπτω, σπουδάζω, νομίζω.

4. Išsmenuokite šių veiksmažodžių perfekta ir pliuskvamperfekta:
κομίζω, πείθω, ἀγγέλλω, αἴρω, στέλλω, σπείρω, γράφω, ἄγω, λείπω, κτείνω.

5. Nustatykite formą ir išverskite, kur galima, nurodykite esamojo laiko vienaskaitos 1 a.:

γεγυμνάκασιν – πεπεικότες – τέταχα – κεκόφασι – γεγραφέναι – ἐδεδιώχει – σεσωκώς – πεπράγασι – φυλαχθειμέν – τέταχθε – ὑβρισμένοι εἰσίν – ὑβριστής – ὑβρίσθης – ἵνα μὴ βλαβῶ – εὖ πεφυλαγμένοι ἦσαν – ἠθροίσθησαν – ἀρπασθειῖσα – σεσῶσθαι ἐνόμιζον – ἀχθῶμεν – συνήλλαξο – συνηλλάξω – ἐκεῖσε ὁμοῦ ἤγμεθα – ἐδέχθητε – ἐδείχθητε – πάντα πεπράχθαι εἶπομεν – ἃ ὑμῖν γέγραπται, γέγραπται – ἐβέβλαφθε – πέπεμψαι – ὀλίγου βεβλαμμένοι ἦσαν – ἀνακοπέντες ἠφανίσθησαν.

6. Nustatykite formą ir išverskite:

γένη (2), γένη, γένει, γένοιο, γίγνη, τύχη (2), τυχῶν, τυχῶν, νέων, νεῶν, νέος, νεώς, νέω, νεώ, ναῦν, νῦν, ἱεράς, ἱεράς, βάλλω, βάλω, βάλε, βάλλε, ἔβαλλε, βαλεῖν, γύμνασαι, γυμνάσαι, γύμνασον, γυμνάσιον, γυμνάσειν, βέλτιον, βελτίω, πλέον (2), γυμνῶν, πλείων, ἔπλεον, πλοῦν, εὐτυχῶ (2), εὐτυχῶν (3), εὐτυχοῦν, εὐτυχοῦσιν (2), ὁμιλοῦσιν (2), εὐτυχεῖς (2), εὐτύχει, εὐτυχεῖ (2), κάλλει, καλεῖ, ἐκάλει, καλαῖς, καλῶν (4), καλοῦν, ἐκάλουν (2), καλλίους (2), κάλλους, καλούς.

7. Išverskite ištrauką iš Naujojo Testamento:

Καὶ ἐγένετο ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις ἦλθεν Ἰησοῦς ἀπὸ Ναζαρετ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐβαπτίσθη εἰς τὸν Ἰορδάνην ὑπὸ Ἰωάννου. Καὶ εὐθὺς ἀναβαίνων ἐκ τοῦ ὕδατος εἶδεν σχιζομένους τοὺς οὐρανούς καὶ τὸ πνεῦμα ὡς περιστερὰν καταβαῖνον εἰς αὐτόν· καὶ φωνὴ ἐγένετο ἐκ τῶν οὐρανῶν, «Σὺ εἶ ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν σοὶ εὐδόκησα». Καὶ εὐθὺς τὸ πνεῦμα αὐτόν ἐκβάλλει εἰς τὴν ἔρημον. Καὶ ἦν ἐν τῇ ἐρήμῳ τεσσαράκοντα ἡμέρας πειραζόμενος ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ, καὶ ἦν μετὰ τῶν θηρίων, καὶ οἱ ἄγγελοι διηκόνουν αὐτῷ. (Μκ. Ι, 9–13)

Žodžiai

ἀγαπητός, 3 – mylimas, brangus
ἀλλάττω – keičiu, atlyginu
διακονέω – patarnauju
ἐκεῖσε – į ten
εὐδοκέω (ἐν τινι) – esu patenkintas (kuo)
ὁμιλέω – bendrauju; elgiuosi
πειράζω – išbandau, tikrinu, gundau
ἢ περιστερά – balandė
ὁ σατανάς, -ᾶ – šėtonas, velnias

σκάπτω – kasu
 σπείρω – sėjū
 στέλλω – aprūpinu, parengiu, siunčiu
 στρέφω – suku, kreipiu
 σχίζω – skeliu, dalinu, atskiriu
 τεσσαράκοντα (τεσσαράκοντα) – keturiasdešimt
 φρίττω – šiaušiuosi, drebu

L–LII pamoka

Verba liquida. Futurum Atticum (žr. XXIII–XXIV pamoką)

Verba liquida

Veiksmazodis	Esamojo l. kamienas	Veiksmazodinis kam.
ἀγγέλλω	ἀγγελλ-	ἀγγελ-
βάλλω	βαλλ-	βαλ-
δέρω	δερ-	δερ-
κρίνω	κρίν-	κριν-
ἀμύνω	ἀμῦν-	ἀμυν-
καθαίρω	καθαίρ-	καθαρ-
φαίνω	φαιν-	φαν-
φθείρω	φθειρ-	φθερ-
κτείνω	κτειν-	κτεν-

Futurum activi et medii:

βάλλω > *βαλ-έ-σ-ω > *βαλ-έ-ω > βαλῶ

βάλλομαι > *βαλ-έ-σ-ο-μαι > βαλ-έ-ο-μαι > βαλοῦμαι

Futurum passivi:

silpnasis (I): φαίνω > φαν-θή-σ-ο-μαι; ἀγγέλλω > ἀγγελ-θή-σ-ο-μαι

stiprusis (II): φαίνομαι > φαν-ή-σ-ο-μαι; δέρω > δα*ρ-ή-σ-ο-μαι; στέλλω > σταλ-ή-

σ-ο-μαι; μαίνομαι > μαν-ή-σ-ο-μαι; φθείρω > φθαρ-ή-σ-ο-μαι

* vienskiemeniū -ελ-, -ερ- kamienų stipriausie future ε>α

Activum

Indicativus	Optativus	Infinitivus	Participium
βαλῶ	βαλοίην	βαλεῖν	βαλῶν
βαλεῖς	βαλοίης		βαλοῦσα
βαλεῖ	βαλοίη		βαλοῦν

βαλοῦμεν βαλεῖτε βαλοῦσι(ν)	βαλοῖμεν βαλοῖτε βαλοῖεν		
-----------------------------------	--------------------------------	--	--

Medium

Indicativus	Optativus	Infinitivus	Participium
βαλοῦμαι βαλῆ, βαλεῖ βαλεῖται	βαλοίμην βαλοῖο βαλοῖτο	βαλεῖσθαι	βαλούμενος βαλουμένη βαλούμενον
βαλούμεθα βαλεῖσθε βαλοῦνται	βαλοίμεθα βαλοῖσθε βαλοῖντο		

Aoristus activi et medii:

veiksm. kam. + -σα-; σ išnyko, pailgindama kamieno balsj:

α purum > ā, α impurum > η, ε > ει, ι > ἰ, υ > ὕ.

Aoristus passivi:

silpnasis (I): φαίνω > ἐ-φάν-θη-ν; ἀγγέλλω > ἠγγέλ-θη-ν

stiprusis (II): φαίνομαι > ἐ-φάν-ην; δέρω > ἐ-δα*ρ-η-ν; στέλλω > ἐ-στάλ-η-ν;

μαίνομαι > ἐ-μάν-η-ν; φθείρω > ἐ-φθάρ-η-ν

* vienskiemeniū -ελ-, -ερ- kamienū ε>α

Aoristus activi στέλλω

Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus	Participium
ἔστειλα ἔστειλας ἔστειλε	στείλω στείλης στείλη	στείλαιμι στείλαις στείλαι	— στείλον σειλάτω	στείλαι	στείλας στείλασα σειλαν
ἔστείλαμεν ἔστείλατε ἔστειλαν	στείλωμεν στείλητε στείλωσι(ν)	στείλαιμεν στείλαιτε στείλαιεν	— στείλατε σειλάντων		

Aoristus medii

Indicativus	Coniunctivus	Optativus	Imperativus	Infinitivus	Participium
ἔστειλάμην ἔστείλω ἔστείλατο	στείλωμαι στείλη στείληται	σειλαίμην σειλαίο σειλαίτο	— στείλαι σειλάσθω	σειλασθαι	σειλάμενος σειλαμένη σειλάμενον
ἔστειλάμεθα ἔστείλασθε ἔστειλαντο	σειλώμεθα σειλάσθε σειλώνται	σειλαίμεθα σειλαίσθε σειλαιντο	— σειλάσθε σειλάσθων		

Perfectum et plusquamperfectum activi

silpnasis: ἤγγελκα, ἔστα*λκα, ἔσπαρκα, μεμιάγκα; ἠγγέλικη, ἐστάλικη, ἐσπάρικη
stiprusis: κτείνω > ἔκτονα, ἐκτόνη; φαίνομαι > πέφηνα

* vienskiemeniū -ελ-, -ερ- kamienu ε>α

Perfectum et plusquamperfectum medii-passivi

fonetiniai kamiengalio pakitimai:

v + μ = σμ

λ + σθ = λθ

ρ + σθ = ρθ

ν + σθ = νθ

(ienskiemeniuose -ελ-, -ερ- kamienuose ε>α)

ἔσταλμαι, ἐστάλμην; ἔφθαρμαι, ἐφθάρμην; πέφασμαι, ἐπεφάσμην;
ἠγγελμαι, ἠγγέλμην

1. Nurodykite šių veiksmazodžių veiksmazodinių kamienų:

βάλλω, ἀγγέλλω, φαίνω, θηράω, κτείνω, αἴρω, φθείρω, κρίνω, ἀμύνω, μένω, νέμω, κερδαίνω, καθαιρώ, σπείρω, πειράω.

2. Išsmenuokite šių veiksmazodžių *futurum ind. activi et medii, aoristus ind. act. et med.*: ἀγγέλλω, κρίνω, φαίνω, θηράω, τειχίζω, σχίζω, ἀναγκάζω, νομίζω, οἰμώζω.

3. Įsidėmėkite šių veiksmazodžių būsimosio laiko ir aoristo formas:

καλέω – καλῶ, ἐκάλεσα

γελάω – γελάσομαι, ἐγέλασα

τελέω – τελῶ, ἐτέλεσα

σπάω – σπάσομαι, ἔσπασα

γαμέω – γαμῶ

ἀρκέω – ἀρκέσω, ἤρκεσα

αἰδέομαι – αἰδέσομαι, ἠδέσθην

ἄχθομαι – ἄχθέσομαι, ἠχθέσθην

4. Nustatykite formas ir išverskite:

a) πωλοῦσιν, νεμεῖ, νοεῖ, νομιεῖ, φανεῖτε, αἰσχυνοῦνται, βαλεῖ, ἐπιθυμεῖς, λυπῶν (2), ἵνα βέλτιον οἰκῆ, μενῶ, ἠγγελκεν, διεφθαρκέναι, βάλη, βαλῆ, βέλη, βάλοις, βαλοίης, βάλλοις, βελῶν, βάλλων, βαλών, βαλῶν, βαλοῦν, πνεῖ, καλεῖ (2), κάλλει, καλοῖ, καλοῖ, καλῶ, καλῶ (2), καλῶν (5), ἔπλεον;

b) ἔμεινας, ἐκάθηραν, διαφθείρας, διέφθειρας, ἠμύναντο, ἐκρίνατε, ἄγγειλον, ἠγγελλον, ἄγγελον, ἠγγειλεν, περᾶναι, φῆναι, φῆναι, ἀπόφηναι, ἀγγελῶν, μείνη, μένη, ἐσφηλε, ἄρον, ἀρῶν, ἄρας, ἤρκεσαν, ἀρεῖς, ἠρκεναι, ἀγγέλων, διέφθαρκα, πέφαγκα, ἠγγελμένοι εἰσίν, κεκαθάρθαι, πέφασμαι, φανθῆ, διεφθάρησαν, ἀληθῆ, ἀγγελθειῆ, ἀπεπεφάγκει, μεμιάγκα, σταλέν, ἦρμαι, ἐσφάλην, ἐσπαρκέναι, σπαρῆναι, ἦρκειν, ἐσπάρικη, ἐσπάρη, ἔσπαρται.

5. Išverskite sakinius, nustatykite datyvo sintaksinį tipą:

1. Ἡ μωρία δίδωσιν ἀνθρώποις ἀναρίθμητα κακά.
2. Πᾶσι διαλέγου.
3. Σοφοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήση σοφός.
4. Ὁ φθόνος μέγιστον κακὸν τοῖς ἔχουσιν ἔστιν.
5. Εἰσὶν ἐμοὶ ἐκεῖ ξένοι.
6. Ὁ βοῦς κέρατι παίει.
7. Μὴ κακοῖς ἰῶ κακά.
8. Πausanίας ἐτελεύτησε νόσω.
9. Τῷδε τῷ τρόπῳ ὁ Δηϊόκης βασιλεὺς ἐγένετο.
10. Ἐγὼ οὔτε ποσὶν εἰμι ταχύς, οὔτε χερσὶν ἰσχυρός.
11. Τοσοῦτῳ ἦδιον ζῶ, ὅσῳ πλείῳ κέκτημαι.

Θέλω λέγειν Ἀτρείδας,
θέλω δὲ Κάδμον αἰδεῖν,
ὁ βάρβιτος δὲ χορδαῖς
ἔρωτα μῦνον ἤχεϊ.
ἤμειψα νεῦρα πρῶην
καὶ τὴν λύρην ἄπασαν·
καὶ γὰρ μὲν ἦιδον ἄθλους
Ἡρακλέους, λύρη δὲ
ἔρωτας ἀντεφώνει.
χαίροιτε λοιπὸν ἡμῖν,
ἦρωες· ἡ λύρη γὰρ
μόνους ἔρωτας αἰδεῖ.

Geidžiu Atrėjo sūnus
ir Kadmą apdainuoti,
tiktai barbito stygos
vien meilę tedainuoja.
Keičiau stygas kadaise,
ėmiaus kitos aš lyros
ir šlovinau Heraklio
žygius, tik lyra meilę
dainavo kaip dainavus.
Sudie, nuo šiol, herojai,
sudie! Manoji lyra
vien meilę tedainuoja.

(*Anacr.* 23)

(S. Narbuto vert.)

Žodžiai

ἀμείβω – keičiu

ἀντιφωνέω – skambu atsakydamas, atliepiu

ἄχθομαι – esu prikrautas; esu išvargintas; pykstu

ὁ (ἡ) βάρβιτος – panašus į lyrą muzikinis instrumentas; lyra

δίδωσιν – *praes. ind. act. Sg. 3* < δίδωμι – duodu

ὁ Ἔρως, -ωτος – Erotas

ὁ ἔρως, -ωτος – meilė

ἤχέω – skambu, aidžiu, gaudžiu

λοιπὸν – *čia* toliau, be to, vėliau, ateityje

μῦνον = μόνον

τὸ νεῦρον – *čia* styga

πρῶην – išvakarėse, ką tik

σπάω – ištraukiu, raunu, plėšau

χαίρω – džiaugiuosi, džiūgauju; žodis, vartojamas pasisveikinant ir atsisveikinant
ή χορδή – čia styga

LIII–LIV pamoka

Skaitvardžiai

ς' – 6 Q – 90 T) – 900

1. Išlinksniuokite:

εἷς ἀνήρ; δύο βασιλεῖς; τρεῖς μῆνες; τέτταρα μέρη .

2. Išverskite į graikų kalbą:

a) dukart du – keturi; dukart keturi – aštuoni; dukart devyni – aštuoniolika; dukart dešimt – dvidešimt; dešimtkart dešimt – šimtas; šešiskart šeši – trisdešimt šeši ;

b) du šimtai žmonių; dešimt vyrų; keturi šimtai penkiasdešimt žirgų; du tūkstančiai moterų; dvidešimt tūkstančių gyventojų; keturios dienos; penktąją dieną; trisdešimt trys vaikai; šeši šimtai keturiolika vergų; trisdešimt du tūkstančiai penki šimtai karių; tūkstantis pirmasis pasiuntinys; penki šimtai antrosios knygos; penktasis karalius; dvidešimt aštuoneris metus.

3. Išverskite sakinius:

1. Τὰ δέκα (ι') τῶν ὀκτῶ (η') δυοῖν (β') πλείω ἐστίν.

2. Τὰ ἕνδεκα (ια') τίς ἂν λέγοι δώδεκα (ιβ') εἶναι.

3. Τὰ τέτταρα (δ') τοῖν δυοῖν (β') διπλάσια ἐστίν, τὰ δ' ἑννέα (θ') τῶν τριῶν (γ') τριπλάσια.

4. Λέγε μοι, ὅποσα ἐστὶ τὰ δώδεκα (ιβ')· καὶ ὅπως μοι, ὦ ἄνθρωπε, μὴ λέξης, ὅτι ἐστὶ τὰ δώδεκα δις ἕξ (ς'), μὴδ' ὅτι τρεῖς τέτταρα (δ'), μὴδ' ὅτι ἑξάκις δύο (β'). (*Plat. Resp. α'*)

5. Δεύτερον ἀγαθόν, μετὰ τὸ εἶναι δίκαιον, τὸ γίγνεσθαι.

6. Σοφοκλῆς τοὺς χορευτὰς ἐποίησεν ἀντὶ ἰβ', ε' καὶ τὸν τρίτον ὑποκριτὴν ἐξηῦρεν.

7. Σοφοκλῆς ἔγραψε δράματα ρλ'.

8. Περὶ τὸν αὐτὸν χρόνον ὡς Εὐριπίδης ἀπέθανε καὶ Σοφοκλῆς, ἔτη βιώσας Q', νίκας δ' ἔχων ιη'.

9. Τῶν ἑπτὰ μερῶν τὰ πέντε; τῶν ἑπτὰ αἱ πέντε μοῖραι (= 5/7).

4. Atsakykite į klausimus:

A. 1. Τρεῖς τρεῖς πόσοι εἰσίν ;

2. Δις τέτταρες πόσοι εἰσίν;

3. Πεντάκις δύο πόσοι εἰσίν ;

4. Δέκα ἑξάκις πόσα ἐστίν ;

5. Πόσα ἐστὶ τέτταρα καὶ ἕξ ;

6. Πόσα ἐστὶ πεντεκαίδεκα καὶ εἴκοσιν ;
 7. Πόσοι εἰσὶ δις δισχίλιοι καὶ πενήκοντα ;
 8. Πόσοι εἰσὶ δις ἐξήκοντα καὶ πέντε ;
- B. Ἐν βιβλίον τεττάρων ὀβολῶν ἐστίν.
1. Πόσου ἔσται τὰ δύο βιβλία ;
 2. Πόσου ἔσται τὰ τρία βιβλία ;
 3. Πόσου ἔσται τὰ τέτταρα βιβλία ;
- C. 1. Ποῦ ἔστιν ὁ φίλος ;
2. Ποῖ ἦλθεν ὁ φίλος ;
 3. Πόθεν ἤξει ὁ φίλος ;
 4. Πότε ἤξει ὁ φίλος ;
 5. Πῶς ἤξει ὁ φίλος ; (ἵππος)
 6. Πηνίκα ἤξει ὁ φίλος ; (μεσημβρία)
- D. 1. Πόσω πλείω ἐστὶ τὰ δύο τοῦ ἑνός ;
2. Πόσω πλείω ἐστὶ τὰ τρία τοῦ ἑνός ;
 3. Πόσω πλείω ἐστὶ τὰ τρία τοῖν δυοῖν ;
 4. Πόσω πλείω ἐστὶ τὰ τέτταρα τοῖν δυοῖν ;

Žodžiai

διπλάσιος, 3 – dvigubas
ἐξευρίσκω – atrandu, ištiriu
ἢ μεσημβρία – pietūs; vidudienis
ὁ ὀβολός – obolas (mažiausias piniginis vienetas)
πηνίκα – kurią valanda? kada? kuomet?
ὁ ὑποκριτής – aktorius
ὁ χορευτής – choristas

LV–LVII pamoka

Augmento ir reduplikacijos ypatumai. *Verba vocalia* ypatumai.
Kai kurie priebalsinių kamiengalių veiksmažodžių ypatumai

Augmento ypatumai

(κατ)άγνυμι, ὠνεόμαι, ὠθέω : κατ-έ-αξα, ἐ – ωνούμην, ἐ – ὠθουν

ἐθίζω, ἐλίττω, ἔλκω, ἔπομαι, (περι)έπω, ἐργάζομαι, ἔρπω, ἐστιάω, ἔχω, ἐάω :
εἴθιζον, εἴλιπτον, εἴλκον, εἰπόμην, περι-εἶπον, εἰργαζόμεν, εἶρπον, εἰστίων, εἶχον,
εἶων

ἐργάζομαι gali būti vartojama ir ἡργαζόμεν, ἡργασάμην

ἀν-οίγω, ὀράω, ἀλίσκομαι : ἀν-έωγον, ἀν-έωξα; ἑώρων; ἑάλων

ἑορτάζω : ἑώρταζον, ἑώρτασα

ἀμφι-έννυμι, ἐγγυάω, ἐμπεδῶ, ἐναντιοῦμαι, ἐπ-εἶγω, ἐπί-σταμαι, καθ-έζομαι:
ἡμφιέννυν, ἡγγύων, ἡμπέδουν, ἡναντιούμην, ἡπειγον, ἡπιστάμην, ἑκαθεζόμην

ἐκκλησιάζω, καθ-εύδω, κάθ-ημαι, καθ-ίζω : ἡκ-κλησίαζον ir ἐκκλησίαζον,
ἐκάθευδον ir καθ-ηῦδον, ἐκαθήμην ir καθ-ήμεν, ἐκάθιζον, ἐκάθισα ir καθ-ῖσα

ἀν-έχομαι, ἀμφι-σβητέω, ἐν-οχλέω, (ἐπ)αν-ορθῶ : ἡν-ειχόμεν, ἡμφ-εσβήτουν,
ἡν-ώχλουν, (ἐπ)ην-ώρθουν.

Reduplikacijos ypatumai

ἐθίζω, ἔλκω, ἐργάζομαι, ἐστίαω, ἑάω, (ἀν)οίγω : εἴθικα, εἴλκυκα, εἴργασμαι,
εἰστίακα, εἶακα, (ἀν)έωχα, (ἀν)έωγμα

(κατ)άγνυμι, ἀλίσκομαι, ὀράω, ὠθέομαι, ὠνέομαι : (κατ)έαγα, ἑάλωκα,
ἑόρακα (ἑώρακα), ἔωσμαι, ἑώνημαι

λαμβάνω, λαγχάνω, λέγω, (συλ)λέγω, (δια)λέγομαι : εἴληφα, εἴληχα, εἴρηκα,
(συν)εἴλοχα, (δι)εἴλεγμαι.

ἔθω : εἴωθα; μείρομαι : εἶμαρται

Isidēmėkite atikiškąją reduplikaciją:

ἀκούω > ἀκ-ήκο-α, *plusquamperf.* ἡκηκόειν

ἐλαύνω > ἐλ-ήλα-κα, *plusquamperf.* ἑληλάκειν

ἐλέγχομαι > ἐλ-ήλεγ-μαι

ἐσθίω > ἐδ-ήδο-κα

ἔρχομαι > ἐλ-ήλυθ-α, *plusquamperf.* ἑληλύθειν

ὄμνυμι > ὀμ-ώμο-κα, *plusquamperf.* ὠμωμόκειν

(ἀπ)όλλυμι > (ἀπ)ολ-ώλε-κα

(ἀπ)όλλυμαι > (ἀπό)ολ-ωλ-α

ὀρύττω > ὀρ-ώρυχ-α

φέρω > ἐν-ήνοχ-α

ἐγείρω > *perf. pass.* ἐγ-ήγερ-μαι

ἐγείρομαι > ἐγρ-ήγορ-α

1. Nustatykite formą ir išverskite, paaiškinkite darybos ypatumus:

α)συνείπετο – συνέσπετο – ειθισμένοι – ἑωνοῦντο – ὠνεῖσθαι – εἴλκων – ἑώρων –
εἶχον – ἀνέωκται – ἀνεώχθη – ἑώκει – εἰκότες – εἴργασται ἐμοί – ἑώθουν ἕξω ἀτίμως
τοὺς προδότας – εἰπόμην τοῖς ἐμοῖς φίλοις – ἔπου – εἶπου – εἶων (2) – ἕασον – ἀνοίξη –

εἴλκυσαν – ἐλκύσαν – ἐωρᾶτε – ἐωράκατε – ἐθιζομένη – εἰθισμένη – ἔσχον – σχῶ –
σχών – ὄψομαι – ἴδω – εἰστίων(ἐστιάω) – συνείλεγμα – ἠκηκὴ – ὠρωρύχη – σποῦ –
ἠνώχλουν – ἔψομαι – σπέσθαι – σπόμενος – ἐπόμενος – ἐψόμενος – ἔαν ;

b) τελέσωμεν – τελεσθῶμεν – αἰδέσεται – ἠδέσθην – ἀρκέσαι – ἠδεσται – ἠδέσθαι
– ἐσπάσθη – ἐσπάσθαι – γελάσωσιν – γελασθῶσι – κελευσθῆναι – κλεισθειῖσαι-
κληθειῖσαι – χρισθεῖτε – τελεῖς – τελεσθήσεται – τετέλεκα – καλοῦμεν – ἐκέχριστο –
ἐκαύθην – κλαύσομαι – ἔνευσα – πνεύσομαι – πέπλευκα – χριστός – χριστέος;

c) ἐλκυσθεῖς – εἴλκυσμένος – εἴλκυκέναι – σωθῶ – σεσῶσθαι – βληθῆναι –
βληθέν – βεβλημένος – ταθείς – τετακώς – πεφάγκα – πέφηνα – τενῶ – παρεληλυθότα
-συνειλοχώς – προγεγονότων – εἴπωμεν – ἔλθοι – καλῶ(3) – ἰδεῖν – λήψομαι.

2. Išverskite ištrauką iš Platono dialogo *Kritonas* (kalbasi Sokratas ir Kritonas):

ΣΩ. Τό γε ἀδικεῖν τῷ ἀδικοῦντι καὶ κακὸν καὶ αἰσχροὺν ἐστὶ παντὶ τρόπῳ;
Λέγομεν οὕτως ἢ οὐ;

ΚΡ. Λέγομεν.

ΣΩ. Οὐδαμῶς ἄρα δεῖ ἀδικεῖν;

ΚΡ. Οὐ δῆτα.

ΣΩ. Οὐδὲ ἀδικούμενον ἄρα ἀνταδικεῖν, ὡς οἱ πολλοὶ οἴονται, ἐπειδὴ γε οὐδαμῶς
δεῖ ἀδικεῖν.

ΚΡ. Οὐ φαίνεται.

ΣΩ. Τί δὲ δῆ; κακουργεῖν δεῖ, ὦ Κρίτων, ἢ οὐ;

ΚΡ. Οὐ δεῖ δήπου, ὦ Σώκρατες.

ΣΩ. Τί δέ; ἀντικακουργεῖν κακῶς πάσχοντα, ὡς οἱ πολλοὶ φασιν, δίκαιον ἢ οὐ
δίκαιον;

ΚΡ. Οὐδαμῶς.

ΣΩ. Τὸ γὰρ που κακῶς ποιεῖν ἀνθρώπους τοῦ ἀδικεῖν οὐδὲν διαφέρει.

ΚΡ. Ἀληθῆ λέγεις.

(49 b–c; adaptuota).

Žodžiai

ἀμφιέννυμι – apvelku, aprengiu

ἀμφισβητέω – atsiskiriu, nesutinku, nesutariu, ginčijuosi

ἀνταδικέω – atsakau skriauda už skriaudą, nusikaltimu už nusikaltimą

ἀντικακουργέω – blogai, nedorai elgiuosi atsakydamas į blogi

ἀπόλλυμι – pražudau

ἀπόλλυμαι – esu pražuvęs

ἄρα – taigi, gi, taip, štai

δήπου – taigi, iš tikrųjų

δῆτα – žinoma, tikrai

ἐγείρω – žadinu
 ἐγείρομαι – esu nubudęs
 ἐγγυάω – duodu įkaitą, išperšu, ištekinu
 ἐκκλησιάζω – dalyvauju susirinkime, esu dalyvis
 ἐλέγχομαι – esu niekinamas; esu klausinėjamas; esu kaltinamas; esu nuteisiamas
 ἐλίπτω – suku aplink, apsuku
 ἐμπεδώω – patvirtinu, ratifikuoju
 ἐνοχλέω – keliu rūpesčių, neraminu
 ἐορτάζω – švenčiu šventę

ἐπ-εἶγω – spaudžiu, nusveriu
 ἐπειδή – nes juk, kadangi juk
 ἐπί-σταμαι – esu įsitinęs, suprantu, žinau
 ἔρω – šliaužiu, judu, einu
 ἐστίαω – vaišinu
 καθέζομαι – sėduosi; sėdžiu
 καθεύδω – miegu
 κάθημαι – sėdžiu
 καθίζω – sodinu; talpinu; gražinu į vietą; sutvarkau, surikiuoju
 κακουργέω – blogai, nedorai elgiuosi
 κακῶς πάσχω – patiriu skriaudą, žalą, nesėkmę
 κατάγνυμι – nulaužiu
 μείρομαι – gaunu skirtą dalį, dalią
 οἶομαι – manau
 ὄμνυμι – prisiekiu
 οὐδαμῶς – jokiu būdu
 περιέπω (Acc.) – elgiuosi (su kuo) kaip

LVIII pamoka

Šakninis aoristas

1. Įsidėmėkite šių veiksmažodžių aoristo ir būsimosio laiko formas:

Esamasis laikas	Šaknis	Šakninis aoristas	Būsimasis laikas
ἀπο-διδράσκω	δρα, δρα	ἀπ-έδρα	ἀπο-δράσομαι
βαίνω	βη, βα	ἔβην	βήσομαι
φθάνω	φθη, φθα	ἔφθην	φθήσομαι
ἵσταμαι	στη, στα	ἔστην	στήσομαι
ἀπο-σβέννυμαι	σβη, σβε	ἀπ-έσβην	ἀπο-σβήσομαι
ρέω	ρύη, ρυε	ἔρρῶην	ρήσομαι
χαίρω	χαρη, χαρε	ἐχάρην	χαιρήσω
άλισκομαι	άλω, άλο	ἔάλων	άλώσομαι
βιώω (ζάω)	βιω, βιο	ἐβίωην	βιώσομαι

γιγνώσκω	γνώ, γνο	ἔγνων	γνώσομαι
δύομαι	δῦ, δυ	ἔδῦν	δύσομαι (ῦ)
φύομαι	φῦ, φυ	ἔφῦν	φύσομαι (ῦ)

2. Nustatykite formą ir išverskite:

ἀποδρᾶς – ἀποδράς – γνῶσι – γνοῦσι – ῥυείης – ῥυείσης – δῦσαι – δῦναι – δύσας – δύσης – ἐάλωσαν – ἵνα γνῶς – ἀλόντα – ταχέως βῆθι – ἔστη – ἀλοίη ἄν – ἀποβῆναι οὐ βούλεται – ἔγνωσαν – βαίμεν ἄν – ἀναστάς εἶπεν – ἐάν ἀλῶ – ἀπόκριναι – ἤγαγον – ἀφελεῖν – ἐξήρουν – φονεῦσαι – ἀπαχθείη – ἀπολιπόντες – ἐσώθη – φυγόν – ιδέ – ἐκλήθησαν – ἔβησαν – τὸν ἵππον στήσαι ἐβούλετο, ὁ δ' ἵππος οὐκ ἔστη – ἐβλάβην – ἀποβάλης.

3. Išverskite bendrašaknius žodžius:

γιγνώσκω: γνώμη, γνῶσις, γνώριμος, συγγνώμη, ἀναγιγνώσκω, ἀγνοέω;
 φύω, φύομαι: φύσις, φυσικός, φυτόν, φυτεύω, εὐφυής.

4. Išverskite:

1. Μὴ γνώτω ἡ ἀριστερά σου τί ποιεῖ ἡ δεξιὰ σου. (NT)
2. Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ. (NT)
3. Ἰὼ μοί μοι· ποῖ βῶ, πῆ στῶ; (Eur.)
4. Ἀρχὴν μὲν μὴ φῦναι ἐπιχθονίοισιν ἀριστον, φύντα δ' ὅπως ὤκιστα πύλας Ἀἴδαο περῆσαι. (Theogn.)
5. Ὡς φάτο δάκρυ χέων, τοῦ δ' ἔκλυε πότνια μήτηρ ἡμένη ἐν βένθεσσιν ἀλὸς παρὰ πατρὶ γέροντι· καρπαλίμως δ' ἀνέδυστο πολίης ἀλὸς ἡὔτ' ὀμίχλη. (Il. I, 357)
6. Περί μακροβίων:
 Ἐάν τις πολλὰ ἔτη βιῶ, πολλὰ συμβήσεται αὐτῷ. Ἐπίχαρμος ὁ τῆς κωμωδίας ποιητῆς Φζ' ἔτη λέγεται βιῶναι· Πλάτων δ' ἔτη βιούς πα' ἐτελεύτησεν, Ξενοφῶν δ' ὑπὲρ τὰ Φ' ἐβίω ἔτη· Σοφοκλῆς δ' ὁ τραγωδοποιὸς ἀπέθανε Φε' ζήσας ἔτη.

5. Išverskite į graikų kalbą:

1. Priešai užėmė miestą anksčiau nei graikai.
2. Ar supranti, ką skaitai ?
3. Pažinti save – sunkiausias pažinimas.
4. Bet tai ir vaikas galėtų suprasti.
5. Atsirišau, po to pabėgau.
6. Hiparchas, Peisistrato sūnus, pastatė prie kelių hermas.
7. Keliuose stovėjo hermos, pastatytos Peisistrato.
8. Atvykau anksčiau už tave.

6. Išverskite ištrauką iš Naujojo Testamento:

Μετὰ δὲ τὸ παραδοθῆναι τὸν Ἰωάννην ἦλθεν ὁ Ἰησοῦς εἰς τὴν Γαλιλαίαν κηρῦσσω τὸ εὐαγγέλιον τοῦ θεοῦ καὶ λέγων ὅτι «Πεπλήρωται ὁ καιρὸς καὶ ἤγγικεν ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ· μετανοεῖτε καὶ πιστεύετε ἐν τῷ εὐαγγελίῳ».

Καὶ παράγων παρὰ τὴν θάλασσαν τῆς Γαλιλαίας εἶδεν Σίμωνα καὶ Ἀνδρέαν τὸν ἀδελφὸν Σίμωνος ἀμφιβάλλοντας ἐν τῇ θαλάσῃ· ἦσαν γὰρ ἀλιεῖς. Καὶ εἶπεν αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς, «Δεῦτε ὀπίσω μου, καὶ ποιήσω ὑμᾶς γενέσθαι ἀλιεῖς ἀνθρώπων». καὶ εὐθὺς ἀφέντες τὰ δίκτυα ἠκολούθησαν αὐτῷ. (Μκ. Ι, 14–18)

Žodžiai

ἀγνοέω – nesuvokiu, nežinau
ἀναδύομαι – išnyru
ἀκολουθέω – einu paskui, paklūstu
ἀμφιβάλλω – užmetu tinklą
ἀριστερός, 3 – kairysis
ἀρχήν – *acc. adverb.* – iš pradžių, pirmiausia
ἀφέντες – *partic. aor. act.* < ἀφίημι – paleidžiu, išsiunčiu, apleidžiu
τὸ βένθος, -ους (βάθος) – gėlmė, gylis
γνώριμος, 3 – žinomas, pažįstamas, kilmingas
ἢ γινώσκεις, -εως – pažinimas, žinojimas
δεξιός, 3 – dešinysis
τὸ δάκρυ (*poet.*) = τὸ δάκρυον – ašara
χέω – lieju
δεῦτε – nagi
τὸ δίκτυον – tinklas
ἐπιχθόνιος, 3 – esąs ant žemės, žemiškas, mirtingas
ἤγγικεν – < ἐγγίζω – artėju, artinuosi
ἡμένη – *partic.* < ἤμαι (κάθημαι) – sėdžiu
ἤϋτε – tarsi, lyg
ἰώ μοι μοι – ai man!
καρπαλίμως – greitai, staigiai
κλύω – klausau
μακρόβιος, 3 – ilgaamžis
μετανοέω – persigalvoju, atsiverčiu
ἢ ὀμίχλη – migla
ὀπίσω – atgal, iš paskos
παράγω – praeinu, einu
παραδοθῆναι – *inf. aor. pass.* < παραδίδωμι – perduodu
περῆσαι – *inf. aor. act.* < περαίνω – baigiu, pasiekiu, įvykdau, pereinu
πῆ – kaip? kokių tikslų? kuria kryptimi?
πληρόω – pripildau, išpildau
πολιός, 3 – žilas, pilkas
ὁ σταυρός – kryžius
συμβαίνει – atsitinka; taip jau būna
φάτο = ἔφατο – *aor.* < φημι – sakau, tariu
ὥς – čia taip
ὠκιστα – *adv.gr.supert.* < ὠκύς, 3 – greitas

LIX pamoka

Veiksmazodžiai εἶμι, φημι. *Dualis*

1. Nustatykite formą ir išverskite:

ἴθι, ἴσθι, ἴτε, ἔστε, ἔσεσθαι, ἔσται, ἦει, ἰοῦσιν, οὔσιν, φατέ, φάτε, ἦτε, ἦτε, ἦμεν, ἦτην, ἀπιέναι καιρός ἐστίν, εἶ (2), ἦσαν, ἦσαν, ἔφη ἀσφαλεῖ τόπῳ ὦν, φησίν, φασίν, φάναι, φατόν, φάτον, ἔφατον, ἴτον.

2. Pasakykite veiksmazodžiui εἶμι, εἰμι, φημι

a) *Praes. ind. sg. 1*; b) *Praes. coni. sg. 1*; c) *Praes. opt. sg. 1*; d) *Imperat. sg. 2*; e) *Imperf. sg. 2*; f) *Infinitivus praesentis*.

3. Išverskite:

1. Ἴωμεν τὴν ἀσφαλεστάτην ὁδόν.

2. Ἐὰν ἀπίης, οὐκ εὐφρανθήσομαι.

3. Σὺ μὲν πολὺν χρόνον ἀπήσθα, νῦν δ' ἡμεῖς ἄπιμεν.

4. Ταῦτα εἰπόντες ἀπῆσαν.

5. Μὴ λέγε, τίς ἦσθα πρότερον, ἀλλὰ νῦν τίς εἶ.

6. Νῦν εἶμι οἴκαδε.

7. Μὴ ἔξιθι ἐκ τοῦ οἴκου, πρὶν ἂν ἐξετάσης, τί πράττειν ἐν νῶ ἔχεις, καὶ ὅταν αὐθις εἰσῆς, ἐξέταζε, τί ἔπραξας.

8. Ἐν γάμῳ φίλου τις πολλὰ ἦσθιε καὶ ἔπινεν. Ἀπιῶν δὲ πρὸς τὸν φίλον εἶπεν Ἐλπίζω ἡμᾶς εὐτυχῶς καὶ πολλάκις ταῦτα ποιήσειν.

9. Ἀνέβη σχολαστικὸς ἐφ' ἵππου ὦν εἰς τὸ πλοῖον. Ἐρωτήσαντος δὲ τινος, διὰ τί οὐ κάτεισιν, εἶπεν· Δεῖ με ἀφικνεῖσθαι εἰς πόλιν ταχέως.

10. Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος ἐγενέσθη δύο παιδε. Τῷ δ' ἀδελφῷ οὐκ ἐφιλείτην ἀλλήλῳ, ὥσθ' ὁ πατὴρ ἀμφοῖν ὀργὴν εἶχεν. «Παύεσθον», ἔφη, «τῆς ἔχθρας καὶ ἄγετον εἰρήνην».

11. Ὡς εἰπὼν προΐει, κρατερόν δ' ἐπὶ μῦθον ἔτελλε· τῷ δ' ἀέκοντε βάτην παρὰ θῖν' ἀλὸς ἀτρυγέτοιο, Μυρμιδόνων δ' ἐπὶ τε κλισίας καὶ νῆας ἰκέσθη. (*Il. I, 326–328*)

4. Išverskite į graikų kalbą:

noriu sužinoti; noriu pamatyti; norėdamas sužinojo; sužinojęs panoro tai gauti; pamatęs padėtį nenusprendė; ateidamas pamatė; net nebūdamas viską sužinojo.

Žodžiai

ἀέκων = ἄκων, 3 – nenorintis; nenorom, prieš savo valią ką daras

ἀτρυγέτος, 3 – nederlingas, nevaisingas

βάτην=ἐβήτην – *aor.* < βαίνω – einu, žengiu

ἐπὶ + ἔτελλεν = ἐπέτελλεν < ἐπιτέλλω – pridedu, įsakau

ó, ἡ θίς, θινός – smėlėta pakrantė
 ἡ κλισία – pašiūrė
 κρατερός μῦθος – pikta, griežta kalba, žodis
 προίει – *impf. ind. act. sg. 3* < προίημι – siunčiu pirmyn, išsiunčiu

LX–LXI pamoka

Antroji asmenuotė. Veiksmazodis δίδωμι, δίδομαι

Activum		Medium (passivum)	
Praesens	Imperfectum	Praesens	Imperfectum
-μι	-ν	-μαι	-μην
-ς	-ς	-σαι	-σο
-σι(ν)	–	-ται	-το
-μεν	-μεν	-μεθα	-μεθα
-τε	-τε	-σθε	-σθε
-ᾶσι(ν)	-σαν	-νται	-ντο

Infinitivus praesentis et aoristi activi -ναι

1. Pasakykite graikiškai:

jis duoda, jie duoda, tu duodi, mes duotume, gal jūs duotute, duok, duoti, duodantis, jie duodavo, būk duodamas, būtum duodamas, esi duodamas, buvai duodamas, daviau, jie davė, jie duotų (*aor.*), gal jie duotų (*aor.*), duok (*aor.*), duoti (*aor.*), davęs, duosiu, būsiu duodamas, buvau atiduotas, esu atidavęs, esu atiduotas, būti atiduotam.

2. Nustatykite formas ir išverskite:

δίδως, διδώς, διδούς, διδόασιν, διδώσιν, διδοῦσι, διαδίδοσο, διεδίδοσο, διδώσθε, διδόσθω, παρεδίδοτε, παρεδίδοτο, προδιδοίτε, προδιδοίτο, διαδίδου, διεδίδου, μεταδιδόναι, μεταδιδόμεναι, ἐξεδίδομεν, ἐξεδιδόμην, ἔδοτε, ἔδοτο, διδώμεν, διαδώμεν, δῶ, δῶ, δοῦ, δός, δῶς, δίδοσαι, δούς, διδομένοις, δομένοις, δεδομένοις, δέδοσαι, δώμεθα, δεδόμεθα, ἐδόμεθα, δίδοσθαι, δεδόσθαι, δέδωκας, ἔδωκας, ἐδόθη, παρεδέδοτο, ὡς δάσων, οὐδὲν δοθήσεται, δεδώκασι, ἐκδώσειν οὐκ εἶπεν, ἐδεδώκει.

3. Išverskite:

1. Ἀργύριον διεδίδουν ὑμῖν.
2. Τὴν εὐδοξίαν οὐκ ἂν ἀποδιδόμεθα, οὐδ' ἂν πλείστου χρυσοῦ.
3. Δεῖ χρήματα ὀλίγου ἄξια ὀλίγου ἀποδίδοσθαι.
4. Παρεκελεύσατο τοῖς στρατηγοῖς διαδιδόναι τὸν μισθόν.
5. Πόσου ἀπέδοσθε τοὺς ἀγρούς; Οὐκ ἀπεδόμεθα.

6. Ἐν ἀγορᾷ τις οἶνον ἀπεδίδοτο. Ἐπεὶ δὲ πολλοὶ τῷ ἀγαθῷ οἴνῳ ἔχαιρον, ἐκεῖνος· «Τοῦτον τὸν οἶνον», ἔφη, «οὐκ ἂν ἀπεδιδόμην, εἰ μὴ κακός τις μῦν ἐνέβαλεν».

4. Išverskite į graikų kalbą:

1. Bijome, kad svetimšaliai parduos sklypus.
2. Bijojome, kad svetimšaliai parduos sklypus .
3. Pavasaris teikia daug džiaugsmo.
4. Mokytojų mums buvo duotos puikios knygos.
5. Priešas, kurį tu palaikei draugu, tave išduos.
6. Kas tik greitai duoda, dvigubai (dukart) duoda.
7. Duoti geriau nei imti.

5. Išverskite:

1. Σωκράτης ἐν συμποσίῳ τινί, πολλοῦ οἴνου αὐτῷ διδομένου, τοῦτον ἐξέχει. Ἐπεὶ δὲ τίνες αὐτὸν ἐμέμφοντο ἐπὶ τῷ ἀπολλύναι τὸν οἶνον, εἶπεν· «Ἐὰν γὰρ αὐτὸν ἐκπία, οὐ μόνον αὐτὸς ἀπόλλυται, ἀλλὰ καὶ ἐμέ προσαπόλλυσιν».

2. Διὰ στενῆς ὁδοῦ ὤδευεν Ἡρακλῆς. Ἴδὼν δὲ ἐπὶ γῆς μῆλω ὁμοίων τι, ἐπειρᾶτο συντριβεῖν. Ὡς δὲ εἶδε διπλοῦν γενόμενον, ἔτι μᾶλλον ἐπέθετο, καὶ τῷ ῥοπάλῳ ἔπαιεν. Τὸ δέ, φουσηθὲν εἰς μέγεθος, τὴν ὁδὸν ἀπέφραξεν. Ὁ δέ, ῥίψας τὸ ῥόπαλον, εἰστήκει θαυμάζων. Ἀθηναῖα δέ, αὐτῷ ἐπιφανείσα, εἶπε· «Πέπαυσο, ἀδελφέ· τοῦτό ἐστι φιλονεικία καὶ ἔρις· ἐάν τις αὐτὸ καταλείπη ἀμάχητον, μένει, οἶον ἦν πρῶτον, ἐν δὲ ταῖς μάχαις οὕτως οἰδεῖ». (Aesop. 159)

Žodžiai

ἀμάχητος, 2 – neįveikiamas; nekonojęs

ἀπεδιδόμην – *impf. ind.* < ἀποδίδομαι – parduodu

ὀδεύω – keliauju, einu

ἀποφράττω – užstoju, užtveriu

ἀπολλύναι – *inf. praes. act.* < ἀπόλλυμι – pražudau

εἰστήκει – *plusquamperf.* < ἵσταμαι – stoviu

ἐκχέω – išpilu

ἐπέθετο – *aor. ind.* < ἐπιτίθεμαι – čia užpuolu

ἐπιφαίνομαι – pasirodau

τὸ μῆλον – obuolys, vaisius

ὁ μῦς, -ός – pelė

οἰδέω – tinstu

ὅμοιος, 3 – panašus

παίω – mušu, suduodu

τὸ ῥόπαλον – lazda, kuoka

στενός, 3 – ankštas, siauras

συντριβῶ – sutrinu

ἡ φιλονεικία – varžymasis, polinkis ginčytis, ginčas, kivirčas

φουσηθὲν – *partic. aor. Pass.* < φυσάω – pučiu

LXII pamoka

Veiksmazodžiai oīda, δέδουκα.

Pageidavimo ir liepimo reiškimas pagrindiniuose ir šalutiniuose sakiniuose

1. Nustatykite formą ir išverskite:

καίπερ ὑμῶν πολλὰ εἰδότην – ταῦτα ἤδη ἤδεμεν – ἤδετο ἐν ἀσφαλεῖ τόπῳ ὦν – ἵνα εἰδῆτε – ἵνα ἴδητε – οὐδὲν ἤδει – ἔδει πράττειν – πάντα ἴσμεν – ἰδὼν – εἰδείης ἄν – εἰδώς – εἶδη – εἶδη – ἰδεῖν ἐβούλετο – εἰδέναί ἐβούλετο – εἰδῶ – ἴδω – εἴσεται – ἴσθι (2) – ἔστω – ἴστω – ἴτω – δέδιεν – δέδοικεν – ἐδέδισαν – δεδιέναι – δεδοικώς -δεδιώς – δέδιμεν – τεθνάναι – τεθνεός – ἐστᾶσιν – ἴσῶσι.

2. Išverskite sakinius:

1. Τὸν ποιμένα δεῖ ἐπιμελεῖσθαι, ὅπως σῶαί τε ἔσονται αἱ οἴες καὶ τὰ ἐπιτήδεια ἔξουσιν. (Xen.)

2. Ὅπως μὴ ἐπὶ βασιλεῖ γενησόμεθα, πάντα ποιητέον.

3. Κῦρος τῶν παρ' ἑαυτῷ βαρβάρων ἐπεμελεῖτο, ὡς πολεμεῖν τε ἱκανοὶ εἴησαν καὶ εὐνοικῶς ἔχοιεν αὐτῷ. (Xen.)

4. Δέδοικα μὴ καὶ τοῖς παισὶ τὸν πόλεμον ὑπολίπωμεν. (Thuc.)

5. Οἱ Θηβαῖοι ὀλίγου ἐδέησαν καὶ τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν ἐλεῖν, εἰ μὴ Ἐπαμεινώνδας ἐφοβεῖτο, μὴ πάντες οἱ Πελοποννήσιοι συστάντες ὑπὲρ Σπάρτης μαχέσαιντο.

6. Κῦρος ὑπερεφοβεῖτο, μὴ ὁ πάππος ἀποθάνη. (Xen.)

7. Λαβῶν ἀπόδος.

8. Διαρραγεῖς. (Aristoph. Av.)

9. Εἰθ' ἦσθα δυνατὸς δρᾶν, ὅσον πρόθυμος εἶ.

10. Ἴσμεν τὴν γῆν, ὅτι σφαιρική ἐστίν.

11. Εἰθ' ἐξεκόπην πρότερον τὸν ὀφθαλμὸν λίθῳ.

12. Μήποτ' ὄφελον λιπεῖν τὴν Σκῦρον. (Soph.)

13. Οἱ Ἀθηναῖοι τοὺς συμμάχους ἐδέδισαν, μὴ ἀποσταῖεν.

14. Ἐπεβίων διὰ παντὸς τοῦ πολέμου, προσέχων τὴν γνώμην ὅπως ἀκριβὲς τι εἴσομαι. (Thuc.)

15. Πάντες ἄνθρωποι τοῦ εἰδέναί ὀρέγονται φύσει. (Arist.)

16. Εἰ μήτε αὐτὸς ἠῦρες μὴτ' ἔμαθες παρ' ἄλλου, πῶς οἴσθα καὶ πόθεν; (Plat.)

17. Εὖ γὰρ ἴστε, ὅτι τὴν ἐλευθερίαν ἐλοίμην ἂν ἀντὶ ὧν ἔχω πάντων. (Xen.)

18. Ἴστε οἶος ἦν Χαιρεφῶν, ὡς σφοδρὸς ἐφ' ὅτι ὀρμήσειεν. (Plat.)

19. Οἱ γὰρ μάντις λέγουσι μὲν πολλὰ καὶ καλά, ἴσασιν δ' οὐδὲν ὧν λέγουσιν.

20. Τὸ γὰρ τοι θάνατον δεδιέναι, ὦ ἄνδρες, οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν ἢ δοκεῖν σοφὸν εἶναι μὴ ὄντα· δοκεῖν γὰρ εἰδέναί ἐστὶν ἃ οὐκ οἶδεν. οἶδε μὲν γὰρ οὐδεὶς τὸν θάνατον οὐδ' εἰ τυγχάνει τῷ ἀνθρώπῳ πάντων μέγιστον ὄν τῶν ἀγαθῶν, δεδιάσι δ' ὡς εὖ εἰδότες ὅτι μέγιστον τῶν κακῶν ἐστὶ. (Plat. Apol. 29a)

21. Ὅς τ' ἤδει τὰ τ' ἐόντα, τὰ τ' ἐσόμενα, πρό τ' ἐόντα. (Homeras apie Kalchantą)

3. Išverskite į graikų kalbą:

1. Atėjau, pamačiau, nugalėjau.

2. Atėjęs pamačiau, pamatęs nugalėjau.
3. Išgirdęs atvykau, atvykęs sužinojau.
4. Pamačiau gražiausią vaizdą.
5. Nieko nėra geidžiamiau, nei žinoti viską.
6. Noriu pamatyti Graikiją, sužinoti jos istoriją.

Žodžiai

ἀκριβής, -ές – aiškus, tikslus
 δεδιέναι – *inf. perf.* <δείδω –bijau
 διαρρήγνυμι – perlaužiu
 ἔξουσι – *fut ind. act.* <ἔχω
 ἐπιβιώω – išgyvenu iki, išlieku gyvas
 τὰ ἐπιτήδεια – maisto atsargos
 ὀ,ή ὄϊς, ὄϊος – avis
 ὀλίγου ἐδέησαν ἐλεῖν – vos neužėmė
 ὀρέγω – siekiu
 ὁ πάππος – senelis
 ἀποσταῖν – *opt. aor.* < ἀφίσταμαι – atsimetu
 πρόθυμος, 2 – norintis veikti, nusiteikęs
 ἡ Σκῦρος – Skiras, sala Sporadzių salyne, šalia Eubojos
 συστάντες – *partic. aor.* < συνίσταμαι – susivieniju
 σφαιρικός, 3 – apvalus
 σφοδρός, 3 – smarkus
 ὑπολείπω – palieku

LXIII–LXIV pamoka

Veiksmazodžiai τίθημι, τίθεμαι; χρῆ; κείμαι; κάθημαι

1. Pasakykite graikiškai:

dedi, jis dėdavo, jis dėtu, jis padėtu, dėk, padėk, gal jis dėtu, gal jis padėtu, dėdavau, dėti, padėti, pasidėti, dėsi, pasidėk, dedantis, padėjęs, pasidėjęs, esu padėjęs.

2. Nustatykite formą ir išverskite:

ἀνατίθει – ἀνεντίθει – τιθῆς – τίθης – ἐπιτιθείς – ἐπετίθεις – τιθεῖτε – τιθῆτε –
 διετιθέμην – διατιθείμην – τιθεισὶ – τιθέασι – ἐπετίθεσο – ἐπιτίθεσο – τιθείης –
 τιθείσης – μετατιθέτω – μετετίθετο – ἔθηκας – τέθηκας – ἔθετε – ἔθετο – θέτε – θείναι
 – θείσαι – θέσθε – θείσθε – θείσης – θήσεις – θέτω – ἀπόθου – ἀπέθου – ἐπέθετε –
 ἐτέθητε – τεθῆτε – ἀνάκειται – ἀνέκειτο – κάθησο – ἐκάθησο – κάθησαι – καθῆσθαι –
 κείσθαι – κείση – κείσθε – χρῆναι – τέθηκας – ἔλεγον – ἀναθήσειν – τὰ ἐντεθέντα –
 συντεθήσεται – ἐνετεθήκει – θές – ἐτίθην – τιθώμεθα – ἐτιθέμεθα.

3. Išverskite:

1. Ἄρα ὑπογράψομεν, βοηθοῦντες Πρωταγόρα, καλὰ μὲν καὶ αἰσχροῖα καὶ δίκαια καὶ ἄδिका εἶναι οἷα ἂν ἐκάστη πόλις θῆται νόμιμα αὐτῇ; (Plat. *Theat.* 171e., adapt.)

2. «Πότερον δὲ ἀναμάρτητοί εἰσιν οἱ ἄρχοντες ἐν ταῖς πόλεσιν ἐκάσταις ἢ οἷοί τι καὶ ἀμαρτεῖν;» – «Πάντως που οἷοί τι καὶ ἀμαρτεῖν.» – «Οὐκοῦν ἐπιχειροῦντες νόμους τιθέναι τοὺς μὲν ὀρθῶς τιθέασιν, τοὺς δὲ τινὰς οὐκ ὀρθῶς;» – «Οἶμαι ἔγωγε.» – «Ἄ δ' ἂν θῶνται ποιητέον τοῖς ἀρχομένοις, καὶ τοῦτό ἐστι τὸ δίκαιον;» – «Πῶς γὰρ οὐ;» (Plat. *Resp.* 339c, adapt.)

3. «Τίθεται μὲν ὁ νόμος ὀφέλους ἔνεκα, ἐνίοτε δὲ καὶ βλάπτει.» – «Τί δέ; οὐχ ὡς ἀγαθὸν μέγιστον τίθενται τοὺς νόμους οἱ τιθέμενοι;»

4. «Τί συνέθου τῷ φίλῳ;» – «Περιμένειν αὐτὸν ἐνθάδε συνεθέμην.»

5. Ἐλθόντος τοῦ ξυντεθέντος χρόνου ὁ φίλος παρῆν καὶ ὁ παῖς παρέθηκε τράπεζαν.

6. Μηδέποτε ἰχθῦν παραθῆς μοι.

7. Μίνως ἐπιθέμενος τῇ Σικελίᾳ ἐτελεύτησεν ἐκεῖ.

8. Οἱ ἐν τῇ Σάμῳ Ἀλκιβιάδῃ τὰ πράγματα πάντα ἀνετίθεσαν.

Žodžiai

ἀναμάρτητος, 2 – neklystantis, be nuodėmės

ἀνατίθημι – čia įteikiu, suteikiu, paskiriu

ἐνίοτε – kartais, retkarčiais

ἐπιτίθεμαι – užpuolu

ἐπιχειρέω – imuosi ko nors; užpuolu

νόμιμος, 3 – paprotinis, įstatymiškas, teisėtas

ξυντίθεμαι = συντίθεμαι – čia sutariu, susitariu

οἶμαι = οἴομαι

οἶος, 3 – koks; οἶός εἰμι – galiu, sugebu, įstengiu

τὸ ὄφελος, -ους – nauda, pelnas (dažniausiai vartojamas tik *nom.* ir *acc.*)

παρατίθημι – padedu šalia, patiekiu

ἡ τράπεζα – stalas; maistas, maitinimasis; pinigų keitėjo stalas; bankas

ὑπογράφω – prirašau po, pasirašau, užrašau, numatau, spėju, užstatau, įsipareigoju

LXV–LXVI pamoka

Veiksmožodis ἴημι, ἴεμαι. *Attractio relativi*

1. Pasakykite graikiškai:

jis siunčia, jie siunčia, jie siųstų, siųsk, nusiųsk, siųsti, nusiųsti, esi siunčiamas, buvai nusiųstas, būtum siunčiamas, būdavai siunčiamas, jis nusiuntė, nusiuntęs, siunčiantis, yra nusiuntęs.

2. Nustatykite formą ir išverskite:

ἴης – ἰᾶσι – ἴει (2) – εἶτε (2) – εἶθε – εἶεν – ἵνα ἐφιῆτε – ἰεῖμεν ἄν – ἴεμεν (2) – μεθιέναι οὐ δεῖ – μὴ παρίει τὸν καιρὸν – ἐφείη ἄν – εἶη ἄν – ἄφες ἡμᾶς – πάντα συνῆκα – ἐὰν ἐφῶσι – τὴν τοιαύτην γνώμην μεθέντες – ἀφίεσαι – μὴ ἐφίεσο τοῦ ἔργου – ἐφείσο – ἐφείω ἄν – προίετο – ἐφοῦ – προιέμεθα (2) – ἵνα ἐφιῆται – προιεῖντο ἄν – ἐφείτο (2) – ἀφέσθαι οὐ βούλεται – ἵνα μὴ προῶνται – ἀφίεται – παρήσουσιν – ἀφεθέντες – ὡς ἐφήσοντες – προεῖνται – προεῖντο(3) – συνεῖσαν – μεθείकाσι – τῆς ἡδονῆς ἐφείντο (3) – μὴ σωτηρίαν προίεσο – ἐὰν ἐκεῖνος ἀφεθῆ – τί παρεῖκας; – ἰώμεθα – τῆς ἀρχῆς ἐφήσεται.

3. Išverskite sakinius, paaiškinkite dalelytės ān vartojimą:

1. Εἴ με ἤτησας, ἀφῆκα ἄν σε.

2. Εἰ ἡμᾶς ἀφεῖτε, οὐκέτι ἄν λάβοιτε φίλους.

3. Οὐ σε ἀφήσομεν, πρὶν ἄν τὴν δόξαν ἀλλάξης.

4. Εἰ τὸν καιρὸν μὴ παρεῖτε, πολλοὺς πόνους ἐξεφύγετε ἄν.

5. Εἰ εὐ ἠκούετε, πάντα συνίετε ἄν.

6. Πολλοὶ τὴν πομπὴν θεῶντο ἄν.

7. Μενούμεν, ἕως ἄν συνῆ.

8. Ὁ ἄνθρωπος τῶν ἄλλων ζώων διαφέρει, ὅτι συνίησι, τὰ δ' ἄλλα αἰσθάνεται μὲν, οὐ συνίησι δέ.

9. Μαθητῆς κακῶς τινα κείρας καὶ τραυματίσας καὶ διὰ τοῦτο ὑπὸ τοῦ τραυματισθέντος ἀνακοπεῖς πρὸς τὸν ἐπιστάτην ἔβη λέγων· «Διὰ τί ἐκεῖνος οὐκ ἐφήσί με μαθεῖν;»

4. Palyginkite sakinius su pavartotu *attractio relativi* ir be jo:

1. Μάχεσθε ὑπὲρ τούτων τῶν θεσμῶν, οὓς ἔθεσθε.

Μάχεσθε ὑπὲρ τῶν θεσμῶν, ὧν ἔθεσθε.

Μάχεσθε ὑπὲρ ὧν ἔθεσθε θεσμῶν.

2. Τοὺς φίλους Ἀλέξανδρος κατέστησε ἄρχοντας ταύτης τῆς γῆς, ἣν κατεστρέψατο.

Τοὺς φίλους Ἀλέξανδρος κατέστησε ἄρχοντας τῆς γῆς, ἣς κατεστρέψατο.

Τοὺς φίλους Ἀλέξανδρος κατέστησε ἄρχοντας ἣς κατεστρέψατο γῆς.

3. Ἐκεῖνοις ἐπιθῶμεν δίκην τούτων, ἃ πεποιήκασιν.

Ἐκεῖνοις ἐπιθῶμεν δίκην, ὧν πεποιήκασιν.

4. Χρῶ τούτοις, ἃ ἔχεις.

Χρῶ οἷς ἔχεις.

5. Οὐκ ἐπίστασθε οὐδὲν τούτων, ἃ λέγετε. Οὐκ ἐπίστασθε οὐδέν, ὧν λέγετε.

6. Ὁ στρατηγὸς ἐπορεύετο σὺν ταύτῃ τῇ δυνάμει, ἣν εἶχε.

Ὁ στρατηγὸς ἐπορεύετο σὺν ἣ εἶχε δυνάμει.

5. Pakeiskite sakinius:

1. Μέμνησθε τοῦ ὄρκου, οὗ ὁμωμόκατε.

2. Ἔστε ἄνδρες ἄξιοι τῆς ἐλευθερίας, ἣς κέκτησθε.

3. Μεταδίδου τοῖς ἄλλοις ὧν ἔχεις.

4. Ἐμμένομεν, οἷς ὠμολογήσαμεν.

5. Ἐμμένετε ᾧ ὁμωμόκατε ὄρκῳ.

6. Τῷ κυνὶ μεταδίδοσο ὄπερ αὐτὸς ἔχεις σίτου.
7. Ἐμμένομεν οἷς ὠμολογήσαμεν δικαίους οὖσιν.
8. Ὁ φιλάργυρος οὐκ ἀπολαύει τῶν ἀγαθῶν, ὧν ἔχει.
9. Οἱ φιλάργυροι οὐ χρῶνται τοῖς χρήμασιν, οἷς κέκτηνται.
10. Οὐδὲν ὧν ἠλπίζομεν ἀποβέβηκεν, ἀλλ' ἔχθραι, ἐξ ὧν ἐποιήσαμεν, ἡμῖν γεγόνασιν.
11. Εὐρυβιάδης ἀπώχετο φεύγων σὺν αἷς εἶχεν ναυσίν.
12. Οὐδεὶς ὅστις οὐχ ἠδέως σύνεστιν οἷς μάλιστα φιλεῖ ἑταίροις.
13. Ναυμαχία παλαιάτη ὧν ἴσμεν ἐγένετο Κορινθίων πρὸς Κερκυραίους. (Thuc.)

Žodžiai

ἀπολάυω – turi iš ko nors naudos, pelno
 ἀφήμι – paleidžiu, išsiunčiu, apleidžiu
 ἐμμένω (*dat.*) – laikausi (vietos, žodžio)
 ἐφίημι – siunčiu, leidžiu; *med.* siekiu, trokštu
 ὁ θεσμός – paprotys, įstatymas, nuostata
 καθίστημι – įvedu, nustatau; *med.* paskiriu
 καταστρέφομαι – pavergiu
 κείρω – kerpu
 Κερκυραῖος, 3 – iš Kerkyros salos
 μεθίημι – paleidžiu, išleidžiu
 μεταδίδομαι (*gen.*) – dalinuosi (su kuo)
 μιμνήσκω – primenu; μιμνήσκομαι – prisimenu
 ἡ ναυμαχία – jūrų mūšis
 ὁμώμοκα – *perf.* < ὄμνυμι – prisiekiu
 ὁ ὄρκος – priesaika
 παρίημι – praleidžiu
 ἡ πομπή – siuntimas; palyda, apsauga, procesija
 προίημι – išsiunčiu
 σύνειμι – esu susijęs, esu kartu, bendrauju
 συνίημι – suprantu
 τραυματίζω – sužeidžiu
 φιλάργυρος, 3 – mėgstantis pinigų, gobšus
 χράομαι – čia naudojuosi (dažnai priklausomai nuo papildinio vartojamas perifrastiškai, χ. ἵπποις – jodinėti, χ. ἰχθῦσι – valgyti žuvį, χ. διδασκάλῳ – mokytis (pas ką), χ. φίλῳ – draugauti)

LXVII–LXIX pamoka

Veiksmazodis ἴστημι, ἴσταμαι. ἴστημι tipo veiksmazodžiai

1. Nustatykite formas ir išverskite:

ἴσθησι – προιστῶμεν – συνιστᾶσι – συνίστασαν – μεθίσθη (2) – ἰσταίης ἄν – διοστάντες -διαστάντες- ἀφίστην – ἀπέστην – ἵνα ἀνθιστῆ – εἶθε μὴ μεθισταῖεν – συνίστης (2) – ἀνθίσταμεν – αὐτὸν καθιστάναι ἐπιστάτην ἐβούλοντο – καθίστασαι, ὦ δῆμε, τοὺς ἄρχοντας – ὑπὸ τοῦ δεινὸς στρατηγοῦ φύλακες ἴσταντο – ἐστήκασι – Περικλῆς τοῦ δήμου προειστήκει – ἐδίδοσαν δίκην οἱ ἀφεστηκότες – ἡ ἐστηκυῖα πολιτεία – χρῆ τοὺς ἀρίστους τοῦ δήμου προεστηκέναι;

ἐκδίδωσι – συνίστασαν – ὑποθεῖεν ἄν – ἀπέδοντο – ἐφοῦ – προστιθέντες – παρίει (2) – συνιᾶσι – ἀπόδος – ἔξοδος – ἀφῆκε – ἵνα μὴ ἀνθιστῶνται – μὴ συνθῆς – ἐπιτιθεῖντο ἄν – ἀντέστη – ἐφείντο – ἀποδιδόναι – μετεστάθη – τὰ παραδεδομένα – ἀντίστηθι – ἵνα ἀνατεθῆ – προίσθη (2) – προέστη – παρείθησαν -χρῆ τοὺς ἐρίζοντας δίστασθαι;

ἐμπρήσαντες – ἐνεπίμπρασαν – πιμπράντες – πιμπράναι – ἐμπίμπλανται – ἐπριάμην – ἀποπιμπλάς – δυνησόμεθα – ἐμπίμπλησιν – ἐμπεπλήκασι – ἠπιστάμην – ἠγάσθη – ἐπισταμένους – ἐπιστάντες – ὠνήθησαν – δεδυνήμεθα – ὀνήσει – πρησθήση – πρησθείση.

2. Išverskite:

1. Ἀλώπηξ, τὸ μὲν πρῶτον ἰδοῦσα λέοντα, οὕτως ἐφοβήθη, ὥστε μικροῦ ἀποθανεῖν. Δεύτερον δὲ αὐτῶ ἀπαντήσασα, ἐφοβήθη μὲν, ἀλλ' οὐχ ὡς τὸ πρότερον. Τρίτον δὲ ἰδοῦσα αὐτὸν οὕτως ἐθάρρησεν, ὥστε καὶ προσελθοῦσα διαλέγεσθαι αὐτῶ. (Aesop. 39)

2. Λέων, ἀκούσας βατράχου κεκραγός, ἐπεστράφη πρὸς τὴν φωνήν, οἰόμενος μέγα τι ζῶον εἶναι· μείνας δὲ μικρὸν χρόνον, ὡς εἶδεν αὐτὸν ἐκ τῆς λίμνης ἐξελθόντα, προσελθὼν κατεπάτησεν εἰπών: «Μηδένα ἀκοὴ ταραττέτω πρὸ τῆς θεάς». (Aesop. 248 b)

3. Γοργίου τοῦ ῥήτορος ἀναγνόντος ἐν Ὀλυμπία λόγον περὶ ὁμονοίας τοῖς Ἕλλησι, Μελάνθιος, «οὗτος ἡμῖν», ἔφη, «συμβουλεύει περὶ ὁμονοίας, ὃς αὐτὸν καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὴν θεράπαιναν ἰδία τρεῖς ὄντας ὁμονοεῖν οὐ πέπεικεν». Ἦν γὰρ τις ἔρωσ τοῦ Γοργίου καὶ ζηλοτυπία τῆς γυναικὸς πρὸς τὴν θεράπαιναν. (Plut. Coni. praec.)

4. Καὶ πενία καὶ ἔρωσ δύο μοι κακά· καὶ τὸ μὲν οἶσω / κούφως· πῦρ δὲ φέρειν Κύπριδος οὐ δύναμαι. (AP V. 50)

5. Πόλλ' ἠπίστατο ἔργα, κακῶς δ' ἠπίστατο πάντα. (Homeras /?/ apie Margitą fr. 3)

6. Τὸ δ' ἐπίστασθαι ἄλλο τι ἢ ἔχειν ἐπιστήμην ἐστίν;

7. Σωκράτης Θεαιτήτῳ διαλεχθεὶς ἠγάσθη αὐτοῦ τὴν φύσιν.

8. Οὐκ ἔραμαι πλουτεῖν οὐδ' εὐχομαι, ἀλλὰ μοι εἶη / ζῆν ἀπὸ τῶν ὀλίγων μηδὲν ἔχοντι κακόν. (Theogn. 1155–1156)

9. Ἀλώπεκος ἴχνεσι βαίνειν (Sol. 11. 5)

10. Ἡ ἀλώπηξ τὸν βοῦν ἐλαῦνει (Diogenian. 2. 73)

11. Ἡ κέρκος τῆ ἀλώπεκι μαρτυρεῖ (Id. 5. 15)

12. Σωκράτους εἰσελθόντος ὁ Ἀγάθων – ἔτυχε γὰρ ἔσχατος κατακείμενος μόνος – «Δεῦρο», ἔφη, «Σώκρατες, παρ' ἐμὲ κατάκεισο» [...] Ἐκάλει καὶ Ἀλκιβιάδην, ἵνα ἐκ τρίτων κατακέοιτο· ὁ δέ, ἰδὼν τὸν Σωκράτην, «ὦ Ἡράκλεις», ἐβόα, «τουτὶ τί ἦν;

Σωκράτης οὔτος· καὶ πῶς σὺ ἐνταῦθα κατέκεισο παρὰ τῷ καλλίστῳ;» (Plat. *Symp.*, 213a–c; adapt.)

3. Išverskite į graikų kalbą:

1. Jei nori, gali.
2. Jei norėtum, galėtum.
3. Jei būtum norėjęs, būtum galėjęs.
4. Būdamas mirtingas, mokykis patirti nesėkmes.
5. Išmokęs būti valdomas, išmoksi ir valdyti.
6. Tai ką? Nemėgsti jų?
7. Ko čia sėdi? Seniai sėdžiu, jūsų laukdamas.
8. Tylėk, atsisėsk!
9. Juk ilgą laiką sėdėjau.

Ἔρωσ ποτ' ἐν ῥόδοισι
κοιμωμένην μέλιτταν
οὐκ εἶδεν, ἀλλ' ἐτρώθη.
Τὸν δάκτυλον παταχθεὶς
τῆς χειρός, ὠλόλυξεν,
δραμῶν δὲ καὶ πετασθεὶς
πρὸς τὴν καλὴν Κυθήραν
«Ὁλωλα, μήτηρ», εἶπεν,
«ὄλωλα κάποθνήσκω
ὄφεις μ' ἔτυψε μικρὸς
πτερωτὸς, ὃν καλοῦσιν
μέλιτταν οἱ γεωργοί».
Ἦ δ' εἶπεν· «εἰ τὸ κέντρον
πονεῖ τὸ τῆς μελίττης,
πόσον, δοκεῖς, πονοῦσιν,
Ἔρωσ, ὅσους σὺ βάλλεις;»

Erotas rožių krūme
miegojusios bitukės
nematė. O, nelaime!
Įgeltas į pirštelį,
jis skaudžiai suvaitojo.
nulėkęs, nuplasnojęs
pas skaisčiąją Kiterę:
- Žuvau, mamyte, – tarė.
- Žuvau, dabar man galas!
Įkirto man sparnuota
gyvatė – kaimo žmonės
ją bitele vadina.
Ji tarė: „Jei bitelės
geluonis toks skausmingas,
tai pagalvok, Erotai,
ar skaudžios tavo strėlės“.

Anakr. 35

(S. Narbuto vertimas)

Žodžiai

ἡ ἀλώπηξ, -εκος (-ηκος) – lapė

ἀφίστημι – atitraukiu; *med.* atsiskiriu, sukylu

ὁ βάτραχος – varlė

ὁ, ἡ, τὸ δεῖνα (*gen.* δεῖνος, *dat.* δεῖνι, *acc.* δεῖνα) – toks ir toks, tūlas, vienas

δεῦρο – šen, šičia

δίσταμαι – prasiskiriu, išsiskiriu

δραμῶν – *partic. aor. act.* <τρέχω – bėgu

ἐκ τρίτων – trečioje vietoje, trėčia

ἔσχατος, 3 – paskutinis, kraštutinis

ἡ ζηλοτυπία – pavydas, konkurencija

θαρρέω – esu drąsus, išdrįstu, neprarandu ūpo
 καταπατέω – mindau, spaudžiu
 τὸ κέντρον – smaigalys, geluonis, akstinas
 ἡ κέρκος – uodega
 κοιμάομαι – guliu, ilsiuosi
 κοῦφος, 3 – lengvas
 ἡ Κυθήρη (Κυθήρα=Κυθήρεια) – Kiterietė, Afroditės epitetas
 Κύπρις, -ιδος (acc. Κύπριν ir Κύπριδα) – Kipridė, Afroditės epitetas
 μεθίστημι – keičiu, išvaduojū
 ὄλωλα – perf. < ὄλλυμαι – žūstu
 ὁ ὄφεις, -εως – gynatė
 πατάσσω – suduodu, kertu, duriu
 ἐπετάσθην – aor. pass. < πέτομαι – skrendu
 πονέω – sunkiai dirbu, vargstu, kenčiu
 προίστημι – statau priekyje; med. vadovauju
 πτερωτός, 3 – plunksnuotas, sparnuotas
 συνίστημι – sustatau, rekomenduoju, atvedu vaiką į mokyklą
 τουτί – < οὔτοσί, αὐτηῖ, τουτί – štai šitas
 τύπτω – daužau, suduodu
 ὠλόλυξεν – < ὠλολύζω – garsiai šaukiuosi

LXX pamoka

Laiko aplinkybės, priežasties aplinkybės, sąlygos aplinkybės šalutiniai sakiniai

1. Išverskite, nurodykite šalutinio sakinio rūšį, paaiškinkite sintaksę:
 1. Εἴ τις με περὶ τοῦ θανάτου ἐρωτήσῃεν, ἔγωγε ἂν ἀποκριναιίμην.
 2. Πῶς ἂν τις κάλλιον ἀποθάνοι ἢ μετὰ καλὸν κἀγαθὸν βίον;
 3. Οὐδαμῶς περὶ τῆς εἰρήνης διαλεξόμεθα, ᾧ στρατιῶται, πρὶν ἂν οἱ ἡμέτεροι πρέσβεις ἐκ τοῦ τῶν πολεμίων στρατοπέδου ἐπανέλθωσιν.
 4. Κῦρος ἄγρια θηρία ἐθήρευεν ἀφ' ἵππου, ὅποτε γυμνάσαι βούλοῖτο ἑαυτὸν καὶ τοὺς ἵππους.
 5. Ἀγησίλαος ὁ Λακεδαιμόνιος καὶ τοὺς διαφόρους ἐν τῇ πόλει ἐτίμα, εἴ τι καλὸν πράττειεν.
 6. Ὁ δὲ δῆμος χαλεπῶς εἶχε τῷ ναυάρχῳ, ἐπειδὴ ᾤετο αὐτὸν ὑπ' ἀμελείας διεφθαρκέναι τὰς ναῦς.
 7. Ἐὰν δὲ μὴ διαβῶμεν τὸν ποταμόν, πρὶν ἂν ἐπέλθωσιν οἱ πολέμοι, κινδυνεύσομεν ὑπ' ἐκείνων ἀλῶναι.
 8. Κέρβερος ὁ ἐν Αἴδου κύων ἡσυχος ἦν, ὅτε τις εἰσίοι, οὐ δ' ἐφίει οὐδένα ἐξιέναι.
 9. Οὐκ οἶδα, εἰ δίκαια ποιεῖς.
 10. Δέδοικα μὴ δίκην μοι ἐπιθῆς.

11. Πολλή χιών ἔπεσεν, ὥστε τοὺς στρατιώτας μὴ εὐρεῖν τὴν ὁδόν.
12. Ψυχὴ δέ, κὰν θάνῃ τις, οὐκ ἀπόλλυται.
13. Εἴ τις ἡμᾶς ἔροιτο, ὅτι ἐστὶν ἡ φιλοσοφία, τί ἂν αὐτῷ ἀποκριναίμεθα;
14. Θεμιστοκλῆς Σεριφίῳ τινὶ λοιδορουμένῳ καὶ λέγοντι, ὅτι οὐ δι' αὐτόν, ἀλλὰ διὰ τὴν πόλιν εὐδοκιμοῖ, ἀπεκρίνατο, ὅτι οὐτ' ἂν αὐτὸς Σερίφιος ὦν ὀνομαστὸς ἐγένετο, οὐτ' ἐκεῖνος Ἀθηναῖος.
15. Καὶ οὐκ ἐπαύσατο, πρὶν πάντα ὡς ἀκριβέστατα ἔμαθεν.
16. Ἐπὶ εἰς Βαβυλῶνα ἤκητε, δώσω ἐκάστῳ πέντε ἀργυρίου μνᾶς.

2. Išverskite:

πρὸς βασιλέως – πρὸς βασιλέα – παρὰ βασιλέως – παρὰ βασιλεῖ – παρὰ βασιλέα –
παρὰ τῇ θαλάσῃ – πρὸς τῇ θαλάσῃ – παρὰ τὴν θάλασσαν – πρὸς τὴν θάλασσαν –
παρὰ τὰ ἄλλα ζῶα – παρὰ μικρόν – πρὸς τί; – πρὸς ταῦτα – πρὸς τούτοις – παρὰ
δόξαν.

Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην

Καὶ αὕτη ἐστὶν ἡ μαρτυρία τοῦ Ἰωάννου, ὅτε ἀπέστειλαν πρὸς αὐτόν οἱ Ἰουδαῖοι
ἐξ Ἱεροσολύμων ἱερεῖς καὶ Λευίτας ἵνα ἐρωτήσωσιν αὐτόν· σὺ τις εἶ; καὶ ὡμολόγησεν
καὶ οὐκ ἠρνήσατο, καὶ ὡμολόγησεν ὅτι ἐγὼ οὐκ εἰμὶ ὁ χριστός. καὶ ἠρώτησαν αὐτόν· τί
οὖν; σὺ Ἡλίας εἶ; καὶ λέγει· οὐκ εἰμὶ. ὁ προφήτης εἶ σύ; καὶ ἀπεκρίθη· οὐ. εἶπαν πρὸς
αὐτόν· τις εἶ; ἵνα ἀποκρισὶν δῶμεν τοῖς πέμψασιν ἡμᾶς· τί λέγεις περὶ σεαυτοῦ; ἔφη·

ἐγὼ φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ·
εὐθύνατε τὴν ὁδὸν κυρίου,
καθὼς εἶπεν Ἡσαίας ὁ προφήτης. (I, 19-23)

Symbolum apostolicum

Πιστεύω εἰς θεὸν παντοκράτορα,
καὶ εἰς Χριστὸν Ἰησοῦν, τὸν υἱὸν αὐτοῦ μονογενῆ,
τὸν κύριον ἡμῶν, τὸν γεννηθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου
καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, τὸν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου
σταυρωθέντα καὶ ταφέντα καὶ τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ
ἀναστάντα ἐκ τῶν νεκρῶν, ἀναβάντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς
καὶ καθημένον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς,
ὅθεν ἔρχεται κρίνειν ζῶντας καὶ νεκρούς·
καὶ εἰς τὸ ἅγιον πνεῦμα, ἁγίαν ἐκκλησίαν,
ἄφεσιν ἁμαρτιῶν, σαρκὸς ἀνάστασιν, ζωὴν αἰώνιον.

αἰώνιος, 3 (2) – amžinas
 ἡ ἀμέλεια – nerūpestingumas, abejingumas
 ἡ ἀπόκρισις, -εως – atsakymas
 ἀρνέομαι – užginčiju, neigiu
 γεννηθείς – < γεννάω – pradedu, gimdau
 διάφορος, 2 – skirtingas, nepanašus, priešiškas
 εἶπαν = εἶπον
 εὐθύνω – tiesinu, tiesiu
 ἡ ζωή – gyvenimas
 καθώς – kaip
 ὁ Λευίτης – Levitas
 ἡ μαρτυρία – liudijimas
 μονογενής, 2- vienintelis (sūnus)
 ὁ νεκρός – lavonas, mirusysis
 ὁ παντοκράτωρ – visagalis
 ἡ σαρξ, -κός – mėsos, kūnas
 Σερίφιος, 3 – iš Serifo salos
 σταυρόω – nukryžiuoju
 χαλεπῶς ἔχω (*dat.*) – pykstu (ant ko)

LXXI–LXXII pamoka

Veiksmazodžiai -νυμι, -νῦμι

1. Nustatykite formas ir išverskite:

ἔδειξαν – ἐδείκνυσαν – δεικνύασι – δείκνυσι – δεικνῦσι – δειχθῆναι – ῥαγεῖσαι – παγῆναι – ὀμεῖται – ζευχθῆ – ζευχθείς – ζευγνύς – ζευγνύναι – ζεῦξαι – ἔζευξαι – ζεύξαι – ζεύγνῦ – ὀμωμοκόσιν – ὀμωμόκασιν – ὀμόσασιν – ὤμοσεν – σβέννυσιν – σβεννύναι – σβεννῦσαι – σβέννυται – σκεδαννυμένων – σκεδαννύντων (2) – σκεδαννύασι – ἐσκεδάννυσαν – ἀμφιέννυς – ἀμφιεννύς – κατασβέσει – σβεσθείς – σκεδᾶ – κεράσειαν – κρεμῶσιν – ῥωσθέντι – ἔρωσεν – πηξάμενος – ἐμείγνυσαν.

2. Išverskite:

1. «Ὡ Ἰππόθαλες,» ἔφη ὁ Σωκράτης, «ἴθι ἐπίδειξαί μοι ἃ καὶ τοῖσδε ἐπιδείκνυσαι, ἐπειδὴ ἐπίστασαι ἃ χρὴ τὸν ἐρῶντα λέγειν πρὸς τὸν ἐρώμενον». (Plat.)

2. Ἐλαιον ὕδατι οὐ θέλει μίγνυσθαι.

3. Οὐποτ' ὕδωρ καὶ πῦρ συμμείζεται· οὐδέ ποθ' ἡμεῖς / πιστοὶ ἐπαλλήλοις καὶ φίλοι ἐσόμεθα. (Theogn. 1245)

4. Τοῦτο ὀρθῶς ἀπεδείχθη.

5. Τοῦτο ἀποδέδεικται ἱκανῶς.

6. Καὶ περὶ τοῦτο ἱκανῶς ἀποδεδειχθαι νομίζω.

7. Ὅπερ ἔδει δεῖξαι.

8. Ἀπολῆ, κάκιστ'! – Ἄλλ', ὠγάθ', ἀπόλωλ' ἀρτίως!

9. Ἀναξαγόρας ἐν τῷ πρώτῳ *Τῶν Φυσικῶν* γράφει οὕτως· τὸ δὲ γίγνεσθαι καὶ ἀπόλλυσθαι οὐκ ὀρθῶς νομίζουσιν οἱ Ἕλληνες· οὐδὲν γὰρ χρῆμα γίγνεται οὐδὲ ἀπόλλυται, ἀλλ' ἀπὸ ὄντων χρημάτων συμμίγνυται τε καὶ διακρίνεται. Καὶ οὕτως ἂν ὀρθῶς καλοῖεν τὸ τε γίγνεσθαι συμμίγνυσθαι καὶ τὸ ἀπόλλυσθαι διακρίνεσθαι.

10. Χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος. (Soph. *Oed. Tyr.* 614)

11. Ἡ Λάκαινα πρὸς τινὰ Ἰωνικὴν δεῖξασαν αὐτῇ τὸν κόσμον ἀνταπέδειξε τὰ τέκνα εἰποῦσα· «ὁ δὲ ἐμὸς κόσμος τοιοῦτος».

12. Πυθαγόρας παρήγγελλε τοῖς μανθάνουσι σπανίως μὲν ὀμνύναι, ὁμόσαντας δὲ τοῖς ὄρκοις πάντως ἐμμένειν.

13. Ἐκ τῆς *Καινῆς Διαθήκης*·

- Πάλιν παραλλαμβάνει αὐτὸν ὁ διάβολος εἰς ὄρος ὑψηλὸν λίαν καὶ δείκνυσιν αὐτῷ πάσας τὰς βασιλείας τοῦ κόσμου.
- Τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς;
- Ὁ οὖν ὁ θεὸς συνέζευξε, ἄνθρωπος μὴ χωριζέτω.

15. Ἡ Φαίδρα, πρὶν ἀποκτεῖναι αὐτήν, λέγει τάδε· Ἐγὼ δὲ Κύπριν, ἥπερ ἐξόλλυσί με, ψυχῆς ἀπαλλαχθεῖσα τῆδ' ἐν ἡμέρᾳ τέρωψ' πικροῦ δ' ἔρωτος ἥσηθησομαι. (Eur. *Hypp.*)

16. Ἀντίγονος ὁ Μονόφθαλμος πρὸς τὸν υἱὸν Φίλιππον πυθόμενον, πλειόνων παρόντων, «πότε μέλλομεν ἀναζευγνύναι;» «τί δέδοικας», ἔφη, «μὴ μόνος τῆς σάλπιγγος οὐκ ἀκούσης;»

17. Καὶ δὴ, ἐπεὶ καλῶς ἐκράθη, ὥρα ἂν εἴη τοῦ πίνειν.

18. Ἐμπεδοκλῆς λέγει ἐκ συγκραθέντων τῶν στοιχείων γεννᾶσθαι πάντα.

19. Ἄριστος ψυχῆς φύλαξ λόγος ἐστὶ μουσικῆ κεκραμένος. (Plat.)

20. Καὶ οἱ πλουσιώτατοι οὐ πλεῖον ἐσθίουσιν ἢ δύνανται πέττειν· διαραγεῖεν ἂν οὔτε ἀμφιέννυνται πλείω ἢ δύνανται φέρειν· ἀποπνιγεῖεν ἂν. (Xen.)

Εἰς Ἄτταλον νεώτερον

Πάντα Χάρων ἀπληστε, τί τὸν νέον ἤρπασας αὐτως
Ἄτταλον; οὐ σὸς ἔην, κἂν θάνε γηραλέος;
(AP 671, ἄδηλον, οἱ δὲ Βιάνορος)

Žodžiai

ἀναζεύγνυμι – vėl pakinkau; apie kariuomenę – pajudu

Ἀντίγονος ὁ Μονόφθαλμος – Antigonas Vienaakis (380-301 pr. Kr.), Aleksandro Didžiojo karvedys, vienas iš diadochų

ἀπαλλάττομαι – atsiskiriu, nusišalinu (nuo ko), išsilaisvinu

ἀποπνίγω – smaugiu; pass. užspringstu, užtrokštu

ἀρτίως – ką tik, neseniai; tik dabar, būtent dabar; vos tik

τὸ ἔλαιον – aliejus

ἐπάλληλος, -ον – vienas paskui kita, vienas šalia kito

ἐσόμεθα = ἐσόμεθα

πάντως – būtinai, bet kokiu atveju; visiškai; žinoma, be abejo
πέττω – minkštinu, verdu, virškinu
σπανίως – retai
τὸ στοιχείον – *vienas iš sekos*: raidė, garsas, elementas
συζεύγνυμι – kartu kinkau, sujungiu
τέρπω – teikiu malonumą, džiuginu

LXXIII–LXXV pamoka

Veiksmazodžiai su nosiniu intarpu. *Participium*

1. Išverskite, paaiškinkite dalyvio sintaksę:

λανθάνω ἦκων – κάμνω ἐρωτῶν – τυγχάνω ἐπανελθῶν – φθάνω (τὸν φίλον)
ἀφικόμενος εἰς τὴν πόλιν – διατελῶ μανθάνων – οἴχομαι ἀπελαύνων – ἔστι τοῦτο
οὕτως ἔχων – οἴχεται πλέων – ἀδικεῖτε πολέμου ἄρχοντες – οὐκ ἐπαύσαντο κακῶς
ποιοῦντες.

2. Nustatykite formą ir išverskite:

ἔτεισε – τείσει – ἐξελήλαται – ἐπιλαθώμεθα – τετυχήκαμεν – ἡμάρτηκε – λαθεῖν
– ἐτμήθητε – τέτμησθε – καμῆ – κάμη – ἔφθασε – ἔφθακε – πίνη – πίνη (2) – τεῖσαι (2) –
τέττεισαι – κρινεῖς – κριθείς – ἀφίξη – ἀφίξει – ὑπέσχετο – ὑπέσχητο – ἡμάρτετε –
ἡμάρτηται – ἦσθεσθε – ἦσθησθε – εἰλήφατε – εἰληφθε (3) – μαθήση – μαθούση –
λάθητε – λέληθε – ἐπιλήσεται – ἐπιλέλησται – πευσομένω – πεπυσμένω – τυχοῦσιν –
τετυχηκόσι – ἠῦξησε – ἀπελῶσι – ἐκπιδίειν – ἔωσθε – ἐώσθη – ἐσκέψω – ἔσκεψαι –
σκέψη (2) – σκέψαι – ἔδακεν – δῆξεται – δηχθῆναι – τεμών – τέμωνων – ἐτέτμητο –
φθῆναι – ἐφθακέναι – ἀφίξομαι – κέκριται – πεπονθότι – μαθήση – λάβης – ἐλήφθη –
λήψεται.

3. Išverskite sakinius:

1. Τὸν ἀτυχῆ καὶ πρόβατον δάκνει.
2. Ὁ δηχθεὶς ὑπὸ ὄφεως καὶ τὸ σχοινίον φοβεῖται.
3. Ἄτομος λέγεται οὐχ ὅτι ἐστὶν ἐλαχίστη, ἀλλ' ὅτι οὐ δύναται τμηθῆναι.
4. Ἡ γραμμὴ ἢ εὐθεῖα AB τετμήσθω εἰς τὸ Γ. (*Eucl.*) (A Γ B)
5. Μὴ κάμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν.
6. Ἀλλὰ καθιζώμεθα, ὦ Σώκρατες· κέκμηκα γὰρ χθὲς βαδίσας Μεγαρόθεν.
7. Οὗτοι καμοῦμαί σοι λέγουσα τὰγαθὰ.
8. Ἐφθασε τὸν Νικίαν ἐκ τῆς Πελοποννήσου Γύλιππος ἀφικόμενος.
9. Μὴ κρίνετε ἵνα μὴ κριθῆτε.
10. Περί ὧν ἴσμεν καὶ κέκρικαμεν, οὐδὲν ἔτι δεῖ λόγου.
11. Λαβῶν πάλιν δός, ἵνα λάβης, ὅταν θέλης.
12. Ἐπιλανθάνονται πάντες οἱ παθόντες εὔ.
13. Ἐὰν δὲ σὺν σιγῇ τι βουλευῆς κακόν, τοῦτ' οὐχὶ λήσει τοὺς θεούς.

14. Σχολαστικός, τὴν σελήνην ἰδὼν, ἐπυρθάνετο τοῦ πατρός, εἰ καὶ ἐν ἄλλαις πόλεσι τοιαῦται σελήναί εἰσιν.
15. Κάλλιστον τὸ δικαιοτάτον, λῶστον δ' ὑγιαίνειν / πάντων δ' ἥδιστον, οὐ τις ἐρᾷ τὸ τυχεῖν. (Theogn. 255)
16. Ἡ μάθησις οὐκ ἄλλο τι ἢ ἀνάμνησις τυγχάνει οὔσα. (Plat.)
17. Ἡ ψυχὴ φαίνεται ἀθάνατος οὔσα.
18. Κλέαρχος τότε τὰς τάξεις ἐπισκοπῶν ἐτύγχανεν.
19. Οἱ Σκύθαι, οἱ ἔφθασαν Δαρεῖον εἰς τὸν Ἰστρον ἀφικόμενοι, παρεκελεύσαντο τοῖς Ἰωσι λῦσαι τὴν γέφυραν.
20. Ἀλέξανδρος Ἀριστοτέλη διὰ παντὸς τοῦ βίου φιλῶν τε καὶ θεραπεύων διετέλει.
21. Οἶδα ταῦτα οὐκ ἂν ἀληθῆ ὄντα.
22. Κῦρος εἰ μὴ ἀπέθανεν, ἄριστος ἂν ἄρχων γενόμενος φανερός ἔστιν.

Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην

Τῇ ἐπαύριον πάλιν εἰστήκει ὁ Ἰωάννης καὶ ἐκ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ δύο, καὶ ἐμβλέψας τῷ Ἰησοῦ περιπατοῦντι λέγει, «Ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ». Καὶ ἤκουσαν οἱ δύο μαθηταὶ αὐτοῦ λαλοῦντος καὶ ἠκολούθησαν τῷ Ἰησοῦ. Στραφεῖς δὲ ὁ Ἰησοῦς καὶ θεασάμενος αὐτοὺς ἀκολουθοῦντας λέγει αὐτοῖς, «Τί ζητεῖτε;» οἱ δὲ εἶπαν αὐτῷ, «Ραββί (ὃ λέγεται μεθερμηνευόμενον Διδάσκαλε), ποῦ μένεις;» Λέγει αὐτοῖς, «Ἔρχεσθε καὶ ὄψεσθε.» Ἦλθαν οὖν καὶ εἶδαν ποῦ μένει, καὶ παρ' αὐτῷ ἔμειναν τὴν ἡμέραν ἐκείνην· ὥρα ἦν ὡς δεκάτη. Ἦν Ἀνδρέας ὁ ἀδελφὸς Σίμωνος Πέτρου εἷς ἐκ τῶν δύο τῶν ἀκουσάντων παρὰ Ἰωάννου καὶ ἀκολουθησάντων αὐτῷ· εὕρισκει οὗτος πρῶτον τὸν ἀδελφὸν τὸν ἴδιον Σίμωνα καὶ λέγει αὐτῷ «Εὕρηκαμεν τὸν Μεσσίαν» (ὃ ἔστιν μεθερμηνευόμενον Χριστός)· ἤγαγεν αὐτὸν πρὸς τὸν Ἰησοῦν. Ἐμβλέψας αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν, «Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου· σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς» (ὃ ἐρμηνεύεται Πέτρος). (I, 35-42)

Žodžiai

ὁ, ἡ ἀμνός – avinėlis, ėriukas
 ἡ ἀνάμνησις, -εως – prisiminimas
 βαδίζω – einu, žingsniuoju, vaikštinėju
 ἡ γραμμὴ – brūkšnys, linija
 διατελέω – leidžiu laiką, pabaigiu, pasiekiu
 εἶδαν = εἶδον
 ἐλάχιστος, 3 – mažiausias
 (ἡ) ἐπαύριον – rytoj, rytojus
 ἐπισκοπέω – apžiūriu, prižiūriu
 ἐρμηνεύω – aiškinu, komentuoju, verčiu
 εὐθύς, -εῖα, -ύ – tiesus
 ἦλθαν = ėlthon

ĩδε = ιδέ

οί Ἴωνες – jonènai

λῶστος, 3 – naudingiausias (gr. sup. < ἀγαθός)

μεθερμηνεύω – aiškinu, verčiu

μένω – čia esu apsistojęs, gyvenu

οὔτοι – iš tiesų ne

παρακελεύομαι – įsakau, patariu

τὸ σχοινίον – virvė, lynas, grandinės

LXXVI–LXXVII pamoka

Kiti netaisyklingi veiksmažodžiai. *Infinitivus*

1. Nustatykite formas ir išverskite, atkreipkite dėmesį į linksnių sintaksę:

a) γαμῆ – γῆμαι (2) – γαμῆ (4) – γῆμη – μελήσει – ἐπιμεμέλησθε – βουλήσεται – βεβούλεται – μαχόμενος – μαχούμενος – μαχεσάμενος – μεμαχημένοις – ἀχθέση – ἀχθεσθῆ – γεγαμηκέναι – γαμείσθαι – ἀπέδρα – ἀποδρᾶναι – ἀποδρῶσιν – ἀποδραΐη – δραμοῦμαι – ἔπασχον – ἔπαθον – παθεῖν – πέπονθας – εὐρήσετε – ἠῦρηκα – ἠῦρον – ἔάλωσαν – τεθνηκέναι – ἀποθανεῖν – ἐμμεῖναι – διαμενεῖ – περιμεινον – ἔγνω – ἔγνωκεν – γνῶναι – ἀναγνωσθήσεται – ἐδιδάξαντο – ἐδιδάχθη – δεδιδαχέναι – μέμνησο – τρωθέντι – τρώσαντα – ἠβήσει – βήσει – ἠβήσαι – ἠβῆσαι – γηράσητε – γηράσεσθε – τρωσάσης;

b) τετρωμένος τὸν πόδα – ποιητῆς Θεόγνις ὄνομα – δοῦλος Λίβυς τὸ γένος – τάφρος πέντε ποδῶν τὸ βάθος – διεφθαρμένος ὑπὸ τῆς χιόνος τοὺς ὀφθαλμοὺς – ἀποσεσηπότες ὑπὸ τοῦ ψύχους τοὺς δακτύλους τῶν πόδων – τοῦ φεύγοντος κατεγνώσθη θάνατος – Πλάτων συνεγένετο Σωκράτει – ἀναμιμνήσκω ὑμᾶς τὸ μαντεῖον – μέμνημαι τῶν ἀγαθῶν διδασκάλων – ἔστιν (ἔξεστιν) εἰπεῖν – εὖ πάσχω ὑπό τινος – πάσχω τι ὑπό τινος – κακῶς ποιέω τινά – εὖ (κακῶς) λέγουσιν ἐμέ – εὐεργετοῦσιν ὑμᾶς – τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν καὶ φίλον νομίζομεν – τίνα στρατηγὸν αἰρήσονται – ἡ ψυχὴ τὴν τίσιν τείσει – Ἡρακλῆς τὰς ἐσχάτας λύπας ἐλυπεῖτο – οἱ Ἕλληνες ἑπτὰ ἡμέρας ἐπορεύοντο – εὐχομαι τὴν πορείαν εὐτυχῆ γενήσεσθαι.

2. Išverskite sakinius, paaiškinkite infinityvo vartojimą:

1. Οἱ πρέσβεις ἠγγειλαν βασιλέα ἀργύριον οὐ παρέξεσθαι.

2. Οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὸν ποταμὸν ἠπείγοντο ἐπιθυμία τοῦ πιεῖν.

3. Τὸ ἀδικεῖν μεῖζον κακὸν ἔστι τοῦ ἀδικεῖσθαι.

4. Σπάρτη μεγάλη ἠῦξεται τῷ τοὺς πολίτας καλῶς πείθεσθαι τοῖς νόμοις.

5. Τὰ ζῶα τὸ πείθεσθαι μανθάνει ἐκ τοῦ κολάζεσθαι.

6. Σωκράτης ἐνόμιζε τὸ μὲν μηδενὸς δεῖσθαι θεῶν εἶναι, τὸ δὲ ὡς ἐλαχίστων ἐγγυτάτω τοῦ θείου.

7. Μισθὸς ἄξιος τῆς ἀρετῆς ἔστι τὸ μὴ μετὰ τὸν θάνατον ἀναιρεῖσθαι τὸ ὄνομα, ἀλλὰ σημεῖόν τι λείπεσθαι τῆς καλοκάγαθίας.

8. Περικλῆς οὕτω δεινὸς ἦν λέγειν, ὥστε ἐλέγετο βροντᾶν καὶ ἀστράπτειν, ὅτε δημηγοροίη.

9. Ὁ φόνον ἐξεργασμένος δίκαιος ἐστὶ καὶ αὐτὸς ἀποθανεῖν.

10. Λέγεται Ἀλκιβιάδης, πρὶν εἴκοσιν ἐτῶν εἶναι, Περικλεῖ, ἐπιτρόπῳ μὲν ὄντι ἑαυτοῦ, προσάτη δὲ πόλεως, διαλεχθῆναι περὶ νόμων.

11. Λέγουσιν τινες Θεμιστοκλέα ἐκούσιον φαρμάκῳ ἀποθανεῖν ἀδύνατον νομίσαντα εἶναι ἐπιτελέσαι βασιλεῖ, ἃ ὑπέσχετο.

12. Ἦδύ ἐστὶ μεμνησθαι τῶν πόνων σεσωσμένον.

13. Ἀριστείδης ὁ Λοκρός, ὃς ἀπέθανε δηχθεὶς ὑπὸ γαλῆς, ἤδη ὦν πρὸς τῶν τελευτᾶν εἶπε· Πολὺ ἂν ἥδιον ἦν μοι τελευτῆσαι δηχθέντι ὑπὸ λέοντος ἢ παρδάλεως.

14. Οὐ μόνον ὡς ἐμοὶ δοκεῖν πονηρός ἐστὶν ὁ τὸν ἕτερον ἀδικῶν, ἀλλὰ καὶ ὁ ἐπινοῶν.

15. Ἀλέξανδρος ὡς ἔπος εἰπεῖν τὴν οἰκουμένην ὅλην ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι διενοεῖτο.

16. Λέγειν δ' ἐπιχειροῦντός τινος, ὡς δίκαιον εἶη ἀπιέναι τὸν βουλόμενον, οἱ στρατιῶται οὐκ ἠνεύχοντο, ἀλλ' ἠπέιλουν αὐτῷ, εἰ λάβοιεν ἀποδιδράσκοντα, ὅτι τὴν δίκην ἐπιθήσειεν.

17. Ἄμ' ἠλίῳ ἀνίσχοντι ἦλθον ἄγγελοι παρ' Ἀρκαίου λέγοντες, ὅτι Κῦρος μὲν τέθνηκεν, Ἀρκαῖος δὲ ταύτην μὲν τὴν ἡμέραν περιμενεῖ τοὺς Ἑλληνικοὺς μισθοφόρους, τῇ δ' ἄλλῃ στρατεύσεσθαι ἐπ' Ἰωνίας, ὅθενπερ ἦλθεν.

18. Θηραμένης εἶπεν, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ μέλοι τοῦ τῶν πολιτῶν θορύβου, ἐπειδὴ πολλοὺς Ἀθηναίων εἰδεῖν τοὺς τὰ ὅμοια πράττοντας αὐτῷ.

Žodžiai

ἀναιρέω – panaikinu, sunaikinu

ἀνίσχω (= ἀνέχω) – laikau, keliu; laikausi, tvirtinu

ἀπειλέω – grasinu

ἀστράπτω – svaidau žaibus, žaibuoju, spinduliuoju

βροντάω – griaudžiu

ἡ γαλῆ (=γαλέη) – *smulkus grobuonis* (kiaunė, žebenkštis ir pan.)

δέομαι – man reikia; trūksta; stokoju

δημηγορέω – sakau kalbą tautai

ἐκούσιος, 3 = ἐκών

ἐξεργάζομαι – darau, atlieku, kuriu, statau, sukeliu

ἐπείγω – varau, spaudžiu, med. skubu

ἀνέχομαι – ištveriu, iškenčiu

ἐπινοέω – galvoju, ketinu, sumanau

ὁ ἐπίτροπος – valdytojas, vietininkas (prokuratorius), prižiūrėtojas

ὁ θόρυβος – triukšmas

Λοκρός, 3 – iš Lokridės, lokras

ὁ μισθοφόρος – samdinys, samdomas karys

ἡ πάρδαλις, -εως – leopardas, pantera

παρέχω – laikau paruošęs; tiekiu; išlaikau; sukeliu; duodu, dovanoju

ὁ προσάτης – vadas, valdovas, globėjas

LXXVIII–LXXIX pamoka

Netaisyklingi veiksmažodžiai. Šalutiniai santykiniai sakiniai. *Indicativus irrealis, potentialis*

1. Nustatykite formą ir išverskite, paaiškinkite frazių sintaksines ypatybes:

a) ἀπῆλθον – ἀπῆσαν – ἀπῆσαν – ἀπῶσιν – ἀποῦσιν – ἀπιοῦσιν – ἀφίησιν – ἀφιῶσιν – ἀφῶσιν – ἐληλύθαμεν – ἐληλύθεμεν – ἐληλυθόσιν – ἀπελθοῦσιν – ἀπῆει – ἐλεύσεσθαι – ὦπται – οἴσειν – ἰδεῖν – εἰδέναι – ὀφθῆναι – ὄπωπεν – ἐνηνόχασιν – ὄψεσθαι – ἑώρα – ὦρα – ὄρα – ἑωρῶντο – ἐνήνεχθαι – ἀχθέντες – ἑορακότες – ὀφόμενοι – εἴρηται – εἶπες – λέλεκται – ἐλέχθη – ἐρρήθη – ἐρεῖτε – εἰρήκασιν – εἰρημένα – ῥηθεῖσι – εἰρηκόσι – λέχθη – λεχθήσεται – ἀποδραῖς – ἀποδράς – ἀνέωξα – ἀνοιξαι – πεπήγατε – ἴσασιν – ἐβλήθητε – ἐβέβλησθε – πέσωσιν – πεσοῦσιν – σχῆσθε – ἀνάσχου – ἐχύθησαν – κέκληται – τενεῖς – ταθείης – χέασαν;

b) οἱ δικασταὶ αἰρετοὶ εἰσιν – δικασταὶ αἰρετέοι εἰσίν – ἡ πόλις αἰρετέα ἐστίν – ἡ πόλις αἰρετή ἐστίν – ὑμῖν ἰτέον ἐστίν – μετέχετε τῆς ἐλευθερίας ἧς κεκτήμεθα – μετέχετε ὧν κεκτήμεθα – ἐποίησεν αὐτὸν ἄρχοντα ἧς κατεστρέψατο χώρας – ἀδύνατον ἔσται τὸν ποταμὸν διαβῆναι – μέλει μοι τῆς σωτηρίας – Ἰφιγένεια γήμασθαι οὐκ ἠθέλε τῷ Ἀχιλλεῖ – εἰς συμφορὰν πεσόντας αὐτοὺς ἴσμεν – εἶθε Κῦρος ἔζη – ἀλλ' (εἰ γὰρ, εἴθ') ὠφέλε Κῦρος ζῆν – εἶθε Κῦρος μὴ ἀπώλετο – ἀλλ' ὠφέλε Κῦρος μὴ ἀπολέσθαι – πολλὰ ἡμάρτομεν – οὐδεὶς ἂν ἄλλος λάβοι τοιοῦτο τὸ δῶρον – φθάνεις τὸν ἀδελφὸν ἀφικνούμενος – ὄμνυμι πάντας τοὺς θεοὺς – οὐκ ἂν ἔβαινες – εἶπετε πάντα, ἃ ἐπίστασθε, ἵνα ἐπιστώμεθα, ποῖ χρῆ ἡμᾶς βαίνειν – ἐὰν βαίνῃ πρὸς ἄφρονας ἄνδρας, σιγᾶν ἐπίστασο – εἰ ἐτόλμας, ἐνίκας ἂν – εἰ ἐτόλμησας, ἐνίκησας ἂν – εἰ μὴ ἐτόλμησας, οὐκ ἂν ἐνίκησας – τῶν δικαστῶν ἐστὶ δικάζειν – τὴν ῥάστην ὁδὸν ἄξω ὑμᾶς – οὐδέν μοι μέλει τοῦ πράγματος τούτου – ὀλίγου ἀπεδίδοτο χρήματα ὀλίγου ἄξια – ἐκεῖνοι μοι πλείονος ἄξιοι εἰσιν ὑμῶν – εἰργασται ἐμοὶ – καταγελαῖς ἡμῶν – φθονεῖς αὐτῷ τῆς δόξης – πολλοῦ ἄξιόν ἐστιν – μὴ καταφρονεῖτε ἀλλοτρίων ἐθνῶν – θάνατος καταγιγνώσκεται σου – πόλεμον εἰρήνης τίς ἂν προαιροῖτο;

2. Išverskite sakinius, nurodykite šalutinių sakinių rūšį, paaiškinkite nuosakų vartojimą:

1. Φαίδων παρεγένετο Σωκράτει ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἣ τὸ φάρμακον ἔπιεν.
2. Κῦρος ἤρχε πολλῶν ἐθνῶν, ὧν οὐδ' ἂν τὰ ὀνόματα ἔχοι τις εἰπεῖν.
3. Θαυμαστὸν ποιεῖς, ὅς τῆς σοφίας καταφρονεῖς.
4. Αἱ Ἀργεῖαι τὴν μητέρα ἐμακάριζον, οἷων (ὅτι τοιούτων) τέκνων ἔτυχεν.
5. Δώσω ὑμῖν ἡγεμόνα, ὅς ὑμᾶς διὰ τῶν ὁρῶν ἄξει.
6. Ὁ δῆμος τριάκοντα ἄνδρας εἶλετο, οἱ τοὺς πατέρας νόμους συγγράψουσιν.
7. Τῷ ἀνδρὶ, ὃν ἂν ἔλησθε, πείσομαι.
8. Οὐ Μίδα τῇ χειρὶ ἄψαιτο, ἐγίγνετο χρυσός.

9. Ἰφικράτης ὅπου καθεύδοι, ἐν μὲν τῷ στρατοπέδῳ πῦρ νύκτωρ οὐκ ἔκαιε, πρὸ δὲ τοῦ στρατεύματος φῶς ἐποίει, ἵνα μηδεὶς λάθοι προσιών.
10. Ἐπει οἱ περὶ Ξενοφῶντα τὴν θάλατταν κατεΐδον, κραυγὴ πολλὴ ἐγένετο.
11. Ἐν ᾧ ὠπλίζοντο, ἤκον οἱ σκοποί.
12. Ἐπειδὴν ἅπαντα ἀκούσητε, κρίνατε.
13. Ὅταν ἀποθάνης, τάφος σε δέξεται.
14. Τότε ὁ ἄρχων ἄρχει ἀληθῶς κατὰ δίκην, ὅταν αὐτὸς ἄρχηται ὑπὸ τῶν νόμων.
15. Ἔως ἂν σῴζεται τὸ σκάφος, χρῆ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην προθύμους εἶναι.
16. Μηδεὶς μηδένα ὄλβιον κρινέτω, πρὶν ἂν αὐτὸν εὖ τελευτήσαντα ἴδῃ.

Εὐαγγέλιον κατὰ Ἰωάννην

Καὶ τῇ ἡμέρᾳ τῇ τρίτῃ γάμος ἐγένετο ἐν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας, καὶ ἦν ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ ἐκεῖ· ἐκλήθη δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς καὶ οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ εἰς τὸν γάμον. Καὶ ὑστερήσαντος οἴνου λέγει ἡ μήτηρ τοῦ Ἰησοῦ πρὸς αὐτόν· «Οἶνον οὐκ ἔχουσιν». Λέγει αὐτῇ ὁ Ἰησοῦς· «Τί ἐμοὶ καὶ σοί, γύναι; οὐπω ἤκει ἡ ὥρα μου». Λέγει ἡ μήτηρ αὐτοῦ τοῖς διακόνοις· «Ὅ τι ἂν λέγῃ ὑμῖν ποιήσατε.» Ἦσαν δὲ ἐκεῖ λίθιναι ὑδρίαὶ ἕξ κατὰ τὸν καθαρισμὸν τῶν Ἰουδαίων κείμεναι, χωροῦσαι ἀνὰ μετρητὰς δύο ἢ τρεῖς. Λέγει αὐτοῖς ὁ Ἰησοῦς· «Γεμίσατε τὰς ὑδρίας ὕδατος». καὶ ἐγέμισαν αὐτὰς ἕως ἄνω. Καὶ λέγει αὐτοῖς· «Ἄντλήσατε νῦν καὶ φέρετε τῷ ἀρχιτρικλίνῳ»· οἱ δὲ ἤνεγκαν. Ὡς δὲ ἐγεύσατο ὁ ἀρχιτρικλίνος τὸ ὕδωρ οἶνον γεγεννημένον, καὶ οὐκ ᾔδει πόθεν ἐστίν, οἱ δὲ διάκονοι ᾔδειςαν οἱ ἠντληκότες τὸ ὕδωρ, φωνεῖ τὸν νυμφίον ὁ ἀρχιτρικλίνος καὶ λέγει αὐτῷ· «Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν τὸν ἐλάσσω· σὺ τετῆρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι». Ταύτην ἐποίησεν ἀρχὴν τῶν σημείων ὁ Ἰησοῦς ἐν Κανὰ τῆς Γαλιλαίας καὶ ἐφανερώσεν τὴν δόξαν αὐτοῦ, καὶ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ μαθηταὶ αὐτοῦ. (2, 1–11)

ἀνά – per, po (distributyviškai)

ἀντλέω – pripildau

ἄνω – aukštai, viršuje, aukštyn, gilyn;

ἕως ἄνω – čia iki kraštų, iki viršaus

ἄπτω – paliečiu, uždegu

ἄρτι – ką tik, neseniai, būtent dabar; ἕως ἄρτι – čia iki šio momento, iki dabar

ὁ ἀρχιτρικλίνος – puotos reguliuotojas, vadovas

γεμίζω – prikraunu, pripildau

γεύομαι – ragauju

ὁ, ἡ διάκονος – tarnas, tarnaitė

ἐν ᾧ – ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, ᾧ ...

ὁ Ἰφικράτης – Atėnų karvedys (mirė apie 353 m. pr. Kr.)

ὁ καθαρισμός – ritualinis apsisivalymas, apsiplovimas

καταφρονέω (gen.) – niekinu, nesiskaitau, rezgiu, esu sumanęs

λίθινος, 3 – akmeninis

μεθύσκω – prigirdau; pass. apgirstu

ὁ μετρητής – čia metretas, skysčiai matas, lygus maždaug 39,5 ltr
ὁ Μίδαξ, -ου ir -α – Midas, legendinis Frigijos karalius, garsus savo turtais
νύκτωρ – nakčia
ὁ νύμφιος – čia jaunikis
ὅπου – kur tik; visur; kur; kai; kadangi
πάτριος, 3 – tėvų; paveldėtas iš protėvių
τὸ σκάφος, -ους – laivas
ὁ σκοπός – prižiūrėtojas; žvalgas; sargas
τηρέω – išlaikau, išsaugau
ἡ ὕδρις – hidrija, indas vandeniui
ὕστερέω – ateinu vėlai, vėluoju; čia trūksta, neužtenka
φανερῶω – darau aiškų, atskleidžiu, išaiškinu
τὸ φῶς, -τός – šviesa
φωνέω – čia kviečiu, šaukiu
χωρέω – čia talpinu

Graikų kalbos gramatinės kategorijos ir kalbos dalys

Substantivum: τὸ ὄνομα
Casus: ἡ πτώσις
Nominativus: ἡ ὀνομαστικὴ πτώσις
Genitivus: ἡ γενικὴ πτώσις
Dativus: ἡ δοτικὴ πτώσις
Accusativus: ἡ αἰτιατικὴ πτώσις
Vocativus: ἡ κλητικὴ πτώσις
Numerus: ὁ ἀριθμὸς
Singularis: ὁ ἐνικὸς ἀριθμὸς
Pluralis: ὁ πληθυντικὸς ἀριθμὸς
Dualis: ὁ δυϊκὸς ἀριθμὸς
Genera: τὰ γένη
Masculinum: τὸ ἀρσενικὸν γένος
Femininum: τὸ θηλυκὸν γένος
Neutrum: τὸ οὐδέτερον γένος
Nomen adiectivum: τὸ ἐπίθετον
Nomen numerale: τὸ ἀριθμητικόν
Pronomen: ἡ ἀντωνυμία
Adverbium: τὸ ἐπίρρημα
Verbum: τὸ ῥῆμα
Persona: τὸ πρόσωπον
Tempus: ὁ χρόνος
Praesens: ὁ ἐνεστώς χρόνος
Futurum: ὁ μέλλων χρόνος
Perfectum: ὁ παρακείμενος χρόνος
Imperfectum: ὁ παρατατικὸς χρόνος
Aoristus: ὁ ἀόριστος χρόνος
Plusquamperfectum: ὁ ὑπερσυντελικὸς χρόνος
Genus: ἡ διάθεσις (φωνή)
Activum: ἡ ἐνεργητικὴ διάθεσις
Medium: ἡ μέση διάθεσις
Passivum: ἡ παθητικὴ διάθεσις
Modus: ἡ ἔγκλισις
Indicativus: ἡ ὀριστικὴ ἔγκλισις
Coniunctivus: ἡ ὑποτακτικὴ ἔγκλισις
Optativus: ἡ εὐκτικὴ ἔγκλισις
Imperativus: ἡ προστακτικὴ ἔγκλισις
Infinitivus: ἡ ἀπαρέμφατος ἔγκλισις
Participium: ἡ μετοχή

Sudarė Paulius Garbačiauskas

Pradžios knyga

1–3. Pasaulio ir žmogaus sutvėrimas

1. **1** Ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν. **2** Ἡ δὲ γῆ ἦν ἀόρατος καὶ ἀκατασκεύαστος, καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου, καὶ πνεῦμα θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος.

3 Καὶ εἶπεν ὁ θεός «Γενηθήτω φῶς». Καὶ ἐγένετο φῶς. **4** Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς τὸ φῶς ὅτι καλόν. Καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκοτόυς. **5** Καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ φῶς ἡμέραν καὶ τὸ σκότος ἐκάλεσεν νύκτα. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα μία.

6 Καὶ εἶπεν ὁ θεός «Γενηθήτω στερέωμα ἐν μέσῳ τοῦ ὕδατος καὶ ἔστω διαχωρίζον ἀνὰ μέσον ὕδατος καὶ ὕδατος». Καὶ ἐγένετο οὕτως. **7** Καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα, καὶ διεχώρισεν ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος, ὃ ἦν ὑποκάτω τοῦ στερεώματος, καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ ὕδατος τοῦ ἐπάνω τοῦ στερεώματος. **8** Καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὸ στερέωμα οὐρανόν. Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα δευτέρα.

9 Καὶ εἶπεν ὁ θεός «Συναχθήτω τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς συναγωγὴν μίαν, καὶ ὀφθήτω ἡ ξηρά». Καὶ ἐγένετο οὕτως. Καὶ συνήχθη τὸ ὕδωρ τὸ ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ εἰς τὰς συναγωγὰς αὐτῶν, καὶ ὤφθη ἡ ξηρά. **10** Καὶ ἐκάλεσεν ὁ θεὸς τὴν ξηρὰν γῆν καὶ τὰ συστήματα τῶν ὑδάτων ἐκάλεσεν θαλάσσας. Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. **11** Καὶ εἶπεν ὁ θεός «Βλαστησάτω ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, σπείρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς». Καὶ ἐγένετο οὕτως. **12** Καὶ ἐξήνεγκεν ἡ γῆ βοτάνην χόρτου, σπείρον σπέρμα κατὰ γένος καὶ καθ' ὁμοιότητα, καὶ ξύλον κάρπιμον ποιοῦν καρπόν, οὗ τὸ σπέρμα αὐτοῦ ἐν αὐτῷ κατὰ γένος ἐπὶ τῆς γῆς. Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. **13** Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα τρίτη.

14 Καὶ εἶπεν ὁ θεός «Γενηθήτωσαν φωστῆρες ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ εἰς φαῦσιν τῆς γῆς τοῦ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τῆς ἡμέρας καὶ ἀνὰ μέσον τῆς νυκτὸς καὶ ἔστωσαν εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ εἰς ἡμέρας καὶ εἰς ἐνιαυτοὺς **15** καὶ ἔστωσαν εἰς φαῦσιν ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς». Καὶ ἐγένετο οὕτως. **16** Καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τοὺς δύο φωστῆρας τοὺς μεγάλους, τὸν φωστῆρα τὸν μέγαν εἰς ἀρχὰς τῆς ἡμέρας καὶ τὸν φωστῆρα τὸν ἐλάσσων εἰς ἀρχὰς τῆς νυκτὸς, καὶ τοὺς ἀστέρας. **17** Καὶ ἔθετο αὐτοὺς ὁ θεὸς ἐν τῷ στερεώματι τοῦ οὐρανοῦ ὥστε φαίνειν ἐπὶ τῆς γῆς **18** καὶ ἀρχεῖν τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς καὶ διαχωρίζειν ἀνὰ μέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σκοτόυς. Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλόν. **19** Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα τετάρτη.

20 Καὶ εἶπεν ὁ θεός «Ἐξαγαγέτω τὰ ὕδατα ἔρπετὰ ψυχῶν ζωσῶν καὶ πετεινὰ πετόμενα ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ τὸ στερέωμα τοῦ οὐρανοῦ». Καὶ ἐγένετο οὕτως. **21** Καὶ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὰ κῆτη τὰ μεγάλα καὶ πᾶσαν ψυχὴν ζῶων ἐρπετῶν, ἃ ἐξήγαγεν τὰ ὕδατα κατὰ γένη αὐτῶν, καὶ πᾶν πετεινὸν πτερωτὸν κατὰ γένος. Καὶ εἶδεν ὁ θεὸς ὅτι καλὰ. **22** Καὶ ηὐλόγησεν αὐτὰ ὁ θεὸς λέγων «Αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ

πληρώσατε τὰ ὕδατα ἐν ταῖς θαλάσσαις, καὶ τὰ πετεινὰ πληθυνέσθωσαν ἐπὶ τῆς γῆς». **23** Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα πέμπτη.

24 Καὶ εἶπεν ὁ θεός «Ἐξαγαγέτω ἡ γῆ ψυχὴν ζῶσαν κατὰ γένος, τετράποδα καὶ ἔρπετὰ καὶ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος». Καὶ ἐγένετο οὕτως. **25** Καὶ ἐποίησεν ὁ θεός τὰ θηρία τῆς γῆς κατὰ γένος καὶ τὰ κτήνη κατὰ γένος καὶ πάντα τὰ ἔρπετὰ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν. Καὶ εἶδεν ὁ θεός ὅτι καλά.

26 Καὶ εἶπεν ὁ θεός «Ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, καὶ ἀρχέτωσαν τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἔρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς».

27 Καὶ ἐποίησεν ὁ θεός τὸν ἄνθρωπον, κατ' εἰκόνα θεοῦ ἐποίησεν αὐτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ ἐποίησεν αὐτούς.

28 Καὶ ἠυλόγησεν αὐτούς ὁ θεός λέγων «Ἀυξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε καὶ πληρώσατε τὴν γῆν καὶ κατακυριεύσατε αὐτῆς καὶ ἄρχετε τῶν ἰχθύων τῆς θαλάσσης καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάσης τῆς γῆς καὶ πάντων τῶν ἔρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς».

29 Καὶ εἶπεν ὁ θεός «Ἴδου δέδωκα ὑμῖν πᾶν χόρτον σπόριμον σπεῖρον σπέρμα, ὃ ἐστὶν ἐπάνω πάσης τῆς γῆς, καὶ πᾶν ξύλον, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ καρπὸν σπέρματος σπορίμου· ὑμῖν ἔσται εἰς βρῶσιν. **30** Καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τῆς γῆς καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ παντὶ ἔρπετῷ τῷ ἔρποντι ἐπὶ τῆς γῆς, ὃ ἔχει ἐν ἑαυτῷ ψυχὴν ζωῆς, πάντα χόρτον χλωρὸν εἰς βρῶσιν». Καὶ ἐγένετο οὕτως. **31** Καὶ εἶδεν ὁ θεός τὰ πάντα, ὅσα ἐποίησεν, καὶ ἰδοὺ καλὰ λίαν. Καὶ ἐγένετο ἑσπέρα καὶ ἐγένετο πρωί, ἡμέρα ἕκτη.

2. 1 Καὶ συνετελέσθησαν ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ καὶ πᾶς ὁ κόσμος αὐτῶν. **2** Καὶ συνετέλεσεν ὁ θεός ἐν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἕκτῃ τὰ ἔργα αὐτοῦ, ἃ ἐποίησεν, καὶ κατέπαυσεν τῇ ἡμέρᾳ τῇ ἑβδόμῃ ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἐποίησεν. **3** Καὶ ἠυλόγησεν ὁ θεός τὴν ἡμέραν τὴν ἑβδόμην καὶ ἡγίασεν αὐτήν, ὅτι ἐν αὐτῇ κατέπαυσεν ἀπὸ πάντων τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὧν ἤρξατο ὁ θεός ποιῆσαι.

4 Αὕτη ἡ βίβλος γενέσεως οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὅτε ἐγένετο.

Ἦι ἡμέρᾳ ἐποίησεν ὁ θεός τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, **5** καὶ πᾶν χλωρὸν ἀγροῦ πρὸ τοῦ γενέσθαι ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πάντα χόρτον ἀγροῦ πρὸ τοῦ ἀνατεῖλαι· οὐ γὰρ ἔβρεξεν ὁ θεός ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἄνθρωπος οὐκ ἦν ἐργάζεσθαι τὴν γῆν, **6** πηγὴ δὲ ἀνέβαινεν ἐκ τῆς γῆς καὶ ἐπότιζεν πᾶν τὸ πρόσωπον τῆς γῆς· **7** καὶ ἔπλασεν ὁ θεός τὸν ἄνθρωπον χοῦν ἀπὸ τῆς γῆς καὶ ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνοὴν ζωῆς, καὶ ἐγένετο ὁ ἄνθρωπος εἰς ψυχὴν ζῶσαν.

8 Καὶ ἐφύτευσεν κύριος ὁ θεός παράδεισον ἐν Ἐδεμ κατὰ ἀνατολὰς καὶ ἔθετο ἐκεῖ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν. **9** καὶ ἐξανάτειλεν ὁ θεός ἔτι ἐκ τῆς γῆς πᾶν ξύλον ὠραῖον εἰς ὄρασιν καὶ καλὸν εἰς βρῶσιν καὶ τὸ ξύλον τῆς ζωῆς ἐν μέσῳ τῷ παραδείσῳ καὶ τὸ ξύλον τοῦ εἰδέναι γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ.

10 Ποταμὸς δὲ ἐκπορεύεται ἐξ Ἐδεμ ποτίζειν τὸν παράδεισον· ἐκεῖθεν ἀφορίζεται εἰς τέσσαρας ἀρχάς. **11** Ὄνομα τῶ ἐνὶ Φισων· οὗτος ὁ κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Ευλατ, ἐκεῖ οὗ ἐστὶν τὸ χρυσίον· **12** τὸ δὲ χρυσίον τῆς γῆς ἐκείνης καλόν· καὶ ἐκεῖ ἐστὶν ὁ ἄνθραξ καὶ ὁ λίθος ὁ πράσινος. **13** Καὶ ὄνομα τῷ ποταμῷ τῷ δευτέρῳ Γηων· οὗτος ὁ

κυκλῶν πᾶσαν τὴν γῆν Αἰθιοπίας. **14** Καὶ ὁ ποταμὸς ὁ τρίτος Τίγρις· οὗτος ὁ πορευόμενος κατέναντι Ἀσσυρίων. Ὁ δὲ ποταμὸς ὁ τέταρτος, οὗτος Εὐφράτης.

15 Καὶ ἔλαβεν κύριος ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν, καὶ ἔθετο αὐτὸν ἐν τῷ παραδείσῳ ἐργάζεσθαι αὐτὸν καὶ φυλάσσειν. **16** Καὶ ἐνετείλατο κύριος ὁ θεὸς τῷ Ἀδαμ λέγων «Ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ βρώσει φάγη, **17** ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ· ἢ δ' ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε».

18 Καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς «Οὐ καλὸν εἶναι τὸν ἄνθρωπον μόνον· ποιήσωμεν αὐτῷ βοηθὸν κατ' αὐτόν». **19** Καὶ ἔπλασεν ὁ θεὸς ἔτι ἐκ τῆς γῆς πάντα τὰ θηρία τοῦ ἀγροῦ καὶ πάντα τὰ πετεινὰ τοῦ οὐρανοῦ καὶ ἤγαγεν αὐτὰ πρὸς τὸν Ἀδαμ ἰδεῖν, τί καλέσει αὐτά, καὶ πᾶν, ὃ ἂν ἐκάλεσεν αὐτὸ Ἀδαμ ψυχὴν ζῶσαν, τοῦτο ὄνομα αὐτοῦ. **20** Καὶ ἐκάλεσεν Ἀδαμ ὀνόματα πᾶσιν τοῖς κτήνεσιν καὶ πᾶσι τοῖς πετεινοῖς τοῦ οὐρανοῦ καὶ πᾶσι τοῖς θηρίοις τοῦ ἀγροῦ, τῷ δὲ Ἀδαμ οὐχ εὐρέθη βοηθὸς ὅμοιος αὐτῷ.

21 Καὶ ἐπέβαλεν ὁ θεὸς ἕκστασιν ἐπὶ τὸν Ἀδαμ, καὶ ὑπνωσεν· καὶ ἔλαβεν μίαν τῶν πλευρῶν αὐτοῦ καὶ ἀνεπλήρωσεν σάρκα ἀντ' αὐτῆς. **22** Καὶ ἀκοδόμησεν κύριος ὁ θεὸς τὴν πλευράν, ἣν ἔλαβεν ἀπὸ τοῦ Ἀδαμ, εἰς γυναῖκα καὶ ἤγαγεν αὐτὴν πρὸς τὸν Ἀδαμ. **23** Καὶ εἶπεν Ἀδαμ «Τοῦτο νῦν ὅστοῦν ἐκ τῶν ὀστέων μου καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου· αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήμφθη αὕτη».

24 Ἐνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ προσκολληθήσεται πρὸς τὴν γυναῖκα αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν.

25 Καὶ ἦσαν οἱ δύο γυμνοί, ὃ τε Ἀδαμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ, καὶ οὐκ ἦσχύνοντο.

3.1 Ὁ δὲ ὄφεις ἦν φρονιμώτατος πάντων τῶν θηρίων τῶν ἐπὶ τῆς γῆς, ὧν ἐποίησεν κύριος ὁ θεός· καὶ εἶπεν ὁ ὄφεις τῇ γυναικί· «Τί ὅτι εἶπεν ὁ θεός „Οὐ μὴ φάγητε ἀπὸ παντὸς ξύλου τοῦ ἐν τῷ παραδείσῳ“;» **2** Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ τῷ ὄφει «Ἀπὸ καρποῦ ξύλου τοῦ παραδείσου φαγόμεθα, **3** ἀπὸ δὲ καρποῦ τοῦ ξύλου, ὃ ἐστὶν ἐν μέσῳ τοῦ παραδείσου, εἶπεν ὁ θεός „Οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ οὐδὲ μὴ ἄψησθε αὐτοῦ, ἵνα μὴ ἀποθάνητε“.» **4** Καὶ εἶπεν ὁ ὄφεις τῇ γυναικί «Οὐ θανάτῳ ἀποθανεῖσθε· **5** ἦδει γὰρ ὁ θεὸς ὅτι ἐν ἡ ἂν ἡμέρα φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοὶ γινώσκοντες καλὸν καὶ πονηρὸν. **6** Καὶ εἶδεν ἡ γυνὴ ὅτι καλὸν τὸ ξύλον εἰς βρώσιν καὶ ὅτι ἀρεστὸν τοῖς ὀφθαλμοῖς ἰδεῖν καὶ ὠραῖόν ἐστιν τοῦ κατανοῆσαι, καὶ λαβοῦσα τοῦ καρποῦ αὐτοῦ ἔφαγεν· καὶ ἔδωκεν καὶ τῷ ἀνδρὶ αὐτῆς μετ' αὐτῆς, καὶ ἔφαγον. **7** Καὶ διηνοίχθησαν οἱ ὀφθαλμοὶ τῶν δύο, καὶ ἔγνωσαν ὅτι γυμνοὶ ἦσαν, καὶ ἔραψαν φύλλα συκῆς καὶ ἐποίησαν ἑαυτοῖς περιζώματα.

8 Καὶ ἤκουσαν τὴν φωνὴν κυρίου τοῦ θεοῦ περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ τὸ δειλινόν, καὶ ἐκρύβησαν ὃ τε Ἀδαμ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἀπὸ προσώπου κυρίου τοῦ θεοῦ ἐν μέσῳ τοῦ ξύλου τοῦ παραδείσου. **9** Καὶ ἐκάλεσεν κύριος ὁ θεὸς τὸν Ἀδαμ καὶ εἶπεν αὐτῷ «Ἀδαμ, ποῦ εἶ;» **10** Καὶ εἶπεν αὐτῷ «Τὴν φωνὴν σου ἤκουσα περιπατοῦντος ἐν τῷ παραδείσῳ καὶ ἐφοβήθην, ὅτι γυμνός εἰμι, καὶ ἐκρύβην». **11** Καὶ εἶπεν αὐτῷ «Τίς ἀνήγγειλέν σοι ὅτι γυμνός εἶ; μὴ ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν ἀπ' αὐτοῦ, ἔφαγες;» **12** Καὶ εἶπεν ὁ Ἀδαμ «Ἡ γυνὴ, ἣν ἔδωκας μετ' ἐμοῦ, αὕτη μοι ἔδωκεν ἀπὸ τοῦ ξύλου, καὶ ἔφαγον». **13** Καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς τῇ γυναικί· «Τί τοῦτο ἐποίησας;» Καὶ εἶπεν ἡ γυνὴ «Ὁ ὄφεις ἠπάτησέν με, καὶ ἔφαγον».

14 Καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς τῷ ὄφει «Ὅτι ἐποίησας τοῦτο, ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῆς γῆς· ἐπὶ τῷ στήθει σου καὶ τῇ

κοιλία πορεύση καὶ γῆν φάγη πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου. **15** Καὶ ἔχθραν θήσω ἀνὰ μέσον σου καὶ ἀνὰ μέσον τῆς γυναικὸς καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματός σου καὶ ἀνὰ μέσον τοῦ σπέρματος αὐτῆς· αὐτός σου τηρήσει κεφαλὴν, καὶ σὺ τηρήσεις αὐτοῦ πτέρναν».

16 Καὶ τῇ γυναικὶ εἶπεν «Πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου καὶ τὸν στεναγμὸν σου, ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα· καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου ἢ ἀποστροφή σου, καὶ αὐτός σου κυριεύσει».

17 Τῷ δὲ Ἀδαμ εἶπεν «Ὅτι ἤκουσας τῆς φωνῆς τῆς γυναικὸς σου καὶ ἔφαγες ἀπὸ τοῦ ξύλου, οὗ ἐνετειλάμην σοι τούτου μόνου μὴ φαγεῖν ἀπ’ αὐτοῦ, ἐπικατάρατος ἡ γῆ ἐν τοῖς ἔργοις σου· ἐν λύπαις φάγη αὐτὴν πάσας τὰς ἡμέρας τῆς ζωῆς σου· **18** ἀκάνθας καὶ τριβόλους ἀνατελεῖ σοι, καὶ φάγη τὸν χόρτον τοῦ ἀγροῦ. **19** Ἐν ἰδρωτί τοῦ προσώπου σου φάγη τὸν ἄρτον σου ἕως τοῦ ἀποστρέψαι σε εἰς τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήμφθης· ὅτι γῆ εἶ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύση.»

20 Καὶ ἐκάλεσεν Ἀδαμ τὸ ὄνομα τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ζωή, ὅτι αὕτη μήτηρ πάντων τῶν ζώντων.

21 Καὶ ἐποίησεν κύριος ὁ θεὸς τῷ Ἀδαμ καὶ τῇ γυναικὶ αὐτοῦ χιτῶνας δερματίνους καὶ ἐνέδυσεν αὐτούς.

22 Καὶ εἶπεν ὁ θεὸς «Ἴδου Ἀδαμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν, καὶ νῦν μήποτε ἐκτείνῃ τὴν χεῖρα καὶ λάβῃ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς καὶ φάγη καὶ ζῆσεται εἰς τὸν αἰῶνα». **23** Καὶ ἐξαπέστειλεν αὐτὸν κύριος ὁ θεὸς ἐκ τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς ἐργάζεσθαι τὴν γῆν, ἐξ ἧς ἐλήμφθη. **24** Καὶ ἐξέβαλεν τὸν Ἀδαμ καὶ κατώκισεν αὐτὸν ἀπέναντι τοῦ παραδείσου τῆς τρυφῆς καὶ ἔταξεν τὰ χερουβίμ καὶ τὴν φλογίνην ῥομφαίαν τὴν στρεφομένην φυλάσσειν τὴν ὁδὸν τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς.

6–8. Tvanas

6.1 Καὶ ἐγένετο ἡνίκα ἤρξαντο οἱ ἄνθρωποι πολλοὶ γίνεσθαι ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ θυγατέρες ἐγενήθησαν αὐτοῖς, **2** ἰδόντες δὲ οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων ὅτι καλαὶ εἰσιν, ἔλαβον ἑαυτοῖς γυναῖκας ἀπὸ πασῶν, ὧν ἐξελέξαντο. **3** Καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς «Οὐ μὴ καταμείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν τοῖς ἀνθρώποις τούτοις εἰς τὸν αἰῶνα διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας, ἔσσονται δὲ αἱ ἡμέραι αὐτῶν ἑκατὸν εἴκοσι ἔτη». **4** Οἱ δὲ γίγαντες ἦσαν ἐπὶ τῆς γῆς ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις καὶ μετ’ ἐκεῖνο, ὡς ἂν εἰσεπορεύοντο οἱ υἱοὶ τοῦ θεοῦ πρὸς τὰς θυγατέρας τῶν ἀνθρώπων καὶ ἐγεννώσαν ἑαυτοῖς· ἐκεῖνοι ἦσαν οἱ γίγαντες οἱ ἀπ’ αἰῶνος, οἱ ἄνθρωποι οἱ ὀνομαστοί.

5 Ἴδὼν δὲ κύριος ὁ θεὸς ὅτι ἐπληθύνθησαν αἱ κακίαι τῶν ἀνθρώπων ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πᾶς τις διανοεῖται ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ πάσας τὰς ἡμέρας, **6** καὶ ἐνεθυμήθη ὁ θεὸς ὅτι ἐποίησεν τὸν ἄνθρωπον ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ διενεόηθη. **7** Καὶ εἶπεν ὁ θεὸς «Ἀπαλείψω τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους καὶ ἀπὸ ἐρπετῶν ἕως τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, ὅτι ἐθυμώθη ὅτι ἐποίησα αὐτούς». **8** Νωε δὲ εὔρεν χάριν ἐναντίον κυρίου τοῦ θεοῦ.

9 Αὗται δὲ αἱ γενέσεις Νωε· Νωε ἄνθρωπος δίκαιος, τέλειος ὢν ἐν τῇ γενεᾷ αὐτοῦ· τῷ θεῷ εὐηρέστησεν Νωε. **10** Ἐγέννησεν δὲ Νωε τρεῖς υἱούς, τὸν Σημ, τὸν Χαμ, τὸν Ιαφεθ.

11 Ἐφθάρη δὲ ἡ γῆ ἐναντίον τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας. **12** Καὶ εἶδεν κύριος ὁ θεὸς τὴν γῆν, καὶ ἦν κατεφθαρμένη, ὅτι κατέφθειρεν πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς. **13** Καὶ εἶπεν ὁ θεὸς πρὸς Νωε «Καιρὸς παντὸς ἀνθρώπου ἦκει ἐναντίον μου, ὅτι ἐπλήσθη ἡ γῆ ἀδικίας ἀπ’ αὐτῶν, καὶ ἰδοὺ ἐγὼ καταφθείρω αὐτοὺς καὶ τὴν γῆν. **14** Ποίησον οὖν σεαυτῷ κιβωτὸν ἐκ ξύλων τετραγώνων· νοσσιὰς ποιήσεις τὴν κιβωτὸν καὶ ἀσφαλτώσεις αὐτὴν ἔσωθεν καὶ ἔξωθεν τῇ ἀσφάλτῳ. **15** Καὶ οὕτως ποιήσεις τὴν κιβωτόν· τριακοσίων πήχεων τὸ μῆκος τῆς κιβωτοῦ καὶ πενήκοντα πήχεων τὸ πλάτος καὶ τριάκοντα πήχεων τὸ ὕψος αὐτῆς· **16** ἐπισυνάγων ποιήσεις τὴν κιβωτὸν καὶ εἰς πῆχυν συντελέσεις αὐτὴν ἄνωθεν· τὴν δὲ θύραν τῆς κιβωτοῦ ποιήσεις ἐκ πλαγίων· κατάγαια, διώροφα καὶ τριώροφα ποιήσεις αὐτήν. **17** Ἐγὼ δὲ ἰδοὺ ἐπάγω τὸν κατακλυσμὸν ὕδωρ ἐπὶ τὴν γῆν καταφθεῖραι πᾶσαν σάρκα, ἐν ἣ ἔστιν πνεῦμα ζωῆς, ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ· καὶ ὅσα ἐὰν ἦ ἐπὶ τῆς γῆς, τελευτήσει. **18** Καὶ στήσω τὴν διαθήκην μου πρὸς σέ· εἰσελεύση δὲ εἰς τὴν κιβωτόν, σὺ καὶ οἱ υἱοὶ σου καὶ ἡ γυνὴ σου καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν σου μετὰ σοῦ. **19** Καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἐρπετῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων καὶ ἀπὸ πάσης σαρκός, δύο δύο ἀπὸ πάντων εἰσάξεις εἰς τὴν κιβωτόν, ἵνα τρέφῃς μετὰ σεαυτοῦ· ἄρσεν καὶ θῆλυ ἔσονται. **20** Ἀπὸ πάντων τῶν ὀρνέων τῶν πετεινῶν κατὰ γένος καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν κατὰ γένος καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐρπόντων ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν, δύο δύο ἀπὸ πάντων εἰσελεύσονται πρὸς σέ τρέφεσθαι μετὰ σοῦ, ἄρσεν καὶ θῆλυ. **21** Σὺ δὲ λήμψῃ σεαυτῷ ἀπὸ πάντων τῶν βρωμάτων, ἃ ἔδεσθε, καὶ συνάξεις πρὸς σεαυτόν, καὶ ἔσται σοὶ καὶ ἐκείνοις φαγεῖν».

22 Καὶ ἐποίησεν Νωε πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος ὁ θεός, οὕτως ἐποίησεν.

7.1 Καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεός πρὸς Νωε «Ἐἴσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου εἰς τὴν κιβωτόν, ὅτι σὲ εἶδον δίκαιον ἐναντίον μου ἐν τῇ γενεᾷ ταύτῃ. **2** Ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν εἰσάγαγε πρὸς σέ ἑπτὰ ἑπτὰ, ἄρσεν καὶ θῆλυ, ἀπὸ δὲ τῶν κτηνῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο, ἄρσεν καὶ θῆλυ, **3** καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ τῶν καθαρῶν ἑπτὰ ἑπτὰ, ἄρσεν καὶ θῆλυ, καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν τῶν μὴ καθαρῶν δύο δύο, ἄρσεν καὶ θῆλυ, διαθρέψαι σπέρμα ἐπὶ πᾶσαν τὴν γῆν. **4** Ἔτι γὰρ ἡμερῶν ἑπτὰ ἐγὼ ἐπάγω ὑετὸν ἐπὶ τὴν γῆν τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας καὶ ἐξαλείψω πᾶσαν τὴν ἐξανάστασιν, ἣν ἐποίησα, ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς.» **5** Καὶ ἐποίησεν Νωε πάντα, ὅσα ἐνετείλατο αὐτῷ κύριος ὁ θεός.

6 Νωε δὲ ἦν ἐτῶν ἑξακοσίων, καὶ ὁ κατακλυσμὸς ἐγένετο ὕδατος ἐπὶ τῆς γῆς. **7** Εἰσῆλθεν δὲ Νωε καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ’ αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτόν διὰ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ. **8** Καὶ ἀπὸ τῶν πετεινῶν καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν καὶ ἀπὸ τῶν κτηνῶν τῶν μὴ καθαρῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν ἐρπετῶν τῶν ἐπὶ τῆς γῆς **9** δύο δύο εἰσῆλθον πρὸς Νωε εἰς τὴν κιβωτόν, ἄρσεν καὶ θῆλυ, καθὰ ἐνετείλατο αὐτῷ ὁ θεός. **10** Καὶ ἐγένετο μετὰ τὰς ἑπτὰ ἡμέρας καὶ τὸ ὕδωρ τοῦ κατακλυσμοῦ ἐγένετο ἐπὶ τῆς γῆς.

11 Ἐν τῷ ἑξακοσιοστῷ ἔτει ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Νωε, τοῦ δευτέρου μηνός, ἑβδόμη καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ ἐρράγησαν πᾶσαι αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου, καὶ οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ ἠνεώχθησαν, **12** καὶ ἐγένετο ὁ ὑετὸς ἐπὶ τῆς γῆς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας. **13** Ἐν τῇ ἡμέρᾳ ταύτῃ εἰσῆλθεν Νωε, Σημ, Χαμ, Ιαφεθ, υἱοὶ Νωε, καὶ ἡ γυνὴ Νωε καὶ αἱ τρεῖς γυναῖκες τῶν υἱῶν αὐτοῦ μετ’ αὐτοῦ εἰς τὴν κιβωτόν. **14** Καὶ πάντα τὰ θηρία κατὰ γένος καὶ πάντα τὰ κτήνη κατὰ γένος

καὶ πᾶν ἔρπετον κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος καὶ πᾶν πετεινὸν κατὰ γένος **15** εἰσηλθὼν πρὸς Νωε εἰς τὴν κιβωτόν, δύο δύο ἀπὸ πάσης σαρκός, ἐν ᾧ ἐστὶν πνεῦμα ζωῆς. **16** Καὶ τὰ εἰσπορευόμενα ἄρσεν καὶ θῆλυ ἀπὸ πάσης σαρκός εἰσηλθὼν, καθὰ ἐνετείλατο ὁ θεὸς τῷ Νωε.

Καὶ ἔκλεισεν κύριος ὁ θεὸς ἔξωθεν αὐτοῦ τὴν κιβωτόν.

17 Καὶ ἐγένετο ὁ κατακλυσμὸς τεσσαράκοντα ἡμέρας καὶ τεσσαράκοντα νύκτας ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπληθύνθη τὸ ὕδωρ καὶ ἐπῆρεν τὴν κιβωτόν, καὶ ὑψώθη ἀπὸ τῆς γῆς. **18** Καὶ ἐπεκράτει τὸ ὕδωρ καὶ ἐπληθύνετο σφόδρα ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἐπεφέρετο ἡ κιβωτὸς ἐπάνω τοῦ ὕδατος. **19** Τὸ δὲ ὕδωρ ἐπεκράτει σφόδρα σφοδρῶς ἐπὶ τῆς γῆς καὶ ἐπεκάλυψεν πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλά, ἃ ἦν ὑποκάτω τοῦ οὐρανοῦ. **20** Δέκα πέντε πῆχεις ἐπάνω ὑψώθη τὸ ὕδωρ καὶ ἐπεκάλυψεν πάντα τὰ ὄρη τὰ ὑψηλά. **21** Καὶ ἀπέθανεν πᾶσα σὰρξ κινουμένη ἐπὶ τῆς γῆς τῶν πετεινῶν καὶ τῶν κτηνῶν καὶ τῶν θηρίων καὶ πᾶν ἔρπετον κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς καὶ πᾶς ἄνθρωπος. **22** Καὶ πάντα, ὅσα ἔχει πνοὴν ζωῆς, καὶ πᾶς, ὃς ἦν ἐπὶ τῆς ξηρᾶς, ἀπέθανεν. **23** Καὶ ἐξήλειψεν πᾶν τὸ ἀνάστημα, ὃ ἦν ἐπὶ προσώπου πάσης τῆς γῆς, ἀπὸ ἀνθρώπου ἕως κτήνους καὶ ἔρπετων καὶ τῶν πετεινῶν τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἐξηλείφθησαν ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ κατελείφθη μόνος Νωε καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ.

24 Καὶ ὑψώθη τὸ ὕδωρ ἐπὶ τῆς γῆς ἡμέρας ἑκατὸν πενήκοντα.

8.1 Καὶ ἐμνήσθη ὁ θεὸς τοῦ Νωε καὶ πάντων τῶν θηρίων καὶ πάντων τῶν κτηνῶν καὶ πάντων τῶν πετεινῶν καὶ πάντων τῶν ἔρπετων, ὅσα ἦν μετ' αὐτοῦ ἐν τῇ κιβωτῷ, καὶ ἐπήγαγεν ὁ θεὸς πνεῦμα ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐκόπασεν τὸ ὕδωρ, **2** καὶ ἐπεκαλύφθησαν αἱ πηγαὶ τῆς ἀβύσσου καὶ οἱ καταρράκται τοῦ οὐρανοῦ, καὶ συνεχέθη ὁ ὑετὸς ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ. **3** Καὶ ἐνεδίδου τὸ ὕδωρ πορευόμενον ἀπὸ τῆς γῆς, ἐνεδίδου καὶ ἠλαττονοῦτο τὸ ὕδωρ μετὰ πενήκοντα καὶ ἑκατὸν ἡμέρας. **4** Καὶ ἐκάθισεν ἡ κιβωτὸς ἐν μηνὶ τῷ ἑβδόμῳ, ἑβδόμη καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Αραρατ. **5** Τὸ δὲ ὕδωρ πορευόμενον ἠλαττονοῦτο ἕως τοῦ δεκάτου μηνός· ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ μηνί, τῇ πρώτῃ τοῦ μηνός, ὤφθησαν αἱ κεφαλαὶ τῶν ὀρέων.

6 Καὶ ἐγένετο μετὰ τεσσαράκοντα ἡμέρας ἠνέφωξεν Νωε τὴν θυρίδα τῆς κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησεν, **7** καὶ ἀπέστειλεν τὸν κόρακα τοῦ ἰδεῖν εἰ κεκόπακεν τὸ ὕδωρ· καὶ ἐξελθὼν οὐχ ὑπέστρεψεν ἕως τοῦ ξηρανθῆναι τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς. **8** Καὶ ἀπέστειλεν τὴν περιστερὰν ὀπίσω αὐτοῦ ἰδεῖν εἰ κεκόπακεν τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς· **9** καὶ οὐχ εὔρουσα ἡ περιστερὰ ἀνάπαυσιν τοῖς ποσὶν αὐτῆς ὑπέστρεψεν πρὸς αὐτὸν εἰς τὴν κιβωτόν, ὅτι ὕδωρ ἦν ἐπὶ παντὶ προσώπῳ πάσης τῆς γῆς, καὶ ἐκτείνας τὴν χεῖρα αὐτοῦ ἔλαβεν αὐτὴν καὶ εἰσήγαγεν αὐτὴν πρὸς ἑαυτὸν εἰς τὴν κιβωτόν. **10** Καὶ ἐπισχῶν ἔτι ἡμέρας ἑπτὰ ἐτέρας πάλιν ἐξαπέστειλεν τὴν περιστερὰν ἐκ τῆς κιβωτοῦ· **11** καὶ ἀνέστρεψεν πρὸς αὐτὸν ἡ περιστερὰ τὸ πρὸς ἑσπέραν καὶ εἶχεν φύλλον ἐλαίας κάρφος ἐν τῷ στόματι αὐτῆς, καὶ ἔγνω Νωε ὅτι κεκόπακεν τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς. **12** καὶ ἐπισχῶν ἔτι ἡμέρας ἑπτὰ ἐτέρας πάλιν ἐξαπέστειλεν τὴν περιστερὰν, καὶ οὐ προσέθετο τοῦ ἐπιστρέψαι πρὸς αὐτὸν ἔτι.

13 Καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ἐνὶ καὶ ἑξακοσιοστῷ ἔτει ἐν τῇ ζωῇ τοῦ Νωε, τοῦ πρώτου μηνός, μιᾶ τοῦ μηνός, ἐξέλιπεν τὸ ὕδωρ ἀπὸ τῆς γῆς· καὶ ἀπεκάλυψεν Νωε τὴν στέγην τῆς κιβωτοῦ, ἣν ἐποίησεν, καὶ εἶδεν ὅτι ἐξέλιπεν τὸ ὕδωρ ἀπὸ προσώπου τῆς γῆς. **14** Ἐν δὲ τῷ μηνὶ τῷ δευτέρῳ, ἑβδόμη καὶ εἰκάδι τοῦ μηνός, ἐξηράνθη ἡ γῆ. **15** Καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς τῷ Νωε λέγων· **16** «Ἐξελθε ἐκ τῆς κιβωτοῦ, σὺ καὶ ἡ γυνὴ σου καὶ οἱ υἱοί

σου καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἰῶν σου μετὰ σοῦ **17** καὶ πάντα τὰ θηρία, ὅσα ἐστὶν μετὰ σοῦ, καὶ πᾶσα σὰρξ ἀπὸ πετεινῶν ἕως κτηνῶν, καὶ πᾶν ἔρπετον κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς ἐξάγαγε μετὰ σεαυτοῦ· καὶ ἀνέστητε καὶ πληθύνεσθε ἐπὶ τῆς γῆς». **18** Καὶ ἐξῆλθεν Νωε καὶ ἡ γυνὴ αὐτοῦ καὶ οἱ υἱοὶ αὐτοῦ καὶ αἱ γυναῖκες τῶν υἰῶν αὐτοῦ μετ' αὐτοῦ, **19** καὶ πάντα τὰ θηρία καὶ πάντα τὰ κτήνη καὶ πᾶν πετεινὸν καὶ πᾶν ἔρπετον κινούμενον ἐπὶ τῆς γῆς κατὰ γένος αὐτῶν ἐξήλθοσαν ἐκ τῆς κιβωτοῦ.

20 Καὶ ἠκοδόμησεν Νωε θυσιαστήριον τῷ θεῷ καὶ ἔλαβεν ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν τῶν καθαρῶν καὶ ἀπὸ πάντων τῶν πετεινῶν τῶν καθαρῶν καὶ ἀνήνεγκεν ὀλοκαρπώσεις ἐπὶ τὸ θυσιαστήριον. **21** Καὶ ὠσφράνθη κύριος ὁ θεὸς ὀσμὴν εὐωδίας, καὶ εἶπεν κύριος ὁ θεὸς διανοηθεὶς «Οὐ προσθήσω ἔτι τοῦ καταράσασθαι τὴν γῆν διὰ τὰ ἔργα τῶν ἀνθρώπων, ὅτι ἐγκείται ἡ διάνοια τοῦ ἀνθρώπου ἐπιμελῶς ἐπὶ τὰ πονηρὰ ἐκ νεότητος· οὐ προσθήσω οὖν ἔτι πατάξαι πᾶσαν σάρκα ζῶσαν, καθὼς ἐποίησα. **22** Πάσας τὰς ἡμέρας τῆς γῆς σπέρμα καὶ θερισμός, ψῦχος καὶ καῦμα, θέρος καὶ ἔαρ ἡμέραν καὶ νύκτα οὐ καταπαύσουσιν.»

ADDENDA LITUANICA

Lotynų kalbos vadovėlyje *Elementa Latīna* skaitėte lotynų autorių ištraukas, svarbias Lietuvos istorijai ir kultūrai.

Nors ir ne tokiu mastu kaip lotynų kalba, senoji graikų kalba irgi buvo reikšminga Lietuvoje: Antikos graikų autoriai minėjo baltų protėvius, Viduramžiais Lietuvos imperatorius (βασιλεύς, žr. paaiškinimus) Algirdas susirašinėjo su Konstantinopolio patriarchu (bizantiškąja graikų kalbos atmaina, bet, mokant senąją kalbą, ją nebus sunku suprasti), Renesanso ir naujaisiais laikais buvo kuriama poezija klasikine graikų kalba, o naujaisiais laikais lietuvių kalba buvo lyginama su senąja graikų kalba. Siūlome perskaityti žemiau pateikiamas ištraukas.

ANTIKA AUTORIAI APIE BALTŲ PROTĖVIUS

HERODOTAS APIE VILKOLAKIUS NEURUS

Herodotas (apie 484–425 pr. Kr.) savo žymiojoje *Istorijoje* (IV.105) mini neurų tautą, kuri, sprendžiant pagal jo aprašymą, turėjusi gyventi kur nors netoli dabartinės Lietuvos teritorijos. Kitos tautos, pasak Herodoto, tikėjo, kad neurai gali pasiversti vilkais.

Siejant neurų vardą su Narevo upės vardu (dabar ji Lenkijoje, bet anksčiau ten gyveno baltai) spėjama, kad neurai galėjo būti baltų protėviai, o Herodoto aprašytas gyvačių antplūdis gali atspindėti iškraipytus faktus apie žalčio reikšmę baltų mitologijoje. Nors ir negalime tuo būti visiškai tikri, verta susipažinti su šiuo Herodoto liudijimu.

Νευροὶ δὲ νόμοισι μὲν χρέωνται Σκυθικοῖσι. Γενεῆ δὲ μιῇ πρότερόν σφεας τῆς Δαρείου στρατηλασίης κατέλαβε ἐκλιπεῖν τὴν χώραν πᾶσαν ὑπὸ ὀφίων· ὄφις γὰρ σφι πολλοὺς μὲν ἢ χώραν ἀνέφαινε, οἱ δὲ πλέονες ἄνωθέν σφι ἐκ τῶν ἐρήμων ἐπέπεσον, ἐς ὃ πιεζόμενοι οἴκησαν μετὰ Βουδίνων τὴν ἐωυτῶν ἐκλιπόντες. Κινδυνεύουσι δὲ οἱ ἄνθρωποι οὗτοι γόητες εἶναι. Λέγονται γὰρ ὑπὸ Σκυθέων καὶ Ἑλλήνων τῶν ἐν τῇ Σκυθικῇ κατοικημένων ὡς ἔτεος ἐκάστου ἅπαξ τῶν Νευρῶν ἕκαστος λύκος γίνεται ἡμέρας ὀλίγας καὶ αὗτις ὀπίσω ἐς τῶν τὸ κατίσταται· ἐμὲ μὲν νυν ταῦτα λέγοντες οὐ πείθουσι, λέγουσι δὲ οὐδὲν ἦσσαν, καὶ ὀμνύουσι δὲ λέγοντες.

Herodotas rašė jonėnų dialektu, kurio pagrindinės ypatybės yra šios:

ā virsta į η net ir πο ι, ε, ρ (χώρα = χώρᾱ etc.);

nevyksta daugelis kontrakcijų (χρέωνται nevirsta į χρῶνται, ἔτεος nevirsta į ἔτους etc.);

III linksniuotės ι kamienai linksniuojami kitaip (πόλις, πόλεως jonėniškai bus πόλις, πόλιος etc.; kiti tekste sutinkami linksniai paaiškinti atskirai);

Atikos priebalsį, rašomą ττ, atitinka jonėnų σσ (ἦσσαν = At. ἦττον etc.);

daug kur nėra aspiruotų priebalsių (κατίσταμαι = καθίσταμαι etc.);

egzistuoja dvibalsis ωω (Atikos dialekte jį dažniausiai atitinka αυ).

Νευροί, οί neurai (*mažai žinoma tauta, galbūt baltų protėviai*)
 χρέωνται (Jon.) = χρώνται
 γενεῇ δὲ μιῇ (Jon.) = γενεᾷ δὲ μιᾷ viena karta (*prieš Darėjo žygi, t. y. VI amžiuje pr. Kr.*)
 σφεας (Jon.) = σφας
 ἐκλιπεῖν nuο ἐκλείπω
 σφεας κατέλαβε ἐκλιπεῖν jiems teko palikti
 ὀφίων (Jon.) = (τῶν) ὄφειων
 χώρα (Jon.) = χώρα
 ὄφεις (Jon.) = (τοὺς) ὄφεις
 πλέονες = πλείονες
 ἄνωθεν 1. iš viršaus; 2. (*šiame tekste*) iš šalies vidaus, vidurio; iš pačios šalies
 ἐπέπεσον nuο ἐπιπίπτω
 οἴκησαν = ὤκησαν
 Βουδῖνοι, οί budinai (*kita mažai žinoma tauta*)
 ἑωυτῶν (Jon.) = ἑαυτῶν
 τὴν ἑωυτῶν = τὴν ἑωυτῶν χώραν = τὴν ἑαυτῶν χώραν
 ἐκλιπόντες nuο ἐκλείπω
 κινδυνεύω 1. būti drąsiam, eiti į pavojų, rizikuoti; 2. (*šiame tekste*) galbūt būti, atrodyti, kad yra
 γόης, ητος, ό, 1. (*šiame tekste*) burtininkas, raganius, žiniuonis; 2. fokusininkas, apgavikas
 Σκυθέων (Jon.) = Σκυθῶν skitų
 ἔτεος (Jon.) = (τοῦ) ἔτους
 αὐτις (Jon.) = αὐθις
 τῶντό (Jon.) = ταυτό, τὸ αὐτό tą pat
 κατίσταται (Jon.) = καθίσταται
 ἐς τῶντό κατίσταται į tą pat (= *buvusį, t.y. į žmogišką pavidalą*) atvirsta
 ἦσσον (Jon.) = ἦττον
 ὀμνύω (Jon., bet pasitaiko ir Atikoje) = ὀμνυμι

KLAUDIJUS PTOLEMAJAS APIE GALINDUS

Romėnų laikų Egipto matematikas ir geografas Klaudijus Ptolemajus (Κλαύδιος Πτολεμαῖος, Claudius Ptolemaeus; romėniškas vardas *Claudius* rodo jį turėjus Romos pilietybę; apie 90–168 po Kr.) veikale *Geografija* (*Γεωγραφικὴ ὑφήγησις, Geographia*) mini ir tautas, gyvenusias ten, kur galėjo būti baltų žemės, ir turėjusias vardus, panašius į žinomų baltų genčių vardus. Ptolemajo minimi Γαλίνδαι atrodo buvę galindai, o Σουδῖνοί skamba panašiai į sūduvių vardą. Kaip ir Herodoto atveju, dėl šios identifikacijos negalime būti visiškai tikri, bet galime susipažinti su Ptolemajo liudijimais.

Apie tų genčių gyvenimą Ptolemajus daug nepasako, nes iš esmės jo *Geografija* buvo atlasas, susidėjęs iš žemėlapių (neišlikusių, bet vėliau perpieštų pagal aprašymus) ir juose minimų geografinių objektų sąrašų. Ptolemajo *Geografija* ir ten minimi tautų vardai buvo šaltinis įvairioms antikinių protėvių ieškančioms dabartinės Europos tautoms, ne tik baltams.

Ἐλάττονα δὲ ἔθνη νέμεται τὴν Σαρματίαν παρὰ μὲν τὸν Οὐῖστούλαν ποταμόν ὑπὸ τοὺς Οὐενέδας Γύθωνες, εἶτα Φίννοι, εἶτα Σούλωνες· ὑφ' οὓς Φρουγουδίωνες, εἶτα Αὐαρινοὶ παρὰ τὴν κεφαλὴν τοῦ Οὐῖστούλα ποταμοῦ· ὑφ' οὓς Ὅμβρωνες, εἶτα

Ἀναρτοφράκτοι, εἶτα Βουργίῳνες, εἶτα Ἀρσιῆται, εἶτα Σαβῶκοι, εἶτα Πιενγῖται καὶ Βίεσσοι παρὰ τὸν Καρπάτην τὸ ὄρος. Τῶν δὲ εἰρημένων εἰσὶν ἀνατολικώτεροι ὑπὸ μὲν τοὺς Οὐενέδας πάλιν Γαλίνδαι καὶ Σουδινοὶ καὶ Σταυανοὶ μέχρι τῶν Ἀλανῶν ὑφ' οὓς Ἰγυλλίῳνες... (*Geographia* III.5)

Σαρματία, ἡ Sarmatija (*antikinė sritis maždaug dabartinės Ukrainos teritorijoje; dabar manoma, kad antikiniai sarmatai (Σαρμάται, ὦν, οἱ) buvo iranėnų gentys, bet Renesanso ir vėlesniais laikais lenkai laikė sarmatus savo protėviais, o Sarmatijos vardą vartojo kaip Lenkijos pavadinimą poezijoje*)

Οὐενέδαι, Γύθῳνες, Φίννοι etc.: *tautų vardai; naujųjų laikų mokslininkai jas mėgina identifikuoti su įvairiomis žinomomis tautomis*

Καρπάτης, ὁ Karpatų kalnynas

Οὐῖστουλάς, α, ὁ (*lot. Vistula, ae m*) Vysla (*upė, dabar Lenkijoje*)

κεφαλή, ἡ galva; *čia: upės žiotys*

ἀνατολικός, ἡ, ὄν rytinis

Γαλίνδαι, ὦν, οἱ *galbūt baltų gentis galindai*

Σουδινοὶ, οἱ „sudinai“ (*galbūt baltų gentis sūduviai*)

Ἰγυλλίῳνες, οἱ igilionai, *mažai žinoma gentis; Jono Radvano „Radviliadoje“ (1588; 72 eil.) laikomi lietuviai protėviais („Radviliadoje“ vartojama lot. forma Iglionės, um m)*

Πάλιν ἀπ' ἀνατολῶν μὲν τῶν Ἀβνοβαίων ὀρέων οἰκοῦσιν ὑπὸ τοὺς Σηήβους Κασουάροι, εἶτα Νερτερεανοὶ, [...] ὑπὸ δὲ τὴν Γαβρήταν Ἰγλην Μαρκομανοὶ, ὑφ' οὓς Σουδινοὶ, καὶ μέχρι τοῦ Δανουβίου ποταμοῦ οἱ Ἀδραβαϊκάμποι ὑπὸ δὲ τὸν Ὀρκύνιον Δρυμόν Κούαδοι, ὑφ' οὓς τὰ σιδηρωρυχεῖα καὶ ἡ Λοῦνα Ἰγλη... (*Geographia* II.11)

Ἀβνοβαῖα ὄρη, τὰ Abnoba kalnai (*lot. Abnoba, dab. Juodasis Miškas (Schwarzwald) Vokietijos teritorijoje*)

Σηήβοι, Κασουάροι, Νερτερεανοὶ etc.: *germanų genčių vardai*

Γαβρήτα Ἰγλη, ἡ Gabretos Miškas, *miškingas kalnynas dab. Čekijos ir Austrijos teritorijose (Čekijoje vadinamas Bohemijos mišku arba Šumava, Austrijoje Bavarijos mišku)*

Δανούβιος, ὁ Dunajus (*lot. Danubius; taip vadintas aukštupyje ir vidupyje; jo žemupyje vadintas Hister, Ister, Ἴστρος*)

Ὀρκύνιος Δρυμός, ὁ Hercinijos miškas (*lot. Orcynia silva, Hercynia silva, miškingas kalnynas dabartinės Vokietijos teritorijoje*)

καμπή, ἡ upės vingis

σιδηρωρυχεῖον, τό geležies kasykla

Λοῦνα Ἰγλη Lunos miškas (*tikslī jo vieta mūsų laikais nežinoma*)

VIDURAMŽIŲ LIETUVA

ALGIRDO LAIŠKAS KONSTANTINOPOLIO PATRIARCHUI

Nuo Gedimino laikų Lietuvos Didžiąjai Kunigaikštystei priklausė daug slavų žemių, kurių gyventojai buvo stačiatikiai, pavaldūs Konstantinopolio patriarchui (aukščiausiam stačiatikių dvasininkui, apytiksliai atitinkančiam katalikų popiežiu). Atskiros srities ar šalies, vadinamos metropolija, stačiatikiai buvo pavaldūs aukščiausiam metropolijos vyskupui, vadinamam metropolitu. Algirdas siekė, kad LDK stačiatikiai turėtų atskirą nuo kitų šalių metropolitą; tai pasiekti buvo nelengva. Metropolijos įsteigimas ir metropolito paskyrimas priklausė nuo Konstantinopolio patriarcho; tuo metu tai buvo Filotėjas I (Φιλόθεος Κόκκινος, apie 1300–1379, ėjęs patriarcho pareigas tris kartus: 1353–1354, 1354, 1364–1376, paskirtas ir vėl nušalintas besikeičiančių Bizantijos imperatorių).

Po Algirdui palankaus Kijevo metropolito Romano mirties 1361 ar 1362 m., LDK stačiatikių tarpe įsigalėjo Maskvos metropolitas Aleksijus. Algirdo santykiai su juo buvo įtempti. Metropolitas Aleksijus skundė Algirdo veiksmus Konstantinopolio patriarchui, kuris dėl tų skundų 1370 m. raštu kreipėsi į Algirdą. Šis Algirdo laiškas, išsiųstas 1371 m., yra atsakymas patriarchui. Jame Lietuvos valdovas atsikirto į priekaištus ir pareikalavo skirti LDK slaviškoms žemėms atskirą metropolitą.

Konstantinopolio patriarchas minėjo šį Algirdo laišką vėlesniuose savo laiškuose metropolitui Aleksijui, kai kuriais atžvilgiais pritardamas Lietuvos valdovui, kritikuodamas Aleksijų dėl atleidimų nuo stačiatikių priesaikos (vadinamos „kryžiaus pabučiavimu“) ir ragindamas elgtis bešališkai.

Algirdo titulas laiške rašomas βασιλεὺς Λητβῶν. Tai reiškia *lietuvių imperatorius* (klasikine graikų kalba βασιλεύς yra „karalius“, bet vėliau šis žodis reiškė Bizantijos imperatorių; forma Λητβοί arba Λιτβοί pateko į tuometinę graikų kalbą per slavų kalbas; rašyba rodo, kad tuo metu graikų kalboje η ir ι jau buvo tariamos vienodai, abi kaip *i*, o β tariama kaip *v*). Kaip matyti iš kitų Konstantinopolio patriarchato dokumentų, paties patriarcho kanceliarija Algirdą titulavo ὁ μέγας ῥήξ, t. y. jų supratimu žemesnį valdovą reiškiančiais žodžiais (ῥήξ yra Viduramžių graikų kalbos žodis, kilęs iš lotynų *rēx*; lotynų kalboje tai reiškia „karalius“, o Bizantijoje taip buvo vadinami kunigaikščiai; pats Algirdas tuo žodžiu vadino sau pavaldžius sričių kunigaikščius).

Kituose Konstantinopolio patriarchato dokumentuose taip pat yra įdomių žinių: lietuviai ten vadinami „ugnies garbintojais“ (οἱ πυρρολάτραι), o Algirdas minimas kaip „ugnį garbinantis lietuvių karalius“ (ὁ πυρρολάτρης ῥήξ τῶν Λιτβῶν). Paties Algirdo laiške graikiška jo vardo forma labai artima lietuviškajai (Άλγεργδος), o graikų rašytuose dokumentuose jo vardas iškraipomas į Οὔργελδος ar pan.

Manoma, kad šį laišką surašė Algirdo raštininkas, tiksliai versdamas į graikų kalbą tiesiai iš valdovo diktavimo; tai matyti iš laiško lakoniškumo, griežto tono ir bizantiškų ceremoninių frazių nebuvimo. Atrodo, kalbos griežtumas, dalykiškumas ir lakoniškumas buvo būdingas ir kitiems Gediminaičių giminės valdovams.

Algirdo laiško tekstas pateikiamas pagal Herbert'io Krüger'io publikaciją leidinyje *Mitteilungen der Litauischen literarischen Gesellschaft*, Heidelberg 1902–1903, 358–361 (su minimaliais rašybos pataisymais).¹

Kadangi Algirdo laiškas rašytas Viduramžiais, jo kalba skiriasi nuo klasikinės graikų kalbos; kai kurie Viduramžių žodžiai ir formos jau primena naująją graikų kalbą. Vis dėlto mokant klasikinę graikų kalbą nebus labai sunku jį perskaityti. Visos neklasikinės kalbos ypatybės paaiškintos; tų formų ir sintaksės konstrukcijų, kurios paaiškinimuose pažymėtos kaip Viduramžių, klasikinės graikų kalbos studentui įsidėmėti nebūtina; geriau įsidėmėti pateikiamus klasikinius jų atitikmenis.

Ἀπὸ τὸν βασιλέα Λητβῶν τὸν Ἄλγερδον εἰς τὸν πατριάρχην προσκύνημα.

Ἐπεμψας εἰς ἐμὲ γράμμα μετὰ τοῦ Θεοδώρου μου, ὅτι λυπεῖται πρὸς σὲ ὁ μητροπολίτης ἐπάνω μου. Λέγει οὕτως· ἐκούρσευσέ μας ὁ βασιλεὺς ὁ Ἄλγερδος. Ἐγὼ οὐκ ἠρξάμην τοῦ κουρσεύειν, ἠρξάντο ἐκεῖνοι τοῦ κουρσεύειν, καὶ τοῦ σταυροῦ τὸ φίλημα, ὅπερ εἶχον πρὸς μέ, οὐ κατέθηκαν, οὔτε τὰ ὄρκωμοτικὰ ἀπέπεμψαν πρὸς με, ἐκούρσευσάν με ἑννέα φορές, καὶ τὸν γυναικάδελφόν μου τὸν ῥῆγα Μιχαήλ ἐνόρκως ἔκραξαν εἰς ἑαυτούς, καὶ ὁ μητροπολίτης ἐξέβαλεν ἀπ' ἐκείνου τὸν φόβον, ὅτι νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ ὑπάγῃ μὲ τὸ θέλημάν του, καὶ ἐπίασάν τον, καὶ τὸν γαμβρόν μου, τὸν ῥῆγα τὸν Μπορίσην τοῦ Χαμηλοῦ Νοβογραδίου ἐπίασάν τον καὶ ἐπῆραν καὶ τὸ ῥηγατίον του, τὸν γαμβρόν μου, τὸν ῥῆγαν τὸν Ἰωάννην τοῦ Νοβοσιλίου καὶ τὸ ῥηγατίον του ἐκούρσευσαν, καὶ τὴν μάναν του ἐπίασάν την, καὶ τὴν θυγατέρα μου ἀπῆραν την, καὶ τὸν ὄρκον, ὃν εἶχον πρὸς ἐκείνους, οὐ κατέθηκαν, ἐπάνω τούτου τοῦ σταυροφιλήματος ἐπῆρασιν ἀπ' ἐμοῦ κάστρα· τὸ Ῥζόβα, τὸ Σήζκα, τὸ Γούδην, τὸ Ὀσηέτζενο, τὸ Γορήσενο, τὸ Ῥάσνου, τὸ Λούμι τὸ μέγα, τὸ Κλήτζεν, τὸ Βσέλουκ, τὸ Βόλγο, τὸ Κοζλόβο, τὸ Λήπητζη, τὸ Τέσοβ, τὸ Χλέπεν, τοῦ Θωμᾶ τὸ κάστρον, τὸ Μπερεζούη, τὴν Κολούγαν, τὸ Μτζένισκον. Ταῦτα πάντα εἰσὶ κάστρα, καὶ ταῦτα ὅλα ἀπῆραν, καὶ τοῦ σταυροῦ τὸ φίλημα οὐ κατέθηκαν οὔτε τὰ ὄρκωμοτικὰ ἀπέπεμψαν, καὶ ἡμεῖς ταῦτα πάντα μὴ ὑπομείναντες αὐτούς πάλιν ἐκούρσεύσαμεν τους, καὶ ἂν οὐδὲν ὀρθώνουν εἰς ἐμέ, οὐδὲ τόρα τους θέλω ὑπομείνειν. Κατὰ τὴν εὐλογίαν σου ὁ μητροπολίτης αὐτῶν εὐλογεῖ εἰς τὰς αἵματεκχυσίας μέχρι τοῦ νῦν. Οὔτε εἰς τοὺς πατέρας μας τοιοῦτοι μητροπολίται οὐκ ἐγένοντο, οἷος οὗτος ὁ μητροπολίτης, εὐλογεῖ τοὺς Μοσχοβιώτας εἰς αἵματεκχυσίας, καὶ εἰς ἡμᾶς οὐδὲν ἔρχεται, οὔτε εἰς τὸ Κύεβον ὑπαγένει, καὶ ὅστις φιλήσῃ σταυρὸν εἰς ἐμέ, καὶ φύγῃ πρὸς ἐκείνους, ὁ μητροπολίτης ἐκβάλλει τοῦ σταυροῦ τὸ φίλημα ἀπ' ἐκείνου. Γίνεται τοῦτο εἰς τὸν κόσμον, ὅτι νὰ ἐκβάλωσι τοῦ σταυροῦ τὸ φίλημα; Ὁ Ἰωάννης τοῦ Κοζελήσκου δούλος μου, ἐφίλησεν εἰς ἐμὲ μὲ τὴν μάναν του καὶ μὲ τὰ ἀδέλφια του καὶ μὲ τὴν γυναῖκα του καὶ τὰ παιδιά του, ὅτι νὰ ἔνε εἰς ἐμένα, καὶ ἐκεῖνος τὴν μάναν καὶ τοὺς ἀδελφούς καὶ τὴν γυναῖκα καὶ τὰ παιδιά ἀφείξῃ ἔφυγε, καὶ ὁ μητροπολίτης ὁ Ἀλέξιος τοῦ σταυροῦ τὸ φίλημα ἐξέβαλεν τῆς το..... Ὁ Ἰωάννης τοῦ Βαζεμίσκου ἐφίλησε σταυρὸν καὶ ἔφυγε καὶ τοὺς ἐγγυητὰς ἐξέδωκε, καὶ ὁ μητροπολίτης ἐξέβαλέν τον ἀπὸ τοῦ σταυροῦ τὸ φίλημα. Ὁ Ναγούμπνικος ὁ Βασίλειος ἐφίλησεν εἰς τὸν ἐπίσκοπον, καὶ ὁ ἐπίσκοπος ἐγένετο

¹ Už pagalbą rengiant šį tekstą dėkojame Ramunei Markevičiūtei.

ἐγγυητῆς τούτου, καὶ ἐκεῖνος ἐξέδωκε τὸν ἐπίσκοπον εἰς τὴν ἐγγυήν, καὶ ἔφυγε, καὶ ὁ μητροπολίτης ἐξέβαλέν τον ἀπὸ τοῦ σταυροῦ τὸ φίλημα, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἔφυγον, καὶ ἐκεῖνος λύει αὐτοὺς τοῦ ὄρκου ἦτοι τοῦ φιλήματος τοῦ σταυροῦ. Ἐπρεπε τὸν μητροπολίτην ἵνα εὐλογῇ τοὺς Μοσχοβιώτας, ὅτι νὰ ἐβοηθοῦσάν μας, διότι ἡμεῖς μαχόμεθα μετὰ τῶν Ἀλαμάνων δι' ἐκείνους καὶ [κ]αλοῦμεν τὸν μητροπολίτην πρὸς ἑαυτούς, καὶ ἐκεῖνος οὐδὲν ἔρχεται πρὸς ἡμᾶς. Δὸς ἡμῖν ἄλλον μητροπολίτην εἰς τὸ Κύεβον, εἰς τὸ Σμολένισκον, εἰς τὸ Τυφέριν, εἰς τὴν Μικρὰν Ῥωσίαν, εἰς τὸ Νοβοσίλιον, εἰς τὸ Χαμηλὸν Νοβογράδιον.

Λητβοί, οἱ lietuviai (*slaviška forma; Renesanso ir n. gr. kalboje vartojamos formos, kilusios iš lot. Lit(h)uānī*)

Ἄλγερδος, ὁ Algirdas

προσκύνημα, τος, τό *čia*: sveikinimas (*sen. gr. „pagarbinimas“*)

εἰς ἐμέ (*Viduramžiu ir n. gr. sintaksė*) = ἐμοί

γράμμα, τος, τό *čia*: laiškas (*sen. gr. „raidė“, o „laiskas“ būty* ἐπιστολή, ἦ)

Θεόδωρος, ὁ Teodoras (*Algirdo pavaldinys, pristatęs jam patriarcho 1370 m. laišką*)

λυπεῖται... ἐπάνω μου (*Viduramžiu vartosena*) = ἐπ' ἐμοί

μητροπολίτης, ὁ metropolitas (*čia turimas galvoje Aleksijus*)

κουρσεύω, *aor.* ἐκούρσευσα (*Viduramžiu kalbos žodis, kilęs iš romanų kalbų*) užpulti

μας (*viduramžiu ir n. gr. forma*) = ἡμᾶς (*taip pat ir ἡμῶν*)

τοῦ σταυροῦ τὸ φίλημα *kryžiaus pabučiavimas (stačiatikių priesaika)*

κατέθηκαν (*Viduramžiu forma*) = κατέθεσαν

κατατίθημι τοῦ σταυροῦ τὸ φίλημα (*Viduramžiu posakis*) „dėti kryžiaus pabučiavimą“, t. y. laikytis priesaikos (= εὐορκέω, ὄρκω ἐμμένω)

ἀποπέμπω τὰ ὄρκωμοτικά (*Viduramžiu posakis*) „nusiųsti tai, kas priklauso priesaikai“, t. y. sumokėti netesybas

φορά, ἡ *čia*: kartas (*Viduramžiu ir n. gr. reikšmė; sen. gr. „nešiojimas, našta“*); ἐννέα φοράς = *sen. gr.* ἐνάκις

ῥήξ, ῥηγός, ὁ (*Viduramžiu žodis iš lot. rēx*) kunigaikštis

Μιχαήλ, ὁ *indecl.* Mykolas, Michailas

ἐνόρκως *adv.* prisiekę, su priesaika (*čia reikia suprasti: prisiekę, kad nesuims smurto prieš jį*)

κράζω (*fut.* κερκράξομαι, *aor.* ἔκρραξα, ἔκρραγον, *perf.* κέκρραγα) *čia*: kviesti (*Viduramžiu reikšmė; sen. gr. „krankti; rėkti“*)

νὰ *viduramžiu ir n. gr. jungtukas, kilęs iš sen. gr. ἵνα „kad“; su conj. atstoja įvairias sen. gr. veiksmazodžio formas*

ὑπάγη (*Viduramžiu forma*) = ὑπαγάγη (*conj. aor.*); ὑπάγω *čia*: išvykti (*Viduramžiu reikšmė; sen. gr. „nuvesti; pasitraukti“*)

μὲ + *acc.* *Viduramžiu ir n. gr. prielinksnis, kilęs iš sen. gr. μετὰ + gen. „su“; atstoja įvairius sen. gr. prielinksnius*

θέλημα (*Viduramžiu kalbos galūnė*) = θέλημα

του (*Viduramžiu ir n. gr. forma, plg. μας < sen. gr. ἡμᾶς*) = αὐτοῦ

ὅτι νὰ ἔλθῃ καὶ νὰ ὑπάγῃ μὲ τὸ θέλημάν του (*Viduramžiu formos ir sintaksė*) kad atvyks ir išvyks savo noru (= [λέγων αὐτὸν] ἐλθεῖν καὶ ὑπαγαγεῖν μετὰ τοῦ θελήματος αὐτοῦ = *sen. gr.* ἀφίξεσθαι καὶ ἀπιέναι ἐλευθέρως)

ἐπίασαν (*Viduramžiu forma*) = ἐπίεσαν *čia*: sučiupo (*Viduramžiu reikšmė; sen. gr. πιέζω, fut. πιέσω, aor. ἐπίεσα, aor. pass. ἐπίεσθην, perf. πεπίεκα, perf. med. πεπίεσμαι, πεπίεγμαι „spausiti, slėgti“*)

τον (*Viduramžiu ir n. gr. forma, plg. μας, του*) = αὐτόν

Μπορίσης, ὁ Borisas (*priebalsis b rašomas raidėmis μπ, nes β jau tariama kaip v*)

Χαμηλὸν Νοβογράδιον, τό Žemutinis Naugardas (Nižnij Novgorod)

ἐπῆρα *čia*: atėmė (*Viduramžiu reikšmė; sen. gr. ἐπαίρω, fut. ἐπαρῶ, aor. ἐπῆρα, perf. ἐπῆρακα, aor. pass. ἐπῆρθην < ἐπι- + αἶρω „kelti“*)

ῥηγατίον, τό (*lotyniškos kilmės Viduramžiu žodis, plg. ῥήξ*) kunigaikštystė, valdos

τὸν ῥηγαν: -αν = -α (*Viduramžiais buvo painiojamos I ir III linksniuočiu galūnės*)

Νοβοσίλιον, τό Novosilis (*miestelis*)

μάν(ν)α, ἡ (*Viduramžiu ir n. gr. žodis*) = μήτηρ, μητρός, ἡ

ἀπῆραν atēmè (*sen. gr. ἀπαίρω, fut. ἀπαρῶ, aor. ἀπῆρα, perf. ἀπῆρα < ἀπο- + αἶρω „pakelti, nunešti“*)
την (*Viduramžiu ir n. gr. forma, plg. aukščiau του, μας, τον*) = αὐτήν
ἐπάνω τοῦ σταυροφιλήματος (*Viduramžiu vartosena*) čia: nepaisant priesaikos
ἐπήρασιν = ἐπήρκασιν (*perf. nuo ἐπαίρω*)
κάστρον, τό (*Viduramžiu ir n. gr. žodis iš lot. castrum*) pilis
Ρζόβα, τό *indecl.* Ržėvas (*miestas*)
Σήζκα, τό *indecl.* Siška (*pilis*)
Γούδην, τό *indecl.* Gudinas (*pilis*)
Ώσηέτζενο, τό *indecl.* Osečnas (*pilis*)
Γορήσενο, τό *indecl.* Goryšenas (*pilis*)
Ράσνου, τό *indecl.* Riasnas (*pilis*)
Λούμι τὸ μέγα [sic] Velikije Luki (*miestas*)
Κλήτζεν, τό (*nesilaikoma klasikiniū kirčiavimo taisykliū*) *indecl.* Kličėnas (*pilis*)
Βσέλουκ, τό *indecl.* Vselukas (*pilis*)
Βόλγο, τό *indecl.* Volgas (*pilis*)
Κοζλόβο, τό *indecl.* Kozlovas (*pilis*)
Ληπητζη, τό (*nesilaikoma klasikiniū kirčiavimo taisykliū*) *indecl.* Lipica (*pilis*)
Τέσοβ, τό *indecl.* Tesovas (*pilis*)
Χλέπεν, τό *indecl.* Chlepenis (*pilis*)
τοῦ Θωμᾶ τὸ κάστρον „Tomo miestelis“ (Fomin Gorodok, *dabar nebeegzistuoja*)
Μπερεζούη, τό *indecl.* Berezuiskas (*pilis, dabar nebeegzistuoja*)
Κολούγα, ἡ Kaluga (*miestas*)
Μτζένισκον, τό Mcėnskas (*miestelis*)
ὄλα (*Viduramžiu ir n. gr. vartosena*) = πάντα
οὐδὲν ὀρθώνουν (*Viduramžiu formos ir sintaksė*) = μὴ ὀρθῶσιν (čia = μὴ ὀρθώσωσιν)
τόρα (*Viduramžiu žodis, n. gr. τώρα < τῆ ὥρα*) = vūn
τους (*Viduramžiu ir n. gr. forma, plg. aukščiau του, μας, τον, την*) = αὐτούς
ὑπομείνειν (*netaisyklinga forma*) = ὑπομένειν arba ὑπομείναι
οὐδὲ τόρα τους θέλω ὑπομείνειν ir *dabar neketinu juos kėsti*
κατὰ τὴν εὐλογίαν σου (*Viduramžiu vartosena*) su tavo palaiminimu (*sen. gr. εὐλογία „graži kalba, iškalba; šlovinimas“*)
εὐλογεῖ εἰς τὰς αἵματεκχυσίας (*Viduramžiu vartosena*) laimina kraujo praliejimams (*sen. gr. εὐλογέω „šlovinti“*)
εἰς τοὺς πατέρας μας (*Viduramžiu vartosena*) pas mūsų tėvus, t. y. mūsų tėvų laikais
Μοσχοβιώτης, ου, ὁ maskvietis, maskvėnas
οὐδὲν ἔρχεται (*Viduramžiu vartosena*) = οὐκ ἔρχεται
Κύεβον, τό Kijevas (*miestas*)
ὑπαγένει (*Viduramžiu forma, praes.*) = ὑπάγει čia: atkeliauja (*plg. paaiškinimą ties ὑπάγη*)
ἐκβάλλει τοῦ σταυροῦ τὸ φίλημα (*Viduramžiu posakis*) „išmeta (panaikina) kryžiaus pabučiavimą“ t. y. atleidžia nuo priesaikos
εἰς τὸν κόσμον (*vėlyvosios Antikos, Viduramžiu ir n. gr. sintaksė*) = ἐν τῷ κόσμῳ
ὅτι νὰ ἐκβάλωσι (*Viduramžiu vartosena, dar žr. paaiškinimą ties νὰ*) = ὥστ' ἂν ἐκβαλεῖν (τὸ τοῦ σταυροῦ φίλημα) = *sen. gr. ὥστ' ἂν ἀφείναι (τὸν ὄρκον) kad atleistų (nuo priesaikos)*
Κοζέλησκον, τό Kozėlskas (*miestelis*)
δουλος čia: tarnas, pavaldinys, vasalas (*sen. gr. „vergas“*)
ἀδελφίον, τό (*Viduramžiu vartosena*) = ἀδελφός, ὁ
παιδίον, τό (*Viduramžiu vartosena*) = παῖς, παιδός, ὁ, ἡ
ἐφίλησεν εἰς ἐμὲ μὲ τὴν μάναν του... (*Viduramžiu kalba*) pabučiavo [kryžiū] man..., t. y. prisiekė man kartu su savo motina (ir t. t.)
ἔνε (*Viduramžiu forma*) = ἐστίν arba conj. ἤ (čia conj.)
ἐμέναν (*Viduramžiu forma*) = ἐμέ
ὅτι νὰ ἔνε εἰς ἐμέναν (*Viduramžiu formos ir sintaksė*) kad bus pas mane, t. y. mano pusėje (= παρ' ἐμοὶ ἔσεσθαι)
τῆς το..... *spraga tekste, verčiant galima praleisti.*

Βαζέμισκον, τό Viazma (*miestas*)

Ναγούμπνικος ὁ Βασίλειος Vasilijus Nagubnikas (*slaviškas vardas; raidė β tariama kaip v; priebalsis b rašomas μπ*)

ἔπρεπε τὸν μητροπολίτην ἵνα εὐλογῇ... (*Viduramžiu sintaksė*) = ἔπρεπε τῷ μητροπολίτῃ εὐλογεῖν metropolitui [labiau] derėjo laiminti...

ὅτι νὰ ἐβοηθοῦσάν μας (*Viduramžiu formos ir sintaksė*) = ἵνα βοηθοῖεν ἡμῖν kad padėtų mums

Ἀλαμάνοι, οἱ vokiečiai

πρὸς ἑαυτοῦς „pas save“ (*lietuvių arba slavų sintaksės įtaka*) = πρὸς ἡμᾶς

Σμολένισκον, τό Smolenskas (*miestas*)

Τυφέρνην, τό (*Viduramžiu galūnė -iv = -iov*) Tverė (*miestas*)

Μικρὰ Ῥωσία, ἡ Mažoji Rusia (*tuometinis Haličo-Volynės kunigaikštystės pavadinimas*)

Νοβοσίλιν: *Viduramžiu galūnė, plg. aukščiau* Νοβοσίλιον

Νοβογράδιν: *Viduramžiu galūnė, plg. aukščiau* Νοβογράδιον

εἰς τὸ Κύεβον, (...) **Χαμηλὸν Νοβογράδιν** išvardintos slavų žemės priklausė LDK, t.y. čia reikalaujama atskiro metropolitito LDK stačiatikiams

RENASANSO IR NAUJŲJŲ LAIKŲ LIETUVOS AUTORIAI

PRANCIŠKUS LACKIS: VILNIEČIAI, GIEDOKITE PAJANĄ

1581 m. Vilniuje buvo išleistas Vilniaus universiteto studentų sukurtų eilėraščių rinkinys *Gratulationes [...] Georgio Radivilo [...] Episcopo Vilnensi [...] a [...] studiosa iuventute in Academia Vilnensi [...] conscriptae etc.* naujai paskirtam Vilniaus vyskupui Jurgiui Radvilai (1556–1600) pagerbti. Dauguma eilėraščių tame rinkinyje, kaip įprasta, buvo lotynų kalba, bet vienas studentas, Pranciškus Lackis, parašė graikišką eilėraštį.

Eilėraštyje ankstesnio Vilniaus vyskupo Valerijono Protasevičiaus (1504–1579) vardu sveikinamas Vilnius ir Lietuva, sulaukė naujo vyskupo.

Eilėraštis parašytas eleginiu distichu, o jo graikų kalba apytiksliai imituoja Homero kalbą.

Originalaus leidinio rašyba ir korektūros klaidos čia pataisytos.

Τοῦ αὐτοῦ Βαλεριανοῦ πρὸς τὴν Λιτουανίαν

Πῦρ θέτε ἀκάματον, παιήονα πρόφρονι θυμῷ,

πάντες Βιλναῖοι, ἄδετ' ἀρηίφιλοι.

Ἄνθεσι πορφυρέοισι καλὰς κοσμεῖτε πλατείας,

τοίχους ἀργυρέοις στρώμασιν ἀσκέετε,

Χαίρετ', ἐπειδὴ ὄρᾶν ἑὰ ποκὰ πότνια μοῖρα,

ἔστιν ἐπεὶ φιλέειν ἀνέρα θεσπέσιον,

ἀνέρα, ὃς περὶ καὶ ἀγορὰς καὶ ἔργα τέτυκτο

ἄλλα βροτῶν, δίων τὸ κράτος οὐρανόθεν.

Χαῖρέ μοι, ὦ φίλε ξεῖνε, αἰεὶ τοι εὖ τε γένοιτο,

αὐτὰρ ἔπειτ' ἄμμιν φαῖνέ σε μουσοφιλῆ,
 Μοῦσαι γὰρ Σοφίης ταμίαι, Σοφίη δὲ ἄριστον
 φύλοις τῶν θνητῶν ἀθανάτων τε ὁμοῦ.
 Σοὶ τρίτατῃν γενεὴν στεροπηγερέτα τελέσειε
 Νέστορος ἢ ἑτέλις αὐτε Πλάτωνος ἔτος.

Τοῦ αὐτοῦ Βαλεριανοῦ to paties Valerijono [linkėjimas] (*rinkinyje prieš šį einantis eilėraštis irgi buvo sukurtas Valerijono Protasevičiaus, tuo metu jau mirusio, vardu*)

Βαλεριανός, ó Valerijonas (*vyskupas Protasevičius*); rašyba rodo, kad XVI a. Vilniaus universitete β buvo tariama kaip v, t. y. naudojamas bizantiškasis (šiuolaikinis) graikų kalbos tarimas; Antikoje lotynų v graikiškai buvo perrašoma ou, o vėlyvosios Antikos graikiškoje raštijoje minimas ir vardas Οὐαλεριανός

Λιτουανία, ή Lietuva; naujojoje graikų kalboje vartojama forma Λιθουανία, kilusi iš tos pačios lotyniškos formos Lit(h)uānia, atėjusios per anglų kalbą

ἀκάματος, on nepavargstantis; čia: negęstantis (apie ugnį)

παιήων, onos, ó (Jon.) = παιάν, ānos, ó

πρόφρων, onos palankus

Βιλναιῖοι, oí vilniečiai (plg. pastabas apie β tarimą)

ἀρηίφιλος, η, on Arėjui mielas (*herojų epitetas Homero poemose*)

πορφύρεος, η, on (Hom. forma) = πορφυρούς, ἄ, οῦν

πλατεῖα, ή gatvė (*etimologiškai tai yra būdvardžio πλατύς fem., iš frazės πλατεῖα ὁδός „platus kelias“*)

ἀργύρεος, α, on (Hom. forma) = ἀργυρούς, ἦ, οῦν

ἀσκεέετε (Hom. forma) = ἀσκεῖτε čia: puoškite

ἔάα (Hom. forma) = ἔᾱ (*praes. nuo ἔάω*)

ποκά (*dorėniška forma*) = ποτέ čia: pagaliau

φιλέειν (Hom. forma) = φιλεῖν

ἀνέρα (Hom. forma) = ἄνδρα

θεσπέσιος, α, on dieviškas

τέτυκτο (Hom. forma) = ἐτέτυκτο plusqpf. nuo τεύχω

οὐρανόθεν (Hom.) iš dangaus

δῖος, δία, δῖον Dzeuso; dieviškas (*čia apie vyskupo pareigas*)

ἀνέρα, ὃς περὶ καὶ ἀγορὰς καὶ ἔργα τέτυκτο ἄλλα βροτῶν, δίων τὸ κράτος οὐρανόθεν = τὸν ἄνδρα, ὃς οὐρανόθεν ἐτέτυκτο περὶ τὰς ἀγορὰς καὶ ἄλλα ἔργα βροτῶν, καὶ περὶ τὸ κράτος τῶν δίων vyra, kuris buvo iš dangaus paskirtas teismams ir kitiems mirtingųjų reikalams, ir dieviškų [dalykų] valdžiai

ἄμμιν (*ajol., Hom. forma*) = ἡμῖν

μουσοφιλής, ἑς Mūzas mylintis

σοφίη (Jon.) = σοφία

ταμία, ή ūkvedė, išdininkė

τρίτατος (*poet.*) = τρίτος

στεροπηγερέτα, ó (*Homero vartojama I linksniuotės atmaina*) = στεροπηγερέτης, ου, ó žaibuotojas (*Dzeuso epitetas*)

Νέστορος ἢ Πλάτωνος ἔτος Nestoro arba Platono amžių (*jie buvo ilgaamžiai*)

ἢ (Hom.) = ἦ

KRISTUPAS ŠEMETA, SVEIKINIMAS VILNIAUS VAIVADAI

1604 m. Vilniaus universiteto spaustuvėje (ji buvo ten, kur ir dabar yra Vilniaus universiteto leidykla) buvo išleistas eilėraščių rinkinys „Panegirikos“ (*Panegyrica Illustrissimo Domino D. Nicolao Christophoro Radzivilo etc.*) Mikalojui Kristupui Radvilai Našlaitėliui (1549–1616), pradedančiam eiti Vilniaus vaivados pareigas, pagerbti. Dauguma eilėraščių tame rinkinyje, kaip įprasta, buvo lotynų kalba, bet vienas autorius, Kristupas Vaclovas Šemeta, parašė graikišką eilėraštį.

Eilėraštyje etimologizuojami vaivados vardai ir pavardė; abu M. K. Radvilos vardai, kaip matome, buvo graikiškos kilmės, tad jų graikiška etimologija yra teisinga, o lietuviškai pavardei sugalvota išradinga dirbtinė etimologija, taikant ją eilėraščio sukūrimo progai. Be to, iš Radvilos pavardės etimologizavimo graikiškais žodžiais atsiskleidžia, kad to meto Vilniaus universitete buvo vartojamas bizantiškasis graikų kalbos tarimas (tai, beje, matome ir kituose to meto kūrinuose, ypač *Odarion*; rekonstruotas klasikinis graikų kalbos tarimas Vilniaus universitete pradėtas naudoti tik naujaisiais laikais).

Eilėraštis parašytas eleginiu distichu.

Originalaus leidinio rašyba ir korektūros klaidos čia pataisytos.

Κοιρανικῆ γενεᾷ νικῶν ἀρετῆσί τε λαούς,
Χριστὸν φρεσσί φορεῖς, εὖ ὀνομαζόμενος.
Νικόλεως δ' ὢν Χριστοφόρος, πορὲ χρήσιμα λαοῖς·
ῥάδιος εἰς βηλὸν τῶς, Ῥαδιβίλε, μολῆ.

κοιρανικός, ἢ, ὄν karališkas

ἀρετῆσι (*Hom. forma*) = (ταῖς) ἀρεταῖς

Χριστός, ὁ Kristus

φρεσσί (*Hom. kalbos imitacija*) = (ταῖς) φρεσί mintyse

Νικόλεως, εὖ ὢν (*At. forma*, = Νικόλαος, οὖν) Mikalojus (*vardas čia teisingai etimologizuojamas: νικῶν λαούς nugalintis, pranokstantis tautas*)

Χριστοφόρος, ὁ Kristupas (*vardas čia teisingai etimologizuojamas: φρεσσί Χριστὸν φορεῖς „mintyse, širdyje nešioji Kristų“*)

πορὲ *imperat. aor. II nuo *πόρω (praes. nepaliudytas, aor. ἔπορον, perf. med. πέπωμαι) suteikti*

τῶς (*Hom.*) = οὕτως taip

ῥάδιος *derinamas būdvardis (šiuo atveju „lengvas“) vartojamas ten, kur lietuviškai lauktume prieveiksmio („lengvai“); tai būdinga graikų kalbai*

βηλός, ὁ slenkstis

Ῥαδιβίλος, ὁ Radvila (*β tariama kaip v; ι ir η tariamos vienodai, abi kaip i; lietuviška pavardė dirbtinai etimologizuojama graikiškais žodžiais, tarsi ji būtų kilusi iš graikiškų žodžių ῥάδιος εἰς βηλὸν μολῆ „lengvai žengsi per slenkstį“; slenkstis simbolizuoja naujų pareigų pradžią*)

μολῆ (*originalo spaudinyje buvo korektūros klaida) fut. II asmuo nuo βλώσκω*

GRIGALIUS SVENCICKIS. ODARION

1604 m. Vilniaus universiteto spaustuvėje buvo išleistas rinkinys *Theatrum Sancti Casimiri etc.*, skirtas šv. Kazimiero kanonizacijai. Tarp įvairių tame rinkinyje paskelbtų kūrinių buvo ir graikiška odė šv. Kazimiero garbei, pavadinta tiesiog *Odarion*.

Odės autoriumi laikomas Vilniaus katedros kapitulos kanauninkas Grigalius Svencickis, arba Svencicijus (1577–1617), bet dėl to nesame visiškai tikri, nes jis buvo viso rinkinio sudarytojas, o *Odarion* buvo įtrauktas į rinkinį be atskiro autorystės pažymėjimo; dėl to atsargiai spėjama, kad tai gali būti ir kito autoriaus kūrinys.

Tai yra žymiausias Lietuvoje sukurtas graikiškas eilėraštis. Jo ypatingumas tas, kad jis parašytas dviem skirtingomis eilėdaros sistemomis vienu metu.

Odarion galima deklamuoti kaip sapfinę strofą. Štai pirmosios strofos pavyzdys, kuriame paryškintas iktuotas skiemuo:

Κάζετ' ἀνθηρόν Κασιμείρον ἰρόν,
Ζηνὸς ὦ φρουραὶ μεγάλοιο κοῦραι,
ἀνέρας Μοῦσαι ζαθέους ὑδοῦσαι,
ἄσμα φιλοῦσαι.

Vis dėlto šiame eilėraštyje slypi ir kitoks metras. Jei graikiški žodžiai būtų tariami pagal bizantiškąjį, arba naujosios graikų kalbos, tarimą (būtent tokia sistema buvo paplitusi senajame Vilniaus universitete), o žodžiai kirčiuojami pagal lotynų kalbos taisykles (teorija, kad būtent taip reikėtų kirčiuoti senąją graikų kalbą, gyvavo kai kuriuose Europos universitetuose nuo XVI a. pabaigos; filologai ją vadina „Heninijaus kirčiavimu“; mūsų laikais, istorinės kalbotyros dėka suvokus jos nepagrįstumą, ji yra pelnytai užmiršta), *Odarion* virstų rimuotu eilėraščiu su akcentiniu (kirčiais paremtu) ritmu. Štai pagal bizantiškąjį tarimą ir Heninijaus kirčiavimą transkribuotas tos pačios strofos pavyzdys:

Kázet' anthíron
Kasimíron íron
Zínos o frúre
megalío kúre
áneras múse
zátheus idúse
ásma filúse.

Šis dvigubas eiliavimas paverčia *Odarion* unikaliu poetinio meistriškumo pavyzdžiu. Vis dėlto tenka pripažinti, kad, siekiant eilėdaros meistriškumo, jam kai kada aukojamas teksto aiškumas: poemoje yra labai retų, retkarčiais paties autoriaus sukurtų, žodžių ir miglotai suformuluotų sakinių.

Kiekvienoje *Odarion* strofoje šv. Kazimierą pašlovina kiekviena iš devynių Mūzų ir simbolinė figūra (tarsi kokia dešimtoji mūza) *Linguarum Scientia*.

Originalaus leidinio rašyba ir korektūros klaidos čia pataisytos.

ODARION

Scientia Linguarum

1 Κάζετ' ἀνθηρὸν Κασμιῖρον ἰρόν,
Ζηνὸς ὦ φρουραὶ μεγάλοιο κοῦραι,
ἀνέρας Μοῦσαι ζαθέους ὑδοῦσαι,
ἄσμα φιλοῦσαι.

Calliope

5 Ὅν κέλη βάζειν πρόφρονές τε κάζειν
ἄρχομεν Μουσῶν Χαρίτων τε σοῦσον·
ἦν ὁ εὐκλειος νέος, ἦν ὁ δῖος
ἔζος Ἄρηος.

Clio

10 Γηθέτω λαῶν γέα Σαρματάων,
δῆμος ἄρ μάλλον Λιτάλων ἀγάλλων.
Νῦν ἐκὰς φόρτοι, παρέσοιντο χόρτοι,
ἦλθεν ἑορτή.

Erato

15 Οὔτος ἦν δῖος βασιλῆος υἱός,
μήποτε στέργων φλυάρων παρέργων,
οὐς μάλα ζητεῖ ποθέοντι στήθει
πάντοτε πλήθη.

Thalia

20 Μίσειεν τιμὴν κενεάν τε φήμην,
μίσειεν σαρκὸς σπατάλην ὁ Ἄρχος,
πᾶν ὁ τιμήσας, μίσεος τὸ μῖσος
ἀγνέσιν ἴσος.

Melpomene

Ἔβριος γρίφας ἔριπ' ἠδὲ τρυφάς,
πᾶν ἔρυκ' ἄξαι, ἔριπ' ἠδὲ τάξαι.
Τέρψεν ἀχθεινάς ἀγέλας τε ξείνας,
τέρψεν ἀχῆνας.

Terpsichore

25 Εὐλαβῆς, σῶφρων, θεότητι πρόφρων,
πολλάκ' εὐχολῶν ὁ παρεῖχε μῶλον,
πολλάκ' ἀνήκον νύχιός τε σηκὸν
πολλάκ' ἐφήκων.

Euterpe

30 Ζῆσεν ἀγνεύων, σθενίους φονεύων
νερτέρους, ῥητὴν φύγεν Ἀφροδίτην.
Κυπρίδος μίσγειν προβέβουλε θνήσκειν,
πότμον ἐπισπεῖν.

Polyhymnia

35 Καρτερόν Φοῖβον, καθαρὸν τ' ἔφηβον
οὐρανῶν σῶκοί σε στέγουσι θῶκοι.
Ἕλλαβες θεῶν μενέχαρμος ἰὼν
ἔνθα βραβεῖον.

Urania

40 Πατρίδος γαίης κακὰ μῶν σὺ κλαίεις;
σοί τ' ἄναξ παὸς τάλας ἠδὲ λαὸς
λίσσεται, δῆμον πολεμοῦντα, λοιμὸν
κάπτρεπε λιμόν.

Linguarum Scientia

Δὸς Σιγισμούνδω Θεοῦ ἀργυροῦν δῶ
Οὐλαδισλάω παῖδ' ἠδὲ λαῶ
δὸς κρατεῖν ἐχθρῶν, μακάρων τε λέκτρον
βῆμεν ἄλεκτρον.

ῶδάριον, τό nedidelė odė (*orinale išspausdinta lotyniškomis raidėmis; žodis vartojamas ir lotynų kalboje kaip ōdarium, ū n*)

κάζω (*labai retas žodis*) puošti; *čia*: šlovinti

ἀνθηρός, ἄ, ὄν *žydintis*

Κασιμεῖρος, ὁ Kazimieras (*kaip žinome iš kitų LDK graikiškų eilėraščių, graikiška vardo rašyba pasirinkta dėl dirbtinės graikiškos etimologijos* κεκασμένος μεῖραξ „*papuoštas jaunuolis*“; κεκασμένος *gra part. perf. med. nuo* κάζω, *kuriuo pradedamas šis eilėraštis*)

ἰρός (*Hom.*) = *iešros šventas*

Ζηνός (*Hom. forma*) = Διός Dzeuso

μεγάλοιο (*Hom. forma*) = *μεγάλου*

ἀνέρας (*Hom. forma*) = (τοῦς) *ἀνδρας*

ζάθεος, α, ον (*Hom.*) *dieviškas*

ὑδέω (*kiti laikai nepaliudyti*) *kviesti; minėti, apdainuoti*

κέλομαι (*Hom.*) = *κελεύω liepti*

βάζω (*aor. ἔβαξα, perf. med. βέβαγμα*) *sakyti, minėti*

ἄρχομεν (*Hom. forma*) *čia* = *ἀρχομεν conj. hortativus pradėkime*

σοῦσον, τό *lelija*

ὄζος, ὁ *šaka; atžala*

Ἄρηος (*Hom. forma*) = (τοῦ) *Ἄρεως*

ὄζος Ἄρηος (*Hom. frazė*) *Arėjo atžala, herojų epitetas „Iliadoje“*

λαῶν *gen. part.: iš tautų, tarp tautų*

γάεα (*reta forma*) = *γῆ*

Σαρματᾶων (*Hom. galūnė*) = (τῶν) *Σαρματῶν*

Σαρμάται, ὦν, οἱ sarmatai, *antikinė tauta, kaip manoma, iranėnu kilmės, gyvenusi dabartinės pietų Ukrainos teritorijoje; Renesanso ir vėlesniais laikais lenkai laikė sarmatus savo protėviais, o jų vardas buvo vartojamas kaip poetinis lenkų sinonimas; taigi čia: lenkai*

ἄρ (*Hom. forma*) = ἄρα juk, iš tiesų

Λίταλοι, οἱ (*autoriaus sukurta forma*) lietuviai

ἐκάς toli

παρέσοιντο *fut. opt.* nuo *πάρεμι* [εἰμί] tegul bus, tebūnie

χόρτος, ὁ aptvaras; ganykla; šienas; pašaras; *čia: vaišės*

βασιλῆος (*Hom. forma*) = (τοῦ) βασιλέως

μήποτε στέργων (τῶν) **φλυάρων παρέργων** (*galbūt lietuviškos sintaksės įtaka*) = *μήποτε στέργων* (τούς) φλυάρους παρέργους

φλύαρος, ὁ tuščia šneka, plepalai

πάρεργος, on nereikšmingas

πλήθος, τό daugybė; *čia: minia*

μίσειν (*Hom. forma*) = ἐμίσει, *imperf.* nuo *μισέω*

κενεός, ἢ (-ά), ὄν (*Hom.*) = κενός

σαρκὸς σπατάλη kūno malonumai

ἀρχός, ὁ valdovas (*apie šv. Kazimierą, kuris buvo valdovo Kazimiero Jogailaičio sūnus*)

μίσεος (*Hom. forma*) = (τοῦ) μίσους

τὸ μῖσος *acc. relationis* (*lotynų gramatikoje vadinamas acc. Graecus*)

μίσεος τὸ μῖσος neapykantos nekontinuo

ἀγνέσιν (*autoriaus sukurta forma, gal pagal analogiją su Hom. ir kt. aut. forma* *νιέσιν = νιόις*) = (τοις) ἀγνοῖς *čia: šventiesiems*

ἴσος (*Hom.*) = ἴσος

ὑβριος (*jon., Hom.*) = (τῆς) ὑβρεως

γρίφας (*autoriaus sukurta forma, gal pagal analogiją su γρυπή, ἢ „grifo lizdas“*) = (τούς) γρίφους

γρίφος, ὁ bučius, varža (*pintinė žuvis gaudyti*); *čia: pinklės, žabangos*

ἔριπε (*Hom. forma*) = ἤριπε

ἐρείπω (*fut.* ἐρείψω, *aor.* ἤρειψα, ἤριπον, *perf.* ἐρήριπα, *perf. med.* ἐρήριμμαι, *aor. pass.* ἤρείφθην, ἤρίπην) nugriauti, sunaikinti; *čia: atstumti, atmesti, atsisakyti*

ἔρυκε (*Hom. forma*) = ἤρυκε

ἐρύκω (*fut.* ἐρύξω, *aor.* ἤρυξα, ἤρύκακον) sulaikyti, sukliudyti; atstumti

ἄξαι *inf. aor. nuo ἄγω, τάξαι* nuo *τάττω* (*apie tai, kad Kazimieras netroško valdyti*)

τέρψεν (*Hom. forma*) = ἔτερψεν, *nuo* *τέρπω*

ἀχθεινός, ἢ, ὄν varginantis; *čia: vargingas*

ξείνος, η, on (*Hom. forma*) = ξένος, η, on svetimas, iš svetimos šalies atvykęs, svečias

ἀχὴν, ἦνος vargingas (*klasikinėje kalboje ἄχ-, čia ἄχ-*)

εὐλαβής, ἔς apdairus, išmintingas

θεότης, ητος, ἢ dievybė

πρόφρων, ονος palankus, atsidavęs

πολλάκι *poet.* = πολλάκις

εὐχολή, ἢ malda

μῶλος, ὁ vargas, triūsas, įtampa, kova, grumtynės (*čia prk. apie maldos ekstazę*)

ἀνήκων, οντος, τό (*part. praes. act. neutr. nuo ἀνήκω*) tai, kas dera; priedermė

νύχιος, α, on naktinis; nakties metu vykstantis, darantis

σηκός, ὁ 1. aptvaras; 2. šventoji teritorija, šventyklos kiemas; *čia: šventykla* (*t. y. Vilniaus katedra, dab. arkikatedra*)

ἐφήκω (*fut.* ἐφήξω, *perf.* ἐφήκα) atvykti, priartėti, pasiekti

ζῆσεν (*Hom. forma*) = ἔζησεν

σθένιος, ὁ galiūnas

νέρτερος, α, on požeminis, mirusiųjų pasaulio; σθενίους νερτέρους *čia: galingus demonus*

ὀητός, ἢ, ὄν 1. sutartas; 2. aptartas, aptariamasis, šlovingas; 3. išsakomas, racionalus

φύγεν (*Hom. forma*) = ἔφυγεν

ῥητήν φύγεν Ἀφροδίτην išvengė sutartos Afroditės: *pasak legendos, šv. Kazimieras atsisakė lytinių santykių, kuriuos gydytojai jam buvo rekomendavę kaip vaistą nuo džiovos*
 προβέβουλα (*perf.*; *kiti laikai nevartojami*) pasirinkti
 ἐπισπεῖν *inf. aor. II nuo ἐφέπω* sekti; paklusti; πότμον ἐπισπεῖν paklusti likimui, sekti likimą (*fāta sequi*)
 σῶκος *adj. masc. (kitos giminės nevartojamos)* galingas
 θῶκος, ὁ sostas
 ἔλλαβες (*Hom. forma*) = ἔλαβες
 θεῖος, α, ον dieviškas; *čia: apie katalikų šventuosius*
 μενέχαρμος, ον nepalengiamas, atkaklus (*mūšyje; čia prk. apie dorybes*)
 βραβεῖον, τό apdovanojimas
 μῶν ar ne
 πᾶός = πηός, ὁ giminaitis (*šv. Kazimiero kanonizacijos metu valdęs Žygimantas Vaza per motiną tikrai buvo Jogailaičių giminaitis*)
 τάλας, τάλαινα, τάλαν nelaimingas
 λίσσομαι (*aor. ἐλίσάμην, ἐλιτόμην*) maldauti
 κᾶπτρεπε (*crasis, apocope*) = καὶ ἀπότρεπε
 δῶ (*Hom. forma*) = δῶμα (*čia acc.*)
 Σιγισμοῦνδος, ὁ Žygimantas (*turimas galvoje Žygimantas Vaza*)
 Οὐλαδίσλαος, ὁ Vladislovas (*turimas galvoje Vladislovas Vaza*)
 παῖδι (*Hom. forma*) = (τῶ) παιδί
 μάκαρ, μάκαιρα (*neutr. vartojami tik netiesiog. linksniai*) laimingas, palaimintas; *čia apie katalikų šventuosius*
 λέκτρον, τό guolis; *čia: buveinė*
 βῆμεν (*ajol., Hom. forma*) = βῆναι (*inf. aor. nuo βαίνω*)
 ἄλεκτρος, ον nesusituokęs; *čia: skaistus, tyras (apie šventųjų buveinę)*

TOMAS KLAGIJUS APIE VYTĮ (1642)

1642 m. Vilniaus universitete buvo išleistas leidinys *Bellaria Academica* (pavadinimas pažodžiui reiškia „Akademiniai gardumynai“) valdovo Žygimanto Vazos dukters Onos Kotrynos Konstancijos ir Bavarijos kunigaikščio Filipo Vilhelmo vedybų proga. Nors rinkinio kūrinių autoriai nenurodyti, manoma, kad juos sukūrė prūsų kilmės Vilniaus universiteto profesorius Tomas Klagijus (apie 1598–1664). Viena graikiška rinkinio epigrama skirta Lietuvos herbui.

Epigrama sukurta eleginiu distichu.

Εἰς κέλητα Λιτουανικόν

Εἶα, κέλης Λιθαβῶν, θέε καὶ τρέχε· κόσμον ἐρώτα,
 τίς Ἰαγέλλωνος μὴ νοεῖ αἷμα ξένος;

κέλης, ητος, ὁ 1. žirgas, ristūnas (*čia apie Vytį, Lietuvos herbą; tekste voc. sg.*); 2. greitas irklinis laivas
 Λιτουανικός, ή, όν lietuvių, lietuviškas, iš *lot. Lit(h)uānicus; dabartine graikų kalba tai yra Λιθουανικός; plg. Algirdo laiško Αητβοί ir Svencickio Odarion formą Λίταλοι*
 εἶα pirmyn! (*raginimo šūksnis*)

Λιθαβοί, oi lietuviai (iš lotyniškos poetinės formos Lit(h)avī, um m, vartojamos „Radviliadoje“ ir kitur; β tariama kaip v)

θέε, τρέχε, έρωτα imperat. praes. nuo θέω, τρέχω, έρωτάω

Ίαγέλλων, ωνος ó Jogaila (pagal lot. formą Iagello, ōnis m)

αἷμα, τος, τό 1. kraujas; 2. (šiame tekste) giminytė, giminė

DIEVAS DAVĖ DANTIS, DIEVAS DUOS IR DUONOS: INDOEUROPEISTIKOS PRADŽIA

1800 m. Karaliaučiuje buvo išleistas Kristijono Gotlybo Milkaus *Lietuvių-vokiečių ir vokiečių-lietuvių kalbų žodynas*. Vieną iš šio žodyno pratarčių, vadinamąją „Antrąją pratarbę“, 1799 m. parašė Berlyno universiteto profesorius Daniel Jenisch (1762–1804), liuteronų teologas, domėjęs ir tuo metu neseniai atsiradusia lyginamąja kalbotyra. Šioje pratarbėje Jenischas, pats mokėjęs lietuviškai, kalbų palyginimui išvertė žinomą lietuvių patarlę į graikų kalbą. Patarlės žodžiai, išskyrus και ir άρτος, ne tik panašiai skamba, bet iš tiesų yra giminingi indoeuropiečių prokalbės lygiu. Tiesa, žodis θεός dabartinės lingvistikos požiūriu iš tiesų nėra giminingas lietuviškam žodžiui „dievas“. Graikiško žodžio θεός etimologija nėra visiškai aiški, bet galimas dalykas, kad jo šaknis gimininga lietuviškam žodžiui „dvasia“, o lietuviško žodžio „dievas“ šaknis savo ruožtu gimininga vardui Ζεύς ir būdvardžiui δῖος.

Vėliau ši lietuvių patarlė buvo išversta ir į sanskritą ir cituojama lyginamosios kalbotyros vadovėliuose.

Taip pat Jenischas išvertė į graikų kalbą ir kitą lietuvišką sakinį; jame žodis άβιοι iš tiesų nėra giminingas žodžiui „nabagai“, o žodžių ανάστηθι ir δέσποτα tik antrieji dėmenys yra giminingi atitinkamų lietuviškų žodžių antriesiems dėmenims.

Originalaus leidinio rašyba (ir graikiška, ir lietuviška) čia pataisyta.

Θεός δέδωκεν οδόντας, Θεός δώσει και άρτον.

Dievs davė dantis, Dievs duos ir duonos.

Ήμεῖς έσμέν άβιοι, μη ανάστηθι, δέσποτα, εκ δόμου ήμῶν.

Mes esme nabagai, neatstok, Viešpatie, iš namų mūsų.

άβιος, ov 1) neišgyvenamas, nepakeliamas; 2) nepragyvenantis, vargšas

ανάστηθι imperat. aor. act. nuo ανίστημι „pakelti, pastatyti“, med. (intrans.) ανίσταμαι „atsikelti, atsistoti“, aor. intrans. ανέστην (pagal prasmę čia labiau būtų tikusi žodžio αφίστημι forma)

UŽRAŠAS PO APOLONO STATULA KLASIKINĖS FILOLOGIJOS KATEDROJE

2013 m. liepos 2 d. Vilniaus universiteto Klasikinės filologijos katedroje buvo pastatyta Apolono statula. Jos papėdėje yra graikiška epigrama hegzametru.

Φοῖβος ἔχει τότε δῶμα· βέβηλοι ἄπεστε μέριμναι.

βέβηλος, ov visiems laisvai prieinamas; žemiškas, žmogiškas, pasaulietiškas (*lot. profānus*); nešventas, neišvėstas, nepašventintas

βέβηλοι ἄπεστε μέριμναι = *cūrae procul este profānae* (plg. *lot. užrašą ant senosios VU observatorijos*)

ΕΠΙΕΑ ΠΤΕΡΟΕΝΤΑ

Po kiekvieno posakio lotyniškai nurodoma, iš kokio autoriaus kurio veikalo ir skyriaus jis paimtas. Kadangi daugelis posakių randami rinkiniuose arba pacituoti kitų autorių veikaluose, ne visada galime žinoti, kas yra tikrasis posakio autorius; be to, daugelis iš jų yra paplitusios patarlės, todėl pirmasis posakį paminėjęs autorius nebūtinai yra jo kūrėjas. Lietuviškai posakio autorius nurodomas tik tada, kai dėl autorystės rimtų abejonių nekyla.

Eiliuotiems posakiams nurodomas metras.

1. Ἄγαθοι δ' ἀριδάκρυες ἄνδρες. Suid. α126 *et al.*
Greitai pravirkstantys žmonės yra geri.
(*paroimijakas*)
2. Ἄγαθὸν μέγιστον ἢ φρόνησις ἐστ' ἀεὶ. Men. *Monost.* 12
Sveikas protas visada yra didžiausias gėris.
(*jambinis trimetras*)
3. Ἄγαθὸν οὐ τὸ μὴ ἀδικεῖν ἀλλὰ τὸ μηδὲ ἐθέλειν. Democr. fr. 62 apud Stob. 3.9.29
Gėris yra ne nekenkti, bet net ir nenorėti.
4. Ἄγει δὲ πρὸς φῶς τὴν ἀλήθειαν χρόνος. Men. *Monost.* 11 = *Codd. Byz.* 13 = *Sent. e pap.* 14.7
Laikas išveda teisybę į šviesą.
(*jambinis trimetras*)
5. Ἄγει τὸ θεῖον τοὺς κακοὺς πρὸς τὴν δίκην. Men. *Monost.* 14 = *Codd. Byz.* 16
Pats dieviškasis pradas bloguosius nuveda į teismą.
(*jambinis trimetras*)
6. Ἄγεωμέτρητος μηδεὶς εἰσὶτω. Pseudo-Galen. *De part. philosoph.* 2; Michael Psell. *Opusc. logica etc.* Op. 3; Joann. Philopon. *In Arist. lib. de an. comm.* 15.11; Olympiodor. *Proleg.* 9; Eliae *In Arist. categ. comm.* 118 *et al.*
Tegul neižengia niekas, kas nemoka geometrijos (*įvairūs autoriai liudija, kad tai buvęs užrašas ties įėjimu į Platono Akademiją; suprantama įvairiai: geometrijos mokėjimas būtinas norint studijuoti Platono Akademijoje; arba, „tegul neižengia niekas, kas nėra geometriškas“, t. y. proporcingas, harmoninga asmenybė ar pan.*)

7. Ἄ δεῖ γενέσθαι, ταῦτα καὶ γενήσεται. Schol. in Aesch. *Prom. vinct.* 626 et passim
Kas turi įvykti, tas ir įvyks.
(*jambinis trimetras*)
8. Ἄει γὰρ εὖ πίπτουσιν οἱ Διὸς κύβοι. Soph. fr. 895
Dzeuso kauliukai visada gerai iškrenta. (Sofoklis)
(*jambinis trimetras*)
9. Ἀθάνατον ἔχθραν μὴ φύλαττε θνητὸς ὤν. Men. *Codd. Byz.* 5 = *Sent. e pap.* 14.5
Pats būdamas mirtingas, nemirtingos neapykantos nepuoselėk.
(*jambinis trimetras*)
10. Αἰ δ' ἐλπίδες βόσκουσι τοὺς κενοὺς βροτῶν. Men. *Monost.* 42 = *Codd. Byz.* 51
Viltys maitina neišmintingus mirtinguosius.
(*jambinis trimetras*)
11. Αἰ δὲ σάρκες αἰ κεναὶ φρενῶν ἀγάλματ' ἀγορᾶς εἰσιν. Eurip. *Electr.* 387–388
Kūnai be minčių tėra aikštės puošmenos (*t. y. gražus, bet neprotingas žmogus nesiskiria nuo statulos.*) (Euripidas)
(*jambinio trimetro fragmentai*)
12. Αἰδοῦ σαυτόν, καὶ ἄλλον οὐκ αἰσχυνθήση. Theophr. fr. 155 apud Stob. 3.31.10
Gėdykis savęs ir nereikės gėdytis kito.
13. Αἰεὶ δ' ἀμβολιεργὸς ἀνήρ ἄτησι παλαίει. Hesiod. *Op.* 413
Darbus atidėliojantis vyras amžinai su nelaimėmis grumiasi. (Hesiodas)
(*hegzametras*)
14. Αἰ μὲν ἡδοναὶ θνηταί, αἰ δ' ἄρεται ἀθάνατοι. Periandr. apud Stob. 3.1.172
Malonumai mirtingi, dorybės nemirtingos.
15. Αἰτεῖτε καὶ δοθήσεται ὑμῖν. Mat. 7.7 = Luc. 11.9
Prašykite ir jums bus duota. (Mato ir Luko evangelijos)
16. Ἀκίνητα κινεῖς. Herodot. 6.134 (parafrazė)
Judini tai, ko negalima judinti. (pagal Herodotą)
17. Ἄκουε πάντα. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Viską girdėk.
18. Ἄκουε πάντων, ἐκλέγου δ' ἅ συμφέρει. Men. *Monost.* 566 = *Codd. Byz.* 95
Klausyk visu, o pasirink, kas naudinga.
(*jambinis trimetras*)
19. Ἄκουε πολλά. Bias apud Stob. 3.1.172
Daug girdėk.

20. Ἀκούσας νόει. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Išgirdęs suprask.
21. Ἀκούων ὄρα. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Klausydamas matyk (*t. y. nepasitikėk vien žodžiais*).
22. Ἄκων ἀμαρτῶν ῥαδίως ἕξεις συγγνώμην. Demosth. *in Timocr.* 49 (parafrazė)
Nusikaltės netyčia, atleidimą gausi nesunkiai. (pagal Demosteną)
23. Ἀλαζονείας οὔτις ἐκφεύγει δίκην. Men. *Monost.* 21 = *Codd. Byz.* 35
Už pagyras niekas neišvengia atpildo.
(*jambinis trimetras*)
24. Ἄλλ' ἔστιν, ἔνθα χῆ δίκη βλάβην φέρει. Soph. *Electra* 1042
Būna ir taip, kad teisingumas atneša žalą. (Sofoklis)
(*jambinis trimetras*)
25. Ἄλλ' ἦτοι μὲν ταῦτα θεῶν ἐν γούνασι κεῖται. Hom. *Il.* 17.514 etc., *Od.* 1.267 etc.
Betgi tai guli dievams ant kėlių (*t. y. priklauso nuo dievų valios*). (Homeras)
(*hegzametras*)
26. Ἄλλος γυναικὸς κόσμος, ἄλλος ἀρρῶνων. Comic. adesp. 1294
Vienokia yra moters puošmena, kitokia vyrų (*t. y. viena dera moteriai, kita vyrui; apie būdo sąvybes*).
(*jambinis trimetras*)
27. Ἄλλος ἐγώ. Pythag. apud Stob. 2.33.13 *et al.*; Arist. apud Olympiodor. *In Plat. Alc. comm.* 31
Antrasis aš (*Alter ego*).
28. Ἄλλοτριῶν ἀπέχου. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Susilaikyk nuo to, kas svetima.
29. Ἄλλ' οὐ Ζεὺς ἀνδρεσσι νοήματα πάντα τελευτᾶ. Hom. *Il.* 18.328
Betgi Dzeusas ne visus žmonių sumanymus įvykdo. (Homeras)
(*hegzametras*)
30. Ἄλλων ἰατρὸς αὐτὸς ἔλκεσι βρῶων. Eurip. fr. 1086
Kitų gydytojas, pats votimis aptekęs. (Euripidas)
(*jambinis trimetras*)
31. Ἄλύπως βίου. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Gyvenk neliūdėdamas.
32. Ἀνάγκη οὐδὲ θεοὶ μάχονται. Simonid. fr. 37.1.29–30
Su neišvengiamybe net patys dievai nekovoja. (Simonidas)
(*ajolinių metrų fragmentai*)

33. Ἀναφαίρετον κτῆμ' ἐστὶ παιδεία βροτοῖς. Men. *Monost.* 2 = *Codd. Byz.* 2
Mirtingiesiems išsilavinimas yra neatimamas turtas.
(jambinis trimetras)
34. Ἄνδρὸς καλῶς πράττοντος ἐγγὺς οἱ φίλοι. Men. *Codd. Byz.* 71
Vyro, kuriam gerai sekasi, draugai artū.
(jambinis trimetras)
35. Ἄνδρῶν δὲ φαύλων ὄρκον εἰς ὕδωρ γράφε. Men. *Monost.* 25 = *Codd. Byz.* 26
Blogų žmonių priesaiką gali rašyti ant vandens.
(jambinis trimetras)
36. Ἄνδρῶν ἐπιφανῶν πᾶσα γῆ τάφος. Thuc. 2.43.3
Žymiems vyrams visa žemė kapas (*t. y. paminklas didvyriui nebūtinai*). (Tukididas)
37. Ἄνελεύθεροι γάρ εἰσιν οἱ φιλάργυροι. Men. *Codd. Byz.* 45
Šykštuoliai yra nelaisvi.
(jambinis trimetras)
38. Ἄνῆρ γὰρ ἄνδρα καὶ πόλις σώζει πόλιν. Men. *Monost.* 29 = *Codd. Byz.* 31
Žmogus išgelbsti žmogų ir valstybė valstybę (*t. y. visiems reikalingi draugai, ir žmonėms, ir valstybėms*).
(jambinis trimetras)
39. Ἄνῆρ δὲ χρηστὸς χρηστὸν οὐ μισεῖ ποτε. Men. *Monost.* 28 = *Codd. Byz.* 29
Nebūna taip, kad doras vyras nekęstų kito dorą vyrą.
(jambinis trimetras)
40. Ἄνῆρ δίκαιός ἐστιν οὐχ ὁ μὴ ἀδικῶν
 ἀλλ' ὅστις ἀδικεῖν δυνάμενος μὴ βούλεται
 Οὐδ' ὅς τὰ μικρὰ λαμβάνειν ἀπέσχετο,
 ἀλλ' ὅς τὰ μεγάλα καρτερεῖ μὴ λαμβάνων. Philem. *Incert. fr.* 94; Men. *Monost.*
 638–639 = *Codd. Byz.* 37–38
**Teisingas vyras yra ne tas, kuris nenusikalsta, o tas, kuris galėdamas nusikalsti
 nenori; ne tas, kuris susilaukė nepaėmęs mažo, o tas, kuris ištvėria nepaėmęs
 didelių dalykų.**
(jambinis trimetras)
41. Ἄνῆρ δίκαιος πλοῦτον οὐκ ἔχει ποτέ. Men. *Monost.* 52 = *Codd. Byz.* 62
Teisingas vyras turto niekada neturi.
(jambinis trimetras)
42. Ἄνῆρ ὁ φεύγων καὶ πάλιν μαχήσεται. Men. *Monost.* 45 = *Codd. Byz.* 56; Demosth.
 apud A. Gell. 17.21.31
Pabėgęs vyras kovos ir vėl (*t. y. kas pabėgo iš mūšio lauko, liko gyvas ir dar galės kovoti;
 kas nepabėgo ir žuvo, daugiau nebekovos: kai kada išmintinga atsitraukti*)
(jambinis trimetras)

43. Ἀνὴρ πονηρὸς δυστυχεῖ κἄν εὐτυχεῖ. Men. *Monost.* 19 = *Sent. e pap.* 14.10 = *Codd. Byz.* 21
Nedoram vyruī nesiseka net tada, kai sekasi.
(jambinis trimetras)
44. Ἄνθρωπος ὢν ἡμαρτον· οὐ θαυμαστέον. Men. *Phanion* fr. 432
Suklydau, nes esu žmogus: nieko stebėtino. (Menandras)
(jambinis trimetras)
45. Ἀνθρώπων γέ τοι ὀφλεῖν γέλωτα κρεῖττον ἢ μέμψιν θεῶν. Comic. adesp. 405
Geriau pelnyti žmonių rajuoką nei dievų priekaištą.
(jambinio trimetro fragmentai)
46. Ἄπανθ' ὁ τοῦ ζητοῦντος εὐρίσκει πόνος. Comic. adesp. 1264
Ieškančiojo pastangos atranda viską (*t. y. atkaklumas nugali*).
(jambinis trimetras)
47. Ἄπαντας αὐτῶν κρείσσονας ἀνάγκη ποιεῖ. Men. *Monost.* 22 = *Codd. Byz.* 23
Neišvengiamybė visus priverčia pranokti save pačius.
(jambinis trimetras)
48. Ἄπαντας εὖ πράττοντες ἡδομεν φίλους. Men. *Monost.* 38
Savo sėkme pradžiuginame visus draugus.
(jambinis trimetras)
49. Ἄπαντας ἡ παιδείσις ἡμέρους τελεῖ. Men. *Monost.* 41 = *Codd. Byz.* 50
Išsilavinimas visus padaro švelnius (*t. y. gerų manierų, civilizuotus*).
(jambinis trimetras)
50. Ἄπαντα τίκτει χθῶν πάλιν τε λαμβάνει. Eurip. *fr. Antiop.* 12; cf. Men. *Monost.* 89, 539
Viską pagimdo žemė ir viską atgal pasiima. (Euripidas)
(jambinis trimetras)
51. Ἄπαντα τοῖς σοφοῖσιν ἔστιν εὐκόλα. Comic. adesp. 541
Išmintingiems viskas lengva.
(jambinis trimetras)
52. Ἄπαντές ἐσμεν εἰς τὸ νουθετεῖν σοφοί,
αὐτοὶ ὅταν σφαλῶμεν, οὐ γινώσκομεν. Eurip. *fr.* 1042; Men. *Monost.* 46–47 =
Codd. Byz. 57–58
Visi esame gudrūs kitus pamokyti, o kada patys paslysime, nežinome. (Euripidas)
(jambinis trimetras)
53. Ἄπαξ θανόντος οὔτις ἔστ' ἀνάστασις. Aesch. *Orest.* 648
Kartą mirus, nėra jokio prisikėlimo. (Aischilas)
(jambinis trimetras)

54. Ἄπ' ἐχθρῶν πολλὰ μανθάνουσιν οἱ σοφοί. Aristoph. *Av.* 375
Išmintingieji daug išmoksta ir iš priešų. (Aristofanas)
(jambinis trimetras)
55. Ἀπῆλθεν οὐδεὶς τῶν βροτῶν πλοῦτον φέρων. Men. *Codd. Byz.* 87
Dar niekas iš mirtingųjų neiškeliavo nešdamasis turtą (*t. y. turto į kapus nenusineši*).
(jambinis trimetras)
56. Ἀπόντι μὴ μάχου. *Sosiad. Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Su nesančiu nekovok.
57. Ἀπόστηθι, ἄνθρωπε, ἀπὸ τῆς γραμμῆς. Archim. apud Dion. Cass. *Hist. Rom.* v. 1
vol. 1, 235
Nulipk, žmogau, nuo linijos (*Archimedo posakis, lotyniškai pateikiamas kaip „Noli tangere circulos meos“*)
58. Ἄρεσκε πᾶσι καὶ σὺ μὴ σαυτῶ μόνῳ. Men. *Monost.* 48 = *Codd. Byz.* 59
Patik visiems, ne tik sau vienam.
(jambinis trimetras)
59. Ἄρ' ἐστὶ θυμοῦ φάρμακον χρηστὸς λόγος. Men. *Monost.* 37 = *Codd. Byz.* 46
Geras žodis tikrai yra sielos vaistas.
(jambinis trimetras)
60. Ἄρετῆς οἰκεῖον (εἶναι), κακίας ἀλλότριον. Cleob. apud Stob. 3.1.172
Dorybei savas (kad būtum), blogiui svetimas.
61. Ἄρῶρητον κρούπτε. *Sosiad. Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Neviešintinus dalykus slėpk.
62. Ἄρχε σεαυτοῦ. *Sosiad. Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Valdyk save.
63. Ἄρχεσθαι μαθῶν, ἄρχειν ἐπιστήση. Sol. apud Stob. 3.1.172
Išmokęs būti valdomas, mokėsi valdyti.
64. Ἄρχή ἐστιν ἡμισυ παντός. Pythag. apud Iambl. *Vit. Pyth.* 29.162; Plat. *Leg.* 753e;
Arist. *Eth. Nic.* 1098b (δοκεῖ γὰρ πλεῖον ἢ ἡμισυ τοῦ παντός εἶναι ἢ ἀρχή), *et plur.*
al.
Pradžia yra pusė visumos (*t. y. gera pradžia – pusė darbo*).
Aristotelio versija: Atrodo, kad pradžia yra daugiau nei pusė visumos.
(apytikslis paruošimas; kai kurie šaltiniai pataiso į tikslų paruošimą: ἀρχή δέ τοι ἡμισυ παντός)
65. Ἄρχῆς τετευχῶς ἴσθι ταύτης ἄξιος. Men. *Monost.* 44 = *Codd. Byz.* 55
Gavęs valdžią, būk jos vertas.
(jambinis trimetras)

66. Ἄρχων κόσμει σεαυτόν. Thal. apud Stob. 3.1.172
Valdove, valdyk save.
(apytikslis paroimijakas)
67. Ἄσβεστος δ' ἄρ' ἐνώρτο γέλωσ μακάρεσσι θεοῖσιν. Hom. *Il.* 1.599, *Od.* 8.326
Laimingiesiems dievams kilo nenumaldomas juokas (Homeras; posakio „homeriškas juokas“ šaltinis)
(hegzametas)
68. Ἄφεισ τὰ φανερά μὴ δίωκε τὰ φανῆ. Men. *Monost.* 18 = *Codd. Byz.* 20
Arleidęs aiškius dalykus nesiek abejotinų (*t. y. nemesk kelio dėl takelio ar pan.*).
(jambinis trimetas)
69. Ἄ χάρις ἄ βραδύπους ἄχαρις χάρις. Auson. *Epigr. divers.* 16, cf. *Anth. Gr. (Pal.)* 10.30, Aesop. *Prov.* 48
Lėta malonė nėra maloni (*t. y. kas duoda greitai, duoda dvigubai*).
(daktilių tetrametas, galbūt neišlikusios hegzometro eilutės fragmentas)
70. Ἀχάριστος ὅστις εὖ παθῶν ἀμνημονεῖ. Men. *Monost.* 10 = *Codd. Byz.* 12
Nedėkingas tas, kas patyręs gera neprisimena.
(jambinis trimetas)
71. Ἄ ψέγομεν ἡμεῖς, ταῦτα μὴ μιμώμεθα. Men. *Monost.* 5 = *Codd. Byz.* 7
Ką smerkiame, to ir nemėgdžiokime.
(jambinis trimetas)
72. Βέβαιον οὐδέν ἐστιν ἐν θνητῷ βίῳ·
βιοῖ γὰρ οὐδεὶς ὄν προαιρεῖται τρόπον. Diphil. fr. 109–110; Men. *Monost.* 57+65;
Codd. Byz. 96 + *Codd. Byz.* 105
Mirtingųjų gyvenime nėra nieko užtikrinto; niekas negyvena tokiu būdu, kokiu norėtų.
(jambinis trimetas)
73. Βέλτιόν ἐστι σῶμά γ' ἢ ψυχὴν νοσεῖν. Men. *Monost.* 75 = *Codd. Byz.* 116
Geriau sirgti kūnu nei siela.
(jambinis trimetas)
74. Βία μηδὲν πράττειν. Cleob. apud Stob. 3.1.172
Nieko nedaryk per jėgą.
75. Βοὴν ἀγαθός. Hom. *Il.* 2.408 etc., *Od.* 3.311 etc.
Gerai šaukiantis (Homeras vartoja kaip teigiamą apibūdinimą, „gerai šaukiantis kovos šūkį“, bet galima vartoti ironiškai)
76. Βουλόμεθα πλουτεῖν πάντες, ἀλλ' οὐ δυνάμεθα. Men. *Monost.* 64 = *Codd. Byz.* 104

Visi norime būti turtingi, bet ne visi galime.

(jabinis trimetras)

77. **Βοῦς ἐπὶ γλώσση** (βέβηκεν). Aesch. Ag. 36
Jautis ant liežuvio (užlipo) (*t. y. apie tai negalima kalbėti*). (Aischilas)
78. **Βραδέως ἐγχείρει ὁ δ' ἂν ἄρξη, διαβεβαιοῦ.** Bias apud Stob. 3.1.172
Neskubék pradėti, bet ką pradėjai, tęsk tvirtai.
79. **Βραχεῖα τέρψις ἡδονῆς κακῆς.** Eurip. *Phaeth.* fr. 53.23
Neilgas džiaugsmas iš blogo malonumo. (Euripidas)
(jambinio trimetro fragmentas)
80. **Βροτοῖς ἅπασιν ἀποθανεῖν ὀφείλεται.** Men. *Monost.* 69 = *Codd. Byz.* 110
Visiems mirtingiesiems teks mirti.
(jambinis trimetras)
81. **Βροτοῖς πέφυκε τὸν πεσόντα λακτίσαι.** Aesch. Ag. 885 (parafrazė)
Žmonėms būdinga spardyti parkritusį. (pagal Aischilą)
(jambinis trimetras)
82. **Βρῶμα θεῶν.** Nero apud Cass. Dion. 60.35.4
Dievų valgis (*Neronas apie grybus, kuriais Agripina nunuodijo Klaudijų; po mirties imperatorius laikomas dievu, taigi nuodingi grybai iš žmogaus padaro dievą*).
83. **Γάμει δὲ μὴ τὴν προῖκα, τὴν γυναῖκα δέ.** Men. *Monost.* 98 = *Codd. Byz.* 154
Vesk ne kraitį, o žmoną.
(jambinis trimetras)
84. **Γαμῆν ἐκ τῶν ὁμοίων· ἐὰν γὰρ ἐκ τῶν κρειπτόνων, δεσπότης, οὐ συγγενεῖς κτήση.** Cleob. apud Stob. 3.1.172
Vesk žmoną iš panašių į save šeimos; nes jei vesi iš aukštesnių, įsigysi ne giminaičius, o šeiminkus.
85. **Γάμος νεότητος δεσμὸς ἀσφαλέστατος.** Comic. adesp. 215
Santuoka yra patikimiausi jaunystės pančiai.
(jambinis trimetras)
86. **Γαστήρ παχεῖα λεπτόν οὐ τίκτει νόον.** Galen. *Thrasymb.* 5.878 et al. *passim*
Storas pilvas subtilios minties nepagimdo.
87. **Γεγόναμεν γὰρ πρὸς συνεργίαν ὡς πόδες, ὡς χεῖρες, ὡς βλέφαρα, ὡς οἱ στοῖχοι τῶν ἄνω καὶ τῶν κάτω ὀδόντων.** M. Aurel. 2.1.1
Mums skirta veikti kartu, kaip kojos, kaip rankos, kaip akys, kaip viršutinių ir apatinių dantų eilės. (Markas Aurelijus)

88. Γελᾷ δ' ὁ μῶρος, κᾶν τι μὴ γελοῖον ἦ. Men. *Monost.* 108 = *Codd. Byz.* 165
Kvailys juokiasi, net jei nėra nieko juokingo.
(jambinis trimetras)
89. Γέλως ἄκαιρος ἐν βροτοῖς δεινὸν κακόν. Men. *Monost.* 88, cf. *Codd. Byz.* 144
Juokas nelaiku yra didelė blogybė mirtingujų tarpe.
(jambinis trimetras)
90. Γέρων γενόμενος μὴ γάμει νεωτέρων. Men. *Monost.* 110 = *Codd. Byz.* 168
Seniu tapęs, nevesk jaunesnės.
(jambinis trimetras)
91. Γέρων ἐραστῆς ἐσχάτη κακὴ τύχη. Men. *Monost.* 90 = *Codd. Byz.* 146 = *Sent. e pap.* 14.19
Isimylėjęs senis yra kraštutinė nelaimė.
(jambinis trimetras)
92. Γίγνωσκε σαυτὸν νοθετεῖν ἄλλους θέλων. Men. *Codd. Byz.* 138
Norėdamas paprotinti kitus, pirma pažink save.
(jambinis trimetras)
93. Γλαῦκ' Ἀθήναζε (ἄγεις). Aristoph. *Av.* 301; Hesych. *Gamma* 614
Pelėdą į Atėnus (gabenį) (t. y. malkas į mišką, slyvas į Bulgariją, lavoną į mūšio lauką ar pan.)
94. Γλῶτταν ἴσχε. *Sosiad. Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Valdyk liežuvį.
95. Γλώττης μάλιστα πανταχοῦ πειρῶ κρατεῖν. Men. *Monost.* 80 = *Codd. Byz.* 136
Visada labiausiai stenkis valdyti liežuvį.
(jambinis trimetras)
96. Γνοὺς προᾶπτε. *Sosiad. Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Daryk žinodamas.
97. Γνώθι μαθών. *Sosiad. Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Ką sužinojai, žinok.
98. Γνώθι σαυτόν. *Chil.* apud Stob. 3.1.172; v. *Cic. Epist. ad. Quint.* 3.5.7 etc.
Pažink save.
99. Γνώμαι δ' ἀμείνους εἰσὶ τῶν γεραιτέρων. Men. *Monost.* 101
Vyresniųjų nuomonės patikimesnės.
(jambinis trimetras)
100. Γόνυ κνήμης ἔγγιον. Arist. *Eth. Nicom.* 1168b, *Athen. Deipn.* 9.30 et al.
Kelis arčiau blaudos (t. y. artimas žmogus patikimesnis).

101. Γράμματα μαθεῖν δεῖ καὶ μαθόντα νοῦν ἔχειν. Men. *Monost.* 96 = *Codd. Byz.* 152 = *Sent. e pap.* 14.21
Rašto reikia išmokti, o išmokus atsiminti.
(jambinis trimetras)
102. Γύμναζε παῖδας ἄνδρας οὐ γὰρ γυμνάσεις. Men. *Monost.* 104 = *Codd. Byz.* 161
Lavink berniukus, nes vyrų nebeišlavinsi (*t. y. lenk medį, kol jaunas ar pan.*)
(jambinis trimetras)
103. Γυναῖκα γὰρ δὴ συμπονεῖν γυναικὶ χρή. Eurip. *Hel.* 329
Moteris juk turi užjausti moterį. (Euripidas)
(jambinis trimetras)
104. Γυναικὶ μὴ μάχεσθαι. Cleob. apud Stob. 3.1.172
Su žmona nekovok.
105. Γυναικὸς ἄρχε. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Žmoną valdyk.
106. Γυναικὸς ἐσθλῆς ἐστι σώζειν οἰκίαν. Men. *Monost.* 84 = *Codd. Byz.* 140
Gera žmona namus išgelbsti.
(jambinis trimetras)
107. Γυναιξὶ κόσμον ἢ σιγὴν φέρει. Soph. *Ajax* 293; Men. *Monost.* 83 = *Codd. Byz.* 139 = *Sent. e pap.* 14.22
Moteris puošia tylėjimas. (Sofoklis)
(jambinio trimetro fragmentas)
108. Γυνὴ γὰρ οὐδὲν οἶδε πλὴν ὃ βούλεται. Men. *Monost.* 87 = *Codd. Byz.* 143
Moteris nežino nieko, išskyrus tai, ko nori.
(jambinis trimetras)
109. Γυνὴ δικαία τοῦ βίου σωτηρία. Men. *Monost.* 93 = *Codd. Byz.* 149
Dora moteris yra gyvenimo išgelbėjimas.
(jambinis trimetras)
110. Δαίμων ἐμαυτῶ γέγονα γήμας πλουσίαν. Men. *Monost.* 132 = *Codd. Byz.* 196
Pats sau tapau [turtus nešančia] dievybe, vedęs turtingą.
(jambinis trimetras)
111. Δειναὶ γὰρ αἱ γυναῖκες εὐρίσκειν τέχνας. Men. *Monost.* 130 = *Codd. Byz.* 194
Moterys labai įgudusios sugalvoti gudrybes.
(jambinis trimetras)
112. Δεινὸν συνιδεῖν τὸ μέλλον, ἀσφαλὲς τὸ γενόμενον. Pitt. apud Stob. 3.1.172
Baisu žinoti, kas įvyks, saugu žinoti, kas įvyko.

113. Δένδρον παλαιὸν μεταφυτεύειν δύσκολον. Men. *Sent. e pap.* 2.4, 13.11
Seną medį sunku persodinti.
(jambinis trimetras)
114. Δευτέρα φύσις συνήθεια. Aesop. *Prov.* 23
Įpratimas – antras prigimimas.
115. Δημοκρατία κρεῖττον τυραννίδος. Periandr. apud Stob. 3.1.172
Demokratija yra geriau už tironiją.
116. Διὰ δὲ σιωπῆς πικρότερον κατηγορεῖ. Men. *Monost.* 659, *Codd. Byz.* 201
Kas tyli, dar skaudžiau kaltina.
(jambinis trimetras)
117. Διὰ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι ἤρξαντο φιλοσοφεῖν. Arist. *Metaphys.* 982b
Dėl stebėjimosi žmonės pradėjo filosofuoti (*t. y. filosofija kilo iš stebėjimosi*).
(Aristotelis)
118. Δίκαια δράσας συμμάχους ἔξεις θεούς. Men. *Monost.* 126 = *Codd. Byz.* 188
Jeį darysi, kas teisinga, patys dievai bus tavo sąjungininkai.
(jambinis trimetras)
119. Διπλῶς ὀρῶσιν οἱ μαθόντες γράμματα. Men. *Codd. Byz.* 180
Mokantys raštą regi dvigubai.
(jambinis trimetras)
120. Δις εἰς τὸν αὐτὸν ποταμὸν οὐκ ἄν ἐμβαίης. Heraclit. fr. 91 apud Plat. *Crat.* 402a,
Arist. *Metaph.* 1010a, etc.
Du kartus į tą pačią upę neįbrisi. (pagal Heraklitą)
121. Δις ἑξαμαρτεῖν ταῦτὸν οὐκ ἀνδρὸς σοφοῦ. Men. *Monost.* 121 = *Codd. Byz.* 183
Du kartus dėl to paties suklysti nebūdinga išmintingam vyriui.
(jambinis trimetras)
122. Δις κράμβη θάνατος. Suid. δ1272 *et al.*; cf. Iuvenal. 7.154
Pakartotas kopūstas tolygu mirčiai (*t. y., kartojami dalykai, pavyzdžiui, vėl pašildyta kopūstų sriuba, mirtinai nusibosta*).
123. Δις παῖδες οἱ γέροντες. Aristoph. *Nub.* 1417
Seniai – dvigubi vaikai (*t. y., kai suvaikėja, su jais sunkiau nei su vaikais*). (Aristofanas)
(jambinio trimetro fragmentas)
124. Δοκεῖ ἡ εὐδαιμονία ἐν τῇ σχολῇ εἶναι ἀσχολούμεθα γὰρ ἵνα σχολάζωμεν
καὶ πολεμοῦμεν, ἵν' εἰρήνην ἄγωμεν. Arist. *Eth. Nicom.* 1177b
**Atrodo, kad laimė slypi laisvalaikyje: juk dirbame, kad turėtume laisvalaikio, ir
kariaujame, kad turėtume taiką.** (Aristotelis)

125. Δός μοι ποῦ στῶ καὶ κινήσω τὴν γῆν. Archim. apud Simplic. *in Phys. Ar.* 10.1110; cf. Plut. *Marcell.* 14.12
Duok man kur atsistoti ir pajudinsiu žemę (*t. y. duok atspirties tašką...*) (priskiriama Archimedui)
126. Δραχμῆς μὲν ἀυλεῖ, τεττάρων δὲ παύεται. Comic. adesp. 268
Už drachmą groja, už keturias liaujasi.
(*jambinis trimetras*)
127. Δρυὸς πεσοῦσης πᾶς ἀνὴρ ξυλεύεται. Men. *Monost.* 123 = *Codd. Byz.* 185
Ažuolui nuvirtus, kiekvienas malkų prisirenka.
(*jambinis trimetras*)
128. Δυστυχῶν κρύπτε, ἵνα μὴ τοὺς ἐχθροὺς εὐφράνης. Periandr. apud Stob. 3.1.172
Slėpk savo nesėkmes, kad nepradžiugintum priešų.
129. Ἐαυτὸν οὐδεὶς ὁμολογεῖ κακοῦργος ὢν. Men. *Monost.* 158 = *Codd. Byz.* 230
Savęs paties niekas nelaiko nusikaltusiu.
(*jambinis trimetras*)
130. Ἐγγὺς Διός, ἐγγὺς κεραυνοῦ. Aesop. *Paroem.* 7, eiusd. *Prov.* 186
Arti Dzeuso, arti žaibo.
(*paroimijakas*)
131. Εἰ δὲ θεὸν ἀνὴρ τις ἔλπεται τι λαθέμεν ἔρδων, ἀμαρτάνει. Pindar. *Olymp.* 1.64
Jei kas tikisi ką nors darydamas pasislėpti nuo dievo, klysta. (Pindaras)
(*chorinės lyrikos metrai*)
132. Εἰδῶς σίγα. Sol. apud Stob. 3.1.172
Žinodamas tylėk.
133. Εἰ μὴ τεθέασαι τὰς Ἀθήνας, στέλεχος εἶ·
εἰ δὲ τεθέασαι, μὴ τεθήρεσαι δ', ὄνος. Lysipp. *Incert.* fr. 7
Jei nesi matęs Atėnų, esi kelmas; jei esi matęs, bet nesusižavėjai, asilas. (Lisipas, komedijų autorius)
(*jambinis trimetras*)
134. Εἰ μὴ φυλάσσεις μικρ', ἀπολεῖς τὰ μείζονα. Men. *Monost.* 172 = *Codd. Byz.* 245
Jei nasaugai mažų dalykų, prarasi didelius.
(*jambinis trimetras*)
135. Εἷς ἀνὴρ, οὐδεὶς ἀνὴρ. Comic. adesp. 679
Vienas vyras tolygu nė vieno.
(*jambo fragmentas*)

136. Εἷς ἀνὴρ οὐ πάνθ' ὀρᾷ. Eurip. *Phoen.* 745
Vienas vyras visko nemato. (Euripidas)
(jambo fragmentas)
137. Εἷς ἐστι δούλος οἰκίας ὁ δεσπότης. Men. *Codd. Byz.* 241
Namuose yra tik vienas vergas: tai namų šeimininkas.
(jambinis trimetras)
138. Εἷς κοπρῶνα θυμῶν. Comic. adesp. 868
Išvietėje smilkyti (*t. y. perlus kiaulėms ar pan.*)
(jambo fragmentas)
139. Εἷς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Septuag. Ps. 83.5 etc.; Galat. 1.5, Apoc. 1.6
Per amžiu amžius.
140. Εἷ τι οὐκ ἀπέβαλες, τοῦτο ἔχεις· κέρατα δὲ οὐκ ἀπέβαλες· κέρατα ἄρα ἔχεις.
Chrysipp. fr. 279 apud Diog. Laert. 7.187, Suid. χ569
Ko nesį pametęs, tą turi; ragų nesį pametęs; vadinasį, turi ragus.
141. Εἷ τις οὐ θέλει ἐργάζεσθαι, μηδὲ ἐσθιέτω. *2Thes.* 3.10
Kas nenori dirbti, tegul ir nevalgo.
142. Ἐλεύθερον ἀδύνατον εἶναι τὸν πάθει δουλεύοντα. Aesop. *Sent.* 40 (Stob. 3.6.54
ir 3.18.22 priskiria Pitagorui)
Aistroms vergaujantis negali būti laisvas.
143. Ἐλευθέρου γὰρ ἐστι τὰληθῆ λέγειν. Men. *Monost.* 162 = *Codd. Byz.* 234
Laisvam žmogui būdinga sakyti tiesą.
(jambinis trimetras)
144. Ἐλπίδες ἐγρηγορότων ἐνύπνια. Pindar. apud Stob. 4.47.12, Plat. apud Aelian. *Var.*
hist. 13.29, Aristot. apud Diog. Laert. 5.18
Viltys yra nemiegančių sapnai.
145. Ἐλπίδες ἐν ζωοῖσιν, ἀνέλπιστοι δὲ θανόντες. Theocr. *Id.* 4.42
Gyvieji turi vilčių; vilties nėra tik mirusiems. (Teokritas)
(hegzametras)
146. Ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος. Joan. 1.1
Pradžioje buvo žodis.
147. Ἐν νυκτὶ βουλή τοῖς σοφοῖσι γίγνεται. Men. *Monost.* 150 = *Codd. Byz.* 222
Sprendimas išminčiams ateina naktį.
(jambinis trimetras)
148. Ἐν πλησμονῇ τοι Κύπρις, ἐν πεινῶσι δ' οὐ. Men. *Monost.* 159 = *Codd. Byz.* 231
Afroditė pasirodo pertekliuje, o badaujantiems ne.
(jambinis trimetras)

149. Ἐν τοῖς ἔμαυτοῦ δικτύοις ἀλώσομαι. Comic. adesp. 560
Savo paties tinklais būsiu pagautas (*t. y. nekask duobės kitam...*)
(jambinis trimetras)
150. Ἐν τυφλῶν πόλει γλαυρὸς βασιλεύει. Schol. Iliad. 24.192
Aklųjį valstybėje traiškanotas karaliauja (*t. y. tarp akliųjį ir vienaakis karalius*).
(hegzametro fragmentas)
151. Ἐν τῷ φρονεῖν γὰρ μηδὲν ἥδιστος βίος. Soph. *Aiāx* 554
Maloniausias gyvenimas nieko negalvojant. (Sofoklis)
(jambinis trimetras)
152. Ἐξ ἄμμου σχοινίον πλέκειν. Aesop. *Paroem.* 10, eiusd. *Prov.* 94
Iš smėlio virvę pinti (*t. y. ant vandens rašyti ir pan.*)
153. Ἐξ ὀνύχων λέοντα γιγνώσκομεν. Alcaeus apud Plut. *De defectu oraculorum* 410c
Iš nagų liūtą pažįstame.
154. Ἐπιλανθάνονται πάντες οἱ παθόντες εὖ,
ἐνιοὶ δὲ καὶ μισοῦσι τοὺς εὐεργέτας. Men. *Monost.* 170–171 = *Codd. Byz.* 243–244
Patyre gera, visi pamiršta, o kai kurie netgi nekenčia geradarių.
(jambinis trimetras)
155. Ἐπὶ νεκρῷ μὴ γέλα. *Sosiad. Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Prie mirusiojo nesijuok.
156. Ἐπὶ τὰ δεῖπνα τῶν φίλων βραδέως πορεύου, ἐπὶ δὲ τὰς ἀτυχίας ταχέως. Chil.
apud Stob. 3.1.172
I draugų puotas eik lėtai, į nelaimes greitai.
157. Ἐπου θεῶ. *Sosiad. Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Sek paskui dievą.
158. Ἐπτὰ ἐριδμαίνουσι πόλεις διὰ ῥίζαν Ὅμηρου·
Σμύρνα, Χίος, Κολοφών, Ἰθάκη, Πύλος, Ἄργος, Ἀθῆναι.
(Κύμη, Σμύρνα, Χίος, Κολοφών, Πύλος, Ἄργος, Ἀθῆναι.) *Anth. Gr. (Pal.)* 16.297, 298
**Septyni miestai ginčijasi, kuris iš jų yra Homero gimtinė: Smirna, Chijas,
Kolofonas, Itakė, Pilas, Argas, Atėnai.** (*Kita versija: Kymė, Smirna, Chijas, Kolofonas,
Pilas, Argas, Atėnai.*)
(hegzametras)
159. Ἔργοις φιλόπονος ἴσθι, μὴ λόγοις μόνον. Men. *Monost.* 177 = *Codd. Byz.* 256
Darbais būk darbštus, ne vien žodžiais.
(jambinis trimetras)

160. Ἔργον δ' οὐδὲν ὄνειδος, ἀεργίη δέ τ' ὄνειδος. Hes. *Op.* 311
Darbas nėra gėda, neveiklumas yra gėda. (Hesiodas)
(hegzametras)
161. Ἔρωσ ἀπάντων τῶν θεῶν παλαίτατος. Men. *Sent. e pap.* 2.5
Erotas yra seniausias iš visų dievų.
(jambinis trimetras)
162. Ἐρωτα παύει λιμὸς ἢ χαλκοῦ σπάνις. Men. *Monost.* 156 = *Codd. Byz.* 228
Meilė nutraukia alkis ir pinigų stoka.
(jambinis trimetras)
163. Ἐσθλῶν μὲν γὰρ ἄπ' ἐσθλὰ μαθήσεται. Theogn. *Eleg.* 1.35
Tik iš kilniųjų sužinosi, kas yra kilnumas. (Teognidas)
(hegzametro fragmentas)
164. Ἐς ἱερὸν παρελθὼν πολλῶ ἂν ἥδιον ἐν αὐτῷ μικρῷ ὄντι ἄγαλμα ἐλέφαντός
τε καὶ χρυσοῦ ἴδοιμι, ἢ ἐν μεγάλῳ κεραμεοῦν τε καὶ φαῦλον. Apoll. Tyan. apud
Fl. Philostr. *Vit. Apoll.* 5.22
**Daug mieliau mažoje šventykloje pamatyčiau [dievo] statulą iš dramblio kaulo ir
aukso, nei didelėje – molinė ir prastą** (*t. y. tauri siela yra vertingesnė už tobulą kūną*).
(Flavijus Filostratas rašo, kad tai I a. po Kr. filosofo Apolonijaus Tyaniečio žodžiai)
165. Ἔστιν Δίκης ὀφθαλμός, ὃς τὰ πάνθ' ὄρα. Men. *Monost.* 179 = *Codd. Byz.* 225
Egzistuoja Teisingumo akis, kuri regi viską.
(jambinis trimetras)
166. Ἐς τὸ ἔσοπτρον ἐμβλέψαντα δεῖ, εἰ μὲν καλὸς φαίνη, καλὰ ποιεῖν, εἰ δὲ
αἰσχρός, τὸ τῆς φύσεως ἐλλιπὲς διορθοῦσθαι τῇ καλοκαγαθίᾳ. Bias apud
Stob. 3.1.172
**Jei pažvelgęs į veidrodį pasirodysi gražus, gražius ir darbus daryk, o jei bjaurus,
taisyk šį prigimties trūkumą taurumu.**
167. Εὐθύνας ἐτέρους ἀξιῶν διδόναι, καὶ αὐτὸς ὑπεχε. Sol. apud Stob. 3.1.172
Jei manai, kad kiti turi duoti ataskaitas, daryk tai ir pats.
168. Εὐρηκα! Archim. apud Vitruv. 9 *praef.* 11
Atradau! (priskiriama Archimedui)
169. Εὐ τὸ σῶμα ἔχειν καὶ τὴν ψυχὴν. Cleob. apud Stob. 3.1.172
Kad ir kūnas būtų geros būklės, ir siela.
170. Εὐχῆς δικαίας οὐκ ἀνήκοος θεός. Men. *Monost.* 146 = *Codd. Byz.* 217
Pagrįstą prašymą dievas išklauso.
(jambinis trimetras)

171. Εὐχου δυνατά. *Sosiad. Sept. sap. apud Stob. 3.1.173*
Maldose prašyk to, kas įmanoma.
172. Ἐχθρὸς γὰρ μοι κεῖνος ὁμῶς Αἴδαο πύλησιν,
ὅς χ' ἕτερον μὲν κεύθη ἐνὶ φρεσίν, ἄλλο δὲ εἶπη. *Hom. Il. 9.312–313*
Tas man nemalonus kaip Hado vartai, kas viena slepia mintyse, o kita kalba.
(Homeras)
(hegzametras)
173. Ἐχθρῶν ἄδωρα δῶρα κούκ ὀνήσιμα. *Soph. Ajax 665*
Priešų dovanos nėra dovanos ir naudos neduoda. (Sofoklis)
(jambinis trimetras)
174. Ζευχθεὶς γάμοισιν οὐκ ἔτ' ἔστ' ἐλεύθερος. *Men. Monost. 197 = Codd. Byz. 282*
Susaistytas vedybomis jau nebėra laisvas.
(jambinis trimetras)
175. Ζημίαν αἰροῦ μάλλον ἢ κέρδος αἰσχροῦν· τὸ μὲν γὰρ ἅπαξ λυπήσει, τὸ δὲ ἀεὶ.
Chil. apud Stob. 3.1.172
Verčiau rinkis nuostolį nei gėdingą pelną: pirmasis nuliūdins tik kartą, antrasis amžinai.
176. Ζῆν βουλόμενος μὴ πρᾶττε θανάτου ἄξια. *Men. Monost. 194 = Codd. Byz. 277 = Sent. e pap. 13.15–16*
Jei nori gyventi, nedaryk to, kas verta mirties.
(jambinis trimetras)
177. Ζῆν ἡδέως οὐκ ἔστιν ἀργὸν καὶ κακόν. *Men. Monost. 201 = Codd. Byz. 279*
Gyventi maloniai nereiškia tingiai ir nedorai.
(jambinis trimetras)
178. Ζήτηι γυναῖκα σύμμαχον τῶν πραγμάτων. *Men. Monost. 199 = Codd. Byz. 271*
Ieškok žmonos, kuri būtų sąjungininkė darbuose.
(jambinis trimetras)
179. Ζητεῖτε καὶ εὐρήσετε. *Mat. 7.7 = Luc. 11.9*
Ieškokite ir rasite. (Mato ir Luko evangelijos)
180. Ζητῶν γὰρ ὄψον θοιμάτιον ἀπώλεσα. *Comic. adesp. 547*
Ieškodamas valgio, drabuži praradau.
(jambinis trimetras)
181. Ζῶμεν ἀλογίστως προσδοκῶντες μὴ θανεῖν. *Men. Monost. 200 = Men. Codd. Byz. 284*
Gyvename neapdairiai, tikėdamiesi nemirti.
(jambinis trimetras)

182. Ζῶμεν γὰρ οὐχ ὡς θέλομεν, ἀλλ' ὡς δυνάμεθα. Men. *Monost.* 190 = *Codd. Byz.* 273
Gyvename ne kaip norime, o kaip sugebame.
(jambinis trimetras)
183. Ἡ γὰρ σιωπὴ μαρτυρεῖ τὸ μὴ θέλαιν. Men. *Monost.* 223 = *Codd. Byz.* 308
Tyla liudija nenorą.
(jambinis trimetras)
184. Ἡ γὰρ σιωπὴ τοῖς σοφοῖς ἐστ' ἀπόκρισις. Men. *Monost.* 222 = *Codd. Byz.* 307
Išmintingiems ir tyla yra atsakymas.
(jambinis trimetras)
185. Ἡ γλῶσσ' ἀμαρτάνουσα τάληθῆ λέγει. Men. *Monost.* 228 = *Codd. Byz.* 294
Suklydęs liežuvis pasako teisybę.
(jambinis trimetras)
186. Ἡ γλῶσσά σου μὴ προτρεχέτω τοῦ νοῦ. Chil. apud Stob. 3.1.172
Tegul tavo liežuvis neaplenkia proto.
187. Ἡ γλῶσσ' ὁμώμοχ', ἡ δὲ φρῆν ἀνώμοτος. Eurip. *Hipp.* 612
Liežuvis prisiekė, o širdis neprisiekusi. (Euripidas)
(jambinis trimetras)
188. Ἡδιστον ἀκρόαμα ἔπαινος. Simonid. apud Xen. *Hiero* 1.14 (parafrazė)
Maloniausia klausytis, kai girdi pagyrimą.
189. Ἡδιστον τὸ ἐπιθυμίας τυχεῖν. Thal. apud Stob. 3.1.172
Maloniausia yra patenkinti troškimą.
190. Ἡδονὴν φεῦγε, ἥτις λύπην τίκτει. Sol. apud Stob. 3.1.172
Venk malonumo, kuris gimdo liūdesį.
191. Ἡδονῆς κρατεῖν. Cleob. apud Stob. 3.1.172
Malonumą suvaldyk.
192. Ἡδύ γε δικαίους ἄνδρας εὐτυχεῖς ὁρᾶν. Men. *Monost.* 218 = *Codd. Byz.* 303
Malonu matyti, kad teisingiems vyrams sekasi.
(jambinis trimetras)
193. Ἡ Ζεὺς ἢ Χάρων. Aesop. *Paroem.* 5, eiusd. *Prov.* 184
Arba Dzeusas, arba Charonas (*t. y. aut Caesar, aut nihil; arba viską, arba nieko*).
194. Ἡκεῖ ἵνα καὶ τὰς τραπέζας καταφάγη. Mnesim. *Philip.* fr. 2.1–2 apud Athen. *Deipn.* 10.12
Ateina, kad net ir stalus suvalgytų.

195. Ἦ λάλει ὡς φρονεῖς ἢ φρόνει ὡς λαλεῖς. Aesop. *Prov.* 85
Arba kalbék, kà galvoji, arba galvok, kà kalbi.
196. Ἦ λέγε τι σιγῆς κρεῖττον ἢ σιγὴν ἔχε. Men. *Monost.* 208 = *Codd. Byz.* 292
Arba sakyk kà nors, kas vertingiau už tylà, arba laikykis tylos.
(jambinis trimetras)
197. Ἦλθον, εἶδον, ἐνίκησα. Plut. *Caes.* 50.3 = eiusd. *Reg. et imp. apoph.* (sp.) 206.3
Atėjau, pamačiau, nugalėjau (taip Plutarchas graikiškai užrašė Cezario posakį *veni, vidi, vici*).
198. Ἦλω τὸν ἦλον, παττάλω τὸν πάτταλον. Comic. *adesp.* 494
Vinimi vini, pleištu pleišta.
(jambinis trimetras)
199. Ἦ μέθη μανίας μελέτη. Pythag. apud Stob. 3.18.23
Girtuoklystė yra beprotybės pratybos.
200. Ἦ μὴ πόει τὸ κρυπτόν ἢ μόνος πόει. Men. *Monost.* 225 = *Codd. Byz.* 316
Arba nedaryk to, kas slapta, arba daryk tai vienas pats.
(jambinis trimetras)
201. Ἦν μὲν γὰρ πλουτῆς, πολλοὶ φίλοι, ἦν δὲ πένηαι, παῦροι, κούκέθ' ὁμῶς αὐτὸς ἀνὴρ ἀγαθός. Theogn. 929–930
Jei esi turtingas, turi daug draugu, o jei skursti, mažai, ir nors esi tas pats vyras, jau nebesi toks pat geras. (Teognidas)
(eleginis distichas)
202. Ἦ πιθι ἢ ἄπιθι. Antikoje paliudyta tik lotyniškai: Cic. *Tusc. disp.* 5.41.118
Arba gerk, arba išeik.
203. Ἦ ταύταν ἢ ἐπὶ ταύτας (Ἦ τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς). Plut. *Apophthegmata Laconica* 241f (priskiriama neįvardintai spartiečių moteriai); Stob. 3.7.30 (priskiriama Leonido žmonai Gorgo)
Arba ši, arba ant šio (*t. y. arba su skydu, arba ant skydo*).
204. Ἦτῶ ὑπὸ δικαίου. *Sosiad. Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Leiskis nugalimas teisiojo (*t. y. nusileisk tam, kas teišus*).
205. Ἦ φύσις οὐδὲν ἀλόγως οὐδὲ μᾶτην ποιεῖ. Arist. *De caelo* 291b *et passim*
Prigimtis nieko nedaro neprotingai ar tuščiai. (Aristotelis)
206. Θεὸν ἐπισηκῶν μὴ δόκει λεληθέναι. Men. *Monost.* 253 = *Codd. Byz.* 347
Melagingai prisiekęs dievui, nesitikėk išsisukti.
(jambinis trimetras)

207. Θεὸς δὲ τοῖς ἀργοῖσιν οὐ παρίσταται. Men. *Monost.* 242 = *Codd. Byz.* 335
Neveikliems dievas nepadeda.
(jambinis trimetras)
208. Θεὸς ἐκ μηχανῆς. Men. *Theoph.* fr. 5; Lucian. *Philops.* 29 etc., *et al.*; cf. Plat. *Clitoph.* 407a
Dievas iš mechanizmo (*Deus ex machina*).
209. Θεὸς πέφυκεν ὅστις οὐδὲν δοῦν κακόν. Men. *Monost.* 234 = *Codd. Byz.* 327
Kas nepadaro nieko blogo, tas yra dievas.
(jambinis trimetras)
210. Θεοῦ θέλοντος κἄν ἐπὶ ῥίπῳ πλείοις. Eurip. *Thyest.* fr. 401 N apud Stob. 1.1.19; Men. *Monost.* 671 = *Codd. Byz.* 349
Dievui norint, ir ant šiaudinio kilimėlio gali plaukti.
(jambinis trimetras)
211. Θεῶ μάχεσθαι δεινόν ἐστι καὶ τύχη. Men. *Monost.* 247 = *Codd. Byz.* 341
Baisu su dievu kovoti; su likimu taip pat.
(jambinis trimetras)
212. Θεῶν ὄνειδος τοὺς κακοὺς εὐδαιμονεῖν. Men. *Monost.* 255, *Codd. Byz.* 338
Kai blogiems žmonėms sekasi, dievams gėda.
(jambinis trimetras)
213. Θεοῦ βους ὀχλώδεις φεῦγε καὶ παροινίας. Men. *Monost.* 239 = *Codd. Byz.* 332 = *Sent. e pap.* 4.17
Venk prastuomenės riaušį ir girtų neramumą.
(jambinis trimetras)
214. Θυμοῦ κράτει. Chil. apud Stob. 3.1.172 = *ibid.* 3.1.173
Pyktį valdyk.
215. Ἰατρὲ, θεράπευσον σεαυτόν. Luc. 4.23
Gydytojau, pagydyk save patį. (Luko evangelija)
216. Ἰδίας νόμιζε τῶν φίλων τὰς συμφοράς. Men. *Monost.* 263; 673 = *Codd. Byz.* 370
Draugų nelaimės laikyk savomis.
(jambinis trimetras)
217. Ἴδμεν ψεύδεα πολλὰ λέγειν ἐτύμοισιν ὁμοῖα,
ἴδμεν δ' εὖτ' ἐθέλωμεν, ἀληθῆα γηρῦσασθαι. Hesiod. *Theog.* 27–28
Mokame parasakoti daug melagysčių, panašų į teisybę; bet kai norime, mokame ir tikrus dalykus apdainuoti. (Hesiodas)
(hegzametras)

218. Ἴδου ὁ ἄνθρωπος. Joan. 19.5
Štai žmogus (*Ecce homo*). (Jono evangelija)
219. Ἴδου Ῥόδος, ἴδου καὶ πῆδημα. Aesop. *Fab.* 33
Štai Rodas, štai ir šuolių varžybos (*Hic Rhodus, hic salta, t. y. parodyk čia ir dabar, ką sugebi, užuot pasakojęs, kaip laimėjai šuolių varžybas Rodo saloje*)
220. Ἰκέτας αἰδοῦ. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Maldautojus gerbk.
221. Ἴστοὶ γυναικῶν ἔργα κοῦκ ἐκκλησίαι. Men. *Monost.* 260 = *Codd. Byz.* 363
Moterų darbas yra staklės, o ne tautos susirinkimai.
(*jambinis trimetras*)
222. Ἴσχυρὸν ὄχλος ἐστίν, οὐκ ἔχει δὲ νοῦν. Men. *Monost.* 265 = *Codd. Byz.* 372
Minia turi jėgos, bet neturi proto.
(*jambinis trimetras*)
223. Ἴσχυρότερον δὲ γ' οὐδέν ἐστι τοῦ λόγου. Men. *Monost.* 258 = Men. *Codd. Byz.* 361
Niekio nėra stipresnio už žodi.
(*jambinis trimetras*)
224. Καθάπερ ὀρθοῦ οὐδέν ὀρθότερον, οὕτως οὐδὲ δικαίου οὐδέν δικαιότερον.
Epict. apud Stob. 3.9.46
Kaip už tiesų nėra nieko tiesesnio, taip už teisingą nėra nieko teisingesnio (*t. y. tiesa arba yra, arba nėra; ji nematuoji laipsniu*)
225. Καιρὸν γνῶθι. Pitt. apud Stob. 3.1.172 = *ibid.* 3.1.173
Tinkamą laiką žinok.
226. Καιροῦ τυχῶν γὰρ πτωχὸς ἰσχύει μέγα. Men. *Monost.* 281 = *Codd. Byz.* 394
Tinkamu laiku ir vargšas daug gali.
(*jambinis trimetras*)
227. Καὶ σὺ, τέκνον; Caes. apud Suet. *Iul.* 82.3
Ir tu, vaike? (Svetonijus rašo, kad žudomas Cazaris tai pasakęs Brutui)
228. Κακὰ ἐν οἴκῳ κρύπτε. Thal. apud Stob. 3.1.172
Blogybes namie slėpk (*t. y. nepasakok blogų dalykų apie savo artimuosius*).
229. Κακοῖς ὀμιλῶν καὐτὸς ἐκβήση κακός. Men. *Monost.* 274 = *Codd. Byz.* 383 = *Sent. e pap.* 10.9–10
Su blogais bendraudamas ir pats tapsi blogas.
(*jambinis trimetras*)
230. Κάλλιστον ἐν κήποισι φύεται ῥόδον. Men. *Monost.* 286 = *Codd. Byz.* 403
Gražiausia rožė išauga soduose.
(*jambinis trimetras*)

231. **Κάλλιστόν ἐστι κτῆμα παιδεία βροτοῖς.** Men. *Monost.* 275 = *Codd. Byz.* 384
Gražiausia brangenybė mirtingiesiems yra išsilavinimas.
(jambinis trimetras)
232. **Κάλλιστον τὸ δικαιοτάτον· λῶστον δ' ὑγιαίνειν·
 πρᾶγμα δὲ τερπνότατον, τοῦ τις ἐρᾷ, τὸ τυχεῖν.** Theogn. *Eleg.* 1.255–256; cf. Arist.
Eth. Eud. 1214a, *Eth. Nicom.* 1099a
**Gražiausia yra tai, kas teisingiausia; maloniausia yra būti sveikam; o labiausiai
 džiugina gauti tai, ko geidi.** (Teognidas)
(eleginis distichas)
233. **Κάλλος ψυχῆς ἀρετῆ.** Plotin. 1.6.1 (Clem. Al. *Strom.* 5.14.97.5 priskiria Sokratui:
 τὴν γὰρ ἀρετὴν τὸ κάλλος τῆς ψυχῆς ἔφη εἶναι.)
Dorybė yra sielos grožis. (Plotinas)
234. **Καλὸν δὲ καὶ γέροντι μανθάνειν σοφά.** Men. *Monost.* 297 = *Codd. Byz.* 416
Gražu ir seniui pasimokyti išminties.
(jambinis trimetras)
235. **Καλὸν ἡσυχία· ἐπισφαλὲς προπέτεια.** Periandr. apud Stob. 3.1.172
Ramybė yra graži; skubotumas yra pavojingas.
236. **Καλὸν τὸ γηρᾶν καὶ τὸ μὴ γηρᾶν πάλιν.** Men. *Monost.* 283 = *Codd. Byz.* 396
Gražu yra senstant nesenti.
(jambinis trimetras)
237. **Κὰν λάθης ἀνθρώπους, οὐ λήση θεούς.** Anaximen. *Rhet. ad Alex.* 17.1 (parafrazė)
Net jei argautum žmones, neapgausi dievų.
238. **Κατατῆκει ὁ χρόνος, καὶ γηράσκει πάντα.** Arist. *Phys.* 221a
Laikas tirpsta ir viskas pasensta. (Aristotelis)
239. **Κατηγορεῖν οὐκ ἔστι καὶ κρίνειν ὁμοῦ.** Men. *Monost.* 287 = *Codd. Byz.* 404
Negalima tuo pat metu ir kaltinti, ir teisti (*t. y. teisėjas turi būti bešališkas*).
(jambinis trimetras)
240. **Κινδύνευε φρονίμως.** Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Rizikuok apdairiai.
241. **Κόλαζε τὸν πονηρόν, ἄνπερ δυνατὸς ἦ.** Men. *Monost.* 278 = *Codd. Byz.* 389
Bausk nedorą, net jei jis būtų galingas.
(jambinis trimetras)
242. **Κούφως φέρειν δεῖ τὰς παρεστῶσας τύχας.** Men. *Monost.* 280 = *Codd. Byz.* 392
Reikia lengvai pakelti pasitaikančias nesėkmes.
(jambinis trimetras)

243. **Κρεῖσσόν τοι σοφίη καὶ μεγάλης ἀρετῆς.** Theogn. 1074
Išmintis vertingesnė ir už didelę dorybę. (Teognidas)
(pentametras)
244. **Κρεῖπτον σιωπᾶν ἔστιν ἢ λαλεῖν μάτην.** Men. *Monost.* 290
Geriau tylėti, nei kalbėti tuščiai.
(jambinis trimetras)
245. **Κρίνει φίλους ὁ καιρός, ὡς χρυσὸν τὸ πῦρ.** Men. *Monost.* 276 = *Codd. Byz.* 385
Draugas išbando tinkama akimirka, kaip auksą ugnis.
(jambinis trimetras)
246. **Κυβερνήτου νοσοῦντος ὄλον συμπάσχει τὸ σκάφος.** Himer. *Decl. et orat.* 45
Vairininkui sergant, visas laivas kenčia.
247. **Κύμβαλα καὶ αὐλοί.** (2Sam. 6.5; cf. Athen. *Deipn.* 8.63; Lucian. *De salt.* 72; et al.)
Cimbolai ir švilpynės. (minima *Septuagintoje, II Samuelio kn.* 6.5, ir daugelio kitų autorių)
248. **Κύριε, ἐλέησον.** Septuag. Ps. 6.3 etc.; Mat. 15.22 etc.; Epictet. *Diss. Arr.* 2.7.13
Viešpatie, pasigailėk.
249. **Κύων ἀναπесῶν εἰς φάτνην αὐτός τε οὐκ ἐσθίει τῷ τε ὄνῳ ἐμποδίζει.** Aesop.
Prov. 74
Šuo, užgulęs ėdžias, ir pats neėda, ir asilui trukdo.
250. **Λαβῶν ἀπόδος.** Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Gavęs atiduok.
251. **Λαβῶν πάλιν δός, ἵνα λάβῃς, ὅταν θέλῃς.** Men. *Sent. e pap.* 2.11
Gavęs atiduok, kad vėl paimtum, kai norėsi.
(jambinis trimetras)
252. **Λάθε βιώσας.** Epicur. apud Plut. *De lat. viv.* 1128c
Gyvenk pasislėpęs (*t. y. neatkreipk į save dėmesio, kad nesusilauktum pagydo ir pan.*)
(Plutarchas rašo, kad taip sakęs Epikūras)
253. **Λάλει καίρια.** Bias apud Stob. 3.1.172
Kalbėk tai, kas dera progai.
254. **Λέγε εἰδώς.** Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Kalbėk žinodamas.
255. **Λίαν φιλῶν σεαυτὸν οὐχ ἔξεις φίλον.** Men. *Monost.* 310 = *Codd. Byz.* 431
Per daug draugaudamas su savimi, neturėsi draugo.
(jambinis trimetras)

256. Λίθω λαλεῖς. Plut. *Ecl. de imposs.* 23–24 (parafrazè)
Akmeniui kalbi.
257. Λιμὴν πέφυκε πᾶσι παιδεία βροτοῖς. Men. *Monost.* 312 = *Codd. Byz.* 436
Išsilavinimas yra uostas visiems mirtingiesiems (*t. y. saugus prieglobstis*).
(*jambinis trimetras*)
258. Λογισμός ἐστι φάρμακον λύπης μόνος. Men. *Monost.* 315 = *Codd. Byz.* 439
Armaštymas yra vienintelis vaistas nuo liūdesio.
(*jambinis trimetras*)
259. Λόγοις ἀμείβου τὸν λόγοις πείθοντά σε. Men. *Monost.* 311 = *Codd. Byz.* 434
Tam, kas mėgina tave įtikinti žodžiais, atsakyk žodžiais.
(*jambinis trimetras*)
260. Λόγος εὐχάριστος χάριτός ἐστ' ἀνταπόδοσις. Men. *Monost.* 330, cf. *Codd. Byz.* 433
Geras žodis yra atlygis už malonę.
(*jambinis trimetras*)
261. Λόγω με πείσον, φαρμάκω σοφωτάτῳ. Men. *Monost.* 313, cf. *Codd. Byz.* 437, *Sent. e pap.* 6.11
Žodžiui mane įtikink; tai išmintingiausias būdas.
(*jambinis trimetras*)
262. Λοιδορεῖσθαι δ' οὐ πρόπει
ἄνδρας ποιητὰς ὥσπερ ἀρτοπώλιδας. Aristoph. *Ran.* 857–858
Nedera poetams bartis kaip kerėjoms. (Aristofanas)
(*jambinio trimetro fragmentai*)
263. Λυπεῖ με δούλος δεσπότης μείζων φρονῶν. Men. *Monost.* 323 = Men. *Codd. Byz.* 449
Mane erzina vergas, maštantis didesnius dalykus nei šeiminkas.
(*jambinis trimetras*)
264. Λύπην γὰρ εὖνους οἶδεν ἰᾶσθαι λόγος. Men. *Monost.* 319, cf. *Codd. Byz.* 445, *Sent. e pap.* 6.7
Palankus žodis moka išgydyti liūdesį.
(*jambinis trimetras*)
265. Λύχνον ἐν μεσημβρίᾳ ἄπτεις. Comic. *adesp.* 721
Užsidegi žibintą vidurdienį.
266. Μαινόμεθα πάντες, ὅποταν ὀργιζώμεθα. Men. *Codd. Byz.* 503
Visi išprotėjame, kai pykstame.
(*jambinis trimetras*)

267. **Μακάριοι οί πεινῶντες καὶ διψῶντες τὴν δικαιοσύνην.** Mat. 5.6
Palaiminti alkstantys ir trokštantys teisingumo. (Mato evangelija)
268. **Μανθάνων μὴ κάμνε.** Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Mokydamasis nepavark.
269. **Μάντις ἄριστος ὅστις εἰκάζει καλῶς.** Men. fr. 852
Geriausias pranašas, kuris pranašauja tai, kas gera. (Menandras)
(*jambinis trimetras*)
270. **Μέγα βιβλίον, μέγα κακόν.** Callim. fr. 359 apud Athen. *Deipn.* 3.1
Didelė knyga, didelis blogis (*t. y. veikalai turi būti ne dideli, bet išdailinti*). (Priskiriama Kalimachui)
271. **Μέγα τὸ ἐν συμφορῇσι φρονεῖν ἅ δεῖ.** Democr. fr. 42 apud Stob. 4.44.68
Sunku nelaimėse mąstyti apie tai, ką reikia.
272. **Μέγ' ἐστὶ κέρδος, ἣν διδάσκεισθαι μάθης.** Men. *Monost.* 359 = *Codd. Byz.* 488
Didelė nauda išmokti būti mokomam (*t. y. išmokti klausyti mokytojo, išmokti mokytis*).
(*jambinis trimetras*)
273. **Μέγιστον ὀργῆς ἐστὶ φάρμακον λόγος.** Men. *Monost.* 346 = *Codd. Byz.* 476
Žodis yra geriausias vaistas nuo pykčio.
(*jambinis trimetras*)
274. **Μέμνησο νέος ὦν ὡς γέρον ἔση ποτέ.** Men. *Monost.* 354 = *Codd. Byz.* 485
Jaunas būdamas prisimink, kad kada nors būsi senas.
(*jambinis trimetras*)
275. **Μεταβολὴ πάντων γλυκύ.** Eurip. *Or.* 234
Visų dalykų permaina maloni. (Euripidas)
(*jambo fragmentas*)
276. **Μετὰ τὴν δόσιν τάχιστα γηράσκει χάρις.** Men. *Monost.* 347 = *Codd. Byz.* 477
Suteikta malonė labai greitai sensta.
(*jambinis trimetras*)
277. **Μέτρα φυλάσσεσθαι· καιρὸς δ' ἐπὶ πᾶσιν ἄριστος.** Hes. *Op.* 694
Laikykis saiko; o viskam geriausias yra tinkamas metas. (Hesiodas)
(*hegzametras*)
278. **Μέτρον ἄριστον.** Cleob. apud Stob. 3.1.172
Saikas yra geriausias dalykas.
279. **Μέτρον χρῶ.** Thal. apud Stob. 3.1.172
Laikykis saiko.

280. **Μὴ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων.** Mat. 7.6
Nemeskite savo perklų kiaulėms. (Mato evangelija)
281. **Μηδ' αὐτὸ τοῦτ' οἶδα ὅτι οὐδὲν οἶδα.** Diog. Laert. 9.58 (parafrazė)
Nežinau net ir to, kad nieko nežinau. (Diogenas Laertijus rašo, kad tai Metrodoro Chijiečio žodžiai)
282. **Μηδὲν ἄγαν.** Sol. apud Stob. 3.1.172 = ibid. 3.1.173
Nieko pernelyg.
283. **Μηδέποτε καυχῶ πλοῦτον ἐν δόμοις ἔχων.** Men. *Monost.* 616 = *Codd. Byz.* 510
Niekada nesigirk, kad namie turi turto.
(jambinis trimetras)
284. **Μὴ ἐπιγέλα τῷ σκώπτοντι ἀπεχθῆς γὰρ ἔση τοῖς σκωπτομένοις.** Cleob. apud Stob. 3.1.172
Nesijuok kartu su besišaipančiu, nes tapsi nekenčiamas tiems, iš kurių šaipomasi.
285. **Μὴ ἐπιθύμει ἀδύνατα.** Chil. apud Stob. 3.1.172
Negeisk to, kas neįmanoma.
286. **Μὴ κακοῖς ἰὼ κακά.** Aesch. fr. 349; Herodot. 3.53.4 *et al.*
Negydyk blogio blogiu.
287. **Μὴ κακοῖς ὀμίλει.** Sol. apud Stob. 3.1.172
Su blogais nebendrauk.
288. **Μὴ κακολόγει τοὺς πλησίον· εἰ δὲ μή, ἀκούση ἐφ' οἷς λυπηθήση.** Chil. apud Stob. 3.1.172
Neįžeisk artimų; kitaip išgirsi tai, kas tave nuliūdins.
289. **Μὴ κάμης φίλον ἄνδρα εὐεργετῶν.** Plat. *Gorg.* 470c
Nenuvargink draugo geradarystėmis. (Platonas rašo, kad tai Sokrato žodžiai)
290. **Μὴ κρίνετε, ἵνα μὴ κριθῆτε.** Mat. 7.1 = Luc. 6.37
Neteiskite, kad nebūtumėte teisiami. (Mato ir Luko evangelijos)
291. **Μὴ λοιδορεῖ γυναῖκα μηδὲ νουθέτει.** Men. *Monost.* 353 = *Sent. e pap.* 1.24 = *Codd. Byz.* 484
Nebark žmonos ir nepamokslauk.
(jambinis trimetras)
292. **Μὴ μεῖζον ἔστω τῆς νεῶς τὸ φορτίον.** Comic. adesp. 512
Tenebūna kroviny's didesnis už laivą.
(jambinis trimetras)

293. Μὴ μοι γένοιθ' ἄ βούλομ' ἄλλ' ἄ συμφέρει. Men. *Monost.* 366 = *Codd. Byz.* 481
Tegul man nutinka ne tai, ko noriu, o tai, kas naudinga.
(jambinis trimetras)
294. Μὴ μόνον τοὺς ἁμαρτάνοντας κόλαζε, ἀλλὰ καὶ τοὺς μέλλοντας κώλυε. Periandr. apud Stob. 3.1.172
Ne tik nusizengusius bausk, bet ir ketinantiems trukdyk.
295. Μὴ παιδὶ μάχαιραν. Arist. *Protr.* fr. 4; Plutarch. fr. 131; Athen. *Deipn.* 5.52; Suid. μ971 *et al.*
Neduok vaikui peilio.
296. Μὴ πάντα πειρῶ πᾶσι πιστεύειν ἀεί. Men. *Monost.* 335 = *Codd. Byz.* 460
Nemėgink visais visada dėl visko tikėti.
(jambinis trimetras)
297. Μὴ πᾶσι πίστευε. Thal. apud Stob. 3.1.172
Tikėk ne visais.
298. Μὴ σπεῦδ' ἄ μὴ δεῖ, μηδ' ἄ δεῖ σπεύδειν μένε. Men. *Monost.* 344 = *Codd. Byz.* 473
Neskubink, ko nereikia, ir nedelsk paskubinti tai, ką reikia.
(jambinis trimetras)
299. Μὴ σπεῦδε πλουτεῖν, μὴ ταχὺς πένης γένη. Men. *Monost.* 358, cf. *Codd. Byz.* 487
Neskubėk turtėti, kad greitai netaptum vargšas.
(jambinis trimetras)
300. Μήτ' εὐήθης ἴσθι, μήτε κακοήθης. Bias apud Stob. 3.1.172
Nebūk nei žioplis, nei sukta (*originale žodžiū žaismas; pažodžiui: nebūk nei gero būdo, nei blogo būdo*).
301. Μὴ τὴν ὄψιν καλλωπίζου, ἀλλ' ἐν τοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἴσθι καλός. Thal. apud Stob. 3.1.172
Ne išvaizdą gražink, bet būdu būk gražus.
302. Μισθὸς διδάσκει γράμματ', οὐ διδάσκαλος. Men. *Monost.* 337 = *Codd. Byz.* 462
Alga išmoko rašto, ne mokytojas.
(jambinis trimetras)
303. Μισῶ μνάμονα συμπόταν. Lyric. adesp. fr. 84; Plutarch. *Quaest. conviv.* 612c1; Stob. 3.18.27; Martial. *Epigr.* 1.27.7 *et al.*
Nekenčiu sugėrovo su gera atmintimi.
(glikonėjas)
304. Μισῶ πένητα πλουσίῳ δωρούμενον. Men. *Monost.* 360 = *Sent. e pap.* 2.12 = *Codd. Byz.* 475

Nemėgstu skurdžiaus, dovanojančio dovanas turtingam.

(jambinis trimetras)

305. **Μισῶ σοφιστὴν ὅστις οὐχ αὐτῷ σοφός.** Men. *Monost.* 332 = *Codd. Byz.* 457

Nemėgstu išminčiaus, kuris pats sau nėra išmintingas.

(jambinis trimetras)

306. **Μόνος θεῶν γὰρ Θάνατος οὐ δώρων ἐρᾷ.** Aristoph. *Ran.* 1392

Vienintelis iš dievų Tanatas neprašo dovanų. (Aristofanas)

(jambinis trimetras)

307. **Μόνου γὰρ αὐτοῦ καὶ θεὸς στερίσκεται**

ἀγένητα ποιεῖν ἄσθ' ἂν ἦ πεπραγμένα. Agathon fr. 5.1–2

Net dievas neturi galios padaryti, kad tai, kas įvyko, būtų neįvykę (*t. y. net patys dievai negali atsukti laiko*) (Agatonas, tragedijų autorius)

(jambinis trimetras)

308. **Νεκρὸν ἰατρεῦειν καὶ γέροντα νοθετεῖν ταῦτόν ἐστιν.** Democr. fr. 302

Lavoną gydyti ir seniui mėginti proto įkresti yra tas pat. (Demokritas)

309. **Νέος ἂν πονήσης, γῆρας ἔξεις εὐθαλές.** Men. *Monost.* 388

Jei jaunas triūsi, senatvę turėsi žydinčia.

(jambinis trimetras)

310. **Νικᾷ γὰρ αἰεὶ διαβολὴ τὰ κρείττονα.** Men. *Monost.* 376 = *Codd. Byz.* 522

Šmeižtas visada įveikia gėrį.

(jambinis trimetras)

311. **Νίκησον ὀργὴν τῷ λογίζεσθαι καλῶς.** Men. *Monost.* 381 = *Codd. Byz.* 528

Įveik ryktį tauriu samprotavimu.

(jambinis trimetras)

312. **Νόει τὸ πραττόμενον.** Bias apud Stob. 3.1.172

Ką darai, suprask.

313. **Ξένος πεφυκῶς τοὺς ξενηδόχους σέβου.** Men. *Monost.* 402 = *Codd. Byz.* 556

Būdamas svečias, gerbk šeimininkus.

(jambinis trimetras)

314. **Ξένος ὦν ἴσθι.** Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173

Būdamas svečias, toks ir būk.

315. **Ξένους ξένιζε, καὶ σὺ γὰρ ξένος γ' ἔση.** Men. *Monost.* 400

Svečiams būk svetingas, nes ir pats kada nors būsi svečias.

(jambinis trimetras)

316. **Ἐένω μάλιστα συμφέρει τὸ σωφρονεῖν.** Men. *Monost.* 392 = *Codd. Byz.* 545
Svetimšaliui labiausiai padeda nuosaikumas.
(jambinis trimetras)
317. **Εἶφος τιτρώσκει σῶμα, τὸν δὲ νοῦν λόγος.** Men. *Monost.* 393 = *Codd. Byz.* 546
Kardas sužeidžia kūną, o žodis sielą.
(jambinis trimetras)
318. **Ευρεῖν ἐπιχειρεῖν λέοντα.** Plat. *Rep.* 341c
Mėginti nuskusti liūtą (*apie pavojingus sumanymus*). (Platonas)
319. **Ὁ ἀδικῶν τοῦ ἀδικουμένου κακοδαιμονέστερος.** Democr. fr. 45
Skriaudėjas nelaimingesnis už skriaudžiamąjį. (Demokritas)
320. **Ὁ ἄνθρωπος φύσει ζῶον πολιτικόν.** Arist. *Eth. Eud.* 1242a, *Polit.* 1253a, 1278b
Žmogus iš prigimties yra pilietinis gyvūnas.
321. **Ὁ ἄν (μὴ) ἴδης, μὴ λέγε.** Sol. apud Stob. 3.1.172
Ką žinai (ko nežinai), nesakyk.
322. **Ὁ βίος βραχύς, ἢ δὲ τέχνη μακροή.** Hippocr. *Aphor.* 1.1; id. apud Gal. *SMT* 11, 793
et passim
Gyvenimas trumpas, menas ilgas (*t. y. gyvenimas per trumpas medicinos menui gerai išmokti*). (Hipokratas)
323. **Ὅβολὸν ὀβολῷ προστίθει, δραχμῇ δραχμῆν.** Comic. adesp. 136 (parafrazė)
Dėk obolą prie obolo, drachmą prie drachmos (*t. y. kantriai taupyk ir praturtėsi*).
324. **Ὁ γὰρ θεὸς μέγιστος ἀνθρώποις νόμος.** Tragic. adesp. fr. 471 apud Stob. 1.1.5
Dievas juk yra aukščiausias įstatymas žmonėms.
(jambinis trimetras)
325. **Ὁ γὰρ πένης ὦν τὴν γυναῖκα πλουσίαν
λαβὼν ἔχει δέσποιναν, οὐ γυναῖκ' ἔτι.** Anaxandr. fr. 52 apud Stob. 4.22b.28
Skurdžius, vedęs turtingą žmoną, turi nebe žmoną, o šeimninę (*t. y. pats tampa tarsi jos vergas*).
(jambinis trimetras)
326. **Ὁ γέρων νέος ἐγένετο, ὁ δὲ νέος ἄδηλον εἰ ἐς γῆρας ἀφίξεται.** Democr. fr. 295
apud Stob. 4.50.22
Senas žmogus buvo jaunas, o jaunas dar nežinia, ar sulauks senatvės. (Demokritas)
327. **Ὁ γραμμάτων ἄπειρος οὐ βλέπει βλέπων.** Men. *Monost.* 438 = *Codd. Byz.* 586
Raidžių nemokantis neregį regėdamas.
(jambinis trimetras)

328. Ὁ δ' ὄλβος οὐ βέβαιος, ἀλλ' ἐφήμερος. Eurip. *Phoen.* 558
Laimė yra ne pastovi, o trumpalaikė. (Euripidas)
(jambinis trimetras)
329. Ὁ ἔξεστι Δί, οὐκ ἔξεστι βοῖ. Viduramžiais atsiradusios lotyniškos sentencijos *Quod licet Iovi, non licet bovi* vertimas (H. Walther, *Lateinische Sprichwörter und Sentenzen des Mittelalters*, nr. 25847)
Kas leidžiama Dzeusui, neleidžiama jaučiui.
330. Οἶδα οὐκ εἰδώς (Οἶδα οὐκ εἰδέναι). Parafrazė pagal Plat. *Apol. Socr.* 21d: „οὗτος μὲν οἶεται τι εἰδέναι οὐκ εἰδώς, ἐγὼ δέ, ὥσπερ οὖν οὐκ οἶδα, οὐδὲ οἶομαι“ ir „ἀ μὴ οἶδα οὐδὲ οἶομαι εἰδέναι“
Žinau, kad nieko nežinau. (*priskiriama Sokratui; iš tiesų jis to nėra pasakęs*)
331. Ὁ δηχθεὶς ὑπὸ ὄφεως καὶ τὸ σχοινίον φοβεῖται. Aesop. *Prov.* 132
Gyvatės įkastas ir virvės baidosi.
332. Οἱ ἐρασταὶ γελοῖοι ἐνίοτε, ἀξιοῦντες φιλεῖσθαι ὡς φιλοῦσιν. Arist. *Eth. Nicom.* 1159b
Įsimylėjėliai kai kada tampa juokingi, manydami esą mylimi taip pat, kaip myli patys.
333. Οἴη περ φύλλων γενεή, τοίη δὲ καὶ ἀνδρῶν. Hom. *Il.* 6.146
Kokia lapų padermė, tokia ir žmonių (*t. y. trumpaamžė*). (Homeras)
(hegzametras)
334. Οἶνος καὶ ἀλήθεια. Alcaeus apud Athen. *Deipn.* 2.6, Suid. οἰ134 *et al.*; cf. Plat. apud Stob. 3.18.31
Kur vynas, ten ir teisybė (*t. y. girti žmonės nesivaldydami pasako, ką galvoja*).
335. Οἶνος καὶ παῖδες ἀληθεῖς. Suid. οἰ134
Vynas ir vaikai teisingi (*t. y. vaikai ir girti žmonės prasitaria, ką iš tiesų galvoja*).
336. Οἶνος ποιεῖ χορευτήν, κὰν ἄμουσος ἦ τὸ πρῖν. Comic. *adesp.* 468
Vynas padaro šokėju ir tą, kas iki tol buvo svetimas Mūzoms.
(jambo fragmentai)
337. Οἴνου δὲ μηκέτ' ὄντος οὐκ ἔστιν Κύπρις. Eurip. *Bacch.* 773
Pritrūkus vynu, nebėra ir Afroditės. (Euripidas)
(jambinis trimetras)
338. Ὁ κύβος ἀνέρριπται. Suid. α2310 = *Alea iacta est* Suet. *Iul.* 33.1
Burtas mestas. (*Svetonijus rašo, kad peržengęs Rubikoną, Cezaris tai pasakęs lotyniškai: Alea iacta est.*)

339. Ὁ μέγας ῥήξ τῶν πυρσολατρῶν. Konstantinopolio patriarchas apie Didįjį Lietuvos Kunigaikštį Algirdą, *Acta patriarchatus Constantinopolitani* 2.117
Didysis ugnies garbintojų karalius.
340. Ὁ μέγιστον ἀγαπῶν δι' ἐλάχιστ' ὀργίζεται. Men. *Sent. e pap.* 6.10
Labiausiai mylintis dėl mažiausių dalykų supyksta.
(*jambinis trimetras*)
341. Ὁ μέλλεις ποιεῖν, μὴ λέγε· ἀποτυχῶν γὰρ καταγελασθήση. Pitt. apud Stob. 3.1.172
Nepasakok, ką ketini daryti; jei nepasiseks, būsi išjuoktas.
342. Ὁ μὲν θεὸς οὐδενὸς δεῖται, ὁ δὲ σοφὸς μόνου θεοῦ. Porphyr. *Ad Marcell.* 11
Dievi nereikia nieko, o išminčiai vieno Dievo. (Porfirijus, filosofas)
343. Ὁ μὲν τὸ σῶμα λελυμένος, τὴν δὲ ψυχὴν δεδεμένος, δούλος· ὁ δὲ τὸ σῶμα δεδεμένος, τὴν δὲ ψυχὴν λελυμένος, ἐλεύθερος. Epict. *Gnom.* 32
Kūnu laisvas, o siela supančiotas yra vergas; kūnu supančiotas, o siela laisvas, laisvasis. (Epiktetas)
344. Ὁ μὴ δαρεῖς ἄνθρωπος οὐ παιδεύεται. Men. *Monost.* 422 = *Codd. Byz.* 573 = *Sent. e pap.* 5.17
Nemušdamas žmogaus neišauklėsi.
(*jambinis trimetras*)
345. Ὁ μηδὲν εἰδῶς οὐδὲν ἐξαμαρτάνει. Men. *Monost.* 430 = *Codd. Byz.* 579
Nieko nežinantis niekur ir neklysta.
(*jambinis trimetras*)
346. Ὅμοια πόρνη δάκρυα καὶ ῥήτωρ ἔχει. Men. *Monost.* 426 = *Codd. Byz.* 584
Prostitutės ir oratoriaus ašaros panašios (*t. y. nenuoširdžios*).
(*jambinis trimetras*)
347. Ὅν οἱ θεοὶ φιλοῦσιν, ἀποθνήσκει νέος. Men. fr. 125 apud Plut. *Cons. ad Apoll.* 119.5 = Men. *Monost.* 425 = *Codd. Byz.* 583
Ką dievai myli, tas miršta jaunas. (Menandras)
(*jambinis trimetras*)
348. Ὅνος λύρας ἤκουσε καὶ σάλπιγγος ὕς. Men. apud Suid. o391 = Stob. 3.4.42
Asilas lyros klausėsi ir kiaulė trimito (*apie nesuprantančius klausytojus*).
(*jambinis trimetras*)
349. Ὅνος πεινῶν οὐ φροντίζει ῥοπάλου. Hom. *Il.* 11.558–562 parafrazė
Alkanas asilas apie lazda negalvoja.

350. Ὁ νοῦς ἐν ἡμῖν μαντικώτατος θεός. Men. *Sent. e pap.* 2.15
Pats pranašiškiausias dievas yra mumyse slypintis protas.
(jambinis trimetras)
351. Ὅν πάντες φοβοῦνται, πάντας φοβεῖται. Democr. fr. 302 (174)
Ko bijo visi, tas bijo visu. (Demokritas)
352. Ὅνω τις ἔλεγε μῦθον. Comic. adesp. 683
Kažkas asilui pasakojo mitą (*apie nesuprantančius klausytojus*).
353. Ὅξυς τοῦ χρόνου ὁ ὀδούς. Simonid. apud Stob. 1.8.22 (parafrazė)
Laiko dantis aštrus.
354. Ὁ πλεῖστα πράττων πλεῖσθ' ἀμαρτάνει βροτῶν. Eurip. *Oenom.* fr. 576
Daugiausiai darantis žmogus daugiausiai ir klysta. (Euripidas)
(jambinis trimetras)
355. Ὅπου βία πάρεστιν, οὐδὲν ἰσχύει νόμος. Men. *Monost.* 409, cf. *Codd. Byz.* 595;
Aesop. Prov. 136
Kur yra prievarta, įstatymas nieko negali.
(jambinis trimetras)
356. Ὅργῆς χάριν τὰ κρυπτὰ μὴ ἔκφάνης φίλου. Men. *Monost.* 418 = *Codd. Byz.* 567
Supykęs neatskleisk draugo paslapčių.
(jambinis trimetras)
357. Ὅργῆ φιλούντων ὀλίγον ἰσχύει χρόνον. Men. fr. 797 = *Monost.* 410 = *Codd. Byz.*
600 = *Sent. e pap.* 6.9
Mylinčiųjų pyktis trunka neilgą laiką. (Menandras)
(jambinis trimetras)
358. Ὅσα νεμεσᾶς τῷ πλησίον, αὐτὸς μὴ ποίει. Pitt. apud Stob. 3.1.172
To, kuo tavo artimas tave pykdo, pats nedaryk.
359. Ὅσοι ἄνθρωποι, τοσαῦται γινῶμαι. cf. Basil. Caes. *Homilia dicta in Lacisis* 31.1437
Kiek žmonių, tiek nuomonių.
360. Ὁ σοφὸς ἐν αὐτῷ περιφέρει τὴν οὐσίαν. Men. *Monost.* 404 = *Codd. Byz.* 569
Išminčius turtą nešiojasi savyje.
(jambinis trimetras)
361. Ὁ σοφὸς οὐκ ἀναγκάζεται. Plut. *Paradoxa Stoic.* 1057.1–2
Išminčiaus neįmanoma priversti.
362. Ὁ σπείρων φαῦλα θερίσει κακά. Septuag. *Prov.* 22.8
Kas sėja pikta, įjaus nelaimę. (Senojo Testamento Patarlių knyga)

363. Ὅς τὰ κλειν' αἰνίγματ' ἦδει καὶ κράτιστος ἦν ἀνὴρ (užrašas po Sigmundo Freudo biustu Vienos universitete). Sophocl. *Oed. Tyr.* 1525
Tas, kuris žinojo baisias paslaptis ir buvo labai galingas vyras. (*Sofoklis, apie Oidipą; užrašas po biustu skirtas Freudui; norint galima suprasti kaip žodžių žaismą: tas, kuris žinojo Melanie Klein (1882–1960, Freudo mokslinės oponentės) paslaptis, etc.*)
(jambinio trimetro fragmentai)
364. Ὁ Σωκράτης δ' ἔλεγεν τῶν ἄλλων ἀνθρώπων διαφέρειν καθ' ὅσον οἱ μὲν ζῶσιν ἴν' ἐσθίωσιν, αὐτὸς δ' ἐσθίει ἵνα ζῆ. Athen. *Deipn.* 4.48
Sokratas sakėsi skiriantis nuo kitų žmonių tuo, kad jie gyvena, kad valgytų, o jis valgo, kad gyventų. (Atėnijas apie Sokratą)
365. Ὁ ταχέως διδούς δις δίδωσιν. Antikoje paliudyta tik lotyniškai: Publil. Syr. *Sent.* 1.6; cf. *Anth. Gr. (Pal.)* 10.30, Aesop. *Prov.* 48, Auson. *Epigr. divers.* 16
Kas duoda greitai, duoda dvigubai.
366. Ὅτι ἂν ἀγαθὸν πράσσης, θεούς, μὴ σεαυτὸν αἰτιῶ. Bias apud Stob. 3.1.172
Jei padarai ką gero, to priežastimi laikyk dievus, ne save.
367. Ὁ τρώσας ἰάσεται. Greg. Naz. *Epist.* 165.7, Eust. *Od.* 1.431 et al. *passim*
Kas sužeidė, tas ir išgydys (*t. y., kas padarė žalą, tas ją ir atlygins ir pan.*)
368. Οὐδεις ἀνθρώπων ἀδικῶν τίσιν οὐκ ἀποτίσει. Herodot. 5.56
Nebus tokio žmogaus, kuris nusikaltęs išvengtų atpildo. (*Herodoto cituojama pranašystė*)
(hegzametras)
369. Οὐδεις ἄρα οὔτε φοβούμενος οὔτε λυπούμενος οὔτε ταρασσόμενος ἐλεύθερός ἐστιν. Epict. *Diss.* 2.1.24
Niekas bijodamas, liūdėdamas ar nerimaudamas nėra laisvas. (Epiktetas)
370. Οὐδεις δὲ νικᾷ μὴ θελούσης τῆς τύχης. Comic. *adesp.* 1267
Niekas nenugali, lemčiai to nenorint.
(jambinis trimetras)
371. Οὐδεις ἐλεύθερος ἑαυτοῦ μὴ κρατῶν. Epict. *Diss. frag.* 35
Niekas nėra laisvas, nevaldydamas savęs. (Epiktetas)
372. Οὐδεις ἐπλούτησεν ταχὺ δίκαιος ὢν. Men. *Monost.* 688
Teisingas būdamas, niekas greitai nepraturtėjo.
(jambinis trimetras)
373. Οὐδεις ὁ νοεῖς μὲν οἶδεν, ὁ δὲ ποεῖς βλέπει. Men. *Monost.* 424 = *Codd. Byz.* 576
Niekas nežino, ką manai, bet mato, ką darai.
(jambinis trimetras)

374. Οὐδείς ποιῶν πονηρὰ λανθάνει θεόν. Men. *Monost.* 582 = *Codd. Byz.* 626
Niekas nedorai besielgdamas nepasislepia nuo dievo.
(jambinis trimetras)
375. Οὐδείς προφήτης δεκτός ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι αὐτοῦ. Luc. 4.24
Joks pranašas nepriimamas savo tėviškėje. (Luko evangelija)
376. Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη. Hom. *Il.* 2.204
Negerai valdonų gausa. (Homeras)
377. Οὐκ ἔστιν αἰσχροὺς ἀγνοοῦντα μανθάνειν. Men. *Monost.* 405 = *Codd. Byz.* 561
Nežinančiam nėra gėdinga mokytis.
(jambinis trimetras)
378. Οὐκ ἔστιν τοῖς μὴ δρῶσι σύμμαχος τύχη. Clem. Al. *Strom.* 6.2.10.7
Nieko nedarantiems sėkmė nėra sąjungininkė.
(jambinis trimetras)
379. Οὐκ ἔστι σοφίας κτῆμα τιμιώτερον. Men. *Monost.* 416 = *Codd. Byz.* 565
Už išmintį nėra brangesnio turto.
(jambinis trimetras)
380. Οὐποτε ποιήσεις τὸν καρκίνον ὀρθὰ βαδίζειν. Aristoph. *Pax* 1083
Niekada nepriversi krabo tiesiai vaikščioti. (Aristofanas)
(hegzametras)
381. Οὐπώποτ' ἐζήλωσα πολυτελῆ νεκρόν. Men. *Perinth.* fr. 5 = *Monost.* 411 = *Codd. Byz.* 601
Niekada nepavydėjau prabangiai išpuoštam numirėliui. (Menandras)
(jambinis trimetras)
382. Οὐς τρέφεις, ἀγάπα. *Sosiad. Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Tuos, kuriuos globoji, mylėk.
383. Οὐ τὸ ζῆν περὶ πλείστου ποιητέον, ἀλλὰ τὸ εὖ ζῆν. Plat. *Crit.* 48b
Ne gyvenimas yra labiausiai vertintinas, o laimingas gyvenimas. (Platonas)
384. Οὐχ αἱ τρίχες ποιοῦσιν αἱ λευκαὶ φρονεῖν. Men. fr. 639 = *Codd. Byz.* 618
Žili plaukai proto neprideda. (Menandras)
(jambinis trimetras)
385. Οὐ χρηὴ φέρειν τὰ πρόσθεν ἐν μνήμη κακά. Men. *Monost.* 435
Nereikia atmintyje laikyti to, kas praeityje buvo blogai.
(jambinis trimetras)
386. Ὁφθαλμὸν ἀντὶ ὀφθαλμοῦ, ὀδόντα ἀντὶ ὀδόντος. Mat. 5.38
Aki už aki, danti už danti. (Mato evangelija)

387. Πάθει μάθος. Aesch. Ag. 177
Patyrimas išmoko. (Aischilas)
388. Παθὼν δέ τε νήπιος ἔγνω. Hesiod. Op. 218
Kai patyré, tai ir kūdikis suprato (*t. y. kvailys susipranta po laiko*). (Hesiodas)
(paroimijakas, Hesiodo įkomponuotas kaip hegzametro pabaiga)
389. Παῖς ὢν κόσμιος ἴσθι, ἠβῶν ἐγκρατής, μέσος δίκαιος, πρεσβύτης εὐλογος,
τελευτῶν ἄλυπος. Sosiad. Sept. sap. apud Stob. 3.1.173
**Vaikas būdamas, būk kuklus, jaunuolis – susivaldantis, vidutinio amžiaus –
teisingas, senas – išmintingas, mirdamas – neliūdnas.**
390. Πανήγυριν νόμιζε τόνδε τὸν βίον. Men. Monost. 444 = Codd. Byz. 627
Į šį gyvenimą žiūrėk kaip į karnavalą (*pažodžiui: „ši gyvenimą laikyk panėgyric“, t. y. švente su masinėmis linksmybėmis poli glbojančio dievo garbei; karnavalas būtu apytikslis atitikmuo mūsų kultūroje; t. y. šis gyvenimas yra linksmas, bet beprasmiškas ir laikinas šurmulys*).
(jambinis trimetras)
391. Πάντα καθαρὰ τοῖς καθαροῖς. Epist. ad Tit. 1.15
Tyriems viskas tyra. (Laiškas Titui)
392. Πάντ' ἀνακαλύπτων ὁ χρόνος πρὸς φῶς φέρει. Men. Monost. 459 = Codd. Byz. 639
Viską atskleisdamas, laikas išneša į šviesą.
(jambinis trimetras)
393. Πάντα ῥεῖ. Heracl. apud Plat. Crat. 402a, Diog. Laert. 9.8 (parafrazė)
Viskas teka. (Platonas rašo, kad tai Herakleito žodžiai)
394. Πάντων χρημάτων μέτρον ἄνθρωπος. Protag. apud Arist. Metaph. 1062b
Visų dalykų matas yra žmogus. (Aristotelis rašo, kad tai Protagoro žodžiai)
395. Πᾶς ἄνθρωπος πρῶτον τὸν καλὸν οἶνον τίθησιν, καὶ ὅταν μεθυσθῶσιν τὸν ἐλάσσω· σὺ τετήρηκας τὸν καλὸν οἶνον ἕως ἄρτι. Jn. 2.10
Kiekvienas žmogus pirmiau stato geresnio vyno, o kai svečiai įgeria, tuomet prastesnio. O tu laikei gerąjį vyną iki šiolei. (Jono evangelija)
396. Πᾶς ἐστι δούλω δεσπότης μονοσύλλαβος. Comic. adesp. 538
Kiekvienas šeimininkas vergui yra vienskiemenis (*t. y. įsakymai duodami trumpai*)
(jambinis trimetras)
397. Πᾶσιν γὰρ εὖ φρονοῦσι συμμαχεῖ τύχη. Men. Monost. 462 = Codd. Byz. 637
Sėkmė kovoja apdairiųjų pusėje.
(jambinis trimetras)

398. Πατέρα δεῖ αἰδεῖσθαι. Cleob. apud Stob. 3.1.172
Tėnā reikia gerbti.
399. Πατρίς γάρ ἐστι πᾶσ' ἴν' ἂν πράττη τις εὖ. Aristoph. *Plut.* 1151
Tėvynė yra ten, kur gerai sekasi (Aristofanas)
(jambinis trimetras)
400. Πείθειν δῶρα καὶ θεοὺς λόγος. Eurip. *Medea* 964
Sakoma, kad dovanos ir dievus įtikina. (Euripidas)
(jambinio trimetro fragmentas)
401. Πένητος ἀνδρὸς οὐδέν εὐτυχέστερον
τὴν ἐπὶ τὸ χεῖρον μεταβολὴν οὐ προσδοκᾶ. Diphil. fr. 104
Niekas nėra laimingesnis už skurdžiū: jis nebebijo permainos į bloga. (Difilas,
komedijū autorius)
(jambinis trimetras)
402. Περὶ θεῶν λέγε, ὡς εἰσὶ θεοί. Bias apud Stob. 3.1.172
Apie dievus sakyk, kad jie egzistuoja.
403. Περὶ ὄνου σκιᾶς μάχεσθαι. Aristoph. *Vesp.* 191; Lucian. *Hermotim.* 71; et al.
Kovoti dėl asilo šešėlio (*t. y. dėl nereikšmingų dalykų*).
404. Πέτρας γεωργεῖν ἐστι συμφορώτερον
ἢ πεδιά χαλεποὺς γείτονας κεκτημένοις. Comic. adesp. 380
Daugiau naudos dirbti žemę ant uolų, nei gerą lygumose, bet su blogais kaimynais
(t. y. geriau turėti blogą žemę, bet gerus kaimynus, nei atvirkščiai)
(jambinis trimetras)
405. Πιθήκων ὁ κάλλιστος αἰσχρὸς πρὸς ἄνθρωπον· ἀνθρώπων ὁ σοφώτατος
πρὸς θεὸν πίθηκος. Heracl. apud Plat. *Hipp. maior* 289a
**Gražiausia iš beždžionių yra bjauri, lyginant su žmogumi; išmintingiausias iš
žmonių yra beždžionė, lyginant su dievu** (Platonas rašo, kad tai Herakleito žodžiai)
406. Πίστει χρήματ' ὄλεσσα, ἀπιστίη δ' ἐσάωσα. Theogn. 831
Pasitikėdamas pinigų praradau, nepasitikėdamas išsaugojau. (Teognidas)
(hegzametras)
407. Πιστὸν γῆ, ἄπιστον θάλασσα. Pitt. apud Stob. 3.1.172
Žemė yra patikimas dalykas, o jūra nepatikimas.
408. Πλοῦτος ἀρεταῖς δεδαιδαλμένος. Pindar. *Olymp.* 2.53
Turtas, papuoštas dorybėmis (Pindaras vartoja kaip aukštą pagyrimą, bet galima vartoti
ironiškai)

409. Πλούτῳ ἀπίσται. *Sosiad. Sept. sap. apud Stob. 3.1.173*
Turtu nepasitikėk (*galima suprasti įvairiai: turtą gali ir prarasti; nepasitikėk žmogaus argumentais vien dėl to, kad jis turtingas; ir pan.*).
410. Ποῖόν σε ἔπος φύγεν ἕρκος ὀδόντων; *Hom. Il. 4.350 etc., Od. 1.64 etc.*
Koks žodis tau pro dantų tvorą ištrūko? (*Homeras*)
(hegzametro fragmentas)
411. Ποιὰ χρόνου μήνυσις, οὐ φρονήσεως. *Men. Monost. 705 = Codd. Byz. 661*
Žilė rodo amžių, ne protą.
(jambinis trimetras)
412. Πόλλ' ἐλπίδες ψεύδουσι καὶ λόγοι βροτούς. *Eurip. Protes. fr. 650*
Viltys ir žodžiai dažnai argauna mirtinguosius. (*Euripidas*)
(jambinis trimetras)
413. Πολλοὶ εἰσιν κλητοί, ὀλίγοι δὲ ἐκλεκτοί. *Mat. 22.14*
Daug pašauktų, mažai išrinktų. (*Mato evangelija*)
414. Πολλοὶ πολυμαθεὲς νοῦν οὐκ ἔχουσιν. *Democr. fr. 64 apud Stob. 3.4.81*
Daugelis daug išmokę proto neįgijo.
415. Πολλοὶ στρατηγοὶ Καρίαν ἀπώλεσαν. *Com. adesp. 556 = Suid. π1935*
Daug strategų Kariją pražudė (*t. y. devynios auklės, vaikas be galvos ir pan.*)
(jambinis trimetras)
416. Πολλοὶ τῶν πολεμίων ῥᾶον ἢ τῶν ἡδονῶν κρατεῖν δύνανται. *Dio Cass. 41.27.3; Democr. apud Stob. 3.7.25 (parafrazė)*
Daugelis lengviau susidoroja su priešais nei su malonumais.
417. Πολλοὺς ὁ καιρὸς οὐκ ὄντας ποιεῖ φίλους. *Men. Monost. 446*
Daugelį tinkama proga padaro draugais, net jei iki tol draugai nebuvo.
(jambinis trimetras)
418. Πολλῶν ἰατρῶν εἰσοδός μ' ἀπώλεσεν. *Men. Monost. 699 = Codd. Byz. 659*
Daugelio gydytojų vizitai mane pražudė (*t. y. devynios auklės, vaikas be galvos, ir pan.*)
(jambinis trimetras)
419. Πολυμαθίη νόον ἔχειν οὐκ διδάσκει. *Heracl. fr. 40 apud Diog. Laert. 9.1*
Žinių gausa proto turėti neišmoko. (*Diogenas Laertijas rašo, kad tai Herakleito žodžiai*)
420. Πολυνοῖήν, οὐ πολυμαθίην ἀσκέειν χρή. *Democr. fr. 65*
Protu, o ne žinių gausa reikia rūpintis. (*Demokritas*)
421. Πόνοι ὕβριν σβεννύασιν. *Plat. Leg. 835.d-e*
Vargai išūlumą gesina. (*Platonas*)

422. Ποῦ σου, θάνατε, τὸ νίκος; Ποῦ σου, θάνατε, τὸ κέντρον; 1Cor. 15.55
Kurgi, mirtie, tavo pergalė? Kurgi, mirtie, tavo geluonis? (Šv. Paulius)
423. Πρᾶπτε ἀμετανοήτως. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Veik neapsigalvodamas.
424. Πρᾶπτε συντόμως. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Veik greitai.
425. Πρᾶπτε τὰ σαυτοῦ, μὴ τὰ τῶν ἄλλων φρόνει. Men. *Monost.* 448
Daryk savo darbus, apie kitų negalvok.
(jambinis trimetras)
426. Πρεσβύτερον σέβου. Chil. apud Stob. 3.1.172
Vyresnį gerbk.
427. Πρεσβύτερος Κρόνου. Comic. adesp. 895
Senesnis už Kroną.
428. Πρὸς εὖ λέγοντας οὐδὲν ἀντειπεῖν ἔχω. Men. *Monost.* 464 = *Codd. Byz.* 648
Gerai kalbantiems neturiu kaip prieštarauti.
(jambinis trimetras)
429. Πρὸς υἷὸν ὀργήν οὐκ ἔχει χρηστός πατήρ. Men. *Monost.* 451; 701 = *Codd. Byz.* 635
Geras tėvas sūniui rykčio nelaiko.
(jambinis trimetras)
430. Τρεχθὲν δὲ τε νήπιος ἔγνω. Hom. *Il.* 17.32
Kai įvyko, tai net ir kūdikis suprato (*t. y. kvailys susipranta po laiko*).
(paroimijakas, Homero įkomponuotas kaip hegzametro pabaiga)
431. Τρίψας λόγον τις οὐκ ἀναιρεῖται πάλιν. Men. *Monost.* 710 = *Codd. Byz.* 692
Ištaręs žodį, nebegali jo vėl atsiimti.
(jambinis trimetras)
432. Τρόδον παρελθὼν μηκέτι ζήτει πάλιν. Comic. adesp. 557
Praėjęs rožę, nebeieškok jos vėl (*t. y. praleidęs progą, kitos nebeturėsi*).
(jambinis trimetras)
433. Σαυτὸν ἴσθι. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Būk savimi.
434. Σεαυτὸν αἰδοῦ. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Savęs gėdykis.
435. Σιγᾶν δύνασθαι λοιδορούμενον καλόν. Men. *Sent. e pap.* 4.7
Sugebėti baramam tylėti yra tauru.
(jambinis trimetras)

436. Σκηνή πᾶς ὁ βίος καὶ παίγνιον· ἢ μάθε παίζειν,
τὴν σπουδὴν μεταθεῖς, ἢ φέρε τὰς ὀδύνας. Pallad. in *Anthol. Gr. (Pal.)* 10.72
**Visas gyvenimas yra scena ir žaidimas; arba, atidėjęs į šalį rimtumą, išmok žaisti,
arba kentėk liūdesį.**
(*eleginis distichas*)
437. Σκληρόν σοι πρὸς κέντρα λακτίζειν. *Act. Apost.* 26.14
Sunku tau spyriotis prieš akstiną. (minima Apaštalų darbuose)
(*apytikslis paromijakas; galbūt akcentinė paromijako imitacija*)
438. Σοφία δὲ πλούτου κτῆμα τιμιώτερον. *Men. Monost.* 482 = *Codd. Byz.* 715
Išmintis yra vertingesnė nuosavybė nei turtas.
(*jambinis trimetras*)
439. Σοφοῖς ὁμιλῶν καὐτὸς ἐκβήση σοφός. *Men. Monost.* 475
Su išmintingais bendraudamas ir pats tapsi išmintingas.
(*jambinis trimetras*)
440. Σοφόν γ', ὁ βοῦς ἔφασκεν ἀστράβην ἰδών. *Comic. adesp.* 563
„Gudru“, – tarė jautis, pamatęs balną.
(*jambinis trimetras*)
441. Σοφόν τοι τὸ σαφές, οὐ τὸ μὴ σαφές. *Eurip. Orest.* 397
Išmintinga yra tai, kas aišku, o ne tai, kas neaišku.
(*jambinis trimetras*)
442. Σπεῦδε βραδέως. *Augustus apud Suet. Vit. Caes. Aug.* 25.4, *A. Gel.* 10.11.5, *Polyaen. Strat.* 8.24.4 etc.
Skubėk lėtai. (*Svetonijus rašo, kad tai Augusto žodžiai, išstarti būtent graikiškai; dažnai minima lotyniška versija „Festina lente“ yra vertimas*)
443. Στερόως φέρειν χρὴ συμφορὰς τὸν εὐγενῆ. *Men. Monost.* 480 = *Codd. Byz.* 721
Kilnus žmogus nelaimės turi pakelti kantriai.
(*jambinis trimetras*)
444. Συγγνώμη τιμωρίας ἀμείνων. *Pitt. apud Stob.* 3.19.14
Atleidimas geriau nei kerštas.
445. Σὺκά μ' αἰτεῖς. *Aristoph. Vesp.* 302 *et al.*
Figos prašai (*t. y. pataikauji, nes ko nors iš manęs nori*)
446. Συμβούλευε μὴ τὰ ἥδιστα, ἀλλὰ τὰ βέλτιστα. *Sol. apud Stob.* 3.1.172
Patark ne tai, kas maloniausia, o tai, kas geriausia.
447. Τὰ δάνεια δούλους τοὺς ἐλευθέρους ποιεῖ. *Men. Monost.* 514 = *Codd. Byz.* 759
Paskolos laisvuosius padaro vergais.
(*jambinis trimetras*)

448. Τὰ πρὸ ποδῶν ὄρα. Xen. *Anab.* 4.6.12, Stob. 4.2.23 *et al. passim*
Matyk tai, kas po kojom.
449. Ταράσσει τοὺς ἀνθρώπους οὐ τὰ πράγματα, ἀλλὰ τὰ περὶ τῶν πραγμάτων
 δόγματα. Epict. *Ench.* 5.1
Žmonėms kelia nerimą ne dalykai, o įsivaizdavimai apie juos. (Epiktetas)
450. Τὰ σῦκα σῦκα, τὴν σκάφην σκάφην λέγειν. Comic. adesp. 227; Aristoph. (?)
 apud Lucian. *Hist. conscr.* 41 *et al.*
Figą figą, geldą gelda vadinti (*t. y. daiktus tikraisiais vardais*).
451. Τὴν αὐτοῦ σκιὰν δέδοικεν. Aristoph. fr. 77; cf. Plat. *Phaedo* 101c
Savo šešėlio išsigando.
452. Τὴν εὐδαιμονίαν δὲ τέλος καὶ τέλειον τίθεμεν πάντη πάντως. Arist. *Eth. Nic.*
 1101a
Laimę visur ir visada laikome tikslu ir galutiniu pasiekimu. (Aristotelis)
453. Τῆς παιδείας αἰ μὲν ῥίζαι πικραί, οἱ δὲ καρποὶ γλυκεῖς. Arist. apud Diog. Laert.
 5.18; Demosth. apud Stob. 2.31.29; Isocr. apud Hermog. *Progymn.* 3.29 *et al.*
Mokslo šaknys karčios, o vaisiai saldūs.
454. Τιμώμενοι γὰρ πάντες ἡδονταὶ βροτοί. Men. *Monost.* 513 = *Codd. Byz.* 753
Pagerbti visi mirtingieji džiaugiasi.
(jambinis trimetras)
455. Τίς ἂν αἰσχίων εἶη ταύτης δόξα ἢ δοκεῖν χρήματα περὶ πλείονος ποιῆσθαι ἢ
 φίλους; Plat. *Crito* 44c
**Koks įsitikinimas gali būti gėdingesnis už tą, kad pinigai labiau vertintini už
 draugus?** (Platonas)
456. Τὸ «γνώθι σαυτὸν» ἐν λόγοις οὐδὲν μέγα,
 ἔργῳ δὲ τοῦτο μόνος ἐπίσταται θεός. Comic. adesp. 389
**Posakis „pažink save“ skamba kaip nieko ypatingo, o iš tiesų tik dievas tai
 sugeba.**
(jambinis trimetras)
457. Τὸ ἦθος ἔθος ἐστὶ πολυχρόνιον. Plutarch. *De liberis educandis* 2f
Būdas yra ilgalaikis įprotis (*galima suprasti ir kaip žodžių žaismą: būdas, charakteris,
 moralinė sąvybė (ēthos) yra įprotis (ethos) su pailgintu balsiu*). (Plutarchas)
458. Τοῖς μὲν νόμοις παλαιοῖς χρῶ, τοῖς δ' ὄψοις προσφάτοις. Periandr. apud Stob.
 3.1.172
Įstatymai tebūnie seni, o valgiai švieži (*t. y. naujumas ne visada yra absoliuti vertybė*).

459. Τόλμη δικαία καὶ ὁ θεὸς συλλαμβάνει. Men. *Incert.* fr. 572
Teisingam ryžtui ir dievas pritaria.
(jambinis trimetras)
460. Τὸ μὲν λέγειν βροτοῖς ἢ φύσις ἔδωκε, τὸ δὲ καλῶς λέγειν τέχνη. Comic. adesp. 403
Kalbą mirtingiesiems davė prigimtis, o gražią kalbą menas.
461. Τὸν ἀτυχῆ καὶ πρόβατον δάκνει. Aesop. *Paroem.* 12, eiusd. *Prov.* 105
Nelaimingam ir avis įkanda.
462. Τὸν αὐτὸν αἰνεῖν καὶ ψέγειν ἀνδρὸς κακοῦ. Men. *Monost.* 506 = *Codd. Byz.* 747
Tik blogas vygas tą patį žmogų ir giria, ir peikia.
(jambinis trimetras)
463. Τὸν εὐτυχοῦντα καὶ φρονεῖν νομίζομεν. Eurip. fr. 1006 N apud Stob. 1.6.12; Men. *Monost.* 497 = *Codd. Byz.* 726 = *Sent. e pap.* 18.1.3
Sėkmingą laikome ir įžvalgiu (t. y. nepagrįstai, nes tai ne jo, o sėkmės nuopelnas).
(jambinis trimetras)
464. Τὸν τεθηκότα μὴ κακολογεῖν. Chil. apud Diog. Laert. 1.70
Apie mirusį nekalbėk blogai.
465. Τὸν τετελευτηκότα μακάριζε. Chil. apud Stob. 3.1.172
Mirusį laimink.
466. Τὸν φιλέοντ' ἐπὶ δαῖτα καλεῖν, τὸν δ' ἐχθρὸν ἐᾶσαι. Hes. *Op.* 342
Draugą kviesk į puotą, o priešą neverta.
(hegzametras)
467. Τὸν χρηστὸν φίλον γίγνωσκε ἐξ ἔργων. Antiphan. apud Athen. *Deipn.* 6.35
(parafrazė)
Apie gerą draugą spręsk iš darbų.
468. Τὸ ὅμοιον τῷ ὁμοίῳ φίλον. Arist. *Eth. Nicom.* 1165b
Panašus panašiam mielas. (Aristotelis)
469. Τὸ πολλὰ τολμᾶν πόλλ' ἁμαρτάνειν ποεῖ. Men. *Monost.* 724
Daug ryžto atneša ir daug klaidų.
(jambinis trimetras)
470. Τρόπου καλοκαγαθία ὄρκου πιστοτέρα. Sol. apud Stob. 3.1.172
Būdo taurumas patikimesnis už priesaiką.
471. Τύραννος γὰρ ἐὼν τυράννω συγκατεργάζεται. Herodot. 8.142
Tironas būdamas, tironui padeda. (Herodotas cituoja Spartos pasiuntinių žodžius)

472. Τύχη μὴ πίστευε. *Sosiad. Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Sėkme nepasitikėk.
473. Τύχην ἔχεις, κάθειυδε, μὴ λίαν πόνει,
 εἰ δ' οὐκ ἔχεις, κάθειυδε, μὴ μάτην πόνει. *Men. Codd. Byz.* 769–770
**Jei sėkmė pavo puseje, miegok ir per daug nevark; jei sėkmė nusigrėžė, miegok ir
 veltui nevark.**
(jambinis trimetras)
474. Τῷ δυστυχοῦντι μὴ ἐπιγέλα. *Chil.* apud Stob. 3.1.172
Iš nesėkmė patyrusio nesijuok.
475. Τῶν ἀτόπων ἡ λήθη σοφή. *Eurip.* apud Stob. 3.18.27
Nesąmones užmiršti išmintinga.
476. Τῶν εὐτυχοῦντων πάντες εἰσὶ συγγενεῖς. *Men. Monost.* 510 = *Codd. Byz.* 748
Tų, kam sekasi, visi giminės.
(jambinis trimetras)
477. Ὑβριν μίσει. *Sosiad. Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Ižūlumo nekėsk.
478. Ὑβριν χρὴ σβεννύναι μᾶλλον ἢ πυρκαϊήν. *Heracl. apud Diog. Laert.* 9.2
Ižūlumą reikia gesinti labiau nei laužą. (*Diogenas Laertijas rašo, kad tai Herakleito
 žodžiai*)
479. Ὑδραν τέμνεις. *Plat. Rep.* 426e
Hidrą karoji (*t. y. darai bergždžią darbą*). (*Platonas*)
480. Υἱὼ μέγιστον ἀγαθὸν ἐστ' ἔμφρων πατήρ. *Men. Monost.* 525 = *Codd. Byz.* 788
Didžiausia gėrybė sūnui yra suprantantis tėvas.
(jambinis trimetras)
481. Ὑπερ σεαυτοῦ μὴ φράσης ἐγκώμιον. *Men. Monost.* 516 = *Codd. Byz.* 778
Pats sau negiedok šlovinančios giesmės.
(jambinis trimetras)
482. Ὑπὸ παντὶ λίθῳ σκορπίος εὔδει. *Comic. adesp.* 790
Po kiekvienu akmeniui skorpionas miega (*t. y. nesėkmės tyko visur*).
483. Ὑφ' ἡδονῆς ὁ φρόνιμος οὐχ ἀλίσκεται. *Men. Monost.* 518 = *Codd. Byz.* 777
Protingo žmogaus malonumas nesurančioja.
(jambinis trimetras)
484. Φάγωμεν καὶ πίωμεν, αὔριον γὰρ ἀποθνήσκομεν. *1Cor.* 15.32
Valgykime ir gerkime, nes rytoj mirsime (*Šv. Paulius; originalo kontekstas: jei Jėzaus
 Kristaus pažadėtas prisikėlimas neįvyks, tada niekas neturi prasmės*)

485. Φιλήκοον εἶναι καὶ μὴ πολὺλαλον. Cleob. apud Stob. 3.1.172
Būk išklusantis ir ne daugiakalbis.
486. Φιλίας μέγιστος δεσμὸς αἱ τέκνων γοναί. Tragic. adesp. fr. 321; Men. *Monost.* 736
 = *Codd. Byz.* 809
Tvirčiausias meilės saitas yra vaikų gimimas.
 (*jambinis trimetras*)
487. Φίλοις εὐτυχοῦσι καὶ ἀτυχοῦσιν ὁ αὐτὸς ἴσθι. Periandr. apud Stob. 3.1.172
Su draugais, kuriems sekasi ir kuriems nesiseka, būk toks pat.
488. Φιλοκαλοῦμέν τε γὰρ μετ' εὐτελείας καὶ φιλοσοφοῦμεν ἄνευ μαλακίας.
 Pericl. apud Thuc. *Hist.* 2.40
Vertiname grožį, bet tai darome be išlaidavimo, ir filosofuojame, bet be ištežimo
 (Tukididas rašo, kad tai Periklio žodžiai)
489. Φίλος καὶ ἵππος ἐν ἀνάγκῃ δοκιμάζονται. Aesop. *Prov.* 171
Draugą ir arklį nelaimėje pažinsi (*t. y. tik ištikus nelaimei sužinosi, ar draugas patikimas ir ar arklis greitas*).
490. Φίλος μὲν Πλάτων, φιλέρα δὲ ἡ ἀλήθεια. Arist. apud. Joan. Philopon. *De aet. mundi* 144 *et passim*; Alex. Trallian., *Therapeut.* 2.155; cf. Arist. *Eth. Nic.* 1096a; Plat. *Phaedo* 91a
Platonas mielas, bet teisybė mielesnė (*t. y., jei matau, kad draugas klysta, nepritarsiu jam vien iš draugiškumo*)
491. Φιλοσόφου τὸ θαυμάζειν· οὐ γὰρ ἄλλη ἀρχὴ φιλοσοφίας ἢ αὕτη. Plat. *Theaet.* 155d
Filosofui būdinga stebėtis; nėra kitų filosofijos ištakų, kaip tik šios. (Platonas)
492. Φιλότης ἰσότης. Pythag. apud Olympiodor. *In Plat. Alc. comm.* 31; Plat. *Leg.* 757a, Arist. *Eth. Nicom.* 1168b etc.
Draugystė yra lygybė (*t. y. tik lygus su lygiu gali būti draugai*).
493. Φίλους εὐσέβει. Sol. apud Stob. 3.1.172
Draugus gerbk.
494. Φίλους μὴ ταχὺ κτῶ, οὐς δ' ἂν κτήση, μὴ ταχὺ ἀποδοκίμαζε. Sol. apud Stob. 3.1.172
Neskubėk draugų įsigyti, o įsigijęs neskubėk nuvertinti.
495. Φίλων παρόντων καὶ ἀπόντων μέμνησο. Thal. apud Stob. 3.1.172
Atmink ir esančius, ir išvykusius draugus.
 (*choliambas*)
496. Φθόνει μηδενί. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Niekam nepavydėk.

497. Φθονοῦ μᾶλλον ἢ οἰκτίρου. Thal. *Sept. Sap. Apoph.* 4
Verčiau kesti pavyda nei užuojauta.
498. Φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ. Mat. 3.3 = Marc. 1.3 = Luc. 3.4 = Joan. 1.23
Tyruose šaukiančiojo balsas. (*Mini visos keturios Evangelijos*)
499. Χαλεπὸν ἄρχεσθαι ὑπὸ χερσίωνος. Democr. fr. 49 apud Stob. 4.4.27
Sunku būti valdomam menkesnio.
500. Χαλεπὸν τὸ εὖ γνῶναι. Thal. apud Stob. 3.1.172
Sunku gerai žinoti.
501. Χάριν λαβὼν μέμνησο, καὶ δοὺς ἐπιλαθοῦ. Men. *Monost.* 749 = *Codd. Byz.* 827
Gavęs paslaugą atsimink, o suteikęs užmiršk.
(jambinis trimetras)
502. Χάρις χάριν τίκτει, ἔρις ἔριν. Parafrazė: Sophocl. *Ajax* 522; Suid. ε3008
Malonė malonę gimdo, nesantaika nesantaiką.
503. Χεῖρ χειρα νίπτει, δάκτυλοι δὲ δακτύλους. Men. *Monost.* 543 = *Codd. Byz.* 832
Ranka ranką plauna, pirštai pirštus.
(jambinis trimetras)
504. Χρηστὸς πονηροῖς οὐ τιτρώσκειται λόγοις. Men. *Monost.* 542 = *Codd. Byz.* 822
Doro žmogaus pikti žodžiai nesužeidžia.
(jambinis trimetras)
505. Χρόνος δίκαιον ἄνδρα δείκνυσιν μόνος (užrašas ant Jono Dumčiaus kapo Vilniuje). Sophocl. *Oed. Tyr.* 614; priskiriama ir Menandrui, *Codd. Byz.* 829
Vien laikas parodo teisingą vyrą.
(jambinis trimetras)
506. Χρόνος τὰ κρυπτὰ πάντα πρὸς τὸ φῶς ἄγει. Men. *Monost.* 592, *Codd. Byz.* 839
Laikas viską, kas paslėpta, iškelia į šviesą.
(jambinis trimetras)
507. Χρυσὸς δ' ἀνοίγει πάντα καίδου πύλας. Men. *Monost.* 538, cf. *Codd. Byz.* 826
Auksas atveria viską, net ir Hado vartus.
(jambinis trimetras)
508. Ψέγε μηδένα. Sosiad. *Sept. sap.* apud Stob. 3.1.173
Niekam nepriekaištauk.
509. Ψευδόμενος οὐδεις λανθάνει πολὺν χρόνον. Men. *Monost.* 547 = *Codd. Byz.* 841
Meluodamas niekas neapgauna ilgam laikui.
(jambinis trimetras)

510. Ψυχῆς νοσοῦσης ἐστὶ φάρμακον λόγος. Men. *Monost.* 550 = *Codd. Byz.* 840
Sergančios sielos vaistas yra žodis.
(jambinis trimetras)
511. Ὅτι ὀλίγον οὐχ ἱκανόν, τούτῳ οὐδὲν ἱκανόν. Epicur. apud Aelian. *Var. Hist.* 4.13,
 cf. *Gnomol. Vat. Epic.* fr. 68
Ko maži dalykai netenkina, to jokie netenkina.
512. Ὁκεῖαι χάριτες γλυκερώτεραι ἦν δὲ βραδύνη,
 πᾶσα χάρις κενεή, μηδὲ λέγοιτο χάρις. *Anth. Gr. (Pal.)* 10.30
**Greitos malonės mieliausios; o jei vėluoja, bet kokia malonė yra tuščia ir
 tenebebūna vadinama malone.**
(eleginis distichas)
513. Ὅν τὰς δόξας ζηλοῖς μιμοῦ τὰς πράξεις. Isocr. *Ad Nicocl.* 38
Kieno įsitikinimais žaviesi, to ir poelgius mėgdžioi. (Isokratas)
514. Ὁ πατρίς, εἶθε πάντες οἱ ναίουσί σε
 οὕτως φιλοῖεν ὡς ἐγώ· καὶ ῥαδίως
 οἰκοῖμεν ἄν σε, κοῦδὲν ἄν πάσχοις κακόν. Eurip. fr. 360.53–55
**O tėvyne, jei visi, kurie tavyje gyvena, mylėtų tave taip, kaip aš, lengvai
 gyventume tavyje ir nepatirtum jokio blogio. (Euripidas)**
(jambinis trimetras)
515. Ὡς αἰεὶ τὸν ὁμοῖον ἄγει θεὸς ὡς τὸν ὁμοῖον. Hom. *Od.* 17.218
Visada panašų dievas nuveda pas panašų.
(hegzametras)
516. Ὡς ἀπόλοιτο καὶ ἄλλος, ὅτις τοιαῦτά γε ῥέζοι. Hom. *Od.* 1.47
Tepražūsta ir kitas, kuris taip pasielgtų.
(hegzametras)
517. Ὡς ἡδὺ γονέων καὶ τέκνων ὁμιλία. Men. *Sent. e pap.* 3.7, 3.9
Koks malonus dalykas tėvų ir vaikų bendravimas.
(jambinis trimetras)
518. Ὡς ἡδὺ τῷ σωθέντι μεμνήσθαι πόνων. Men. *Codd. Byz.* 859
Kaip malonu išsigelbėjusiam prisiminti vargus.
(jambinis trimetras)
519. Ὡς μέγα τὸ μικρόν ἐστὶν ἐν καιρῷ δοθέν. Men. *Monost.* 752 = *Codd. Byz.* 872 =
Sent. e pap. 3.1
Koks didelis yra mažas dalykas, jei duotas laiku.
(jambinis trimetras)

520. Ὡς χαρίεν ἐστ' ἄνθρωπος ὅταν ἄνθρωπος ἦ. Men. *Monost.* 562 = *Codd. Byz.* 852
Koks mielas padaras yra žmogus, kai yra žmogus.
(*jambinis trimetras*)